

PhD
Doktori Értekezés

Barátki László Attila

Pécs, 2024

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
JOGI DOKTORI ISKOLA

Barátki László Attila

**A pénzmosás és a pénzügyi visszaélések
kriminológiai kérdései és szabályozása különös
tekintettel a Financial Action Task Force
irányelvek átvételi mechanizmusának
értékelésében**

PHD
DOKTORI ÉRTEKEZÉS

Témavezető: **Prof. Dr. Gál István László**
tanszékvezető egyetemi tanár

Pécs, 2024

TARTALOM

Köszönetnyilvánítás.....	6.
Bevezető gondolatok.....	7.
A témaválasztás indoklása.....	9.
A kutatás tárgya, célja, módszertana.....	11.
I. Fejezet.....	15.
1. A pénzmosás elleni küzdelemről általánosságban.....	15.
2. A pénzmosás megjelenési formája.....	19.
3. A pénzmosás elleni küzdelem napjainkban.....	23.
II. Fejezet.....	25.
1. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi kialakulása.....	25.
III. Fejezet.....	30.
1. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi összefogása napjainkban.....	30.
2. Az AML/CFT Európai Szervezetei.....	34.
2.1. Az Európai Bizottság.....	35.
2.2. Az Európai Bankhatóság.....	35.
2.3. Az Európai Központi Bank.....	38.
2.4. Az Europol.....	39.
2.5. Az Európai Számvevőszék.....	40.
3. Az AML/CFT küzdelem EU tagállami szinten.....	43.
4. Az AML/CFT európai fellépés összegzése.....	45.
IV. Fejezet.....	47.
1. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem globális ereje, az FATF.....	47.
2. Az FATF nemzetközi szabványainak meghatározása.....	53.

2.1. Koordináció, kriminalizáció, elkobzás és megelőzés.....	54.
2.2. Átláthatóság, hatóságok és együttműködés.....	56.
2.3. Nemzetközi együttműködés.....	57.
V. Fejezet.....	59.
1. Az FATF ajánlások átvételi mechanizmusának és az AML/CFT rendszerek hatékonyságának elemzése és értékelése.....	59.
1.1. AML/CFT szabványok.....	62.
1.2. AML/CFT rezsimok.....	62.
2. AML/CFT szabványok gyakorlati implementációja.....	63.
3. Globális szabványok a kriptoeszközökkel történő pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozásra való visszaélés megelőzésére.....	65.
4. Országértékelés bemutatása FATF megfelelési vizsgálattal.....	70.
5. Magyarország technikai megfelelési vizsgálata.....	74.
6. A hatékonyság és a technikai megfelelés általános szintjei.....	83.
7. Az ország értékelés gyakorlati megvalósítása.....	87.
8. Az ME folyamat főbb lépései.....	88.
8.1. Az értékelés alá vont ország felkészítése.....	88.
8.2. Dokumentumok vizsgálata.....	88.
8.3. A fokozott/csökkent figyelmet igénylő területek azonosítása.....	89.
8.4. Helyszíni ellenőrzés lefolytatása.....	89.
8.5. Személyes találkozó.....	90.
8.6. Plenáris ülés (Plenáris vita és jelentés jóváhagyás).....	91.
9. Értékelési módszer.....	92.
VI. Fejezet.....	93.
1. A pénzmosás elleni küzdelem értékelésével foglalkozó különbizottság (Moneyval).....	93.
2. A Moneyval szervezeti felépítése.....	93.

2.1. A küldöttség.....	93.
2.2. A Moneyval elnöksége.....	95.
2.3. A Moneyval titkársága.....	95.
2.4. A Moneyval értékelései.....	96.
2.5. A Moneyval egyéb partnerségi tevékenysége.....	99.
3. A Covid-19 világjárvány miatti tendenciák.....	103.
VII. Fejezet.....	106.
1. Az Európai Unió pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni szupranacionális hatósága (AMLA).....	106.
2. Az AMLA létrehozása.....	108.
3. Az AMLA feladat és hatásköre.....	110.
4. Felkészülési folyamatok hazánkban.....	112.
VIII. Fejezet.....	115.
1. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem helyzete Magyarországon.....	115.
2. Az NRA bevezetése hazánkban.....	118.
3. Hazánk felügyeleti kockázatértékelése.....	119.
3.1. Általános kockázatok vizsgálata.....	127.
3.2. Speciális kockázatok vizsgálata.....	133.
IX. Fejezet.....	142.
1. A pénzmosás és a pénzügyi visszaélések kriminológiai kérdései és büntetőjogi szabályozása Magyarországon.....	142.
2. Előzmények.....	143.
3. A pénzmosás tényállási elemei.....	147.
4. A pénzmosás alakzatjainak vizsgálata.....	149.
5. A bejelentés és annak elmulasztása.....	151.
6. A bejelentés jogi kötelme.....	159.

6.1. A cselekmény általános jellemzése.....	159.
X. Fejezet.....	167.
A pénzmosás elkövetésének vizsgálata empirikus kutatás és a bírói gyakorlat tükrében különös tekintettel a gondatlan és a szándékos elkövetési magatartásra.....	167.
Nemzetközi incidensek.....	174.
Összefoglalás.....	178.
1. Magántőke alapok kockázatának elemzése.....	181.
2. Gyakorlati példa a magántőke alapok pénzmosására.....	185.
3. Mi a Public Private Partnership.....	189.
4. A köz- és magánszektor kapcsolatának kulcsfontosságú szerepe napjainkban.....	192.
5. A PPP alkalmazása az AML/CFT/CPF területén.....	196.
6. A köz- és magánszektor résztvevői az AML/CFT területén.....	200.
7. A PPP előnyei az ML/TF/PF elleni küzdelemben.....	202.
8. A PPP alkalmazásának kihívásai az AML/CFT területén.....	205.
Összefoglaló vélemény.....	206.
<i>De lege ferenda</i> javaslatok.....	211.

Köszönetnyilvánítás

Amíg értekezésem elkészült több ezer kutatómunka és íróasztalnál eltöltött óra telt el, ami alatt talán csak gigabájtokban mérhető mennyiségű szakirodalmat tanulmányoztam át, ugyanakkor szükségem volt minden szakmai tapasztalatomra, a szakma iránti elhivatottságomra és kutatói hozzáállásomra is. Mindenekelőtt azonban a gyermekeim, Renáta és Attila szeretetét, türelmét és megértését köszönöm meg, akik az együtt eltölthető idejüket áldozták fel azért, hogy megszerezsem a tudományos PhD doktori fokozatot. Nővérem Barátki Katalin és barátom Molnár Attila támogatásáért is hálás vagyok, akik segítő szándékukkal ajándékoztak meg a nehéz időkben és végig bíztattak a hosszú utam során.

Kiemelt köszönetet mondok a témavezetőmnek, **Dr. Gál István László** professzor úrnak, aki nélkül nem jöhetett volna létre ez a tudományos mű és aki nélkül a tudományos fokozat megszerzését sem valósíthattam volna meg. A témavezetőm szakmai előmenetelét és emberi képességeit példaértékűnek tekintem.

Szeretném kifejezni továbbá a köszönetem és tiszteletem a NAV Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda felügyeleti osztályán egykor velem együtt dolgozó kollégáimnak, közöttük különösen Melkó Arnold osztályvezető úrnak, aki türelmével, bölcsességével és jóindulatú szofisztikált nyelvezetével vezette a szakmai munkám fejlődését.

Pécs, 2024. 10. 10.

a Szerző

Bevezető gondolatok

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területét több mint öt évig kutattam és dolgoztam szakértőként, így mondhatni gyakorlati tapasztalatot is szereztem ezen tudomány terület jogi és kriminológiai aspektusairól. A témaválasztásom azért esett erre a kutatási területre, mert láttam és tapasztaltam, hogy mennyi probléma merül fel hazánkban – és nemzetközi szinten is – a pénzmosás elleni küzdelem egységes fellépésének hiánya során. Úgy vélem, hogy indokolt – és a kutatásommal bizonyíthatóan igazolt is – a témaválasztás, mivel jelentős fejlődési folyamaton ment keresztül ezen szakterület az elmúlt pár évben és már láthatóak a nemzetközi összefogás erőfeszítéseinek megfelelő irányvonalai.

A kutatásom egy átfogó és tudományos alapokra helyezkedő dokumentum, amely összefoglalja az egyéni kutatási és tudományos erőfeszítéseimet. A disszertációm megírásához a tanult és elsajátított kutatási készségeimet használtam, annak érdekében, hogy bemutassam a tanulmány szakspecifikus témájának helyzetét és megoldási alternatívát kínáljak ezen tudomány területe iránt érdeklődő szakemberek számára. Véleményem szerint, egy jól felépített disszertáció célja, hogy meghatározza a konkrét kutatási területet, megfelelő kérdést (tézist vagy hipotézist) tegyen fel, és a felmerült probléma megoldását vázolja fel az alkalmazott kutatási módszertan felhasználásával és a vonatkozó szakirodalom széleskörű áttekintésével. A vegyes módszerekkel készült disszertációm mind a kvalitatív, mind a kvantitatív kutatási módszereket magába foglalja. Felmérések, megfigyelések, statisztikai elemzések és rengeteg nemzetközi szakmai anyag vizsgálatából átfogó adatokat gyűjtöttem össze, amelyeket mind irodalmi, mind empirikus – elsődleges és másodlagos forrásokra támaszkodva – beleértve a kiadványokat, tudományos folyóiratokat, könyvfejezeteket és egyéb a szakterület vonatkozásában online hozzáférhető anyagokat vizsgáltam meg. Az új értelmezések, elméletek vagy keretek kidolgozása érdekében kritikusan elemeztem a meglévő szakirodalmat és a dolgozat megírásakor hatályos állapotot vettem figyelembe. Úgy vélem, hogy a kutatási téma ezzel a megközelítéssel holisztikusabban érthető meg.

A kutatásom megírása során az alábbi szempontokat vettem figyelembe:

Kontextus megteremtése: A bevezetésben bemutatom a kutatás témáját, annak fontosságát és a kutatás módszertanát. Miért érdekes vagy releváns a választott téma?

Milyen problémát kíván megoldani a kutatás?

Célkitűzések: Mit szeretnék elérni a kutatásommal?

Módszertan: Kvalitatív vagy Kvantitatív? Miért helyes a választott kutatási módszertan, amelyet alkalmaztam a kutatás megírása során?

Struktúra: Milyen fejezetekből áll, és milyen tartalmat várhat az olvasó?

Hypotézis vagy tézis: Mi befolyásolja a kutatási terület problémáit? Hogyan vannak a dolgok és hogyan kéne legyenek a dolgok? Milyen változás várható a kutatási terület vonatkozásában?

Tézisek/Hipotézisek, amelyekre keresem a tudományos választ:

- *Van-e összefüggés a felügyeleti szervek ellenőrzése és a Szolgáltatók tevékenységének joghatékony működése között. („Ha nincs ellenőrzés, akkor nincs jogkövetés a Szolgáltatói szektor tevékenységének ellátása során.”)*
- *„Ha nincs nemzetközi nyomás, akkor nincs politikai akarat a nemzetközi sztandardok megfelelő alkalmazására hazánkban.”*
- *A pénzmosás elleni küzdelemben miért szükséges egy nemzetközi szupranacionális hatóság létrehozása?*
- *„Ha a pénzmosás elleni küzdelemben részt vevő szervezetek felügyeleti és hatósági feladatainak nemzetközi nyomást gyakorolnak, akkor hazánkban is változni fog a hatékonyság?”*
- *A nemzetközi elvárások szerint, hogyan kell változzon a szervezeti struktúra hazánkban?*
- *„Milyen kriminológiai hatások jelennek meg a pénzmosás, valamint a terrorizmusfinanszírozása tekintetében a piactudományt alakító szolgáltatók körében.”*
- *Mik a célok? Elegendő pusztán a jogfejlesztés a célok eléréséhez?*
- *Hogyan van és hogyan lehetne alakítani az együttműködést a magánszektor résztvevőivel? (PPP)*
- *Prevenció vagy utógondozás?*
- *Kapcsolatok erősítése vagy szankciók erősítése?*

Reményeim szerint a kutatásom további vizsgálatokra is alkalmasnak bizonyul majd más kutatók számára, akik ezt a témát fogják kutatni a jövőben.

A témaválasztás indoklása

A pénzmosás mindenhol a világon elterjedt büntetendő cselekmény, amellyel komoly gazdasági és pénzügyi károkat lehet okozni, ezáltal a társadalom jelentős részét érinti hátrányosan. Bár a köztudatban gyakran hallani róla azonban más értelemben ismerik az emberek és más értelemben a pénzmosással foglalkozó szakemberek, bejelentésre kötelezett szolgáltatók, felügyeleti hatóságok, valamint a bűnmegelőző és bűnüldöző szervek. A pénzmosás vonatkozásában hazánkban 2010-ben készült utoljára tudományos kutatás, azóta jelentős változáson ment keresztül ez a szakterület nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt. Közel öt éves pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megakadályozásával foglalkozó felügyeleti hatóság szakértőjeként rengeteg érdekes tapasztalatot szereztem a témában és úgy vélem, hogy bőven van hova fejlődni ezen a téren. Bele ástam magam a pénzmosás és a pénzügyi visszaélések kriminológiai kérdéseibe, kísérletet téve annak feltárására mely szerint milyen összefüggés van a felügyeleti szervek ellenőrzése és a Szolgáltatók tevékenységének joghatékony működése között. Kíváncsi voltam, hogy valóban csak a nemzetközi nyomásgyakorlással lehetett elérni, hogy hazánk átvételi mechanizmus keretében, az átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervet beépítse a jogszabályaiba, és érvényesíteni tudja azt, avagy sem. A helyzet javítására elhivatott szakemberként többek között megpróbálok magyarázatot adni arra, miért nem elegendő pusztán a nemzetközi standardok implementációja a hazai normába, és miért szükséges a szabványok gyakorlati javaslatait is alkalmazni, valamint az érintett felekkel történő gyors és hatékony kapcsolatot kiépíteni. Továbbá választ adok arra is, hogy miért van szükség egy nemzetközi szupranacionális pénzmosás elleni hatóság létrehozására.

Megvizsgáltam az érintett pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatók helyzetét a pénzmosás megakadályozása szempontjából – az alap tevékenységük végzése során – milyen hatékonyan tartják be a rájuk vonatkozó pénzmosás megelőzésére vonatkozó jogszabályi kötelezettségeiket. Kutatást végeztem továbbá, hogy miért jelent ekkora veszélyt a gazdaságra és a társadalomra egyaránt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása az abban történő szándékos vagy gondatlan közreműködés. Kriminológiai hatástanulmányokat és bírói jogalkalmazási gyakorlatokat is elemeztem a kutatásomban arra keresve a választ, hogy milyen eltérő értelmezés fordulhat elő egy-egy ügy kapcsán.

A kutatásom egyik célkitűzése hazánk pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem eddigi helyzetének bemutatása, a szabályozás elemzése és hiányosságainak feltárása, valamint a pénzmosás és a hozzá kapcsolható speciális területek (gazdasági és szervezett bűnözés, virtuális valutaváltásokkal történő visszaélés, tényleges tulajdonosi struktúra elfedése vagy a vagyonkezelő társaságok problematikája stb.) komplex vizsgálata és a szükséges változtatási lehetőségek megfogalmazása a nemzetközi elvárások tükrében – vagyis, hogyan vannak a dolgok és hogyan kellene lennie a dolgoknak.

A kutatásommal rámutatok továbbá arra, hogy milyen hiányosságok leküzdésével érhető el a jogbiztonság és a nemzetgazdasági érdekek erősítésének lehetőségei. Mindemelett olyan hipotézisekre keresem a választ, amely szerint az érintett felek vonatkozásában a prevenciót erősítő kapcsolatok kiépítése vagy a szankciók fokozottabb alkalmazása lehet a hatékonyabb módszer a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére, valamint a normák betartatására.

A kutatás tárgya, célja, módszertana

A kutatás tárgya a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem nemzetközi és nemzeti szinten történő feltáró, elemző és értékelő munka. A tudományos kutatásom elkészítése adott helyen, időben, tudományterületen és vizsgálati szinten tervszerűen végzett, az eddigi tudományos ismereteken és adatokon alapuló tevékenységem eredménye.

A dolgozat célja új és előre mutató, az eddigi ismeretek rendszeréhez kapcsolódó, az adott kutatási téma területén hosszabb vagy rövidebb távlatban általános érvényű adat, összefüggés, reprezentáció, összehasonlítás, hatások és/vagy kölcsönhatások megállapításainak összessége. Az adat kifejezést tágan értelmezve használják, gyakorlatilag bármilyen jel adatként értelmezhető, és fogalmát leginkább az informatika területén használják. Az angol „*data*” kifejezésében, a számokkal leírható dolgokat nevezik adatoknak, amelyek számítástechnikai eszközökkel rögzíthetők, feldolgozhatóak, megjeleníthetők és elemezhetőek. Azonban az adat fogalma jól elkülöníthető két másik rokon értelmű fogalomtól, az ismerettől és az információtól. Az ismeret ugyanis valamilyen dologgal, objektummal kapcsolatos tapasztalataink, általánosításaink és fogalmaink összessége.”¹ Ennek megszerzéséhez nincs szükség tudományos kutatásra. Ugyanakkor T. Szász Ágnes szerint „*az adat, dolgok, jelenségek és sajátosságok számosságát tükröző tény. Más szemszögből hír, információ egy adott dologról, jelenségről.*”² Vagyis mást értenek alatta hétköznapi értelemben és mást a tudományos kutatásokban. Jelen tudományos kutatásban az adat kifejezést elsősorban statisztikai értelemben használom, mely szerint a sokaság valamilyen ismérvének számszerű megjelenítéseként, tehát mérési eredményként jelenik meg a dolgozatban. Jelen vonatkozásban adatnak nevezhetünk minden olyan ismeretet, amely előzőleg már rögzítésre került. A kutatás során tehát ezek feldolgozását végeztem el és a kapott eredmények alapján tettem megállapításokat, ezáltal új adatokat képeztem. Adatnak értelmezem továbbá azokat a jellemzőket, tulajdonságokat, minőségi és mennyiségi

¹ Dr. Hornyacsek Júlia: A tudományos kutatás elmélete és módszertana.
Forrás: <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/handle/20.500.12944/100364>
(Megtekintve: 2024. 01. 15.)

² T. Szász Ágnes: Adatgyűjtés.
Forrás: <http://www.kislexikon.hu/adatgyujtes.html>
(Megtekintve: 2024.01.15.)

mutatókat – beleértve a tapasztalatok alapján szerzett azon információkat is, amelyek segítségével a vizsgált témáról megfelelő következtetések vonhatók le – amelyek alapján az általam bizonyított tudományos téziseket megfogalmazhatom, megfelelően alátámaszthatom és ezek következtében új tudományos eredményeket produkálhatok.

A kutatási területen lévő okok és okozatok összefüggéseit is megvizsgáltam. Ennek megfelelően világos képet sikerül bemutatni a pénzmosással – és a pénzmosás elleni küzdelem kapcsán – érintett célszemélyek cselekvései és a hatóság cselekvései közötti viszonyról. Továbbá a pénzmosás megelőzésében szerepet betöltő szolgáltatók és a felügyeleti szervek kapcsolatáról. Ennek kapcsán bemutatásra kerül az elmúlt időszak fejlődési folyamatai és a további fejlesztésre váró területek is.

Összefüggéseket vizsgáltam továbbá a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása vonatkozásában kiadott nemzetközi irányelv és hazánk jogrendjébe történő implementációja során létrejött magyar normák között. Megvizsgáltam, mennyire határos ezen jogszabály érvényesítése és hol találhatóak bezárásra indokolt kiskapuk. A nemzetközi normák átültetési mechanizmusának egy nemzetközi szervezet által elvégzett országértékelését is elemzem, melynek eredményeképpen bemutathatom a változókat.

A kutatási téma feldolgozásának módszereit alapvetően meghatározták a kutatás céljai és érintett tudományterületei. Ennek megfelelően a nemzetközi szabványok, országvizsgálatok és azok eredményeinek analízisét, definiálását és a hazai jogi – természetesen beleértve a büntetőjogi – aspektusok értelmezését, elemzését is elvégeztem. A kutatás logikailag és empirikusan is alátámasztottnak kell lennie. Ezért elvégzéséhez több módszer közül végül a vegyes módszerek alkalmazására került sor – a kvalitásra téve a hangsúlyt – vagyis a mély adatgyűjtő módszer alkalmazása mellett döntöttem, ugyanis ezzel a bonyolultabb, komolyabb és intenzívebb összefüggések megfigyelése is lehetséges. Ennek megfelelően végeztem megfigyelést, esettanulmányok feldolgozását, gyakorlati kísérlet analizálását, tipikus és atipikus esetek feldolgozását, valamint bizonyos adatok vonatkozásában összehasonlító analízis módszertant is applikáltam a dolgozatba. Az összehasonlító elemzés során a jogértelmezést szembe állítottam a jogalkalmazással – felhasználva a bírói gyakorlati tapasztalatokat is – mind a pénzmosási törvény, mind pedig a hatályos büntetőjog pénzmosásra vonatkozó rendelkezése alapján, rávilágítva a szükséges jogfejlesztésre. Ennek elsődleges célja a jogharmonizáció elérése, valamint az Európai Unió szupranacionális hatóság

elvárásaihoz igazított hazai pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó szakemberek tovább fejlesztése. A saját gyakorlati tapasztalataimat alaposan és észszerűen a logika alkalmazásával értelmeztem annak érdekében, hogy empirikus kutatási eredményt érjek el.

Bemutatásra kerül a „*hogyan van*” és „*hogyan kéne lennie*” a dolgoknak. A kutatás során fontos kritérium volt, hogyan történik az adatok megfigyelése és értékelése, vagyis az operacionalizálás.³ Ezt – aktív szülőként – egy gyermeknevelési példával is be tudom mutatni. Ha szeretném megtudni a gyermek önálló fejlődési képességét például a tanulásban, akkor az alábbi változókat lehet kijelölni: a gyermek önálló szorgalma, a napi gyakorlás mennyisége, a tanulási eredmény iránti vágy, a tantárgyak iránti érdeklődése, rendszeressége, órai aktivitása, tehetsége, a szülőknek történő megfelelése, a tanár és tanítási módszerek szeretete stb. Az operacionalizálás során meghatározható, hogy hányszor, meddig és hogyan figyeljük meg és mérjük ezeket a változókat. Ugyanis, ha a gyermek tudja, hogy figyelik őt, elferdíti az információt és ha ennek hatására történik az adatok feljegyzése, akkor ez torzíthatja a kvalitatív eredmény elérését. Ugyanakkor, ha a gyermek nem tud róla, hogy megfigyelik, sokkal pontosabb adatot kapunk, amire már megbízható megállapítás tehető. Tehát meg kell határozni pontosan, hányszor rögzítünk adatokat, azokat milyen megfigyelésekkel gyűjtjük össze és mennyi ideig végezzük az adatgyűjtést. Ennek megfelelően a kutatásom elvégzését követően az adatok logikai elemzésére és tisztítására fektettem nagy hangsúlyt, majd megfelelő értékelést követően összegzést végeztem, valamint a megfelelő rendszerezés szerint került lezárásra. Úgy vélem, hogy egy jó kutatást nem lehet befejezett, viszont folyamatos sem lehet, ezért csak abbahagyni és lezárni lehet annak tudatában, hogy valaki majd folytatja vagy felhasználja azt további kutatási eredmények elérése érdekében.

³ Operacionalizálás – Azon konkrét lépések, műveletek meghatározása, melyeket egy bizonyos fogalom mérésére használunk (empirikus megfigyelést eredményező konkrét mérési eljárás). Mayer Annamária: A kutatási terv készítésének mérföldkövei. Budapest, 2018.

Forrás: <https://spssabc.hu/kutatasmodszertan/a-kutatasi-terv-keszitesenek-merfoldkovei/>

A kutatásomban törekedtem a pénzmosással kapcsolatos rendelkezésre álló nemzetközi és hazai szabályozók minél szélesebb körű feldolgozására, folyamatosan kísérve a változásokat. A büntetőjogi szakterület tekintetében a szakirodalomból elsősorban a témában jártas szakértők munkáit, javaslatait, valamint bírói indoklásokat használtam fel hozzá igazítva a hatályos büntetőjog pénzmosásra vonatkozó rendelkezéseihez. A kriminológiai szakterületet vizsgálva a pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozás megakadályozására vonatkozó szakterületen szerzett tapasztalatok bemutatására, a témában jártas szakemberek véleményeit figyelembe véve a vonatkozó jogszabályok feldolgozására koncentráltam. Érintőlegesen foglalkoztam a pénzmosás és a gazdasági bűnözés kapcsán felmerült olyan szolgáltatókkal is, akik jelentős előnyben vannak a hatóságokkal és a bűnüldöző szervekkel szemben.

A nemzetközi szakirodalomból elsősorban az angol nyelven hozzáférhető munkák, adatok és normatívák feldolgozása történt meg tekintettel arra, hogy nagy részt angol nyelven vannak közzé téve ezen tudományos kutatások, valamint angol nyelvismerettel rendelkezem. Az interneten elérhető források közül elsősorban a pénzmosással foglalkozó nemzetközi és a hazai szervezetek hiteles honlapjairól beszerezhető információkat és adatokat kutattam fel, valamint a témában szakértők által közzé tett publikációkat és tudományos műveket használtam fel a dolgozat elkészítése során. Ezen kívül természetesen a jogszabályban bejelentésre kötelezett különböző szolgáltatóknál történt hatósági vizsgálatok során szerzett jelentős tapasztalataimat is igyekeztem megfelelően hasznosítani, valamint a hazai büntető ügyekben felmerült gyakorlatot is megvizsgáltam. De lege ferenda javaslataim alapján bizonyosan elérhető a dolgozat célja és ezáltal ezen tudományos terület további fejlődése is. Bízom benne, hogy a kutatásom olyan új eredményt hoz, amelyet még senki nem állapított meg és a kutatásom más tudományos munkatársak számára is hasznos lesz.

I. Fejezet

1. A pénzmosás elleni küzdelemről általánosságban

A pénzmosás elleni küzdelem céljából kiindulva, a hétköznapi értelemben vett pénzmosás fogalma a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. Törvény (a továbbiakban: Pmt.) preambulumban meghatározottak szerint is definiálható. A törvény alapján a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása tilalmának hatékony érvényesítése érdekében meg kell előzni és megakadályozni a büntetendő cselekmények elkövetéséből származó pénznek vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dolognak a pénzmosás szempontjából veszélyeztetett tevékenységeken keresztül történő tisztára mosását, valamint a terrorizmusnak pénzzel vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dologgal való támogatását.⁴ Bár a „*dolog*”⁵ vonatkozásában véleményem szerint a jogalkotó a „*vagyonra*”⁶ gondolhatott, hiszen büntetőjogi szempontból nem értelmezhető a dolog kifejezés ezen aspektus tekintetében. Ugyanakkor a hangsúly a megelőzésen és a megakadályozáson van. Ki kell emelni azt a sajátos tényt, hogy a hivatkozott jogszabály hely a „*büntetendő cselekmény*” fogalmat használja és nem a „*bűncselekmény*” fogalmát, amiből az következik, hogy a pénzmosás akkor is megállapítható, ha az úgymond „*tisztára mosni*” kívánt pénz és vagyon nem csak büntető jogi szempontból származó bűncselekményből keletkezett, hanem akkor is, ha annak legális eredete nem igazolható. Véleményem szerint ez azért van, mert a cselekmény válik döntő fontosságúvá, vagyis nem kell, a bűncselekmény fogalmi eleme szükségszerűen teljesüljön. Ugyanakkor különbséget kell tenni a büntetőjogi szempont és a kriminológiai szempont alapján történő vizsgálat között. Mivel az előző alapján a bűnüldöző szerveknek nem szükséges bizonyítaniuk, hogy az elkövető igazolhatóan tudott a pénz illegális eredetéről, vagyis

⁴ 2017. évi LIII. törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról preambuluma.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700053.tv>

(Megtekintve: 2023.12.20.)

⁵ A dolog kifejezés kikerült a hatályos Btk.-ból. A hatályos Ptk. tartalmazza a vagyontárgy fogalmát, amely magába foglalja a dolog kifejezést is.

⁶ Vagyonnak minősül mindenfajta anyagi vagy nem anyagi, ingó vagy ingatlan, dologi vagy eszmei eszköz, valamint az ilyen eszközökkel kapcsolatos jogcímet vagy érdekeltséget bizonyító jogi okmány vagy hiteles irat.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300005.TV>

(Megtekintve: 2023.12.20.)

pusztán egy egyszerű pénzügyi tranzakcióval – mint például egy ingatlan adás-vételével – is elkövethető a pénzmosás. Addig kriminológiai szempontból vizsgálni kell, hogy az elkövető mindent megtett avagy sem a Pmt.-ben előírt és tőle elvárható intézkedést annak érdekében, hogy – az említett ingatlan adás-vételénél maradva – a pénz vagy vagyon forrásának eredetét kiderítse. Hiszen a büntetendő cselekménnyel szerzett vagyon eredetének igazolhatóvá tételével megszabadulható annak felismerhetően jogellenes mivoltától és elsődlegesen ezt kell megakadályozni.

A pénzmosás elkövetésének másik sajátos jellemzője, hogy a büntetendő cselekményből származó pénz és vagyon jelentős értékre vagy nagy mennyiségre történő tisztára mosását jellemzően a Pmt.-ben meghatározott gazdasági szereplők közreműködésével követhetik el. Ebből a szempontból nevezhetjük inaktív tőkének is az illegálisan szerzett vagyont, ugyanis az elkövető tényleges vásárlóerővé akarja átalakítani az így keletkezett illegális pénzt és vagyont, amit pénzmosás nélkül nem lehet felhasználni csak a lebukás veszélyével. Például egy jogi személynél keletkezett illegális pénz és/vagy vagyon tisztára mosásához szükség van valamilyen gazdasági – jellemzően könyvviteli tevékenységet végző – szolgáltató segítségére. Mivel a jogi személy büntetőségének akadálya ellenére is elkövethető a pénzmosás bűncselekménye⁷, így a jogalkotó helyesen ismerte fel, hogy a prevencióra kell nagyobb hangsúlyt fektetni, ezért is kerültek felsorolásra a Pmt.-ben azon szolgáltatók⁸, akik képesek megakadályozni az illegális pénzek és vagyonelemek tisztára mosását.

⁷ A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. Törvény

7. § (1) Ha a jogi személlyel szemben a büntetőeljárás során intézkedés alkalmazásának lehet helye, az intézkedés alkalmazásáról – ha e törvény másként nem rendelkezik – a terhelt ellen indított büntetőeljárásban kell határozni.

(2) Ha a büntetőeljárás során a jogi személlyel szemben intézkedés alkalmazásának lehet helye, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezéseit az e törvényben meghatározott eltérésekkel kell értelemszerűen alkalmazni.

⁸ Pmt. 1. § (1) E törvény hatálya – a (3) és (4) bekezdésben meghatározott eltéréssel – kiterjed a Magyarországon székhellyel, fiókteleppel vagy telephellyel rendelkező

- a) hitelintézetre;
- b) pénzügyi szolgáltatóra;
- c) foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményre;
- d) önkéntes kölcsönös biztosítópénztárra;
- e) nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést végzőre;
- f) ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végzőre;
- g) könyvvizsgálói tevékenységet végzőre;
- h) könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végzőre;
- i) játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervezőre;
- j) nemesfémmeleg vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedőre;

Több tudományos kifejezés is helyes a pénzmosás fogalmát tekintve, én azonban Dr. Gál István László professzor úr kriminológiai értelmezését vettem alapul és a következőképpen definiálom a pénzmosást: „*olyan legális gazdasági műveletek leplezése alatt folytatott illegális gazdasági szolgáltatás, amelynek eredményeként a bűncselekménnyel szerzett vagyon eredete igazolhatóvá válik, megszabadulva annak felismerhetően jogellenes mivoltától.*”⁹ Az EU 2015/849 számon kiadott Parlamenti és Tanácsi Irányelvében¹⁰ megfogalmazott értelmezés szerint került átültetésre a hatályos Pmt.-be az a rendelkezés, amely alapján a már említett „*büntetendő cselekményre*” pontosította a korábbi „*bűncselekményből*” származó pénz és/vagy vagyon tisztára

k) árukereskedőre, amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést teljesít vagy fogad el;

l) ügyvédre, ügyvédi irodára, európai közösségi jogászra, európai közösségi jogász irodára (a továbbiakban együtt: ügyvéd), kamarai jogtanácsosra, közjegyzőre;

m) bizalmi vagyonkezelőre;

n) virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóra;

o) letétkezelő pénztárca-szolgáltatóra;

p) kulturális javak (műalkotások, régiségek) forgalmazásával vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;

q) kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy forgalmazásával szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot; és

r) székhelyszolgáltatóra.

(1a) E törvény hatálya akkor terjed ki arra, aki Magyarország területén kívül az Európai Unió más tagállamában vagy harmadik országban rendelkezik székhellyel, ha az az (1) bekezdésben meghatározott szolgáltatók által nyújtható szolgáltatást Magyarországon létesített tartós üzleti egysége révén az ügyfelek számára állandó belföldi jelenlét formájában közvetlenül nyújtja [az (1) bekezdésben és e bekezdésben meghatározottak a továbbiakban együtt: szolgáltató].

(1b) E törvény hatálya kiterjed a 30. §, a 32. § (2) bekezdése, a 33. § (1) bekezdése, a 34. §, a 35. §, a 42. §, az 54. § (2) bekezdése, a 61. § (1) – (3) és (5) bekezdése, valamint a 68. § (2) bekezdése tekintetében a központi kapcsolattartó pontra.

(1c) Az (1) bekezdés p) és q) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában forgalmazási tevékenység alatt értékesítési vagy felvásárlási tevékenységet kell érteni.

⁹ Prof. Dr. Gál István László: A pénzmosás új szabályozása 2021-től. Orac kiadó, Büntetőjogi szemle, 2021.10.25-n megjelent számában.

Forrás: <https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-penzmosas-uj-magyar-szabalyozasa-2021-tol/>

(Megtekintve: 2024.05.03)

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről. Ez tekinthető a hatályos pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem érdekében kiadott alapnormának.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32015L0849>

(Megtekintve: 2023. 12. 20.)

mosását. Ugyanakkor a büntetendő cselekmény felsorolását továbbra is csak a fent említett EU-s Irányelv tartalmazza.¹¹

A hazai büntető anyagi jog a pénzmosás elkövetési tárgyaként azon dolgok körét jelölte meg, amelyet értelmező rendelkezéssel kiterjesztett vagyon módjára viselkedő, vagyoni jogosultságot megtestesítő okiratra és dematerializált értékpapírra vezethető vissza. Ezek a keretek az elmúlt időszakban megjelent új típusú vagyoni formákra tekintettel szűkössé váltak, különösen az új típusú vagyoni formák (pl. a fizetésre használt elektronikus adat különféle formái, mint például a virtuális fizető eszközök stb.) nemcsak a büntetőjogban, hanem más jogágakban is vitatott és alulszabályozott jogterületként jelentek meg.¹² Egyet értek ezen megállapítással, ugyanis gyakorlati szakemberként azt tapasztaltam, hogy ezen eszközök átváltásakor vagy az ilyen eszközökkel történő ingatlanok vásárlásakor, azonban e vagyoni eszköz forrásának igazolására – vagyis annak beszerzésére – nincs módja a gazdasági szolgáltatást nyújtó szektornak. A virtuális fizetőeszközök megszerzése és birtoklása során ugyanis nem azonosítható az eszköz tényleges tulajdonosa. Ezek használata a gazdasági környezetben továbbra is jelentős vagyoni előnynek – így a bűnözés vagyoni hasznának – tekinthető. Úgy vélem szükséges jogi szabályozás alkalmazásával fellépni ezen jogellenes dolgok felhasználásával szemben, hiszen gyakran alkalmazzák ezeket pénzmosás, de főleg terrorizmus finanszírozása céljából. Tekintettel arra, hogy a hatóságok és a bűnüldöző szervek nem rendelkeznek olyan eszközökkel, amelyekkel felderíthető lenne például az elektronikus fizetőeszköz eredete és annak tényleges tulajdonosa, így ez tovább nehezíti az illegális

¹¹ A 2015/849 számú irányelvnek az alkalmazásában a következő szándékos elkövetői magatartás minősül pénzmosásnak:

a) vagyon átalakítása vagy átruházása annak ismeretében, hogy a vagyon büntetendő cselekményből vagy ilyen cselekményben való közreműködésből származik, a vagyon jogellenes eredetének elrejtése vagy leplezése céljából, vagy az ilyen cselekmény elkövetésében részt vevő személy részére tevékenysége jogi következményeinek elkerüléséhez nyújtott segítség céljából;

b) a vagyon valódi jellegének, származásának, helyének, rendelkezésre állásának, mozgásának, a hozzá fűződő jogoknak vagy tulajdonjogának titkolása vagy leplezése annak ismeretében, hogy a vagyon büntetendő cselekményből vagy ilyen cselekményben való közreműködésből származik;

c) vagyon megszerzése, birtoklása vagy használata annak a szerzés időpontjában való ismeretében, hogy a vagyon büntetendő cselekményből vagy ilyen cselekményben való közreműködésből származik;

d) az a), b) és c) pontban említett bármely cselekmény elkövetésében való részvétel, elkövetésére való szövetkezés, elkövetésének megkísérlése, valamint elkövetésének támogatása, pártolása, elősegítése és ajánlása.

Fentiek alapján a cselekmény akkor is pénzmosásnak minősül, ha a legalizálni kívánt vagyont eredményező cselekményeket más tagállam vagy egy harmadik ország területén hajtották végre.

¹² im.: Gál, Orac kiadó, Büntetőjogi szemle, 2021.10.25-n megjelent kiadványa.

Hivatkozás:<https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-penzmosas-uj-magyar-szabalyozasa-2021-tol/>
(Megtekintve: 2023. 01. 22)

vagyon felderítését, ezáltal a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet is.

A pénzmosás folyamatosan változó jelenség, amely az elkövetők tudatossága és találékonysága mellett a technika fejlődése is befolyásol, amivel a hatóságok nem képesek lépést tartani. A gazdasági életviszonyok összetettebbé váltak, a pénzmozgás – főleg a virtuális fizetőeszközök elterjedésével – ellenőrizhetetlen módon, sokkal szabadabban áramlanak országhatárokon át. A jól jövedelmező pénzügyi szektor szereplői is jellemzően nemzetközi szinten működnek, tevékenységük összetettsége, az általuk lebonyolított tranzakciók magas száma szintén nehezíti a hatóságok számára a felderítést. Főleg azért, mert a nagyszámok törvénye alapján a pénzügyi szektoroknál jelentkezik a legnagyobb kockázat így a bejelentések elmulasztása is ott realizálódik gyakrabban. Éppen ezért, a pénzmosás elleni küzdelem az abban részt vevő szolgáltatók és hatóságok számára különösen nagy terhet ró.

Véleményem szerint – és ezt később kifejtem bővebben is – a pénzmosás elleni hatékony küzdelem kizárólag hatékony prevencióval, valamint a Public Private Partnership¹³ (a továbbiakban: PPP) sajátos alkalmazásával, és egy nemzetközi szupranacionális hatóság – vagyis a hatóságok magas szintű nemzetközi együttműködésének – létrehozásával érhető el. Ezt támasztja alá az is, hogy nemzetközi téren a köz- és magánszféra közötti partnerségek évtizedek óta alkalmazásban van a bűnmegelőzésben is. Erről ajánlásokat is megfogalmazott az European Crime Prevention Network (a továbbiakban: EUCPN) Magyarország számára.¹⁴

¹³ Public Private Partnership – A köz- és a magánszféra együttműködése. Ezt a metodikát főleg állami beruházások esetében alkalmazzák nemzetközi téren, valamint hazánkban is. Kevesen tudják, hogy hazánkban közel háromszáz PPP beruházás valósult meg többek között bírósági épületek, börtönök és autópályák, valamint hidak is.

Forrás: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/country-profile-hungary>
(Megtekintve: 2023. 12. 22)

¹⁴ A köz- és magánszféra közötti partnerségek a bűnmegelőzésben: Kihívások és ajánlások kézikönyve Magyarország számára. Sarah Bosman, kutatási munkatárs, EUCPN titkárság. Brüsszel, 2023.

Forrás: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/Public%20private%20partnerships_Hungarian.pdf

(Megtekintve: 2024. 05. 15)

2. A pénzmosás megjelenési formája

Tény, hogy a pénzmosás nem egy autonóm cselekvési kategória, hiszen szükségszerűen meg kell jelenjen a büntetendő cselekmény és az abból származó pénz és/vagy vagyon. Ha ezek bizonyíthatóan megtörténtek, akkor a pénzmosás megjelenési formáját tekintve három fázisra osztható.

Az első fázis az illegális pénz *elhelyezése*, amely a legrövidebb szakasz. Ennek célja az úgynevezett piszkos pénztől történő megszabadulás, vagyis a bűnözők a büntetendő cselekményből származó pénzt a pénzügyi tranzakciókra képes szolgáltatókhoz juttatják. Ennek legkézenfekvőbb módja például bankokba tenni vagy átutalni esetleg virtuális, vagy egyéb fizetőeszközre átváltani. Ezen folyamat rövidege mellett ez a legkockázatosabb fázis, hiszen ekkor még közvetlen a kapcsolat az alapbűncselekmény és az abból származó vagyon között. Ekkor lehet a leggyorsabban és legegyszerűbben felderíteni az illegális pénzt és a hozzá kapcsolódó bűnözői kört – feltéve, hogy az igénybe vett szolgáltató jogkövető magatartást tanúsít. Ezért gyakran alkalmaznak úgynevezett stróman¹⁵ személyt, aki közreműködik a pénz elhelyezésében, de nincs tudatában annak bűnös eredetéről. Előfordul továbbá a hamis dokumentumok felhasználása, fedővállalkozások létrehozása, illetve a jövedelem átjuttatása a határokon, ami több módon is megvalósulhat. A gazdasági szereplők tekintetében a bűnözők gyakran vonnak be olyan vállalkozásokat, akik úgynevezett készpénz intenzív gazdálkodással végzik tevékenységüket. Az ilyen cégeknél ugyanis mindennapos a nagy összegek ki- és beáramlása. Példaként hozhatóak a kaszinók, pénzváltók, műkereskedések vagy ingatlanokkal foglalkozó vállalkozások. Ezeknek az a célja, hogy az így megszerzett pénz és/vagy vagyon továbbadható egy harmadik, jóhiszemű fél részére így az ebből keletkezett pénz már tisztán bekerülhet a bankrendszerbe.

A következő fázis a piszkos pénz bújtatása, más néven *rétegzés*. Ezt komplex pénzügyi tranzakciók alkalmazásával (például virtuális fizetőeszközök anonim módon történő vásárlásával, majd azok továbbadásával, esetleg többszöri kisebb összegű eladásával valósítható meg, vagy olyan nagyszámú vásárlásokkal, amelyek pusztán

¹⁵ A stróman olyan személy, aki nevét és személyes adatait adja egy valójában más által üzemeltetett üzlethez, vállalkozáshoz (vagy akár más tevékenységhez), hogy az igazi tulajdonos kiléte titokban maradjon.

Forrás: <https://lexiq.hu/stroman>
(Megtekintve: 2023. 02. 20)

fedőműveletek stb.) érik el, hogy ne legyen visszakövethető a pénz forrása. Ehhez gyakran fantomtársaságokat hoznak létre (jellemzően vagyionkezelő társaságokat), vagy hamis okmányok felhasználásával létrehozott nemzetközi offshore¹⁶ cégeket vonnak be. A rétegzés módszerébe tartozik az is, amikor a vagyont felbontják kisebb részekre, majd azokat pénzzé teszik (például nagy összegek kisebb összegekben történő átutalása más pénzügyintézetekbe, más valutánemekbe különböző országokba, vagy a vagyionkezelők több befektetési formába teszik a rájuk bízott piszkos pénzt).

Végül a harmadik fázis az úgynevezett *integrálás* folyamata, vagyis a piszkos pénz beáramlása a legális gazdasági térbe. Egyik lehetséges módja, amikor egy jogszerűen működő vállalkozás bevételei közé illesztik be (pl. tipikusan tagi kölcsön formájában) majd az ebből történt költségekről hamis számlákat gyártanak. Az integrálást gyakran alkalmazzák olyan országokban, ahol a jogszabályok nagyfokú anonimitást biztosítanak a vállalkozások számára.¹⁷

¹⁶ Offshore – A különleges jogállású vállalkozások bizonyos szempontból a vámszabad területekre vonatkozó szabályozások továbbfejlesztéséből nőttek ki. Az olyan vállalkozások tartoznak ebbe a körbe, amelyek a befogadó országban nem végeznek tényleges gazdasági tevékenységet, és amelyeknél a menedzsment felállítása, befektetési és holding tevékenység végzése, bankszámlák kezelése, az adminisztrációs irodák működtetése önmagában nem számít gazdasági tevékenységnek. Napjaink ezekre a cégekre még a korábbinál is kisebb mértékben jellemző a reálgazdasági szerepvállalás – a modernizált szervezetek legfőbb sajátossága a vagyionkezelő holdingként – illetve pénzügyi pufferként történő működés, pénzügyi transzferek segítése érdekében hozzák létre. Bánfai Edina – Bujtár Zsolt – Ferencz Barnabás: Lehetőségek és veszélyek az offshore-jelenségben. Polgári Szemle, 13. évf. 1–3. szám, 2017, 321–335., DOI: 10.24307/psz.2017.0927.

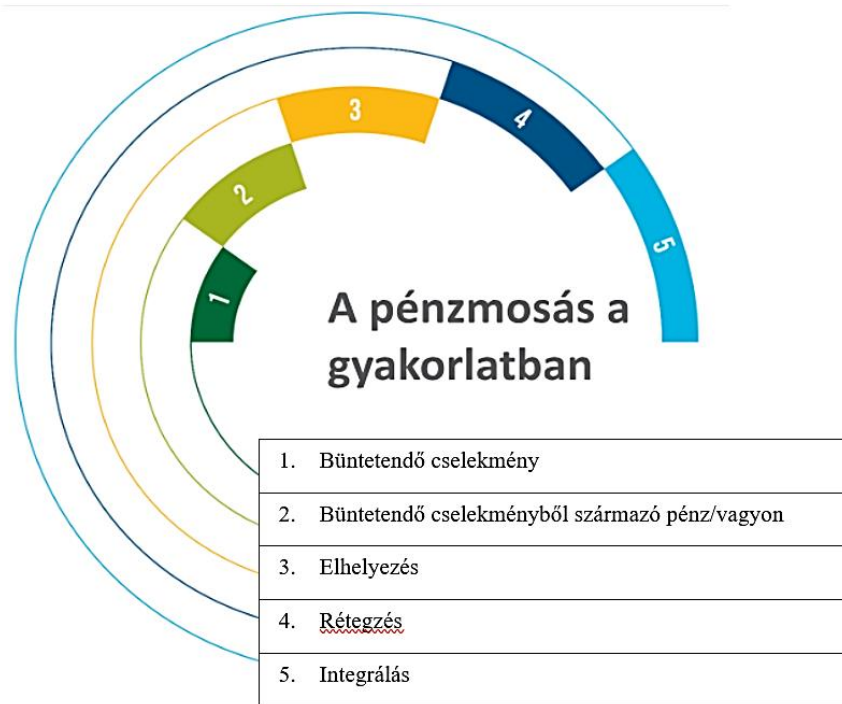
Forrás: <https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/142-nemzetkozi-gazdasag-es-tarsadalom/904-lehetosegek-es-veszelyek-az-offshore-jelensegben>

(Megtekintve: 2023. 01. 20)

¹⁷ Dr. GÁL István László: Gazdasági büntetőjog közgazdászoknak, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. pp. 155 – 157.

(Megtekintve: 2023. 01. 20)

Az alábbi ábrán jól szemléltethető az alapbűncselekmény, az abból származó piszkos pénz és/vagy vagyon, valamint az említett három fázis elhatárolása.

Forrás: https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/fight-money-laundering-13-2021/img/hu_fig01.svg

Ahogy korábban is, így napjainkban is a közgazdaság és a jog szoros kapcsolatban van egymással, ugyanis a közgazdászoknak folyamatosan figyelnie kell a jog változásait, amelyhez alkalmazkodniuk kell, és a jogászoknak pedig folyamatosan tanulmányoznia kell a változó közgazdasági eseményeket a jogfejlesztés érdekében.¹⁸ A pénzmosás, mint gazdasági cselekmény is, az illegális tevékenységből származó pénz és/vagy vagyon eredetének leplezését jelenti. A jelenség célja, hogy a jellemzően büntetendő cselekményből származó pénzeket különböző, sokszor bonyolult gazdasági műveletek végrehajtásával – első sorban a hatóságok számára – legális jövedelemként jelenjen meg. Az illegális tevékenység nagysága eredményezi a befolyt összeg nagyságát is, amit a bűnözői körök úgymond tisztára akarnak mosni. Vagyis minél nagyobb az illegális bevétel, annál biztosabb a pénzmosás elkövetésének a valószínűsége. A legalitás

¹⁸ Dr. GÁL István László: A pénzmosás, PhD értekezés, Pécs 2005, pp. 7 (Im: Dr. Nyeviczkey Zoltán: A mai devizajog Budapest, 1933. pp. 13.)

elérése érdekében a szervezett bűnözői körök gyakran a határokat átívelő, bonyolult pénzügyi és jogi konstrukciókat vesznek igénybe. Ezeket a műveleteket nem ők végzik el, hanem speciális szakembereket felhasználva (jellemzően ügyvédeket, könyvelőket, adótanácsadókat, pénzváltókat, ingatlanokkal foglalkozókat, virtuális fizetőeszköz átváltásával foglalkozó szolgáltatókat stb.) akik megfelelő szakértelemmel és/vagy technikai háttérrel rendelkeznek a pénzek leplezésének módjáról. A hatóságok a nagy összegű pénzmozgásokat több csatornán keresztül figyelik, így ezen szolgáltatói szektorok minden esetben valamilyen kockázati szempont szerint kerülnek kiválasztásra ellenőrzésre. A Pmt. személyi hatálya alá olyan gazdasági tevékenységet végző személyek (a továbbiakban: szolgáltatók) tartoznak, akik szolgáltatásaikkal – szándékos vagy gondatlan módon – az illegális pénzt és vagyont pénzmosással legalizálni képesek, vagy a terrorizmusnak pénzzel vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró vagyonnal való támogatását képesek megvalósítani. A pénzmosás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. Törvény (a továbbiakban: Btk.) szerint bűncselekmény, vagyis a jogalkotó szerint olyan súlyos a pénzmosás körébe tartozó elkövetési magatartás és annak veszélyessége a társadalomra – és természeténél fogva a gazdaságra is – hogy a legszigorúbb módon rendeli büntetni. A szándékosan elkövetett pénzmosási cselekmény büntett, míg a gondatlanul elkövetett alakzata vétség. Tekintettel arra, hogy a pénzmosás pragmatikus megjelenési formái nagyon összetettek is lehetnek, ezért a jogalkotó rendkívül részletesen határozta azt meg, erről azonban egy későbbi fejezetben írok bővebben.

3. A pénzmosás elleni küzdelem napjainkban

Az egyre inkább összekapcsolódó világban a pénzmosással és terrorizmus finanszírozással okozott károk globálisak, és hatással vannak a nemzetközi pénzügyi rendszer integritására és stabilitására. Ezért nemzetközi összefogásra van szükség különösen azért is, mert egy ország nem képes saját maga védekezni és kiküszöbölni a pénzmosással foglalkozó szervezett bűnözői kört. Főleg akkor nem, ha az a korrupcióval is összefonódik.

Az Európa Tanács által 2023-ban közzétett adatok alapján a pénzmosás globális becsült értéke évente a globális GDP 2-5%-t teszi ki, ami számokban mérve 715 milliárd és 1,87 billió euróra tehető. Ez a szám az utóbbi időben kialakult nemzetközi konfliktusok és gazdasági válságok miatt tovább nőtt. A felmérés szerint az EU-ban ismert működő aktív bűnözői hálózatok 70%-a alkalmazza a pénzmosást a vagyoni eszközeik elfedésére és 80%-a él vissza a jogszerűen működő üzleti struktúrák kihasználásával.¹⁹ Ezen adatok pusztán becslések, ugyanis nem lehet felmérni pontosan mennyi illegális pénz van a bűnözőknél és pontosan mekkora összegeket képesek tisztára mosni. Tény azonban, hogy a becsült adatok is olyan jelentős számok, amelyek indokolttá teszik a nemzetközi összefogást a pénzmosás elleni küzdelemben.

Hazánkban is megtörtént a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési terv és pénzmosási irányelv hatékony átültetése.²⁰ Ennek keretében biztosítva van a hatályos uniós keret hatékony végrehajtása, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését és az ellenük folytatott küzdelmet szolgáló tagállami kapacitások nyomon követése, valamint az Európai Bankhatósággal történő együttműködés.²¹

A pénzmosás elleni küzdelemben számos hatóság, felügyeleti szerv, bűnmegelőző és bűnüldöző szerv rendelkezik hatáskörrel. Ugyanakkor különbséget kell tenni a pénzek mozgását megfigyelő bűnüldöző és a bűnmegelőző szervek által végzett tevékenység, valamint a felügyeleti hatóságok által történő felderítő és adatgyűjtő

¹⁹ Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/anti-money-laundering/>
(Megtekintve: 2024. 03. 19.)

²⁰ Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20K0058.COM>
(Megtekintve: 2024. 02.20.)

²¹ Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0058.com#lbj14id1fe8>
(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

tevékenysége között. Míg az előbbi esetben szükség van a büntető eljárás megindításához – vagy legalább a feljelentés megtételéhez – addig a másik esetben a hatóság vagy a felügyeleti szerv elemzői és felderítői munkája során, megadott kockázati szempontok szerint végez kutatást és elemzi a rendelkezésére álló információkat – különös tekintettel a Pmt.-ben meghatározott szolgáltatói szektorok vonatkozásában – és teszi meg a szükséges intézkedést a tudomására jutott adatok, tények és körülmények alapján. A prevenció eredményessége a pénzmosás bünelkövetésének a megelőzése tekintetében kiemelkedő, hiszen sokkal hatékonyabban előzhető meg valamint gyorsabban lehet megakadályozni a bünelkövetők pénzének a tisztára mosását, mint a már elkövetett pénzmosás büncselekmény felderítését. Véleményem szerint ezért ennek megerősítésén kell dolgozniuk a legtöbbet az érintetteknek.

II. Fejezet

1. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi kialakulása

A pénzmosással szembeni nemzetközi fellépés kialakulása az 1980-as évekre tehető, amikor is világossá vált a nemzetközi közösség számára, hogy a küzdelem hatékony eszköze lehet a bűncselekményből származó illegális pénzek nemzetközi áramlásának megállítása.²² A pénzmosás elleni küzdelem nemzetközi szervezeti szinten történő létrehozásának fő kiindulópontja az volt, hogy a szervezet bűnözés korlátlanul mosta tisztára a kábítószer kereskedelemből származó pénzeket a 80-as évek elején. A közismert bűnöző Pablo Escobar „drogbáró” nevéhez köthető minden idők legelterjedtebb drogcsempészeti kereskedelme és az általa kialakított szervezett bűnözői hálózata. Gyakorlatilag korlátlan mennyiségben mosta tisztára a drogcsempészetből származó pénzeket az Egyesült Államokban. Ennek megszüntetése érdekében kialakítottak egy stratégiát a pénzek nyomon követéséhez, melynek eredményeként eljutottak az illegális pénzek felszámolásához. Az úgynevezett „piszkos pénz” kifejezés onnan származik, hogy nagy része valamilyen formában köthető kábítószer kereskedelemhez, ezért az a fizikai értelmében is „piszkossá” válik. Az Egyesült Államokban nemrég végzett kísérlet során véletlenszerűen kiválasztott bankjegyeket vizsgáltak meg szövetségi törvényszéki laboratóriumokban, és kiderült, hogy minden forgalomban lévő bankjegyben mikroszkopikus kokainnyomok találhatók. Ez azt igazolja, hogy a forgalomban lévő amerikai bankjegyeket korábban már felhasználták a kábítószer kereskedelem során.²³ A pénzmosás elleni küzdelemre jelenleg is úgy tekintenek, mint a kábítószer kereskedelem elleni fellépés egyik legfontosabb eszközére, tekintettel annak készpénz intenzitására, ugyanakkor az azóta eltelt idő alatt számos bűncselekményből származó pénzeket mosnak tisztára nagyüzemi módszerekkel.

²² Schubauer László: A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei. (In: Hollán Miklós – Barabás A. Tünde (szerk.): A negyedik magyar büntetőkódex - régi és újabb vitakérdései, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2017, pp. 343)

²³ Jeffrey Robinson: A pénzmosoda. A világ harmadik legnagyobb üzlete belülről. Park Kiadó, Budapest, 1996. pp. 195.

A pénzintézetek kulcsfontosságú szerepét a pénzmosás prevenciójában a bankok felügyeletét ellátó Bázeli Bizottság hangsúlyozta az elsők között.²⁴ A nemzetközi egységes fellépés érdekében több szupranacionális szervezetet is létrehoztak korábban, amelyek feladatai közé tartoztak a pénzmosás és más nemzetközi szinten megvalósított bűncselekmények felderítése és üldözése. Azonban az első mérföldkőnek tekinthető nemzetközi egyezmény az 1988. december 20-án megjelent Bécsi Konvenció, a Kábítószeres és Pszichotróp Anyagok Illegális Kereskedelem Elleni Egyezménye volt – amit 67 ország írt alá az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében – ugyanis itt jelent meg először a pénzmosás kifejezés, mint a kábítószer kereskedeleméből származó bevételek tisztára mosásának eszköze. A Bécsi Konvenció számos alapelvet fogalmazott meg és előírta azok alkalmazását az ENSZ tagállamai számára.

Ilyen alapelvként került rögzítésre többek között a súlyos bűncselekményekhez kapcsolódó pénzmosás kriminalizálása, a gyanús ügyletek bejelentésének kötelezettsége, a banki titoktartás megszüntetése, valamint prevenciók feladatául az ügyfél-azonosítási eljárások szorgalmazása.²⁵ Egy évvel később az egyik legfontosabb világszervezet, az Organisation for Economic Co-operation and Development²⁶ (a továbbiakban: OECD) égisze alatt létrehozták a Financial Action Task Force²⁷ (a továbbiakban: FATF) magyar megnevezése szerint a Pénzügyi Akciócsoportot. Az FATF a legjelentősebb nemzetközi szervezet, amelynek elsődleges feladata az országok pénzmosás elleni küzdelem területén történő kapcsolatok összehangolása és a nemzeti hatóságok közötti kapcsolatok erősítése, valamint a Bécsi Konvenció alapelveinek gyakorlati megvalósításának felügyelete lett. Az FATF szervezetet 1989-ben a párizsi G7²⁸ csúcstalálkozón ratifikálták olyan nemzetközi szervezetté, amely nemzetközi szabványokat és ajánlásokat fogalmaz meg a pénzmosás növekvő problémáinak leküzdése érdekében. Az FATF szervezet létrejötte, tevékenysége és eredményei a következő fejezetben kerül kifejtésre bővebben.

²⁴ Peter Lilley: *Dirty Dealing – The Untold Truth About Global Money Laundering*, 2001. (Fordította: Csányi Szilvia), pp. 63.

²⁵ Lilley: *im.* pp. 64.

²⁶ OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development, Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet

²⁷ Az FATF (Financial Action Task Force) a globális pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megakadályozása érdekében létrejött nemzetközi szervezet, amelynek célja az illegális tevékenységekből származó pénzek tisztára mosása. Politikai döntéshozó testületként azon munkálkodik, hogy megteremtse a szükséges akaratot a nemzeti jogalkotás és szabályozás, valamint ezek felügyeletének végrehajtásához.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/>

(Megtekintve: 2023.12. 19.)

²⁸ A G7 Franciaországot, az Egyesült Államokat, az Egyesült Királyságot, Japánt, Németországot, Olaszországot és Kanadát foglalja magába.

A pénzmosás elleni nemzetközi küzdelem megszilárdításának következő állomása 1990. november 8-a volt, amikor az Európa Tanács megalkotta a Strasbourgi Konvenciót (a továbbiakban: Konvenció). A Konvenció a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és azok elkobzásáról szól. Ezt követően egy jelentős időbeli ugrást követően a felgyorsult, globalizált világ miatt a fenyegetés elleni küzdelem központi eleme lett az olyan kulcsfontosságú erőforrások megteremtése, mint a Nemzetközi Pénzmosási Információs Hálózat²⁹ (a továbbiakban: IMoLIN). Az 1998-ban létrehozott IMoLIN egy elektronikus nemzetközi adatbázist alakított ki az információk hozzáférését megkönnyítve a tagok számára.³⁰ A pénzmosás globális probléma, és az ellene való küzdelem globális és helyi fellépést is igényel. Úgy vélem, hogy előre lépésnek számít az olyan erőforrások teljes körű felhasználása, mint az IMoLIN amellyel biztosítható, hogy a tagszervezetek ne csak megfeleljenek az előírásoknak, hanem részt is vegyenek ebben a fontos globális küldetésben. Ez a kapcsolódási pont a mai napig működik a pénzügyi információs egységek és más hatóságok között.

Az IMoLIN rendszer keretében további alkalmazásokat is létre hoztak, mint például az Ügyfél-azonosító Programot³¹ (a továbbiakban: CIP-szabvány). Ez egy olyan szabályozási követelmény, amely kötelezi a pénzügyi intézményeket – beleértve a bankokat, a hitelszövetkezeteket és a bróker-kereskedőket – ennek használatára. Kimagasló szerepe van ügyfelek személyazonosságának azonosítására és ellenőrzésére szolgáló eljárások létrehozásában és fenntartásában. A CIP-szabvány a pénzmosás elleni küzdelem döntő részét képezi, segíti a pénzmosás felderítését – például a Kyros AML Data Suite³² program alkalmazásával – és megakadályozza a pénzmosás elkövetését. Ez

²⁹ IMoLIN – International Money Laundering Information Network (Számos intézménnyel és szervezettel működik együtt, amelyeket a pénzmosás megelőzésére hoztak létre a világon. A pénzmosás elleni küzdelem során keletkezett adatainak nagy részét titoktartási megállapodások védik, és nem osztják meg a nyilvánossággal.)

Forrás: <https://sanctionsscanner.com/knowledge-base/international-money-laundering-information-network-imolin-467>

(Megtekintve: 2023. 02. 20)

³⁰ Bugyáki Attila: A pénzmosás, mint biztonságpolitikai kihívás az Európai Unió gazdaságpolitikájának tükrében, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2017. pp. 105–106.

³¹ CIP – Customer Identification Program (Ügyfél-azonosító Program)

Forrás: <https://www.kyrosaml.com/customer-identification-program-cip/>

(Megtekintve: 2023. 01. 28)

³² A Kyros AML Data Suite egy automatizált komplett felhőalapú pénzmosás elleni szoftvermegoldás, natív API- támogatással, amely PEP, szankciós listák ellenőrzés, KYC, tranzakció figyelés, STR/SAR jelentések elkészítésére is alkalmas.

Forrás: <https://www.kyrosaml.com/>

(Megtekintve: 2024. 01. 25)

segít biztosítani, hogy a pénzügyi rendszert ne használják fel illegális célokra, és fokozza az átláthatóságot és a biztonságot a pénzügyi szektorban. Továbbá a terrorizmus finanszírozását és a pénzügyi rendszeren belüli egyéb tiltott tevékenységeket is megakadályozza.

A pénzmosás elleni küzdelem területén a nemzetközi jogi szabályozásában következő mérföldkőnek számít a 2000. december 14-én Palermóban létrejött Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni Egyezmény (a továbbiakban: palermói egyezmény). A palermói egyezmény az ENSZ keretében kötötték meg és jelentős előrelépést eredményezett a szervezett bűnözés elleni nemzetközi fellépés és a pénzmosás elleni küzdelem vonatkozásában. A palermói egyezményen az aláíró államok vállalták, hogy a pénzmosással kapcsolatos bejelentések, elemzések céljából központi ügynevezett pénzügyi hírszerző egységeket (Financial Intelligence Unit, a továbbiakban: FIU³³) állítanak fel. A létrehozott FIU vezetői alkotják meg az EGMONT Csoport³⁴ fő irányító testületét. Az EGMONT Csoport konszenzuson alapuló döntéseket hoz a tagságot, a struktúrát, a költségvetést és a kulcsfontosságú elveket érintő kérdésekben. Rendszeresen kommunikál az Egmont Secure Web³⁵-en keresztül, és évente legalább egyszer találkozik az éves plenáris ülésén.

Az utolsó lényeges nemzetközi egyezmény az Európa Tanács által megkötött Varsói Egyezmény, amelynek aláírására 2005. május 6-án került sor. Az Európa Tanács által létrehozott egyezmény kiterjesztette a korábbi Konvenció hatályát a terrorizmus

³³ FIU – Financial Intelligence Unit,

Forrás: <https://egmontgroup.org/about/financial-intelligence-units/>

(Megtekintve: 2024. 03. 10)

³⁴ Az EGMONT 1999-ben indult útjára az Európai Tanács tamperei döntése alapján és kezdetben az FIU.NET program volt, amely egy decentralizált számítógépes információs rendszer és az FIU-egységek közötti adateserét szolgálja. Az FIU.NET tulajdonképpen nem más, mint az Európai Unió területére korlátozódó szerv, amely az EU Tanács és az Europol égisze alatt alakult ki, és ténylegesen az adattovábbítás a feladata. Az Egmont Csoport különböző csoportokból áll, amelyek felügyelik és/vagy hozzájárulnak fő műveleteihez és általános céljához, a tagjai közötti információmegosztási mechanizmusok megerősítéséhez a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a kapcsolódó alaphűncselekmények elleni küzdelem érdekében.

Forrás: <https://egmontgroup.org/about/organization-and-structure/>

(Megtekintve: 2024. 03. 10)

³⁵ Egmont Secure Web – Az Egmont csoport biztonsági web hálózata, amelyen keresztül történik az információ csere az FIU-k között.

Forrás: <https://www.fincen.gov/sites/default/files/shared/ESW-PIA.pdf>

(Megtekintve: 2023. 03. 20)

finanszírozásának megakadályozására, a kölcsönös együttműködés fokozására, valamint a fellépés hatékonyság növelését tűzte ki célul.³⁶

A pénzmosás nemzetközi szabályozása bár hosszú fejlődésen ment keresztül, ugyanakkor ez a folyamat korántsem befejezett. A bűncselekmények elleni egységes és hatékony fellépésre, és a nemzetközi szervezetek, valamint az általuk kibocsátott irányelvek, elvi iránymutatások ösztönzőleg hatnak az államok jogharmonizációja felé. A legtöbb ország jogi szabályozása javuló tendenciát mutat az FATF ajánlásainak megfelelésben. A jogalkotók időközben nagymértékben kiterjesztették a pénzmosás alapcselekményi körét valamennyi vagyoni előnnyel járó deliktumba történő beiktatásával. A gyanús ügyletek bejelentésére kötelezett szolgáltatók köre is emellett fokozatosan bővült. Ugyanakkor hazánkban például egy bejelentési kötelezettség elmulasztása nem vált ki büntetőjogi – de még kriminológiai – hatást, így súlyosabb szankciót sem. Hogy miért? Ezt egy következő fejezetben fejtem ki bővebben.

Az FATF ugyan nem szupranacionális hatósági tevékenységet végez, csupán ajánlásokat fogalmaz meg és standardokat hozott létre, majd megvizsgálja, hogy ezen ajánlások hogyan kerülnek implementálásra és alkalmazásra a joghatóságok³⁷ körében. Ezek az ajánlások jelenleg a nemzetközi pénzmosás elleni küzdelem alapszabályainak tekinthetőek, ugyanis olyan kulcsfontosságú elveket és iránymutatásokat tartalmaznak, mint például a technológiai innováció fejlesztése – beleértve a virtuális fizetőeszközöket is – a pénzügyi mozgások növekvő integrációját a belső piacokon, a terror szervezetek globális megfigyelését és közös erővel történő felszámolását, valamint a nemzeti rendszerek hiányosságainak a felderítését és a jogi kiskapuk bezárását is.

A következő fejezetben az FATF megerősített céljáról lesz szó, amely a pénzügyi rendszer – és a tágabb értelemben vett gazdaság védelmének megvalósítása érdekében kidolgozott rendszer – megerősítéseként, preventív jelleggel lép fel hatékonyan az ML/TF/PF³⁸ fenyegetésekkel szemben nemzetközi szinten.

³⁶ Jacsó Judit: Gondolatok az Európai Unió pénzmosás elleni büntetőpolitikájáról a hatodik pénzmosás elleni uniós irányelv tükrében. In: Bárd Petra – Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin (szerk.): Kriminológia és kriminálpolitika a jogállam szolgálatában. Tanulmányok Lévay Miklós tiszteletére, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019. pp. 55.

³⁷ Joghatóságok alatt az FATF és társszervei által vizsgált országokat értem.

³⁸ ML/TF/PF – Money laundering/Terrorism financing/Proliferation (Pénzmosás/Terrorizmus finanszírozás/Proliferáció)

III. Fejezet

1. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi összefogása napjainkban

Nemzetközi szinten több szervezet is együttműködik az AML/CFT³⁹ elleni küzdelem sikeressége érdekében. Legfőbb nemzetközi szervezetek az FATF csoport és regionális szervei, a Világbank (a továbbiakban: WB⁴⁰), a G7 csoport⁴¹ és a G20 csoport⁴² – ezek külön-külön is – az ENSZ szervezete, az OECD államokat tömörítő csoport, az OSCE⁴³, az FSRBs⁴⁴, és a pénzügyi információs egységeket tömörítő – korábban már említett – Egmont csoportja. Az együttműködés keretében regionális szervezetek és civil társadalmi szervezetek is segítik a nemzetközi AML/CFT fellépést.

³⁹ AML/CFT – Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism (magyarul Pénzmosás és Terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem)

⁴⁰ WB – World Bank (Világbank)

⁴¹ G7 csoport – a legfejlettebb iparral rendelkező demokratikus országok csoportja vezetőinek informális fóruma. A csoport tevékenysége kiegészíti azt a szerepet, amelyet a G20-csoport tölt be. A G7 csoport nem tévesztendő össze a G8-kal, amely a G7 országok és Oroszország kormányfőinek évenkénti találkozója jelenti. (Tagjai: Amerikai Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország, Japán, Kanada, Németország, Olaszország)

Forrás: <https://www.investopedia.com/terms/g/g7.asp>

(Megtekintve: 2024. 02. 12.)

⁴² G20 csoport – A világ 19 jelentős gazdaságát és az egész Európai, illetve Afrikai Uniót tömörítő szervezetét tömörítő csoport. 1999 óta létezik, és főleg a globális gazdasággal kapcsolatos fő kérdésekről hoznak döntéseket, mint például a nemzetközi pénzügyi stabilitás, az éghajlatváltozás mérséklése, a fenntartható fejlődés témakörével kapcsolatos kérdések, de más globális témákkal is, mint például a foglalkoztatás és a munkaerőpiac, a digitalizáció vagy a pénzmosás és terrorizmus elleni küzdelem. (A résztvevő országok Argentína, Ausztrália, Brazília, Kanada, Kína, Franciaország, Németország, India, Indonézia, Olaszország, Japán, Mexikó, Koreai Köztársaság, Dél-Afrikai Köztársaság, Oroszország, Szaúd-Arábia, Törökország, Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok, az Afrikai Unió és az Európai Unió. Emellett meghívott vendégországok és nemzetközi szervezetek is részt vesznek a G20-ak munkájában.)

Forrás: <https://www.g20.org/en/about-the-g20/faq>

(Megtekintve: 2024. 02. 13.)

⁴³ OSCE – Organization for Security and Co-operation in Europe (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, EBESZ)

⁴⁴ FSRBs – FATF-Style Regional Bodies (Az FATF típusú, párhuzamosan működő 9 autonóm regionális szervezet, amely segíti a FATF 40 ajánlása köré épülő globális pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni politikájának végrehajtását több mint 200 társult országban.)

Forrás: <https://www.sygnia.io/blog/fatf-style-regional-bodies-fsrbs/>

(Megtekintve: 2024. 02. 21.)

A pénzmosás elleni küzdelem uniós jogi kereteit a 2018/843 számon kiadott EU irányelv⁴⁵ valamint a 2018/1673 EU irányelv⁴⁶ teremtette meg. A stratégiai prioritások felülvizsgálata során az Európai Bizottság 2020 májusában elkészítette a cselekvési tervét az uniós szabályok végrehajtásának, felügyeletének és koordinálásának javítása érdekében szükséges intézkedések megtételéhez. Ezek a szabályok alakítják egyrészt a fokozott biztonság iránti igény megvalósulását, másrészt az alapvető jogok és a gazdasági szabadságok védelme közötti egyensúlyt. Emellett az Uniós szabályok is összhangba kerültek az FATF által kiadott nemzetközi standardokkal. Az FATF és regionális szervei külön fejezetben kerülnek bemutatásra.

A Világbank a fejlődő és feltörekvő piacgazdaságokban a pénzügyi szektor értékelési programját (a továbbiakban: FSAP⁴⁷) több nemzetközi szervezettel közösen hajtják végre. Az FATF, a Pénzügyi Stabilitási Tanács (a továbbiakban: FSB⁴⁸) és a G20 csoport közös globális üléseket tart, ahol megtárgyalják többek között a korrupcióellenes erőfeszítéseket, a pénzügyi integrációt, az ellopott vagyon visszaszerzését, a vagyon nyilvánosságra hozatalát és a környezet elleni bűnözést.⁴⁹ Továbbá az érdekelt felekkel is együttműködnek annak érdekében, hogy módszereket dolgozzanak ki a nonprofit szervezetek pénzügyi átvilágítási költségeinek csökkentésére, az emberi biztonság megőrzésére, a korrupció felszámolására, a pénzügyi integráció erősítésére és az üzleti tevékenység egyszerűsítésére. A WB önálló diagnosztikát végez az FSAP keretében és értékeli az országok AML/CFT küzdelmet célzó rendszereit is, valamint a hatékonyságuk analizálásával identifikálja az előzőekben meghatározott potenciális kockázati

⁴⁵ A pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, amely a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelvek módosításáról szól és ez tekinthető alapszabványnak a pénzmosás elleni küzdelem vonatkozásában kiadott nemzetközi irányelvek közül.

(forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>)

(Megtekintve: 2023. 02. 15.)

⁴⁶ A pénzmosás elleni büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló EU állásfoglalás

forrás: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.284.01.0022.01.ENG)

(Megtekintve: 2024. 02. 12.)

⁴⁷ FSAP – A pénzügyi szektor értékelési programja átfogó, mélyreható elemzést nyújt egy ország pénzügyi szektorának rugalmasságáról. Az IMF pénzügyi felügyeletének kulcsfontosságú része, amely magában foglalja a pénzügyi intézmények „stressz tesztjeit”, a szektor felügyeletének és szabályozásának minőségi értékelését, valamint a válságkezelési keretrendszer értékelését. A mai napig az IMF-tagországok több mint háromnegyede esett át ilyen értékelésen.

Forrás: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/financial-sector-assessment-program-FSAP>

(Megtekintve: 2024. 02. 13.)

⁴⁸ FSB – Financial Stability Board (Pénzügyi Stabilitási Tanács)

⁴⁹ A környezeti bűnözés alatt itt a tömegpusztító fegyverek, és a vegyi fegyverek készítésének és kereskedelmének bűncselekményét értem.

területeket. Az értékeléseket a technikai segítségnyújtási igények meghatározására és a szakpolitika-fejlesztési munkához való tájékoztatására használják.

A pénzügyi integritás kérdésein belül a Nemzetközi Valutaalap (a továbbiakban: IMF⁵⁰) is csatlakozik a nemzetközi AML/CFT elleni küzdelemhez. Mégpedig úgy, hogy a pénzügyi integritás szempontjából elemzi és értékeli az olyan fontos fejlemények hatását, mint a virtuális valuták, az új pénzügyi technológiák, mint a Financial Technology elterjedése (a továbbiakban: FinTech⁵¹), az iszlám pénzügyek figyelése, a korrupcióra fordított költségek és azt csökkentő stratégiák kialakítása, az illegális pénzáramlások, valamint a virtuális banki kapcsolatok megvonásának lehetőségeit. Az FSAP keretei között szakpolitikai tanácsokat adnak a makrokritikus pénzmosás elleni küzdelemmel és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos kérdésekben.

Az IMF a pénzügyi szektor értékelési programjának 2021. évi felülvizsgálat IV. cikkében⁵² folytatott konzultáció során, kitér a pénzügyi szektor megbízhatósága és stabilitása szempontjából releváns AML/CFT kérdésekre, valamint hozzájárulnak a tervezéshez és a végrehajtáshoz. Az FSAP-ok a Pénzügyi Rendszer Stabilitási Értékelés (a továbbiakban: FSSA⁵³) elkészítésével zárulnak, amelyet az IMF Igazgatósága megtárgyal, majd az érintettek részére bocsájtják az elfogadott értékelést. Sajnos a teljes értékelések nem nyilvánosan hozzáférhető dokumentumok.

Magyarország vonatkozásában 2023 február 03-án az IMF közzé tett egy hasonló szakértői országértékelést, azonban ez nem tekinthető komplex FSSA értékelésnek mivel az csak az MNB munkájával, az infláció alakulásával, valamint a fiskális és a monetáris politika hitelességének kérdésével foglalkozik.⁵⁴

⁵⁰ IMF – International Monetary Found (Nemzetközi Valutaalap, székhelye Washingtonban van)

Forrás: <https://www.imf.org/en/Data>

(Megtekintve: 2024. 02. 14.)

⁵¹ FinTech – Az angol „Financial Technology” kifejezésből származik, ami szó szerint pénzügyi technológiákat jelent. A FinTech utalhat digitális pénzügyi szolgáltatóra is, amely a hagyományos pénzügyi szolgáltatókhoz (pl. bankokhoz) képest a legújabb pénzügyi technológiákat használja innovatív, magas ügyfélélmény és pénzügyi szolgáltatások nyújtására. Ezenkívül a kifejezés utalhat új szoftverre, informatikai rendszerre, megoldásra is.

⁵² Az IMF 2021/040. sz. szakpolitikai programjának 2021. évi felülvizsgálatáról szóló „Egy stabilabb és fenntarthatóbb pénzügyi rendszer felé” című dokumentuma.

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2021/05/28/2021-Financial-Sector-Assessment-Program-Review-Towards-A-More-Stable-And-Sustainable-460517>

(Megtekintve: 2024. 02. 12.)

⁵³ FSSA - Financial System Stability Assessment (Pénzügyi Rendszer Stabilitás Értékelési módszer)

⁵⁴ Az IMF 2023/071 számon Magyarországról készült szakértői országjelentése. USA, 2023.

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/02/02/Hungary-Selected-Issues-529093>

(Megtekintve: 2024. 06. 12.)

Az IMF mindazonáltal kiterjedt AML/CFT kapacitásfejlesztési programmal is rendelkezik, és kétoldalú, regionális és tematikus technikai segítséget is nyújt a tagok részére. Az IMF a Világbankkal közösen nemzetközi stabilitásértékelést⁵⁵ is készít, melynek keretében egy adott ország pénzügyi szektorának három összetevőjét értékeli az alábbiak szerint:

- A makroszintű pénzügyi stabilitást fenyegető fő kockázatok forrását vizsgálja, valamint a fenyegetések bekövetkezésének a valószínűségét és lehetséges hatásait rövidtávon;
- Az ország pénzügyi stabilitási politikájának kereteit;
- A hatóságok képességét a pénzügyi válság kezelésére és megoldására abban az esetben, ha a kockázatok megvalósulnak.

A fentiekén túlmenően, az IMF részt vesz az FATF által meghatározott szabványok nemzetközi terjesztésében és az országok nemzetközi AML/CFT szabványok szerinti értékelésében, továbbá koordinálja az ügyfélátvilágítási folyamatok (a továbbiakban: CDDs⁵⁶) elvégzését, valamint együttműködik a politikai párbeszédben és az elemző munkában. Az IMF AML/CFT-vel kapcsolatos munkáját az a kidolgozott stratégiája vezérli, amelyet az IMF Igazgatósága egy ötéves szakpolitikai felülvizsgálati ciklus során rendszeresen felülvizsgál.⁵⁷ Ezen stratégia felülvizsgálatára legutóbb 2023-ban került sor. A felülvizsgálatról szóló 2023/052. számú szakpolitikai jelentést az Igazgatóság 2023 novemberében hagyta jóvá.⁵⁸ A szakpolitikai jelentés áttekinti az IMF pénzügyi integritás megőrzésére irányuló erőfeszítéseit, és javaslatot tesz a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni stratégiájának további lépéseire. Javasolja továbbá a pénzügyi

⁵⁵ A stabilitásértékelés legfontosabb megállapításait az IMF csapata által készített pénzügyi rendszer stabilitásának értékelését foglalja össze, amely kulcsfontosságú input az IMF felügyeletéhez.

Forrás: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/financial-sector-assessment-program-FSAP> (Megtekintve: 2024. 06. 12.)

⁵⁶ CDDs – Customer due diligences (Ügyfél-átvilágítási folyamatok)

⁵⁷ Az IMF pénzmosás elleni és a terrorizmus finanszírozása elleni stratégiájának 2023. évi felülvizsgálata 2023.12.05-én került közzétételre.

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/12/05/2023-Review-of-The-Funds-Anti-Money-Laundering-and-Combating-The-Financing-of-Terrorism-542015>

(Megtekintve: 2024. 02. 12.)

⁵⁸ Az IMF az AML/CFT elleni küzdelem stratégiájának 2023/052. számú dokumentuma

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/12/05/2023-Review-of-The-Funds-Anti-Money-Laundering-and-Combating-The-Financing-of-Terrorism-542015>

(Megtekintve: 2024. 02. 13.)

integritással kapcsolatos kérdések vonatkozásában, hogy a tagországok fektessenek nagyobb hangsúlyt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem makrogazdasági hatására.

2. Az AML/CFT Európai Szervezetei

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem legfontosabb intézményi szereplői az Unióban az Európai Bizottság, az Európai Bankhatóság, az Európai Központi Bank és az Europol. Feladatuk megoszlását az alábbi ábra szemlélteti:

Forrás: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/ap20_05/ap_anti-money-laundering_en.pdf

2.1. Az Európai Bizottság

Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) fő szabályozó szervezetként felel minden szakpolitikai prioritások kidolgozásáért és azok betartásának végrehajtásáért. A pénzmosással szembeni fellépést szolgáló uniós politika érdekében több felügyeleti hatóságot alkotott meg. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni uniós politikát a Bizottságon belül a Pénzügyi Stabilitás, a Pénzügyi Szolgáltatások és a Tőkepiaci Uniós Főigazgatóság (a továbbiakban: DG FISMA⁵⁹) koordinálja. A Bizottság feladata, hogy rávilágítson az uniós pénzügyi rendszer tekintetében fennálló kockázatokra, és megfelelő ajánlásokat tegyen az érintett érdekelt feleknek. Felelős továbbá a szakpolitika kialakításáért is, valamint annak biztosításáért, hogy a tagállamokban megfelelően átültessék és végrehajtsák az uniós direktívákat és jogszabályokat. A Bizottság tehát kulcsszerepet tölt be az uniós AML/CFT keretrendszer létrehozásának elősegítésében hiszen a legfőbb érvényesítési képességgel rendelkezik uniós szinten.

2.2. Az Európai Bankhatóság

Az uniós pénzügyi szektoron belül a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem irányítása, összehangolása és nyomon követése 2020 óta az Európai Bankhatóság (a továbbiakban: EBA⁶⁰) feladata. Az Európai Bankhatóság független uniós hatóságként – ugyanakkor elszámolással tartozik az Európai Parlamentnek, az Európai Unió Tanácsának és az Európai Bizottságnak – fő célkitűzése a pénzügyi stabilitás fenntartása az EU-ban, valamint a bankszektor integritásának, hatékonyságának és szabályos működésének biztosítása. Az EBA munkatársai alaposan kivizsgálták az uniós jog potenciális megsértésének eseteit, és több bizonyítékot találtak arra, hogy a felügyeleti tanácsánál lobbizási tevékenység zajlott a tanácskozási folyamat során. Ugyanakkor a jogalkotási reform alkalmat kínál a Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács számára, hogy kezeljék a feltárt hiányosságokat, és orvosolják az uniós AML/CFT keretrendszer széttagoltságát. Ezért az EBA – további két ESA⁶¹ taggal – az

⁵⁹ DG FISMA – Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union

⁶⁰ EBA – European Bank Authority (Európai Bankhatóság)

⁶¹ ESA – European Supervisory Authorities szervezet, amelynek tagjai az EBA, az EIOPA és az ESMA szervezetek.

EIOPA⁶² és az ESMA⁶³ közösen készített jelentést tett közzé 2022 június 1-én, amely átfogó elemzést ad az engedély visszavonására vonatkozó jogszabályok és gyakorlatok teljességéről, megfelelőségéről és egységességéről az AML/CFT elleni küzdelem szabályainak súlyos megsértése miatt. A jelentés szerint az elmúlt időszakban 25 esetben történt visszavonásról szóló döntés az AML/CFT szabályok súlyos megsértése, más jogi indokokkal kombinálva, mint például uniós jogsértés, valamint banki prudenciális követelmények megsértése, továbbá az engedélyezés feltételeinek további teljesítésének elmulasztása miatt.⁶⁴ Az engedélyezés vagy nyilvántartásba vétel visszavonása a következő megoszlásban történt:

- Tizenhét hitelintézet, pénzforgalmi intézmény, befektetési vállalkozás, alapkezelő vagy befektetési társaságok és biztosítóintézetek esetében;
- Négy egyéb jogalanyoktól, (virtuális eszközök szolgáltatóitól, pénzügyi közvetítőtől és pénzváltó irodától);
- Két pénzintézet, akik az EU-n belüli fióktelepek tevékenységének súlyos megsértése miatt megszüntető végzést kaptak.

Az EBA-nak biztosítani kell a pénzügyi piacok integritását, átláthatóságát és szabályos működését, ezért jelentős munkát végez az AML/CFT elleni küzdelem területén a stabilitás fenntartása érdekében. Az alábbi három pont szerint támogatja a nemzeti hatóságok és a pénzügyi piacok hatékony küzdelmét az AML/CFT területén:

- **LEAD (Támogatás):** Támogatja az AML/CFT politika kialakítását annak hatékony végrehajtását az illetékes hatóságok és a pénzügyi intézmények vonatkozásában az egész Európai Unióban, azzal a céllal, hogy a hatékony kockázatalapú megközelítés előmozdítása következetes eredményeket produkáljon;
- **COORDINATE (Koordináció):** Az EU-ban és azon kívül a hatékony együttműködés és tájékoztatás előmozdítása az összes érintett hatóság közötti

⁶² EIOPA – European Insurance and Occupational Pensions Authority (Európai Biztosítási és Foglalkoztatási nyugdíj-felügyeleti Hatóság)

⁶³ ESMA – European Securities and Markets Authority (Európai Értékpapír-piaci Hatóság).

Az EBA, az EIOPA és az ESMA ők hárman közösen alkotják az ESA-t.

⁶⁴ Forrás: <https://www.esma.europa.eu/document/joint-committee-annual-report-2022>

(Megtekintve: 2024. 01. 29.)

együttműködés és információcsere kialakítása az AML/CFT kockázatainak közös megértése, a kockázatalapú pénzmosás és terrorizmus finanszírozás felügyeletének megerősítése, valamint a közösen felmerülő kockázatok azonnali kezelése az egységes uniós piacon, valamint biztosítja a határokon átnyúló hatékony pénzügyi intézmények felügyeletét;

- **MONITORING (Folyamatos figyelés):** Az EU AML/CFT végrehajtásának folyamatos figyelése a felügyeletekre vonatkozó illetékes hatósági megközelítések gyenge pontjainak azonosítása, ezek mérséklésére irányuló lépések megtétele érdekében még az ML/TF kockázatok megvalósulása előtt.⁶⁵

Az EBA a fentiekén túl hatáskörrel rendelkezik arra is, hogy kivizsgálja ezekkel kapcsolatban az uniós jog nemzeti felügyeleti szervek általi esetleges megsértésének eseteit is. Az EBA ugyanakkor felügyeleti vagy végrehajtási hatáskörrel nem rendelkezik.

⁶⁵Forrás:https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/News%20and%20Press/Press%20Room/Press%20Releases/2020/EBA%20acts%20to%20improve%20AML/CFT%20supervision%20in%20Europe/AML%20CFT%20Factsheet.pdf

(Megtekintve: 2024. 02. 10.)

2.3. Az Európai Központi Bank

Az Európai Központi Bank (a továbbiakban: ECB⁶⁶) felelős az euróövezet nagy bankjainak prudenciális felügyeletéért. Az ECB számára fontos kérdést jelent az AML/CFT feladatokkal kapcsolatos kockázatok prudenciális vonatkozásai, mivel ezen kockázatok olyan kihívásokhoz vezethetnek a felügyelet terén, amely reputációs kockázatnak⁶⁷ tesz ki az ágazat egészét. Az ECB 2019 óta építi be az AML/CFT megfontolásait az általa végzett prudenciális felügyeleti tevékenységébe, amelyre a felügyeleti felülvizsgálati és értékelési eljárás (a továbbiakban: SREP⁶⁸) révén kerül sor. Az EBA és más európai felügyeleti hatóságok támogatásával az ECB mintegy 50 AML/CFT felügyeleti szervvel írt alá megállapodást az információcseréről, amely információkat az ECB felügyelői folyamatosan vizsgálják és értékelnek, a kapott eredményeket pedig beépítik a prudenciális felügyeleti tevékenységükbe, és szükség esetén meghozzák a megfelelő prudenciális intézkedéseket.⁶⁹

2.4. Az Europol

Az Europol – az Európai Külügyi Szolgálattal közösen (a továbbiakban: EEAS⁷⁰) – szintén fontos szerepet tölt be a pénzmosással, illetve terrorizmus finanszírozással kapcsolatos releváns információk Bizottság számára történő megszerzésében. Az Europol az AML/CFT feladata, a tagállamok támogatása a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával szembeni küzdelemben. Ennek elérése érdekében jelentős információ átadás történik mindkét irányba. Végrehajtási feladatokat végez, nincs semmilyen felügyeleti vagy hatósági jogköre.

⁶⁶ ECB – European Central Bank (Európai Központi Bank)

⁶⁷ A reputációs kockázat kifejezés a latin eredetű reputatio = megfontolás szóból ered. A gazdaság területén a reputációs kockázat olyan pénzügyi kockázat, ami a kedvezőtlen fogyasztói, partneri, befektetői vagy hatósági véleményből fakad. Ha valaki azt mondja, hogy nem tesz jót a reputációjának, az azt jelenti, hogy sérti a tekintélyét, rosszat tesz a hírnevének az adott dolog ezért megfontolandó annak alkalmazása.

Forrás: <https://lexiq.hu>

(Megtekintve: 2024. 02. 10.)

⁶⁸ SREP – Supervisory Review and Evaluation Process

⁶⁹ Forrás: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_13/SR_AML_EN.pdf

(Megtekintve: 2024. 02. 10.)

⁷⁰ EEAS – European External Action Service (Európai Külügyi Szolgálat)

2.5. Az Európai Számvevőszék

Az Európai Számvevőszék (a továbbiakban: ECA⁷¹) jelentős munkát fektet az AML/CFT európai vizsgálata tekintetében. Az ECA kockázati és elemzői munkái eredménye során ad ki állásfoglalást az uniós szakpolitikák érvényesüléséről. „*A pénzmosás elleni uniós politika*” címmel 13/2021. számon közzétett legutóbbi külön jelentésében úgy fogalmazott, hogy „*A bankszektoron belüli pénzmosás elleni küzdelemre irányuló uniós fellépések széttagoltak, végrehajtásuk pedig nem megfelelő*”.⁷² A jelentés kitért arra is, hogy a bankszektor szerepe jelentős a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem uniós politikájának alakulásában. Ugyanakkor a pénzmosás megelőzését célzó intézkedések és az azonosított kockázatok elleni fellépés tekintetében uniós szinten intézményi széttagoltság és gyenge koordináció tapasztalható. Az ECA szakértőinek véleménye alapján úgy tűnik, hogy az uniós szerveknek kevés az eszközük ahhoz, hogy biztosíthassák a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem kereteinek megfelelő alkalmazását a nemzeti hatóságok szintjén. Ugyanis korábban nem létezett egyetlen közös uniós felügyelet vagy hatóság, így az Unió hatáskörei több szerv között oszlanak meg, a tagállamokkal pedig külön-külön próbálnak koordinálni több-kevesebb sikerrel. Ennek kiküszöbölésére szükség van egy Európai központi hatóság létrehozására. Erre azonban egy következő fejezetben térek ki bővebben.

A vizsgált időszakra visszatekintve a fentiek alapján megállapítható, hogy az Európai Bizottság jelentős munkát végzett az AML/CFT területén. A Bizottság munkáját erősítette az Európai Központi Bank és az Európai Számvevőszék kockázatelemzői és felügyeleti tevékenységük kapcsán tett jelentések is. Az összefoglalt értékelések eredményeként a Bizottság 2021. július 20-án elfogadott nagyszabású reform javaslatára az AML/CFT elleni küzdelem átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervet dolgoztak ki, amely a prudenciális banki szabályozás és felügyelet terén bevezetett reformok példájára építve a rendszernek egy harmonizált szabálykönyvet⁷³ alkotott meg.

⁷¹ ECA – European Court of Auditors (Európai Számvevőszék, székhelye Luxemburgban található)

⁷² Az ECA külön jelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján készült és 2021.05.20-i luxemburgi ülésen fogadták el és tették közzé. Itt került először szóba az AMLA mint szupranacionális hatóság létrehozásának kérdése.

Hivatkozás: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/fight-money-laundering-13-2021/hu/> (Megtekintve: 2024. 01. 29.)

⁷³ Az Európai Parlament és a Tanács 2021/0239(COD) 420 final számú javaslata a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, illetve terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0420>

Továbbá egy olyan uniós szintű felügyeleti hatóságot kíván létrehozni, amely a magas színvonalú és következetes felügyeletnek az egységes piacon történő biztosítását célozza meg, szorosan együttműködve az illetékes nemzeti hatóságokkal. A 2024 február 22-i informális intézményközi ülésen az Európai Bizottság tagjai megszavazták, hogy az uniós szupranacionális hatóság központja Frankfurtban legyen. További intézkedésként az AML/CFT küzdelem területén a célok elérése érdekében a pénzügyi információs egységek hatékonyságát fokozó uniós támogatási és koordinációs mechanizmus létrehozásával, valamint a nemzeti központi bankszámla-nyilvántartások összekapcsolásával kívánja erősíteni, ami felgyorsítja a bűnüldöző hatóságok és a pénzügyi információs egységek bankszámla-információkhoz való, határokon átnyúló hozzáférését. Meghatározták továbbá a bűncselekményből származó jövedelem visszaszerzésére vonatkozó legfontosabb előírásokat is.⁷⁴ Ez a cselekvési terv felvázolja, hogy az Európai Bizottság az alábbi hat pillérré alapozva miként tervezi megvalósítani az AML/CFT célkitűzéseit:

- Az AML/CFT elleni küzdelmet célzó hatályos uniós keret hatékony végrehajtásának biztosítása;
- Az AML/CFT elleni küzdelem egységes uniós szabálykönyvének létrehozása;⁷⁵
- Az AML/CFT elleni küzdelem uniós szintű felügyeletének megvalósítása (AMLA);⁷⁶
- Támogatási és együttműködési mechanizmus létrehozása a FIU-k számára;⁷⁷

(Megtekintve: 2024. 01. 29.)

⁷⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/42/EU irányelve a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042>

(Megtekintve: 2024. 01. 29.)

⁷⁵ A pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló 2021/0239(COD) számú uniós rendelet.

Forrás:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/0239\(COD\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/0239(COD)&l=en)

(Megtekintve: 2024. 04. 04.)

⁷⁶ Az AMLA létrehozásáról szóló 2021/0240(COD) számú rendelet

Forrás:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/0240\(COD\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/0240(COD)&l=en)

(Megtekintve: 2024. 04. 04.)

⁷⁷ Az FIU-knak együtt kell működniük az AMLA-val, az Europollal, az Eurojusttal és az Európai Ügyészséggel.

Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230327IPR78511/new-eu-measures-against-money-laundering-and-terrorist-financing>

(Megtekintve: 2024. 04. 04.)

- Az uniós szintű büntetőjogi rendelkezések érvényesítése és információcsere a tagállamokkal;
- Az AML/CFT elleni küzdelmet célzó uniós keret nemzetközi dimenziójának megerősítése.

Fentiek összegzéseként az Európai Parlament készen áll arra, hogy megkezdje a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni célkitűzésinek megvalósítását célzó tárgyalásokat, miután a 2023 áprilisi plenáris ülésen minden tag megerősítette azt.

További európai szervezetek is foglalkoznak érintőlegesen a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemmel, azonban nincsenek hatással a szakpolitikára, sem pedig a prudenciális felügyeletre. Bár érdemes említést tenni az AML/CFT elleni küzdelem területén végzett munkájukra, jelen kutatásban a tartalmi korlátokra tekintettel ezt most nem fejtem ki bővebben.

3. Az AML/CFT küzdelem EU tagállami szinten

Az Európai Számvevőszék összesítette az EU tagállamokon belüli feladatmegosztás problémáit és az alábbi ábra szerinti megállapításra jutott:

Tagállami szint

Pénzmosás elleni felügyeleti szervek

A pénzmosás elleni felügyeleti szerv az a tagállami hatóság, amelynek feladata a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem rendszerének felügyelete, valamint a kötelezett szolgáltatók vizsgálata az adott joghatóság pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni rendszerének való megfelelés tekintetében; egyes felügyeleti szervek bírságokat szabhatnak ki a meg nem felelés esetén, vagy javaslatot tehetnek erre egy másik hatóságnak. Tagállamonként gyakran egynél több pénzmosás/terrorizmusfinanszírozáselleni felügyelet létezik.

Pénzügyi információs egységek

A pénzügyi információs egység (FIU) az a tagállami hatóság, amely felel a kötelezett szolgáltatók által a gyanús ügyletekről tett bejelentések összegyűjtéséért és elemzéséért, valamint az elemzés eredményeinek a pénzmosás elleni küzdelemért felelős nemzeti hatóságok és egyéb pénzügyi információs egységek körében történő terjesztéséért az Unióban vagy harmadik országokban.

Forrás: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/ap20_05/ap_anti-money-laundering_en.pdf

Az Európai Unió jogszabályalkotói számos intézkedést hoztak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem erősítése és egy koherensebb felügyeleti keret létrehozása érdekében. Ennek érdekében minden tagállamnak rendelkeznie kell az AML/CFT elleni küzdelemmel foglalkozó felügyeleti szervvel és tagállamon belül működő pénzügyi információs egységgel. Ugyanakkor ezen szervek eltérő módon működnek a tagállamokon belül egy szerv kivételével. A tagállami FIU-k mindenhol egységesen és hasonló feladatkört ellátva végzik a tevékenységüket. Érdekesség, hogy az adózással kapcsolatos bűncselekményekkel nem feltétlenül foglalkozik következetesen valamennyi uniós pénzügyi információs egység, mivel egyes tagállamokban ezeket a bűncselekményeket nem ismerik el a pénzmosás alapbűncselekményeként. Bár a pénzmosás elleni negyedik irányelv kifejezetten a pénzmosás alapbűncselekményeként ugyan megemlíti az "adó-bűncselekményt", ugyanakkor azt nem harmonizálja az uniós szintű fogalom meghatározások között. Egyértelműen hiányzik az uniós konszenzus az adó-bűncselekményekkel kapcsolatban. Természetesen az adó-bűncselekmények nemzeti jogi fogalom meghatározásai közötti eltérések nem akadályozhatják a pénzügyi információs egységeket abban, hogy a nemzeti joguk alapján a lehetséges legnagyobb mértékben információt cseréljenek vagy segítséget nyújtsanak egy másik pénzügyi információs egységnek.

A pénzmosás elleni küzdelemről szóló, egymást követő uniós irányelvek nem állapítanak meg konkrét rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy a pénzügyi információs egységeket hogyan kell tagállami szinten strukturálni és megszervezni. Az IMF 2004-es jelentésében⁷⁸ különböző tipológiát javasolt a pénzügyi információs egységek osztályozására, amelyet azóta is használnak. Attól függően, hogy a pénzügyi információs egységek hol találhatóak a tagállamok közigazgatási szerveiben, az IMF-jelentés a pénzügyi információs egységek négy típusát azonosította az alábbiak szerint:

- Adminisztratív típusú pénzügyi információs egységek
- Bűnüldözési típusú pénzügyi információs egységek
- Igazságügyi vagy ügyészi pénzügyi információs egységek
- Hibrid pénzügyi információs egységek.

⁷⁸ Financial Intelligence Units: An Overview (Az IMF és a WB által készített jelentés a pénzügyi Információs Egységekről). Editing: Paul Gleason and Glenn Gottselig Composition: Glenn Gottselig and Sarah Underwood Cover Design: Martina Vortmeyer. USA, 2004.

Forrás: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/FIU/fiu.pdf>
(Megtekintve: 2024. 05. 04.)

Az EU-s finanszírozási "ECOLEF" projekt⁷⁹ 2013-ban kiadott zárójelentése (a továbbiakban: ECOLEF-tanulmány) megkísérelt teljes és átfogó képet alkotni az akkori 27 EU-tagállam pénzügyi információs egységeiről, és az IMF tipológiája szerint osztályozni őket. A jelentés megállapította, hogy az uniós pénzügyi információs egységek túlnyomó többsége közigazgatási vagy bünydözési jellegű volt, és csak négy „tekintette magát” igazságszolgáltatási vagy hibrid típusúnak. Az ECOLEF tanulmány alapján arra a következtetésre jutottam, hogy mivel csak néhány pénzügyi információs egység volt eltérő az IMF tipológiától, a tagállamok nagyrészt egyetértettek a pénzügyi információs egységeikhez rendelt meghatározásokhoz, ezért is alkalmazzák azt a mai napig is. A tanulmányból érdekes volt számomra, hogy Magyarország hibrid kategóriába sorolta magát az FIU vonatkozásában, pedig a szervezetét tekintve egyértelműen az első kategóriába tartozik hiszen pusztán adminisztratív feladatokat lát el a magyar pénzügyi információs egység.

Ami az emberi erőforrásokat illeti, az uniós pénzügyi információs egységek platformjának jelentése⁸⁰ szerint az FIU-k alapvető funkcióival – azaz a gyanús ügyletekről szóló bejelentések fogadásával, elemzésével, információ továbbításával és nemzetközi együttműködéssel – foglalkozó uniós pénzügyi információs egységek személyzete tagállamonként igen eltérő (a legkisebb létszámban Írországban végzik a tevékenységet 5 fő alkalmazottal⁸¹, a legnagyobb létszámmal pedig Németországban dolgoznak, ahol 289 alkalmazott végzi az FIU feladatait.⁸²

⁷⁹ ECOLEF – Economic and Legal Effectiveness of Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing Policy (funded by the European Commission JLS/2009/ISEC/AG/087 számú pályázata), Final Report, February 2013.

Forrás:http://www2.econ.uu.nl/users/unger/ecolef_files/Final%20ECOLEF%20report%20%28digital%20version%29.pdf

(Megtekintve: 2024. 05. 04.)

⁸⁰ Forrás: [EPRS_STU\(2017\)598603_EN.pdf](https://eprs-stu(2017)598603-EN.pdf) (europa.eu)

(Megtekintve: 2024. 05. 05.)

⁸¹ Forrás: <https://www.amlcompliance.ie/>

(Megtekintve: 2024. 05. 04.)

⁸²Forrás:https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/EN/Publications/AnnualReportsAndSituationAssessments/FIU/fiuJahresbericht2014Englisch.html;jsessionid=0D2B30796B62F65353777B1406E38A79.live_0602?nn=39788

(Megtekintve: 2024. 05. 04.)

„A bűncselekményekből származó jövedelmek felkutatásához és elkobzásához elengedhetlenül fontos a pénzügyi információkhoz való hozzáférés. A Tanács és az Európai Parlament között létrejött megállapodásnak köszönhetően rendőrségeink könnyebben tudják majd nyomon követni az illegális pénzmozgásokat.”⁸³ Ezt Gunnar Strömmer svéd igazságügyi miniszter jelentette ki a bűncselekményekből származó jövedelem, a Tanács és az Európai Parlament közös megállapodásával kapcsolatban történt sajtóközleményében. A megállapodás szerint a bűnüldöző hatóságok is – egy egységes hozzáférési ponton keresztül – hozzáférhetnek a bankszámlanyilvántartásokhoz, és keresést végezhetnek azokban. Mivel a pénzmosás elleni legutóbbi irányelv csak a pénzügyi információs egységek – vagyis az FIU-k részére – biztosít hozzáférést az egységes hozzáférési ponthoz. Vagyis a bűnüldöző szervek csak a gyanús vagy szokatlan pénzügyi tevékenységekre vonatkozó információkat gyűjtő nemzeti FIU szerveken keresztül kérhetett – és nyilván kapott is – információt, ami hosszadalmas és leterhelő volt mindkét szerv részére. Ezért volt szükség az irányelv módosítására, hogy a bűnüldöző hatóságok is azonnali hozzáféréssel rendelkezzenek a bankszámlanyilvántartásokhoz és a büntető eljárásban azt fel tudják használni. A megállapodás egységes elfogadására, a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos más, jelenleg szintén tárgyalás alatt álló jogalkotási eszközök elfogadásával párhuzamosan kerül majd sor tekintettel arra, hogy Dánia nem csatlakozott a megállapodáshoz.⁸⁴ A Pénzügyi információs egységek, vagyis az EU FIU intézményei között természetesen más információkat is megosztanak egymással alapfeladatuk szerint.

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló hatodik irányelv (a továbbiakban: AMLD6⁸⁵) – az (EU) 2015/849 számú irányelv ötödik

⁸³ Annual report 6th June 2023. Council and European Parliament reach deal on access to financial information.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/06/criminal-money-council-and-european-parliament-reach-deal-on-access-to-financial-information/>

(Megtekintve: 2024. 05. 05)

⁸⁴ A Szerződésekhez csatolt 22. jegyzőkönyv alapján Dánia nem vett részt a javasolt intézkedés elfogadásában így nem is alkalmazza azt.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/06/criminal-money-council-and-european-parliament-reach-deal-on-access-to-financial-information/>

(Megtekintve: 2024. 05. 05)

⁸⁵ AMLD6 – 6th Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Directive. Az Európai Parlament és a Tanács COM(2021) 423 final számú irányelve (2021. július 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás, illetve terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által bevezetendő mechanizmusokról és az (EU) 2015/849 irányelv hatályaon kívül helyezésétől.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0423>

(Megtekintve: 2024. 05. 12.)

pénzmosási irányelvet (a továbbiakban: AMLD5⁸⁶) hatályon kívül helyezve – meghatároz több új rendelkezést is, a tagállami nemzeti felügyeletekre és a pénzügyi információs egységekre vonatkozóan egyaránt. Ennek lényege, hogy egységessé tegyék a tagállami szinten működő hatóságok és FIU-k feladatait egy újonnan létrejövő szupranacionális hatóság munkájának megkönnyítése érdekében. Erről a szupranacionális hatóságról egy külön fejezetben írok bővebben.

4. Az AML/CFT európai fellépés összessége

Összességében megállapítható, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos uniós szintű fellépésnek vannak hiányosságai. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozás megelőzését célzó intézkedések és az azonosított kockázatok elleni fellépés tekintetében uniós szinten intézményi széttagoltság és gyenge koordináció tapasztalható. Az EBA által ellenőrzött uniós szervek jelenleg korlátozott eszközökkel rendelkeznek annak biztosítására, hogy az AML/CFT uniós keretrendszereket nemzeti szinten megfelelően alkalmazzák. Bár az ECA ellenőrzi, hogy az uniós források beszedése és felhasználása során nem történt-e szabálytalanság, és segít abban, hogy javuljon az uniós pénzgazdálkodás, ugyanakkor nincs semmilyen hatásköre az AML/CFT elleni küzdelem megerősítéséhez. Az IMF a Világbankkal közösen – bár részt vesz az FATF szabványok nemzetközi terjesztésében – a világ pénzügyi egyensúlyának a megteremtése és stabilitása a fő feladata, azon belül is egy ország pénzügyi szektorának vizsgálatát végzi. Nekik sincs közvetlen lehetősége beavatkozni a tagállamok AML/CFT rendszerének hatékonyságába.

Jelenleg az Unió elsődlegesen oly módon igyekszik kivédeni a bankszektor pénzmosás és terrorizmus finanszírozásra történő felhasználását, hogy jogi követelményeket alkalmaz, elsősorban irányelvek formájában, ami úgy vélem, hogy gyakran kompromisszumos megoldásokat eredményez ezért nem mondható

⁸⁶ AMLD5 – 5th Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Directive. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>

(Megtekintve: 2024. 05. 12.)

hatékonyak. Ezeket az irányelveket a tagállamok kötelesek átültetni a saját jogrendjükbe azért, hogy ők viseljék a felelősséget a nemzeti felügyeleti keretrendszereik révén és saját területükön kezeljék a pénzmosást, illetve a terrorizmus finanszírozása kialakulását. Emellett természetesen a tagállamok felelnek a jogszabályok érvényesítéséért is. Hangsúlyozni szükséges azonban, hogy egy jogállam nem csak a jogszabályokra épít, hanem azok mindenki által történő maradéktalan betartására és betartatására is. Ennek következtében kijelenthető, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemmel kapcsolatos uniós jog alkalmazása tagállamonként bár eltérő, az eredmény mindenhol azonos kell/kellene legyen. A jogalkalmazás megfelelése, és az eredmények érdekében hozták létre az ország vizsgálati rendszert, amelyről a következő fejezetben lesz szó. A hatékonyság tekintetében pedig az uniós szupranacionális hatóság fog garanciát jelenteni a tagállamok felett, amelyről szintén egy külön fejezetben lesz szó bővebben.

IV. Fejezet

1. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem globális ereje, az FATF

„A G7 államai és az Európai Közösségek Bizottsága a Párizsban megtartott tizenötödik ülésén fogadta el a csúcstalálkozó hatékony konzultációjaként azt a lehetőséget, hogy nemzetközi együttműködést kezdeményezzenek a világgazdasági helyzet három fő kihívásaira az alábbiak szerint:

- *A szükséges intézkedések kiválasztása és végrehajtása a kiegyensúlyozott és tartós növekedés fenntartása, az infláció ellensúlyozása, munkahelyek teremtése és a társadalmi igazságosság előmozdítása érdekében. Ezeknek az intézkedéseknek a külső egyensúlyhiányok kiigazításának megkönnyítése, nemzetközi kereskedelem és beruházások, valamint a fejlődő országok helyzetének erősítést szolgálják.*
- *A fejlődő országok a világgazdaságba. Előre lépések tapasztalhatók számos fejlődő országban, különösen azokban, amelyek szilárd gazdaságpolitikát hajtottak végre, az adósság teher és a tartós szegénység csökkentésére, valamint a több százmillió embert érintő természeti katasztrófák sújtotta károk enyhítésére, továbbá a szolidaritás csökkenése miatti mély aggodalomra okot adó problémák megoldására.*
- *A környezet védelmének sürgető szükségessége a jövő generáció fentarthatósága számára.”⁸⁷*

Ezek voltak az 1989 július 16-án Párizsban megtartott G7 csúcstalálkozó bevezető mondatai. Bár a világ nagyot változott azóta, azonban ezek a problémák továbbra is megoldatlanok maradtak. Előrelépés történt ugyanakkor a többoldalú felügyelet és a gazdaságpolitikák összehangolása terén annak biztosítása érdekében, hogy a nemzeti és nemzetközi gazdaságpolitikák belső következetessége kompatibilis és átláthatóbb legyen. Ennek megvalósítása során tizennégy pontos kötelezettség vállalást fogadtak el.⁸⁸

⁸⁷ Forrás: <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communique/index.html>
(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

⁸⁸ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/history-of-the-fatf.html>
(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

Ez a csúcstalálkozó a pénzmosás elleni küzdelem nemzetközi összefogását eredményezte és elindult egy olyan folyamat, amely több nemzetközi szervezet megalakulásához vezetett. Ekkor került előtérbe a kábítószer kereskedelem elleni küzdelemmel összefüggésben a pénzmosás elleni fellépés nemzetközi szervezet létrehozásának gondolata is. *„Egy Pénzügyi Akció Munkacsoport összehívására van szükség a csúcstalálkozón résztvevők és más, e problémák iránt érdeklődő országok összefogásával. Ennek a szervezetnek a feladata, hogy már most értékelje az együttműködés eredményeit a banki tevékenység igénybevételének megakadályozása érdekében vállalt pénz célú rendszer és pénzügyi intézmények pénzmosás elleni küzdelem kialakítása terén és fontoljon meg további megelőző erőfeszítéseket ezzel kapcsolatban, beleértve a jogi és szabályozási, valamint a többoldalú jogsegély fokozását célzó rendszer kialakítására. A munkacsoport első ülésére Franciaországban kerüljön sor és annak a jelentésnek 1990 áprilisára el kell készülnie.”*⁸⁹

Fentiek alapján hivatalosan 1990 áprilisára tehető a **Financial Action Task Force**⁹⁰ (a továbbiakban: FATF) magyarul Pénzügyi Akció Munkacsoport megalakulása és már ekkor elkészítették a pénzmosás elleni cselekvési tervüket, amely negyven pontból álló ajánlást tartalmaz. Tíz éves tapasztalat és szakmai együttműködés eredményeként 2001. októberében további nyolc ajánlást fogalmaztak meg a terrorizmus elleni küzdelem elősegítése érdekében. 2004. októberében felülvizsgálták az ajánlásaikat és kiegészítették a proliferáció (a továbbiakban: PF⁹¹) elleni küzdelemre vonatkozó ajánlással. Figyelemmel a technikai újításokra – a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása területén tapasztalt fejlődési irányvonalakra továbbá a tömegpusztító fegyverkereskedelem elterjedésére – 2012 februárjában egy integrálási felülvizsgálatot hajtottak végre, melynek eredménye a ma is használt negyven pontos nemzetközi szabvány megalkotása lett. Ezt megerősítve 2022-ben a tényleges tulajdonosokra vonatkozó globális szabályok

Forrás: http://www.g8.utoronto.ca/evaluations/G8_commitments-to-2012.pdf

(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

⁸⁹ Az 1989 július 16-i párizsi csúcstalálkozó beszámolójának 52. pontjában került rögzítésre ez a megállapítás.

Forrás: <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communique/index.html>

(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

⁹⁰ A FATF a globális pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megakadályozása érdekében létrejött nemzetközi szervezet, amelynek célja az illegális tevékenységekből származó pénzek tisztára mosása. Politikai döntéshozó testületként azon munkálkodik, hogy megteremtse a szükséges akaratot a nemzeti jogalkotás és szabályozás, valamint ezek felügyeletének végrehajtásához

⁹¹ PF – Proliferation (Proliferáció) A tömegpusztító fegyverek tiltott elterjedésének veszélyei miatt azért, hogy megfelelően lehessen fellépni a tömegpusztító fegyverek elterjedésével szemben.

beépítésével, valamint a kriptovalutákkal történő visszaélések elterjedése miatti fokozottabb fellépést eredményező standardokat építettek be az FATF ajánlásba. A módosított útmutató tartalmazza többek között a haszonélvezethez – R24. ajánlás – és a tényleges tulajdonos – R25. ajánlás – értelmező megjegyzésének felülvizsgálatáról szóló tipológiákat is.⁹²

A különböző gazdasági társaságok nyújtotta előnyöket viszonylag korán felfedezték a pénzmosó bűnözői körök és gyakran alkalmazzák napjainkban is. A bevezetésekor a megfelelő névtelenséget biztosította egy-egy cég felhasználása, hiszen a pénz tényleges tulajdonosa a háttérben tudott maradni. Ez a pénzmosás elleni küzdelem egyik alapproblémája is. Természetesen a módszerek folyamatosan változnak és finomodnak, a kutatásom során azonban azt tapasztaltam, hogy ma is ezen alpmódszerek variációit és kombinációit használják a pénzmosók. A tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk elrejtethők többek között a fedőcégek, a más jogi személyek nevében nyilvántartott részvények több rétegét magában foglaló összetett tulajdonosi és ellenőrzési struktúrák, bemutatóra szóló részvények és bemutatóra szóló részvényutalványok, jogi személyek igazgatóként, hivatalosan jelölt részvényesként és igazgatóként való korlátlan használata, amennyiben a részvényes kiléte nem nyilvános, informális jelölt részvényesek és igazgatók, mint például közeli barát és családtagok. Ezen lehetőségek tovább bővültek a befektetési alapok létrejöttével, amelyben olyan sok tulajdonos van, hogy nem lehet beazonosítani a tényleges tulajdonosokat.

A 2022. márciusi plenáris ülésen az FATF módosításokat fogadott el az R24. és R25. ajánlásokhoz (a továbbiakban: két ajánlás) és megállapodott abban, hogy az új követelmények végrehajtásának támogatása érdekében haladéktalanul megkezdje a tényleges tulajdonosokra vonatkozó iránymutatás aktualizálására irányuló munkát. Ezen egyik eredménye során a cégnyilvántartás lekérdezése mellett a gyanús tranzakciók esetén a tényleges tulajdonosok bejelentésére lettek kötelezve többek között a könyvelők, könyvvizsgálók, ingatlanügylettel foglalkozó vállalkozások és ügyvédek is. A két ajánlás felülvizsgálata azt is előírja az országok számára, hogy hatóságaik kockázatalapú megközelítést alkalmazzanak, és vegyék figyelembe az országukban működő jogi személyek tényleges tulajdonosokra vonatkozó kockázatait, nemcsak az országukban

⁹² Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/R24-public-consultation-oct-2022.html>

(Megtekintve: 2024. 04. 25.)

létrehozott jogi személyek, hanem az országukkal kapcsolatban álló, külföldön létrehozott jogi személyek kockázatait is.

Az FATF már a kezdete óta felismerte, hogy a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem folyamatos, nemzetközi összefogást és hatékony eszközöket igényel. Ugyanakkor ebben a küzdelemben az országok és intézményeik egyénileg is jelentős szerepet játszhatnak. Az FATF jelenleg a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi standardjait meghatározó kormányközi szervezetként tevékenykedik. A múltját tekintve jelentős nemzetközi összefogás eredményeként jutott el a mai pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem mondhatni nagyhatalmi státuszára. Felépítését tekintve két regionális⁹³ tagszervezet, egy különleges közigazgatási régió⁹⁴ és harminchét ország⁹⁵ teljes jogú tagja van, továbbá társult tagszervezetek⁹⁶ és több megfigyelő tagok is részt vesznek az FATF munkájában. Ugyanakkor egy globális hálózat keretében több térségben működő hasonló szervezetekkel együttműködve küzdenek a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elterjedésének megakadályozása érdekében.⁹⁷

A kilenc FSRB szervezet alapvető szerepet játszik abban, hogy tagságuk előmozdítsa az FATF ajánlásainak hatékony végrehajtását, valamint szakértelmükkel és hozzájárulásukkal az FATF szakpolitikai döntéseket megerősítsék világszerte. Az alábbi ábrán jól szemléltethető ezen nemzetközi szervezetek területi elosztása.

⁹³ Európai Bizottság és a Perzsa-Öböl Együttműködési Tanács a két régió

Forrás: <http://www.fatf-gafi.org/>)

(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

⁹⁴ Hong Kong, Kína

Forrás: [https://www.fatf-gafi.org/countries/#Hong%20Kong%20\(China\)](https://www.fatf-gafi.org/countries/#Hong%20Kong%20(China)))

(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

⁹⁵ A teljes jogú tagok és a megfigyelők listája az alábbi linken érhető el:

<https://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>

(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

⁹⁶ Ilyen például az Ázsia / csendes-óceáni térség tagjai vagy a latin-amerikai csoportok tagjai, akik részt vesznek a gyűléseken és szakmai támogatást nyújtanak egymásnak

⁹⁷ Ázsia/Csendes-óceáni Pénzmosás elleni Csoport (APG), Karib-térség Pénzügyi Akció Munkacsoportja (CFATF), Eurázsiai Csoport (EAG), Kelet- és Dél-Afrika Pénzmosás Elleni Csoport (ESAAMLG), Közép-afrikai Pénzmosás Elleni Csoport (GABAC), Latin-Amerika Pénzügyi Akció Munkacsoportja (GAFILAT), Nyugat-afrikai Pénzmosás Elleni Csoport (GIABA), Közel-Kelet és Észak-Afrika Pénzügyi Akció Munkacsoport (MENAFATF) és az Európa Tanács pénzmosás elleni intézkedések értékelésével és a terrorizmus finanszírozásának megakadályozásával foglalkozó szakértői bizottsága (Moneyval).

forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/global-network/gabac.html>

A New York-i ikertornyok és a Pentagon épülete ellen elkövetett 2001. szeptember 11-i terrortámadás jelentős hatást gyakorolt a nemzetközi összefogásra. Nem sokkal a terrorcselekményt követően az Egyesült Államok akkori elnöke George W. Bush 2001 október 26-án aláírta a terrorizmusellenes törvényt, melynek részeként olyan szigorító intézkedéseket határoztak meg – a pénzmosás elleni szabályokra vonatkozóan is – amelyek világszinten is mérföldkönek tekinthetők. Többek között az új jogszabály alapján hatékonyabban lehet fellépni a terroristáknak menedéket nyújtókkal, illetve a terrorista akciók végrehajtásának finanszírozása érdekében “pénzmosási” tevékenységet folytatókkal szemben is.⁹⁸ Ennek hatására bővítették ki az FATF hatáskörét a terrorizmus elleni küzdelemre is. Ennek célja, pénz vagy egyéb vagyon terrorista cselekmények elkövetéséhez történő biztosításának megakadályozása. Később a tömegpusztító fegyverek finanszírozása által, a nemzetközi békét és biztonságot fenyegető veszélyt is felismerték, ezért 2012-ben ennek megakadályozását is beépítették az FATF megbízatásába. A tömegpusztító fegyverek fejlesztése és telepítése sok pénzt igényel. Ezek a fegyverek a leginkább károsak a földre, ezáltal az emberiségre nézve, ezért fejlesztésük szigorúan szabályozott és nemzetközi szervezetek által fokozottan ellenőrzött. A nemzetközi szervezetek engedélye nélkül ugyanis nem lehetséges

⁹⁸ Forrás: <https://www.jogiforum.hu/hir/2001/10/26/bush-alairta-a-terrorizmusellenes-torvenyt-2/>
(Megtekintve: 2024. 02. 21.)

létrehozni tömegpusztító fegyvereket, valamint pénzt juttatni az elkészítésükhöz vagy hozzájutásukhoz. Ezt nevezi az FATF a PF elleni küzdelemnek, és fokozott fellépést biztosít annak érdekében, hogy megbizonyosodjon arról, hogy ezeket a fegyvereket nem illetéktelen személyek, szervezetek vagy országok készítik vagy birtokolják. A nem együttműködő országokat⁹⁹ – és ilyen szempontból veszélyes személyeket – úgynevezett szankciós listába sorolja és közzé teszi őket, mint fokozott vizsgálatot igénylő személy, valamint kiemelt kockázatot jelentő ország, akikkel nem javasolt – jellemzően gazdasági – kapcsolatot kialakítani.

Az FATF feladatai közül – és talán legkézenfekvőbb eredménye, amely a nyilvánosság számára elérhető – az, hogy identifikálja azon országokat, amelyek az AML/CFT sanction¹⁰⁰ vonatkozásában stratégiai hiányosságokkal küzdenek nemzeti szinten, ezzel veszélyeztetve a nemzetközi pénzek legális áramlását. Ezen túlmenően az FATF globális szabályozási standardokat készít az AML/CFT/PF¹⁰¹ területén. Továbbá pénzmosásra és terrorizmus finanszírozására utaló olyan indikátorokat¹⁰² azonosítanak, amelyek segítik az ML/TF/PF elleni küzdelemben részt vevő országokat a felderítésben és azok felszámolásában. Ezen cselekmények azonosítása során az FATF természetesen támogatást nyújt a pénzügyi rendszer integritását fenyegető pénzmosás és terrorizmus finanszírozása kockázataitól történő megelőzéshez jogi, szabályozási és operatív intézkedéseivel. A nemzetközi küzdelem stratégiai elemeként a kialakított standardok alapján értékeli az országok AML/CFT helyzetét, majd az eredmény alapján a vizsgált országot akcióterv kidolgozására kötelezik a feltárt hiányosságok felszámolására, és a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem hatékonyságának növelése érdekében. Az országok által megtett intézkedéseket és eredményeket rendszeresen ellenőrzi az FATF. Folyamatos értékelést végez és felhívásokat tesz közzé, valamint a

⁹⁹ Úgynevezett stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik ország, mint például Afganisztán, Bosznia-Hercegovina, Guayana, Irak, Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság, Szíria, Uganda, Vanuatu, Jemen, Irán vagy a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság stb. Az országok szankcionálása folyamatosan változik, például az Orosz-Ukrán háború miatt erre a listára felkerült Oroszország is, aki egyébként az FATF teljes jogú tagja volt a háború kirobbanásáig. A lista csak regisztrált felhasználók számára érhető el és folyamatosan változik.

¹⁰⁰ AML/CFT sanction – Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism sanction (magyarul Pénzmosás elleni és Terrorizmus finanszírozást megfigyelő és szankcionáló rendszer)

¹⁰¹ AML/CFT/PF – Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism and Proliferation (magyarul Pénzmosás és Terrorizmus finanszírozása és Prolifерáció elleni küzdelem)

¹⁰² A teljes indikátor lista megtalálható az alábbi linken: <https://www.fatf-gafi.org/countries/> (Megtekintve: 2024. 02. 21.)

magas kockázatú vagy nem együttműködő országokat a már említett szankciós listán teszi közzé.

2. Az FATF nemzetközi szabványainak meghatározása

Az FATF által kidolgozott nemzetközi módszertant FATF-ajánlásnak¹⁰³ (a továbbiakban: ajánlás) nevezik. Az ajánlás negyven pontba foglalja össze azokat a szabványokat, amely jogi intézkedéseket, szabályozási intézkedéseket és operatív intézkedéseket határoz meg egyaránt, ezzel átfogó keretet biztosítva minden ország AML/CFT rendszerének alapjaihoz. Az ajánlásokat hét fő kategóriába sorolták az alábbiak szerint:

1. Az AML/CFT politikák és koordináció megléte

Minden országnak meg kell határoznia az ML/TF kockázatokat és együtt kell működnie az FATF, valamint a nemzetközi felügyelettel (mint például a Moneyval) a kockázatok csökkentése érdekében pedig alkalmazniuk és koordinálniuk kell a kockázat alapú megközelítést.

2. Megelőző intézkedések bevezetése

Az országoknak biztosítaniuk kell, hogy a magánszektor intézkedéseket tegyen annak megakadályozására, hogy a bűnözők visszaéljenek a pénzügyi rendszerrel vagy egyéb olyan lehetőségekkel, melyek belépési alkalmat teremtenek a pénzügyi rendszerbe a bűnözők számára.

3. Nemzetközi együttműködés kialakítása

Az ML/TF bűncselekmények leküzdése nem egyetlen ország feladata. Jelleműknél fogva a bűncselekmények határokon átválnak, ahogy a bűnözők tevékenysége is. Az országok érdekeltek abban, hogy együttműködjenek a bűncselekmények leküzdésében információcserével, jogi segítségnyújtással, valamint a felügyeleti szervek bevonásával.

4. Pénzmosás felderítése és elkobzás

Az országoknak meg kell határozniuk a pénzmosás bűncselekményét, büntetté kell nyilvánítaniuk a pénzmosást és törvényi felhatalmazással kell rendelkezniük arra,

¹⁰³ forrás: <https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fatf-methodology.html>
(Megtekintve: 2024. 02. 21.)

hogy a büntetendő cselekményből származó pénzt és/vagy vagyont elkobozzák az elkövetőktől.

5. Terrorizmus és proliferáció finanszírozás

Az országoknak a terrorizmus finanszírozása vonatkozásában szintén kriminalizálniuk kell a cselekményt és az elkövetőkkel szemben különböző szankciókat kell végrehajtaniuk mind a terrorizmus, mind a proliferáció finanszírozásához kapcsolódóan.

6. Jogi személyek és üzleti megállapodások átláthatósága és a tényleges tulajdonos megállapítása

A jogi személyek, mint például a vállalatok, szolgáltatók és az egyéb üzleti megállapodások során létrejött tulajdonjogok átláthatók kell legyenek, ezért a természetes személy tulajdonosok beazonosítása meghatározó jelentőségű. Ennek megerősítése érdekében jött létre a tényleges tulajdonosi nyilvántartás.

7. Az illetékes hatóságok hatásköre és felelőssége, valamint egyéb intézményi intézkedések biztosítása

Az országoknak hatósági jogkörrel rendelkező felügyeleti intézményeket kell létrehozniuk, valamint a meglévő intézményeknek biztosítaniuk kell az ML/TF elleni küzdelemhez szükséges független erőket, jól képzett szakembereket és megfelelő technikai hátterét.

Ezek a kategóriák segítenek az ajánlások összefüggéseinek megértésében, ugyanis az összes ajánlás összekapcsolódik és együttesen alkalmazandó az AML/CFT rendszer létrehozásában és hatékony működtetésében. Bármelyik fejezet hiányosságot mutat, egységesen nem lesz hatékony és eredményes az AML/CFT elleni küzdelem. Ezek betartását rendszeresen értékelik az FATF vizsgálati egységei és értékeléseket tesznek közzé az adott ország vonatkozásában az alábbi csoportok szerint:

2.1. Koordináció, kriminalizáció, elkobzás és megelőzés

Egy-egy kategória több pontot is magába foglal. Az első kategóriába tartoznak a hatóságok együttműködése és megfelelő koordinációja, az ML/TF kriminalizációja, a bűncselekményből származó pénzek és/vagy vagyon elkobzása, valamint a megelőző intézkedések létrehozása. Magyarországon a kockázatok értékelését követően megtett kormányzati intézkedések során kijelölték és létrehozták azokat a felügyeleti hatóságokat¹⁰⁴, akik rendelkeznek megfelelő jogosultsággal és hatáskörrel az ML/TF felkutatásához és szankcionálásához. Ezek a felügyeleti szervek folyamatosan együttműködnek, valamint állandó információt szolgáltatnak a tevékenységükkel kapcsolatban feltárt esetek vonatkozásában.

A kriminalizáció és az elkobzás tekintetében hazánkban a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 399–400. §-ban valamint a 318. §-ban meghatározott elkövetési magatartások felderítése során a hatóság jogosult és köteles anyagi eszköz és vagyoneklobzást alkalmazni.¹⁰⁵ Ezek mind a kormányzati intézkedések körébe tartoznak, azonban a megelőzés vonatkozásában a magánszektort érintő feladatok meghatározása a cél, az FATF ajánlásnak megfelelően. Ugyanis a magánszektor által elvégzett megelőző intézkedésekkel olyan adatbázis hozható létre, amely nagymértékben segíti a hatóságok felderítési munkáit, valamint egy büntető eljárás során a bűncselekmények elkövetőinek beazonosítását továbbá a bizonyítási eljárást. Az ajánlás pontosan meghatározza a magánszektor szereplőit is, akik kötelesek elvégezni a megelőző intézkedéseket. Ezek nem csak pénzforgalmazásával (a továbbiakban: FIs¹⁰⁶) vagy virtuális fizető eszközök kereskedésével (a továbbiakban: VASPs¹⁰⁷) foglalkozó vállalkozások, hanem bizonyos nem pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző (a továbbiakban: DNFBPs¹⁰⁸) szolgáltatók is. Ezen vállalkozások is

¹⁰⁴ A Pmt. 5. §-ban van meghatározva milyen tevékenységet végző szolgáltató vonatkozásában mely hatóság végzi a felügyeleti tevékenységet. (hatályos: 2017. 05. 26-tól)

¹⁰⁵ A Btk. 318. § és a 318/A. § alkalmazásában anyagi eszközön a terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pontjában meghatározott eszközöket, jogi dokumentumokat és okiratokat kell érteni. Az anyagi eszköz a pénz, valamint minden fizető eszköz beleértve a virtuális fizető eszközöket is.

¹⁰⁶ FIs – Financial Institutions (Pénzintézetek)

¹⁰⁷ VASPs – Virtual Asset Service Providers (Virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások)

¹⁰⁸ DNFBPs – Designated Non-Financial Business or Professions (Kijelölt nem pénzügyi vállalkozás vagy szakma)

kötelesek minden ügyfél vonatkozásában elvégezni az ügyfél-átvilágítási intézkedéseket, szükség esetén bejelentést tenni és a dokumentumokat több évig megőrizni.

A megelőző intézkedések keretében végzett ügyfelek azonosításán és az üzleti kapcsolat figyelemmel kísérésén túl, ha felmerül a gyanú az üzleti kapcsolat létesítése vagy ügyleti megbízás során, valamint, ha nem sikerül az ügyfelek azonosítását elvégezni, bejelentést kell küldeni a felügyeletet ellátó FIU részére.

A bűnözők beazonosításán és büntetőjogi szankcionálásán túl továbbá fontos, hogy az így szerzett pénz és/vagy vagyon elkobozható. Vagyis elkobozható az elkövető bűncselekményből származó jövedelme és vagyona – akkor is, ha azt már legalizálta – a bűncselekmény elkövetéséhez használt eszköz és/vagy vagyon, valamint a mosott pénznek megfelelő értékű egyéb vagyon. Ugyanakkor az ajánlás szerint az elkövető igazolt legalisan szerzett jövedelme nem foglalható le.

2.2. Átláthatóság, hatóságok és együttműködés

Az ajánlás, minden országban a jogi személyek nyilvántartása alapján kötelező beazonosítási folyamatokat ír elő az átláthatóság érdekében. A bűnözők egyik gyakori taktikája ugyanis az, hogy gazdasági társaságokat vagy befektetési vagyonkezelő trösztöket hoznak létre, mint a tevékenységük elfedésére szolgáló entitás. Ezek a vállalkozások ugyanúgy néznek ki, és ugyan úgy működnek, mint egy normális üzlet, de valójában úgynevezett piszkos pénzeket mozgatnak. A céljuk, hogy fedve legyenek a tulajdonosi és vezetői személyek. Ezen entitások háttéréről való információ kulcsfontosságú a felügyeleti hatóságok ML/TF felderítése tekintetében. A hatékony fellépés érdekében minden országban biztosítani kell a tényleges tulajdonos megfelelő, pontos és időszerű nyilvántartását, annak érdekében, hogy ne lehessen a jogi személyek – tulajdonosai és vezető tisztségviselői – jogállásával visszaélni ML/TF cselekményekkel összefüggésben.

Az ajánlás szerint a felügyeleti hatóságok hatáskörének, felelősségének, valamint egyéb intézményi feladatainak ellátása kapcsán létre kell hozni az FIU-t, amely a bejelentéseket gyűjti, elemzi és a bejelentett gyanús tranzakciók vonatkozásában azonnal tud intézkedéseket hozni (a továbbiakban: STR¹⁰⁹). Az FIU szabályozó hatósági

¹⁰⁹ STR – Suspicious transaction reports (bejelentések során történő azonnali intézkedését célzó feladat)

jogkörrel is rendelkeznie kell, hiszen felügyeli a FIs-eket, VASPs-kat és a DNFBPs-eket. Ki kell jelölni továbbá azt a rendvédelmi bűnügyi szervet, aki az ML/TF/PF kivizsgálását és büntető jogi fellépését végzi. Továbbá a határőrizeti hatóságnak feladatai közé be kell építeni a piszkos pénzek áramlásának megakadályozását az országok között.

2.3. Nemzetközi együttműködés

Ahogy arról korábban már említést tettem, az ajánlás szerint e bűncselekmények leküzdése nem egyetlen ország feladata, éppen ezért nemzetközi összefogásra van szükség. Az országoknak külön nemzetközi megállapodásokat és nemzeti törvényeket kell megalkotniuk az információk megosztása és a bűnözők felderítése érdekében. Az ML/TF/PF elleni globális harc lehetővé tétele érdekében az FATF által megfogalmazott ajánlások biztosítják, hogy nemzetközi együttműködés alakuljon ki a felügyelet, a bűnüldöző szervek és az ügyészségek között. A multidiszciplináris együttműködés során a jogi segítségnyújtás, az elkobzás vagy a kiadatás kiemelt jelentőségű a küzdelem eredményessége érdekében. Az ajánlás összetettsége és komplexitása miatt külön segédletet (a továbbiakban: INs¹¹⁰) adott ki az FATF, amelyben szakértői értelmező rendelkezések, valamint konkrét példák is megtalálhatók. Jelen tanulmányban nem kerül részletezésre a teljes ajánlás a tartalmi és időbeli korlátok miatt.

Az AML/CFT rendszerek hatékonyságának – az FATF ajánlásainak való megfelelés érdekében történő – átvételi mechanizmusának értékelése a következő fejezetben kerül bemutatásra.

¹¹⁰ INs – Interpretativ Notes (értelmező jegyzetek)

Például az összevont folyamatok és a kölcsönös eljárások során alkalmazandó módszertan vonatkozásában kiadott jegyzet elérhető nyilvánosan is.

forrás: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/FATF-Universal-Procedures.pdf>

(Megtekintve: 2024. 02. 21.)

V. Fejezet

1. Az FATF ajánlások átvételi mechanizmusának és az AML/CFT rendszerek hatékonyságának értékelése

A nemzetközi pénzügyi tranzakciók számának növekedésével nyilvánvalóvá vált, hogy összehangolt erőfeszítésekre van szükség a pénzmosás globális felszámolására. Az FATF megbízatásából adódóan nemzetközi szabványokat – vagy ahogy már említésre került ajánlásokat – állapít meg és előmozdítja a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre irányuló jogi, szabályozási és operatív intézkedések hatékony végrehajtásának előmozdítását. Továbbá a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és vegyi vagy atomfegyverek elterjedésének finanszírozása, valamint az egyéb kapcsolódó, a világot fenyegető veszélyek elleni, a nemzetközi pénzügyi rendszer integritását fenyegető kockázatokkal kapcsolatban történő fellépés. Több nemzetközi érdekelt felekkel együttműködve, az FATF a nemzeti szintű sebezhetőségek azonosításán is dolgozik azért, hogy megvédje a nemzetközi pénzügyi rendszert a visszaélésektől. Az FATF ajánlásai olyan átfogó és következetes intézkedési keretet határoznak meg, amelyeket az országoknak végre kell hajtaniuk a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedésének és finanszírozásának megakadályozása érdekében. Az országok különböző jogi szabályozásokkal rendelkeznek, más igazgatási és működési kereteket és különböző pénzügyi rendszereket működtetnek, ezért nem minden ország tudja alkalmazni azonos módon az ajánlásokban megfogalmazott intézkedéseket a fenyegetések elhárítására. Ezért az FATF ajánlások olyan nemzetközi szabványokat tartalmaznak, amelyeket az országok a saját helyzetükhöz igazított intézkedésekkel végre tudnak hajtani. Az FATF ajánlások meghatározzák azokat az alapvető intézkedéseket, amelyeket az országoknak be kell vezetniük az alábbi szempontok szerint:

- a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének kockázatait azonosítani kell, valamint nemzeti koordinációt és megfelelő politikát kell kialakítani;

- megelőző intézkedések alkalmazása, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre vonatkozó jogszabály megalkotása, betartatása és a végrehajtás felügyelete;
- megelőző intézkedésekkel segíteni és támogatni a pénzügyi és más kijelölt szolgáltatói szektorokat;
- megfelelő hatáskörök és felelőségek megállapítása az illetékes hatóságok számára (pl, nyomozó, bűnüldöző és felügyeleti hatóságok) valamint egyéb független intézményi rendszerek kialakítása;
- a haszonhúzó tulajdonjog átláthatóságának és hozzáférhetőségének fokozása (tényleges tulajdonos megállapítása) a jogi személyekre és megállapodásokra vonatkozó információk teljes hozzáférhetőségének kialakítása;
- a nemzetközi együttműködés hatékonyabbá tétele.

Az első FATF ajánlást még 1992-ben dolgozták ki a pénzügyi rendszerekkel való visszaélések elleni küzdelem érdekében. Az első felülvizsgálatra 1996-ban került sor, hogy tükrözzék a pénzmosási tendenciák és technikák fejlődését, és hogy a kábítószerből származó pénzmosáson túl is kiszélesítsék a hatályukat. A második felülvizsgálatra 2001 októberében került sor, mivel a 2001 szeptember 11-én az USA-ban történt terrortámadás miatt az FATF kiterjesztette mandátumát a terrorista cselekmények és terrorista szervezetek finanszírozásának kérdéskörére is. A harmadik felülvizsgálatra 2003-ban került sor, amit több mint 180 ország hagyott jóvá, és ismertek el általános nemzetközi szabványként a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem vonatkozásában. Ebben a módosításban az FATF felszólít minden országot, hogy hajtsanak végre hatékony intézkedéseket annak érdekében, hogy nemzeti rendszereikben a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozás, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem érdekében szolgáló rendszereiket hozzák összhangba az ajánlásokkal. Ez a dokumentum határozta meg a kölcsönös értékelések negyedik fordulójának alapjául szolgáló eljárásokat is, amelyek a technikai megfelelés és a hatékonyság két, egymással összefüggő összetevőjét foglalják magukba. Ezeket az eljárásokat – tíz éves tárgyalást követően sikerült – 2013-ban elfogadni. Ez a módszertan már negyven pontot tartalmaz, és ez került legutóbb 2023 februárjában – tekintettel a

pénzügyi, technikai és egyéb, mint például az orosz-ukrán háború miatti kockázatok miatt – módosításra. Az FATF 2013-as módszertanával összhangban lévő, valamennyi pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni értékelésre alkalmazandó alapvető elemek összességét tartalmazza az újítás. A 2023-as FATF ajánlások már átfogó, következetes és nyomon követhető intézkedéscsomagot határoz meg, amelyet az országoknak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem érdekében végre kell hajtaniuk. Mivel az országok különböző jogi, igazgatási és működési keretekkel és különböző pénzügyi rendszerekkel rendelkeznek, ezért nem mindegyikük hozhat azonos intézkedéseket a fenyegetésekkel szemben. Éppen ezért olyan nemzetközi szabványt határoztak meg, amelyet az országoknak sajátos körülményeikhez igazított intézkedésekkel végre tudnak hajtani.

Az FATF 2013-as ajánlásai számos ország szabályozási kereteinek alapjául szolgáltak korábban, ugyanakkor a későbbi, a pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelmet célzó nemzetközi megállapodások és egyezmények alapját is képezték. A tapasztalatoknak és a technikai fejlődésnek köszönhetően a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, vagyis az AML/CFT szabványok átfogóbbá és kifinomultabbá váltak napjainkra. Technológiai fejlesztéseket implementáltak és szűrő-monitoring rendszereken keresztül kezelik a felmerülő kockázatokat. A szabványok újítása a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és más pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelmet célzó nemzetközi szabványok és előírások összességét tartalmazza nemzetközileg is ellenőrizhető módon. E szabványok célja összetett rendszerek és ellenőrzések létrehozása a pénzügyi ágazaton belül, az olyan gyanús tevékenységek azonosítására, megelőzésére és bejelentésére, amelyek elősegíthetik a jogellenes tranzakciókat.

Az AML/CFT módszertan összetettsége két felé osztható a következők szerint:

- AML/CFT szabványok, valamint
- AML/CFT rezsimek

1.1. AML/CFT szabványok

Az AML/CFT szabványok célja, egy átlátható és elszámoltatható pénzügyi rendszer megalkotása, amely megakadályozza a bűnözőket abban, hogy a globális pénzügyi hálózatot illegális tevékenységekkel megszerzett pénzek mosására, valamint terrorizmus finanszírozására használják fel. Az illegális pénzeszközök áramlásának megzavarásával az AML/CFT intézkedések védik a pénzügyi intézmények integritását, óvják a gazdaságok stabilitását, valamint előmozdítják a biztonságot és a bizalmat, a pénzügyi környezetben. Ezek a szabványok olyan nemzetközi iránymutatásokra és bevált gyakorlatokra utalnak, amelyeket az FATF a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem érdekében alkotta meg. A szabványok továbbá keretet biztosítanak az országok, régiók és a pénzügyi intézmények számára, hogy hatékony intézkedéseket hajtsanak végre a tiltott pénzügyi tranzakciókat elősegítő gyanús tevékenységek megelőzésére, felderítésére és bejelentésére. A szabványok ugyanis konkrét követelményeket írnak elő az ügyfél-átvilágításra, a tranzakciók figyelésére, a gyanús tevékenységek bejelentésére, a hatóságok együttműködésére és egyéb megfeleléségi intézkedésekre vonatkozóan.

1.2. AML/CFT rezsimek

Az AML/CFT rezsimek, a standardoknak a tényleges kivitelezését jelenti, a különböző normatívák és intézményi mechanizmusok megvalósításában. Vagyis az AML/CFT rezsimek nem más, mint a törvények, rendeletek, irányelvek és eljárások olyan átfogó rendszere, amely intézkedések hatékony végrehajtásának biztosításához szükséges jogi rendelkezéseket és intézményi keretet határoz meg annak érdekében, hogy az AML/CFT szabványok érvényesüljenek.

Összefoglalva, az AML/CFT **szabványok** határozzák meg a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem irányvonalait, elvárásait és az együttműködés lehetőségeit, míg az AML/CFT **rezsím** ezeknek a standardoknak a tényleges megvalósítását jelenti törvényeken, rendeleteken és intézményi mechanizmusokon keresztül. Az FATF ajánlások 2023 novemberében elfogadott aktualizált változtatásokra vonatkozó információk megtekinthetők az FATF honlapján.¹¹¹

2. AML/CFT szabványok gyakorlati implementációja

Az AML/CFT szabványok magukból az ajánlásokból és azok értelmező megjegyzéseiből, valamint a vonatkozó fogalom meghatározásokból állnak. Az AML/CFT szabványok gyakorlati alkalmazása egy adott joghatóságban vagy szervezetben az alábbiak szerint érvényesül:

1. Ügyfél-átvilágítás: A bankoknak és pénzügyi intézményeknek ellenőrizniük kell ügyfeleik személyazonosságát, és kockázatértékelést kell végezniük, hogy megértsék a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatoknak való potenciális kitettségüket. Fokozott átvilágítást végeznek a magas kockázatú ügyfelek, például a politikailag kitett személyek, akik kiemelt közszereplői státuszban vannak (a továbbiakban: PEP¹¹²) és a magas kockázatú joghatóságok területén működő vállalkozások esetében.
2. Tranzakciófigyelés: A pénzügyi szervezetek tranzakciófigyelő rendszereket alkalmaznak a gyanús tevékenységek azonosítására és jelentésére, mint például a nagy és megmagyarázhatatlan tranzakciók vagy szokatlan minták. Az automatizált algoritmusok segítenek az anomáliák és a szokatlan viselkedés észlelésében, lehetővé téve a gyanús tranzakciók időben történő jelentését.

¹¹¹ Az FATF irányelvek hatodik módosítása.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>
(Megtekintve: 2023. 12. 21.)

¹¹² PEP – Politically Exposed Person (Politikailag kitett személyek) A Pmt. meghatározása szerint kiemelt közszereplő.

A Pmt. 4. § (1) bekezdés szerint kiemelt közszereplő az a természetes személy, aki fontos közfeladatot lát el, vagy az ügyfél-átvilágítási intézkedések elvégzését megelőzően legalább egy éven belül fontos közfeladatot látott el.

3. Kiemelt közszereplők beazonosítása: Fokozott átvilágítást végeznek azoknál a személyeknél, akik kiemelkedő állami pozíciókat töltenek be a korrupciós gyakorlatok, valamint a tiltott pénzáramlások megelőzése érdekében. A pénzintézeteknek ébernek kell lenniük a PEP-vel való foglalkozás során, mivel potenciálisan ki vannak téve a korrupciós és megvesztegetési kockázatoknak.
4. Gyanús tevékenységek bejelentése: (a továbbiakban: SAR¹¹³): A pénzügyi intézményeknek jelenteniük kell minden gyanús tranzakciót az illetékes hatóságoknak, hogy segítsenek a nyomozásban. A SAR-ok döntő szerepet játszanak a lehetséges pénzmosási vagy terrorizmus finanszírozási tevékenységek korai felismerésében.
5. Meg kell ismerni az ügyfelet: (a továbbiakban: KYC¹¹⁴): Az átfogó KYC eljárások elengedhetetlenek ahhoz, hogy megértsük az ügyfél vállalkozásának természetét és pénzeszközeinek forrását. A KYC segít az ügyfelekkel kapcsolatos potenciális kockázatok azonosításában és mérséklésében.
6. Nyilvántartás vezetése: Az intézmények auditálási és vizsgálati célból részletes nyilvántartást vezetnek az ügyfelek tranzakcióiról és interakcióiról. A megfelelő nyilvántartás biztosítja az átláthatóságot, és szükség esetén megkönnyíti a nyomozást.
7. Képzés és tudatosság: Rendszeres képzési és figyelemfelkeltő programokat tartanak az alkalmazottak számára, hogy naprakészek maradjanak az AML/CFT szabályozással és a legjobb gyakorlatokkal kapcsolatban. A jól informált alkalmazottak jobban felkészültek a gyanús tevékenységek felismerésére és bejelentésére.
8. Kockázat alapú megközelítés (a továbbiakban: RBA¹¹⁵): Az intézmények kockázatértékelések alapján szabják személyre szabott pénzmosás elleni intézkedéseiket, az erőforrásokat a magas kockázatú területekre összpontosítva. Ez a kockázatalapú megközelítés lehetővé teszi az erőforrások hatékonyabb elosztását azokra a területekre, ahol a legnagyobbak a kockázatok.

¹¹³ SAR – Suspicious Activities Reporting (Gyanús tevékenységek bejelentése)

¹¹⁴ KYC – Know Your Customer Compliance (Ügyfélmegismerési eljárás)

¹¹⁵ RBA – Risk-Based Approach (kockázat alapú megközelítés)

9. Határokon átnyúló együttműködés: Az országok közötti nemzetközi együttműködés és információ megosztás fokozza az AML/CFT erőfeszítések hatékonyságát. A bűnözők gyakran kihasználják az egyik ország szabályozásának hiányosságait határokon átnyúló tranzakciók lebonyolításával, ami elengedhetlenné teszi a határokon átnyúló együttműködést.
10. Szankciók átvilágítása: Az entitások átvizsgálják ügyfeleiket a globális szankciós listák alapján, hogy megakadályozzák a tiltott személyekkel vagy szervezetekkel folytatott üzletkötést. A szankciók átvilágítása segít a nemzetközi szankcióknak és kereskedelmi korlátozásoknak való megfelelésben.

3. Globális szabványok a kriptoeszközökkel történő pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozásra való visszaélés megelőzésére

A Bizottság az első szupranacionális kockázatértékelési jelentést (a továbbiakban: SNRA¹¹⁶) 2017-ben, a másodikat pedig 2019-ben tette közzé. A 2022 november 16-án közzétett 2022-es SNRA jelentés a kriptoeszközök és az online szerencsejátékok ágazata tekintetében már magasabb kockázatot állapított meg, mint korábban, és intézkedési tervre ösztönöz.¹¹⁷ Továbbá a jelentés kiemeli, hogy a tényleges tulajdonosok anonimitása kritikus sérülékenységet jelent minden ágazat és tevékenység számára. Ezért a tagállamok vonatkozásában fokozott elvárás a pontos és precíz nyilvántartások vezetése. Olyan intézkedéseket határozott meg többek között még a jelentés, amelyeket az EU-nak és a joghatóságoknak meg kell tenniük e területeken kialakult kockázatok kezelése érdekében. Ezek különösen az alábbiak:

- A tagállamoknak maradéktalanul végre kell hajtaniuk a pénzmosás elleni hatályos irányelvben (a továbbiakban: AMLD¹¹⁸) meghatározott rendelkezéseket a

¹¹⁶ SNRA – Supranational Risk Assessment (Szupranacionális kockázatértékelés)

¹¹⁷ Forrás: <https://sqntrust.com/insights/uj-szupranacionalis-kockazatertekelest-adott-ki-az-europai-bizottsag/>

(Megtekintve: 2024. 03. 19.)

¹¹⁸ AMLD – Anti-Money Laundering Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council (Az Európai Parlament és a Tanács Pénzmosás elleni uniós direktívája).

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

(Megtekintve: 2024.01.16)

tényleges tulajdonosok nyilvántartásairól. A tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk nagy fokú átláthatósága döntő fontosságú a jogi személyekkel való visszaélés elleni küzdelemben.

- A tagállamoknak bizonyítaniuk kell, hogy a pénzmosás elleni hatóságok maradéktalanul el tudják látni feladataikat, ehhez megfelelő szakembert és forrást kell biztosítaniuk számukra. Valamint a tagállamoknak ösztönözniük kell a felügyeletet tematikus vizsgálatok végzésre.
- Az érintett szolgáltatóknak olyan kritériumokat kell meghatározni, amelyek biztosítják az üzleti kapcsolatokra vonatkozó ügyfél-átvilágítási szabályok kijátszásának megakadályozását, illetve munkavállalóikat folyamatos képzésben kell részesíteniük.
- Az illetékes hatóságok, a pénzügyi információs egységek, a bűnüldöző hatóságok és a magánszektor között erősíteni kell az együttműködést.

Az Európai Bizottság a pénzmosás elleni irányelv 6. cikke (1) bekezdése¹¹⁹ alapján két évente – de szükség esetén gyakrabban – felülvizsgálja az SNRA-t a felmerülő kockázatok vonatkozásában. Ennek megfelelően az Európai Bizottság közzétett egy AML/CFT hatékonyságot elősegítő csomagot, amely négy jogalkotási javaslatból¹²⁰ áll:

- Megalkották az új Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Szupranacionális Hatóságának (a továbbiakban: AMLA¹²¹) létrehozásáról szóló rendeletet;

¹¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről.

6. Cikk (1) A Bizottság értékelést készít a határokon átnyúló tevékenységekhez kapcsolódó és a belső piacot érintő pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatokról.

A Bizottság e célból 2017. június 26-ig jelentést készít, amelyben feltárja, elemzi és értékeli a szóban forgó uniós szintű kockázatokat. Ezt követően a Bizottság két évente, illetve szükség esetén gyakrabban naprakésszé teszi jelentését.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32015L0849>

(Megtekintve: 2024. 03. 19.)

¹²⁰ Forrás: <https://sqntrust.com/insights/uj-szupranacionalis-kockazaterkelest-adott-ki-az-europai-bizottsag/>

(Megtekintve: 2024. 03. 11.)

¹²¹ AMLA – Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Authority.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/22/frankfurt-to-host-the-eus-new-anti-money-laundering-authority-aml/>

- A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló rendelet (a továbbiakban: AMLR¹²²), amely közvetlenül alkalmazandó szabályokat tartalmaz többek között az ügyfél-átvilágítás és a tényleges tulajdonlás területén;
- Közzétette a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló hatodik irányelvet, vagyis a hatályos AMLD6 irányelv – amely egyben az ötödik pénzmosási irányelv helyébe lépve – határoz meg további, a nemzeti jogba átültetendő rendelkezéseket, mint például a tagállami nemzeti felügyeletekre és a pénzügyi információs egységekre vonatkozó új szabályokat tartalmazó rendelkezések;
- A pénzáttalásokról szóló 2015/847. számú EU rendelet (2015. május 20.) felülvizsgálata során meghatározott új célok szerint a kriptoeszköz-átutalások nyomon követése során meg kell határozni a tényleges tulajdonosokat is (a továbbiakban: TFR¹²³) az AMLD6 szerint.

Az AMLD6 irányelvhez igazodva a Magyar Nemzeti Bank is közzétette az új ajánlását¹²⁴, amelynek alkalmazását 2023. január 1-étől teszi kötelezővé. A vagyonkezelési szolgáltatást nyújtó intézményekre vonatkozóan külön ágazati iránymutatást épített be az MNB az ajánlásába. Az ajánlás ugyanakkor csak a felügyelete alá tartozó pénzügyi szervezetekre vonatkozik. A további szolgáltatók vonatkozásában a felügyeleti hatóságok feladata lesz az új szabályok szerinti kockázatérzékenység szerint történő megközelítés kialakítása és a szolgáltatók felkészítése az új normatívák szerinti feladataik elvégzésére és nyomon követésére.

¹²² AMLR – Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Regulation COM(2021)421final regulation
 Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A421%3AFIN>
 (Megtekintve: 2024. 05. 29.)

¹²³ TFR – Transfers of Funds Regulation (Pénzeszközök átutalásáról szóló rendelet) Az Európai Unió és a Tanács (EU) 2015/847. számú rendelete (2015. május 20.) a pénzáttalásokat kísérő adatokról és a 1781/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0847>
 (Megtekintve: 2024. 03. 19.)

¹²⁴ A Magyar Nemzeti Bank 15/2022. (IX.15.) számú ajánlása a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről és a kapcsolódó intézkedések meghatározásáról.

Forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/15-2022-aml-cft-kockazattertekeles-ajanlas.pdf>
 (Megtekintve: 2024. 02. 14.)

Szabályozási tárgykörök megoszlása a joganyagok – az AMLA működésére vonatkozó rendelet, valamint a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási uniós direktívák – között az alábbiak szerint történik:

AMLR	AMLD6
A szolgáltatói szektorok felsorolása	A pénzmosás elleni rendelet követelményeinek kiterjesztése a nemzeti szinten kockázatnak kitett más ágazatokra is
A belső szabályzat, belső ellenőrzési és eljárási rend meghatározása	A felügyeleti kockázatértékelés módjának meghatározása
Az ügyfél-átvilágítási intézkedések előírása	A nyilvántartások (tényleges tulajdonos, bankszámlák és ingatlanok) vezetésének előírása
A fokozott ügyfél-átvilágítás elvégzése	Az FIU-k működésére vonatkozó szabályok előírása
A tényleges tulajdonosi információk beszerzése	A felügyeleti tevékenység meghatározása
A bejelentési kötelezettség meghatározása	Nemzetközi együttműködés kialakítása
A kockázatok csökkentése céljából alkalmazott intézkedések végrehajtása és nyomon követése	

Európában több hatóság is foglalkozik a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel. Több korábban már említett európai felügyeleti hatóság – az EBA, EIOPA és ESMA – közös jelentést tettek közzé, amely átfogó elemzést nyújt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre vonatkozó szabályok súlyos megsértése miatt történő engedély-visszavonásra alkalmazandó jogszabályok és gyakorlatok teljességéről, megfelelőségéről és egységességéről.¹²⁵ A közös jelentés támogatja, hogy az összes vonatkozó uniós ágazati jogszabályban külön jogalapot vezessenek be az engedélyek visszavonására az AML/CFT-szabályok súlyos megsértése esetén. A jelentés továbbá azt is rögzíti, hogy az engedélyezés vagy nyilvántartásba vétel egyik feltételeként, az illetékes hatóságok értékeljék az AML/CFT-nek való megfelelést biztosító intézkedések és folyamatok alkalmasságát. E célból biztosítani kell az együttműködést és az információcserét a prudenciális felügyeleti hatóságok, és a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemért felelős felügyeleti hatóságok között.

¹²⁵ Joint ESAs Report on the withdrawal of authorisation for serious breaches of AML/CFT rules. Forrás: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Reports/2022/1033744/Joint%20ESAs%20Report%20on%20withdrawal%20of%20authorisation%20AML%20breaches.pdf (Megtekintve: 2024. 01. 24.)

A közös jelentés kiemeli annak fontosságát továbbá, hogy a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem kérdéseit megfelelően integrálják a prudenciális szabályozásba és felügyeletbe, többek között a kriptoeszközök piacairól szóló rendeletre irányuló javaslatokat. Az AMLD6 új irányelv már lehetővé teszi, hogy az EU kezelni tudja az ilyen új technológiákhoz kapcsolódó pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatokat, egyúttal összeegyezteti egymással a versenyképességet, a fogyasztó- és befektetővédelmet, valamint a belső piac pénzügyi integritásának a védelmét.¹²⁶ Az új megállapodás azt is előírja, hogy a kezdeményezőre vonatkozó információk teljes körének kísérlnie kell a kriptoeszközök átutalását, függetlenül az ügylet tárgyát képező kriptoeszközök összegétől. A kriptoeszköz-szolgáltatók és az önállóan kezelt tárcák közötti kriptoeszköz-átutalások visszakövethetőségére vonatkozó külön előírásokat 2023 május 16-án fogadta el a Tanács.¹²⁷ A kriptoeszköz-átutalások nyomon követhetősége érdekében megnehezítik a szankciók kijátszásának megkísérlését, a korlátozó intézkedések hatálya alá tartozó személyek és szervezetek esetében. Emellett a kriptoeszköz-szolgáltatóknak megfelelő belső politikákat, eljárásokat és kontroll mechanizmusokat kell végrehajtaniuk annak érdekében, hogy mérsékeljék a nemzeti és uniós szintű korlátozó intézkedések kijátszásának kockázatát. Általánosságban elmondható, hogy a szankciók teljes köre már jelenleg is alkalmazandó minden természetes és jogi személyre, így a kriptovaluta-ágazatban tevékenykedő pénzügyi szereplőkre is. Ugyanakkor a tapasztalatok azt mutatják, hogy szankció alkalmazása hiányában ezek betartása továbbra is rendszeresen elmaradnak ezen szektor szereplői körében.

¹²⁶ Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2022/12/07/anti-money-laundering-council-agrees-its-position-on-a-strengthened-rulebook/>

(Megtekintve: 2024. 02. 14.)

¹²⁷ Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/05/16/anti-money-laundering-council-adopts-rules-which-will-make-crypto-asset-transfers-traceable/>

(Megtekintve: 2024. 02. 14.)

4. Országértékelés bemutatása FATF megfelelési vizsgálattal

Az AML/CFT rendszer eredményességének alapja az ajánlásnak való megfelelésen túl a hatékonyság és eredményesség felmutatása is. Nem elegendő ugyanis az FATF ajánlás implementálása az ország jogrendjébe, de a prudenciális felügyeleti hatóságok hatékonyságát és a munkájuk által produkált eredményeket is vizsgálják az értékeléskor. Az FATF által kiadott módszertan segítséget nyújt abban is, hogy a nemzeti kormányoknak milyen hatásköröket kell biztosítani a felügyeleti hatóságok számára, hogy azok felügyeljék és ellenőrizzék a pénzek útvonalát megfelelően az AML/CFT rendszernek.

Az FATF által kiadott módszertan részeként, az abban előírt ajánlások megfelelő végrehajtását meghatározó technikai megfelelési mutató¹²⁸ (a továbbiakban: ME) az alapja az AML/CFT rendszer eredményesség vizsgálatának. Az ME komponensei meghatározott kritériumok listájaként determinálja az egyes ajánlások konkrét követelményeit. Így az értékelők lebonthatják és egyenként értékelhetik az ajánlás minden egyes részletét. Összefoglalva, a technikai megfelelés felteszi a módszertani kérdéseket és meg is válaszolja azokat az ME eljárás keretében.

Attól, hogy egy ország implementálta az ajánlásokat nem jelenti, hogy hatékony is az AML/CFT küzdelemben, pusztán annyit jelent, hogy megteremtették egy hatékony rendszer jogszabályi alapjait. A vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy az országok eltérő eredményeket produkálnak azáltal, hogy a saját jogrendjük hogyan érvényesül. Ha ugyanis az AML/CFT végrehajtására vonatkozó jogrendszer nem működik hatékonyan – vagyis annak betartására nincs hajlandóság – akkor az eredmények sem lesznek jók. Éppen ezért a hatékonyság értékelése kulcsfontosságú előrelépés volt egy rendszer vizsgálatában, mivel az ajánlások egyszerű végrehajtása helyett, az eredményekre összpontosítanak. Ebben a kontextusban az a megfelelő kérdés, hogy egy adott ország AML/CFT rendszere mennyiben valósít meg olyan hatékony eredményeket, amelyek lehetővé teszik számukra az ML/FT kockázatainak és fenyegetéseinek csökkentését vagy megakadályozását. A hatékonyság tényleges céljának megvalósítása függ ugyanis a politikai akarat, jól definiált és joghézagmentes törvények valamint a felügyeleti hatóságok szakemberei és tevékenységük végrehajtási eszközeinek megfelelő meglététől

¹²⁸ ME – Mutual Evaluation (Technikai megfelelési útmutató)

együttesen. Mindez befolyásolástól mentes, független felügyeleti szervként működő hatóságok létrehozásával érhető el tagállami szinten.

A pénzmosás elleni bűncselekménynek a konkrét alaphűncselekmény azonosításától való függősége olyan tényező, amely az AML/CFT rendszer hatékonyságát befolyásolja. Éppen ezért a preventív munka – mint felügyeleti vagy hírszerzési tevékenység – a bűnfelderítést és a bűnűldözést is támogatja, így ez kiemelt része az ME vizsgálatnak. Egy ország ME mutatója az AML/CFT rendszer analízise során nagy hangsúlyt fektet ezek meglétének vizsgálatára, és az elért eredményekre fókuszál a vizsgálatok során tekintettel arra, hogy ez jelentősen elősegíti az AML/CFT rendszer hatékonyságát és eredményességét egyaránt. Az ML/TF kockázatok csökkentésével, valamint azok megakadályozásával és a PF elleni küzdelem speciális intézkedések végrehajtásával segíti a hatékonyságot. A hatékonyság következménye pedig az eredményesség lesz. Vagyis, ha sikerül hatékonyan kikűszöbölni a megjelenő kockázatokat az ML/TF/PF területeken, akkor a pénzmosást nem tudják megvalósítani az elkövetők. Tehát az ország értékelése során ezeknek a kritériumoknak történő megfelelést, és az ezek alapján elért eredményeket is vizsgálják. Vagyis a technikai megfelelés vonatkozásában azt elemzik, hogy az ajánlások hogyan épülnek a jogrendbe, míg a hatékonyság szempontjából pedig azt értékelik, hogy az AML/CFT rendszer gyakorlati szempontból mennyire eredményesen működik az adott országban. Az ezek alapján kapott eredményt nevezik MER¹²⁹ jelentésnek. A következő fejezetben hazánk országvizsgálati jelentésének az elemzését végeztem el.

¹²⁹ MER – Mutual Evaluation Report (Technikai megfelelési jelentés)

5. Magyarország technikai megfelelési vizsgálata

Magyarország vonatkozásában az FATF új ajánlásai és metodológiája alapján pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni jogszabályi- és intézményrendszerének vizsgálatát végezte el 2015-2016 időszak vonatkozásában és ennek keretében 2016 március 7. és március 18. között helyszíni ME riport szerinti vizsgálatot tartott. A vizsgálat eredményéről szóló jelentést 2016 szeptember 29-én az Európa Tanács 51. plenáris ülésén ismertették és fogadták el.¹³⁰ Magyarország vizsgálatáról szóló jelentés meglehetősen vegyes – bizonyos területek vonatkozásában kritikusnak mondható – képet mutatott az ML/TF kockázatok vonatkozásában. Megállapították, hogy a hatóságok nem foglalkoztak kellő mélységben a potenciális ML/TF fenyegetésekkel, a pénzügyi szféra sebezhetőségével, valamint ezek következményeivel. Emellett nem mutatott megfelelő akaratot sem a megbízható módszertanon alapuló átfogó értékelés jellemzőinek átvezetésére a saját jogrendjükbe. Kitértek arra is, hogy a magyar hatóságok még nem fogadtak el – a nemzetközi ajánlások figyelembevételével – megfelelő nemzeti pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni stratégiát, és nem határozták meg következetesen az ebből következő szakpolitikákat és szükséges intézkedéseket sem. Megállapították továbbá azt is, hogy bár a pénzmosás miatt indított nyomozások és büntetőeljárások száma változó tendenciát mutatott a korábbi időszakokhoz képest, ugyanakkor a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nem tartozott a kiemelt célok közé. Ezt azzal magyarázta az akkori kormányzat, hogy az ML elleni büntetőeljárások nem állnak arányban a nemzeti szabályozó hatóság által azonosított kockázatokkal és fenyegetésekkel. Ezzel kapcsolatban megjegyezték azt is, hogy hazánkban akkor még nem volt megfelelő nemzeti szintű kockázatértékelése, vagyis nem helyeztek megfelelő hangsúlyt a pénzmosási kockázatokra. A pénzmosás felderítése során történő kötelező lefoglalási/elkobzási rendszer bár szigorú volt már akkor is, azonban jogilag nem eléggé megalapozott volt hazánkban, ami véleményem szerint is az alaphüccselekménytől való függés miatt is visszafogó tényező.

Szintén kritikus hiányosságot tártak fel a nonprofit szervezetek szektorán belüli alcsoportok tekintetében, akik potenciálisan ki vannak téve a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása kockázatának. Kétségek merültek fel ugyanis a nonprofit szervezetek

¹³⁰ Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/hungary>
(Megtekintve: 2024. 03. 01)

szektorának átláthatósági szintjével kapcsolatban. Nem jelöltek ki olyan hatóságot vagy mechanizmust, amely a nonprofit szervezetek szektorának, a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos felvilágosítást és ezen szervezetek nagyobb nyomon követését végezné.¹³¹

A vizsgálat során a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) ML/TF kockázatok iránti fellépését is megvizsgálták és megállapították, hogy nem volt megfelelő kapcsolat a nem pénzügyi szolgáltatókkal, valamint nem volt megfelelően intenzív visszatartó ereje a szankció rendszernek sem.¹³²

A jelentés összefoglalója szerint, a nonprofit szervezetek által jelentett potenciális kockázatok, a virtuális valuták fokozott használata és a készpénz határokon átnyúló mozgása – az úgynevezett balkáni útvonalon keresztül – Magyarország földrajzi elhelyezkedése miatti tranzitlehetőségében rejlik magasabb kockázat.¹³³ Az ország megfelelési vizsgálata szerinti besorolása „*Partially compliant*” (a továbbiakban: PC) részben megfelelő értékelést kapott tekintettel arra, hogy több területen voltak mérsékelt hiányosságok.

A 2016-os jelentést követően Magyarország vonatkozásában évente készítettek *Follow-up report*-kat, úgynevezett nyomon követéses vizsgálatokat a felmerült hiányosságok kiküszöbölésének ellenőrzése miatt. Ezek adatbekérés útján kerültek végrehajtásra úgynevezett riportok formájában. Időrendben – a *Follow-up report* alapján készült – következő vizsgálat eredményéről szóló jelentésre 2017 december 7-én került sor.¹³⁴ Ebben a jelentésben megemlítik, hogy Magyarország elvégezte a Moneyval által meghatározott ajánlásokról szóló cselekvési terv kidolgozását, felülvizsgálta a 2015-ben

¹³¹ Forrás: <https://rm.coe.int/hungary-fifth-round-mutual-evaluation-report-executive-summary/16807163ce>

(Megtekintve: 2024. 03. 01)

¹³² Forrás: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-hungary/16807161b4>

(Megtekintve: 2024. 03. 01)

¹³³ Forrás: <https://rm.coe.int/hungary-fifth-round-mutual-evaluation-report-executive-summary/16807163ce>

(Megtekintve: 2024. 03. 01)

¹³⁴ 1st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating (Első fokozott nyomon követési jelentés és Műszaki megfelelés újraértékelése)

Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2017-21-hungary-1st-enhanced-follow-up-report-technical-compl/1680792c61>

(Megtekintve: 2024. 03. 01)

elkészített Nemzeti Kockázatértékelését (a továbbiakban: NRA)¹³⁵ és már hozzájárultak az érintett hatóságok közötti szorosabb együttműködéshez szakpolitikai és operatív szinten egyaránt. A második jelentés rögzíti azt is, hogy hazánkban hatályba lépett a 2017. évi LIII. Törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról, amely jelentős előre lépésnek számít a jogharmonizáció területén. Ez a Törvény ugyanis teljes egészében az FATF ajánlásra épült, és az ajánlások egyes pontjai teljes egészében, valamint jelentős Európai Unió jogszabály került átültetésre ezen jogszabályba.¹³⁶ A jelentés szerint Magyarország összességében nagyon rövid idő alatt nagyon dicséretes fejlődést ért el tizenhárom területen a MER-ben azonosított technikai megfelelési hiányosságok felszámolásával, valamint némileg javított további 7 ME területen is. Ugyanakkor több nagyobb súlypontú területen nem sikerült fejlődést mutatni. A jelentés megemlíti, hogy nem elegendő implementálni a jogszabályba az iránymutatásokat, azok végrehajtását hatékonyan kell elvégezni, ezért az ország megfelelési besorolásán nem változtattak, továbbra is PC maradt tekintettel a súlyos hiányosságokra.

A következő – második *Follow-up report* alapján elkészült – jelentésre 2018 decemberében került sor.¹³⁷ Ezen jelentés szerint Magyarország összességében jó eredményeket ért el a technikai megfelelés hiányosságainak felszámolásában. A 2015 évi ME vizsgálat során azonosított több hiányosság tekintetében, valamint a Moneyval által elvégzett első *Follow-up report*-ban javasolt további 2 ajánlása tekintetében végrehajtott intézkedések alapján újbóli minősítést kapott hazánk. Az 5. ajánlás alapján, amely 2016-ban PC besorolást eredményezett ezúttal „*Largely compliant*” (a továbbiakban: LC) azaz nagymértékben megfelelő minősítésre korrigálta a MER jelentést, miután a Büntető Törvénykönyv pénzmosás és terrorizmus finanszírozással kapcsolatos akkori módosításai hatályba léptek. Az újonnan bevezetett rendelkezés – pontosabban a Btk. 318/A. cikke – biztosítja, hogy a finanszírozás a "*terrorizmushoz hasonló bűncselekmények*" esetében is

¹³⁵ NRA – National Risk Assessment (Nemzeti Kockázatértékelés, egy átfogó folyamat, amely segít az országnak azonosítani, értékelni és megérteni a pénzmosást elősegítő sebezhetőségekből eredő kockázatokat.)

Forrás:

https://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/download/6/3c/f1000/Kockazattertekeles_AMLCFT_2017.pdf

(Megtekintve: 2024. 01. 22.)

¹³⁶ Pmt. 21. fejezet 82. §-ban felsorolt uniós jogszabályok.

¹³⁷ Forrás: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/1680932f59>

(Megtekintve: 2024. 03. 01.)

bűncselekménynek minősül anélkül, hogy külön célzatossági elemet követelne meg. Ezért az ország megfelelt az ajánlás azon módosítási követelményeinek, amelyek tükrözik az ENSZ BT-nek a terrorizmus- és a proliferáció finanszírozásáról szóló határozataiban bekövetkezett változásokat.¹³⁸ Ugyanakkor Magyarország ekkor még nem szüntette meg a korábban feltárt hiányosságokat teljes mértékben, vagyis az ME ajánlás által javasolt minden módosítást nem végzett el, és az első nyomon követési eljárásról szóló jelentés kiemelt hiányosságait nem sikerült teljes egészében orvosolni.

A 2019 decemberében készült harmadik *Follow-up report*-ról készült jelentés szerint Magyarország némi előrelépést ért el az 5. fordulós MER-ben megállapított technikai megfelelési hiányosságok orvoslásában, és egy ME ajánlás tekintetében újraminősítést kapott.¹³⁹ További lépések történtek a többi ajánlásnak való megfelelés javítása érdekében, beleértve azokat is, amelyeket a MER 2015-s elfogadása óta felülvizsgáltak, de továbbra is jelentős hiányosságokat állapítottak meg korábban. A 2019 december 5-én megtartott 59. plenáris ülésen az Európa Tanács felszólította Magyarországot, hogy három évvel a MER jelentés elfogadása után továbbra is csak részben felel meg a követelményeknek 6 darab ME ajánlás tekintetében. Ezért a plenáris ülés sürgette Magyarországot, hogy a még fennálló hiányosságokat a lehető legrövidebb idő alatt szüntesse meg. E tekintetben a plenáris ülés megjegyezte azt is, hogy a legtöbb vizsgált ország az összes technikai hiányosságot orvosolta ennyi idő alatt.

Össességében, tekintettel a Magyarország által a 2. megerősített *Follow-up report*-ról készült jelentés elfogadása óta elért eredményekre, a magyarországi FATF-ajánlásoknak való technikai megfelelését továbbra is az LC szinten tartották.

¹³⁸ Az ENSZ BT a 2178 (2014) sz. állásfoglalásában sürgeti a tagállamokat, hogy számoljanak fel a teljes pénzügyi eszközökkel kapcsolatos terrorizmus finanszírozási tevékenységekkel, és nyilvánítsák bűncselekménnyé a pénzügyi támogató eszközök utazását, toborzását és finanszírozását. A Tanács továbbá felszólítja az államokat, hogy végezzenek kutatásokat és gyűjtsenek információkat annak érdekében, hogy jobban megértsék a terrorizmus és a szervezett bűnözés – akár családi, akár transznacionális – felismerését. A Tanács számos állásfoglalásban, többek között az 1617 (2005), a 2253 (2015), a 2368 (2017), a 2395 (2017) és a 2462 (2019) sz. határozatban sürgette az államokat, hogy hajtsák végre ezeket az ajánlásokat. A vonatkozó egyezmények és a Biztonsági Tanács határozatai mellett a CFT-intézkedések tagállamok általi végrehajtásának elemzését az FATF pénzmosás, terrorizmus finanszírozás és a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelemről szóló, 2020 októberében felülvizsgált nemzetközi standardjai és a kapcsolódó iránymutatások alkalmazását is előírják.

Forrás: <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/content/countering-financing-terrorism>

(Megtekintve: 2024. 03. 01)

¹³⁹ Forrás: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-hungary/1680998aaa>

A 33. ajánlás eredetileg PC minősítést kapott, azonban az újbóli besorolása LC minősítés lett. (Megtekintve: 2024. 03. 01)

A Covid-19 világjárvány hatással volt az országértékelési eljárások megfelelőségi vizsgálatára is, ezért a következő *Follow-up report* elvégzéséről szóló jelentés 2021 áprilisában készült el.¹⁴⁰ A magyar hatóságok által a virtuális fizetőeszközök (a továbbiakban: VA¹⁴¹) és a virtuális fizetőeszközt szolgáltatók tekintetében hozott intézkedések továbbra sem feleltek meg kellőképpen az R.15.¹⁴² ajánlás módosított követelményeinek.

Ezért Magyarországot újra visszaminősítették PC besorolásra. Magyarország továbbra is fokozott nyomon követési eljárás alatt maradt tekintettel arra, hogy ilyen hosszú ideje alatt sem volt képes megszüntetni a feltárt hiányosságokat, és visszaminősítésére való tekintettel továbbra is jelentést kellett tennie a Moneyval országvizsgálói részére az AML/CFT intézkedések végrehajtásának megerősítése terén elért eredményekről.

A 2015-ben elkészült MER jelentés óta eltelt jelentős idő során tett Moneyval vizsgálóinak jelentései alapján és az Európai Bizottság nyomásgyakorlása végül megtette a hatását. A 2022 májusában elkészült legutolsó *Follow-up report* elvégzéséről szóló jelentés szerint Magyarország javította az FATF ajánlásainak való technikai megfelelés szintjét. Az ML bűncselekményekkel kapcsolatos és a magyar pénzügyi akciócsoport (a továbbiakban: HFIU¹⁴³) területeken valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet célzó intézkedések tekintetében is előrelépés történt, ami végre előrehaladást mutatott az FATF normáinak való megfelelés és hatékony végrehajtásuk terén – derül ki az Európa Tanács pénzmosás elleni küzdelemmel foglalkozó szervezetének 2022 augusztus 06-án közzétett legújabb *Follow-up report* jelentéséből.¹⁴⁴ Három területen, a banki kapcsolatok, a pénzügyi intézmények belső ellenőrzése, valamint a jogi személyek átláthatósága és tényleges tulajdonosi köre (a továbbiakban: BO¹⁴⁵) területén jelentős javulás volt tapasztalható az értékelők által. Ugyanakkor továbbra is jelentős hiányosságok maradtak fenn a terrorizmus finanszírozása

¹⁴⁰ Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2021-6-fur-hungary/1680a29ba4>
(Megtekintve: 2024. 03. 02)

¹⁴¹ VA – Virtual Assets (Virtuális fizetőeszközök)

¹⁴² R.15. – Recommendation 15. New Technologies (Új technológiák)

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

(Megtekintve: 2024. 03. 02)

¹⁴³ HFIU – Hungarian Financial Unit (Magyar Pénzügyi hírszerző egység)

¹⁴⁴ Forrás: <https://rm.coe.int/fur-hungary-5th/1680a6cfe7>

(Megtekintve: 2024. 03. 02)

¹⁴⁵ BO – Beneficial Ownership (tényleges tulajdonos)

bűncselekményének megakadályozása, a fegyverek elterjedésének finanszírozásának megakadályozása, a CDDs-vel, a PEP-vel, valamint a jogi személyek és a megállapodások átláthatóságával¹⁴⁶ és jellegzetes tulajdonlásával¹⁴⁷ továbbá a kiemelt közszereplők bejelentésével kapcsolatosan. A magyar hatóságok által megtett pozitív lépések következtében az ország értékelését továbbra is LC szinten tartották meg.

Az értékelő csoport tudomásul vette a hatóságok által a nemzeti kockázatértékelés új minősítésének elvégzésére tett erőfeszítéseit. Ugyanakkor további intézkedések megtételére van szükség a potenciális ML/TF fenyegetések és sebezhetőségek, valamint azok következményeinek kezeléséhez, ezen jelentés szerint. A jelentés ugyanakkor kiért arra is, hogy az eljárási korlátok miatt nem értékelték azt, hogy ezek ténylegesen milyen hatékonyan kerültek végrehajtásra a gyakorlatban. Ennek vizsgálatára a következő Moneyval helyszíni országértékelésen kerül sor várhatóan 2025-ben, mely során a CDD vizsgálatával, a PEP vizsgálatával, valamint a jogi személyek és megállapodások átláthatóságával és jellegzetes tulajdonlásával továbbá a kiemelt közszereplők bejelentésének vizsgálatával együtt készül majd el a következő MER jelentés.

Összességében ennyi év távlatában Magyarországnak végül sikerült teljesítenie a Moneyval azon általános elvárását, hogy a kölcsönös értékelő jelentés elfogadását követő öt éven belül a legtöbb – ha nem is az összes – technikai megfeleléségi hiányosságokat orvosolják. A jelentés szerint Magyarország joghatósága az FATF 40 ajánlása közül „*teljes mértékben megfelelt*” minősítést ért el a nemzetközi AML/CFT szabványok jogszabályba történő implementálásában – többek között a hatályos Pmt.-nek köszönhetően. Azt is rögzítik ugyanakkor, hogy kisebb hiányosságokat tart fenn a vizsgálat 32 ME ajánlás végrehajtásában, ezek esetében azonban „*nagyrészt megfelelő*” értékelést adtak a vizsgálók. Három ajánlás (a nonprofit szervezetek, az új technológiák – beleértve a virtuális fizetőeszközöket – valamint a készpénz határokon átnyúló mozgása) vonatkozásában továbbra is „*részlegesen megfelelő*” minősítést tartottak fenn

¹⁴⁶ A jogi személyek alapításához és szerződés kötéséhez szükséges jogi kötelezettség nem elegendő tekintettel arra, hogy az ügyvédek nincsenek maradéktalanul tisztában a Pmt. által előírt kötelezettségekkel így a bejelentésekkel sem. Ezzel kapcsolatban kritikus pont az is, hogy az Ügyvédi kamarák területi elosztása, valamint a nem megfelelő felügyeleti eljárása miatt gyakorlatilag a bejelentési kötelezettség elmulasztása is következmények nélkül marad.

¹⁴⁷ Forrás: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/-/moneyval-report-on-hungary-improvements-in-fighting-money-laundering-and-terrorist-financing-have-led-to-upgraded-ratings> (Megtekintve: 2024. 03. 02)

Magyarország megítélése kapcsán. Kiemelendő azonban, hogy az utolsó vizsgálat során „nem megfelelő” minősítés egyik pont vonatkozásában sem került megállapításra. Mindent egybevetve Magyarország kikerült a PC szürke megítélési zónából és az LC világoskék megítélési zónában van jelenleg. A közzétett értékelés alapján a legutóbbi vizsgálat eredményét az alábbi táblázat prezentálja átláthatóbban:

2022. évi magyarországi nyomonkövetési jelentés

R.1 – Kockázattertelés és kockázatalapú megközelítés alkalmazása	R.2 – Nemzeti együttműködés és koordináció	R.3 – Pénzmosási bűncelekmény	R.4 – Elközbás és ideiglenes intézkedések	R.5 – Terrorizmus finanszírozásának bűncelekménye	R.6 – A terrorizmussal és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos célzott pénzügyi szankciók	R.7 – A proliferációval kapcsolatos célzott pénzügyi szankciók	R.8 – Nonprofit szervezetek
LC	LC	LC	C	LC	LC	LC	PC
R.9 – A pénzügyi titkolására vonatkozó jogszabályok	R.10 – Ügyfél-átváltás	R.11 – Nyilvántartás	R.12 – Politikai közszereplők	R.13 – Levelezőbanki tevékenység	R.14 – Pénz- vagy értéktárolási szolgáltatások	R.15 – Új technológiák	R.16 – Elektronikus átutalások
C	LC	LC	LC	LC	LC	PC	LC
R.17 – Harmadik felekre hagyatkozás	R.18 – Belső kontrollmechanizmusok, külföldi fióktelepek és leányvállalatok	R.19 – Magasabb kockázati országok	R.20 – Gyanús tranzakciók bejelentése	R.21 – Billíng-off és titoktartás	R.22 – DNFBP-k: Ügyfél-átváltás	R.23 – DNFBP-k: Egyéb intézkedések	R.24 – Jogi személyek átláthatósága és tényleges tulajdonosai
LC	LC	LC	C	LC	LC	LC	LC
R.25 – A jogi konstrukciók átláthatósága és tényleges tulajdonosai	R.26 – Pénzügyi intézmények szabályozása és felügyelete	R.27 – A felügyeletek hatásköre	R.28 – A DNFBP-k szabályozása és felügyelete	R.29 – Pénzügyi információs egységek	R.30 – A bűnüldöző és nyomozó hatóságok feladatai	R.31 – A bűnüldöző és nyomozó hatóságok hatásköre	R.32 – Készpénzfutárok
LC	LC	LC	LC	C	C	LC	PC
R.33 – Statisztika	R.34 – Útmutatás és visszajelzés	R.35 – Szankciók	R.36 – Nemzetközi jogi eszközök	R.37 – Kölcsönös jogsegély	R.38 – Kölcsönös jogsegély; befagyasztás és elközbás	R.39 – Kiadatás	R.40 – A nemzetközi együttműködés egyéb formái
LC	LC	LC	LC	LC	LC	LC	LC

C = megfelelő | LC = nagyrészt megfelel | PC = részben megfelelő | NC = nem megfelelő

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/FUR-Hungary-2022.html>

A következő helyszíni ME vizsgálat várhatóan 2025-ben érkezik Magyarországra, azonban a soron követő vizsgálatig is fokozott nyomon követés alatt áll az ország, addig is azonban az AML/CFT intézkedések végrehajtásáról kötelezően további beszámoló kerül megküldésre a Moneyval vizsgálók részére. A vizsgálat eredményéről várhatóan további kutatás fog készülni reményeim szerint.

6. A hatékonyság és a technikai megfelelés általános szintjei

A megfelelés jogi és intézményi szempontjait lefedő ajánlás értékelése a hatékonysággal kapcsolatos azonnali eredmény vizsgálatával történik. Az országvizsgálat során feltárt gyakorlati eredményeket az ajánlás azonnali eredménynek (a továbbiakban: IOs¹⁴⁸) nevezi, és tizenegy pontban határozza meg a szükséges eredményeket. Ezek magas prioritású célok, amelyek a pénzügyi rendszer és a tágabb értelemben vett gazdaság védelmét szolgálja, ezáltal megerősítésre kerül a pénzügyi szektor integritása. A hatékony AML/CFT rendszer működésének kulcsfontosságú célja az IOs eredményeinek értékelése¹⁴⁹ hiszen ezek túlmutatnak az ajánlások implementálásán.

A vizsgált országok vonatkozásában lefolytatott ME során tett megállapításokhoz az alábbi területeken várnak el azonnali eredményeket:

1. Kockázat, politika és koordináció

Az ML/TF kockázatok megértésre kerülnek és ahol szükséges, összehangolt akciókat folytatnak le politikailag semleges hatóságok.

2. Nemzetközi együttműködés

A nemzetközi együttműködés során megfelelő adatokat, bizonyítékokat szolgáltatnak, valamint megfelelő lépéseket tesznek a bűnözőkkel szemben.

3. Felügyeleti tevékenység

A kijelölt hatóság felügyeli, monitorozza és szabályozza a Fis-eket és a VASPs-kat valamint a DNFBPs-ket annak érdekében, hogy az AML/CTF követelményeknek való megfelelés arányos legyen a bennük rejlő kockázataikkal. Itt vizsgálják a szankciórendszer hatékonyságát is.

¹⁴⁸ IOs – Immediate Outcomes (azonnali eredmények)

¹⁴⁹ Az IOs eredmények értékelése alapján kerül megállapításra az adott ország reakcióképessége is, vagyis nem csak a jogszabályok megalkotását vizsgálják, hanem a végrehajtás során alkalmazott gyakorlati eredményeket, hatékonyságukat, valamint a gyors intézkedések végrehajtását is.

Forrás: <http://www.fatf->

[gafi.org/media/fatf/documents/methodology/fatf%20methodology%202022%20feb%202013.pdf](http://www.fatf-)

(Megtekintve: 2024. 02. 10)

4. Megelőző intézkedések

A privát szférában az FI-k, DNFBP-k és a VASP-k kockázataikkal arányosan kell alkalmazják az ML/TF megelőző intézkedéseket továbbá, hogy időben jelentsék a pénzügyi hírszerző egységek részére a gyanús tranzakciókat, ügyleteket, üzleti megbízásokat.

5. Jogi személyek és egyéb szervezetek

A jogi személyek és egyéb szervezetek megfelelően védettek kell legyenek az ML/TF célú rendeltetésellenes használattal szemben, továbbá a BO információ hozzáférhető és ellenőrizhető kell legyen. Ezekben ugyanis jelentős kockázat van, amit csak prevenciók tevékenységgel lehet megakadályozni vagy megszüntetni.

6. Pénzügyi információs egység (FIU)

A pénzügyi és egyéb a ML/TF szempontjából szükséges információkat független hatóságként megfelelően felhasználják fel és elemzik azokat, indokolt esetben ki kell vizsgálják vagy továbbítaniuk kell a hatáskörrel rendelkező hatóságok felé. Itt jelentős kockázat merülhet fel a tevékenységet végző szerv függetlensége, szakértelme és megfelelő információ csere hiányában.

7. ML nyomozás és büntetőeljárás

Az ML cselekmények és a kísérleti tevékenységek kivizsgálásra kell kerüljenek a nyomozó hatóságok által, ennek eredményeként az elkövetők vád alá kell kerüljenek és a büntető eljárás során megfelelő szankciók alkalmazásra kell kerüljenek velük szemben.

8. Elkobzás

A bűncselekmények kivizsgálásának eredménye és a büntetendő cselekményből származó vagyon, valamint az elkövetéshez használt eszköz elkobzásra kell kerüljön.

9. TF nyomozás és büntetőeljárás

A TF cselekmények és tevékenységek kivizsgálásra kell kerüljenek a nyomozó hatóságok által, ennek eredményeként az elkövetők vád alá kell kerüljenek és a büntető eljárás során megfelelő szankciók alkalmazásra kell kerüljenek velük szemben.

10. TF megelőző intézkedések és pénzügyi szankciók

A terroristák, a terrorszervezetek és a terrorizmus finanszírozók akadályoztatva kell legyenek abban, hogy pénzügyi és/vagy vagyoni eszközöket gyűjtsenek, mozgassanak

vagy felhasználjanak, és nem élhetnek vissza a nonprofit szektor nyújtotta lehetőségekkel sem.

11. PF pénzügyi szankciók

A WMD¹⁵⁰ proliferációjával érintett személyek és szervezeteket meg kell gátolni abban, hogy pénzügyi eszközöket gyűjtsenek, mozgassanak vagy felhasználjanak a megfelelő UNCCRs¹⁵¹ rendelkezésekkel összhangban.

Nemzetközi összehasonlításban a bűnüldöző szervek szervezeti felépítése eltérőek, ugyanakkor az IOs pontjait tekintve azonos feladatuk van, vagyis a nemzetközi együttműködés, a nyomozás és büntető eljárás lefolytatása, valamint a pénzügyi információs egység hatékony működtetése. Az IOs kulcsfontosságú célja tehát abban nyilvánul meg, hogy a hatóságok hatékonyan végezzék a munkájukat. Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy nem elegendő csak az ajánlások jogszabályokba történő implementálása, hiszen az AML/CFT rendszer hatékonysága annak a hatóságok által történő végrehajtásában rejlik.

Az országokkal szemben lefolytatott AML/CFT rendszerek ME értékelése egységes standard alapján történik. Az ME riportnak kettős célja van. Egy részről az a célja, hogy folyamatos fejlődést biztosítson a vizsgált országoknak az AML/CFT rendszerük vonatkozásában és hiteles képet adjon a hatékony – vagy kevésbé hatékony – működéséről. A másik célja pedig az, hogy tisztességes bánásmódot biztosítson minden, az értékelés tárgyát képező joghatóságnak és egyúttal lehetőséget teremtsen arra, hogy az értékelés eredményéhez hozzájáruljanak. Az értékelés eredményének nyilvánosságra hozása azt a célt szolgálja, hogy a többi FATF tag nyomást tudjon gyakorolni az adott országra annak érdekében, hogy az teljes mértékben alkalmazza az FATF által kiadott standardokat. Tekintettel arra azonban, hogy az országok szabályozási és működési struktúrájuk különböznek egymástól, valamint, hogy a politikai akarat eltérő – így jellemzően konszenzusos megállapodások jönnek létre ezen a területen is – ezért az ME riport körültekintően készül el és igyekeznek az országok több irányból támogatni egymást.

¹⁵⁰ WMD – Weapons of Mass Destruction (Tömegpusztító fegyverek)

¹⁵¹ UNCCRs – United Nations Security Council Resolutions (Az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozatai)

7. Az ország értékelés gyakorlati megvalósítása

Egy ország ME értékelésének gyakorlati megvalósítása átlagosan 14 hónapot vesz igénybe és 5 vagy 6 főből álló bűnüldözési, jogi és pénzügyi szakértői vizsgálókól tevődik össze. A különböző szakterületek szakértői alkotják az értékelő csoportot. A szakértők az FATF teljes jogú tagjaiból, illetve az FSRB tagoktól kerülnek kijelölésre.¹⁵² Az FATF elnöke nevezi ki a vizsgáló tagokat az alábbi szempontok figyelembevételével:

- a vizsgálat alá vont joghatóság speciális jellemzői
- értékelési tapasztalat releváns szakterületen
- az FATF standardok ismerete
- objektivitás és semlegesség a vizsgált országgal szemben
- a vizsgálat alá vont joghatóság jogrendszerének ismerete

Az értékelést végző szakemberek egy FATF képzésen vesznek részt és a bizottságban legalább egy olyan tag kell legyen, aki korábban már végzett ország értékelést.

Az értékelő bizottság feladata, hogy elkészítse az ME dokumentációt a vizsgált ország FATF szabványnak való megfeleléséről. Az ország ML/TF elleni küzdelemben való hatékonyságának felméréséhez széles körű szakértelemre és a szakértők közötti együttműködésre van szükség. Mindegyik szakértővel szemben elvárás, hogy a jelentés minden részében közreműködjön, de elsődleges felelősségük a saját szakterületükre vonatkozó témákban van. Az ME riport elkészítési folyamata szigorúan bizalmas, ezért az értékelő bizottság, az értékelés alá vont ország, a titkárság¹⁵³, a lektorok¹⁵⁴ (reviewers) és az észrevételeket tevő joghatóságok minden információt és véleményt kötelesek titokként kezelni a jelentés elkészítéséig és annak elfogadásáig.

¹⁵² Az FATF elnöke, T. Raja Kumar legutóbb a 2023. június 21-én megtartott éves konferencián találkozott a kilenc FATF-típusú regionális testület elnökével és ügyvezető titkárával, és megvitatták az FATF–FSRB következő éves magas szintű találkozóját.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/FATF-FSRB-Annual-High-Level-Meeting-June-2023.html>

(Megtekintve: 2024. 04. 04.)

¹⁵³ Titkárság – Az FATF ME megszervezésért felelős iroda, támogatja az értékelést végző bizottságot és az értékelés alá vont országot.

¹⁵⁴ Lektorok – A jelentést átvizsgáló és szerkesztő személyek, akik egyben a több nyelvre történő fordításokat is elvégzik, majd ezek kerülnek a tagországok elé véleményezésre.

8. Az ME folyamat főbb lépései

Ahogy azt láthattuk az előzőekben az ME folyamat több lépésből áll és az alábbi főbb pontok alapján készül el az MER.

8.1. Az értékelés alá vont ország felkészítése

Az értékelés alá vont ország felkészítését a titkárság végzi, melyben az értékelő csapat nem vesz részt. A felkészítés során az értékelés alá vont ország számos tekintetben fel kell készülnön:

- az adott ország részéről kijelölt személyek megismerik egymást és felkészülnek arra, hogy nemzetközi szakértők értékelni fogják az országot;
- képzést kapnak a FATF ajánlásairól és arról, hogyan kerül értékelésre a hatékonyság;
- modell interjút biztosítanak a résztvevők számára.

A felkészítés során a vizsgálatot végző szakértők is lehetőséget kapnak arra, hogy megvizsgálják és megtárgyalják a vizsgált ország működési struktúráját, hogy vázolni tudják a megfelelés értékelését. Ennek az a célja, hogy az elvárások és a határidők tisztázásra kerüljenek az értékelési folyamat zavartalan lebonyolítása érdekében.

8.2. Dokumentumok vizsgálata

A dokumentumok vizsgálata a technikai megfelelés érdekében történik. Az ország felkészítési és a helyszíni ellenőrzési lépések között az értékelő bizottság elvégzi a technikai megfelelés vizsgálatát. Gyakorlatilag megvizsgálják a vizsgálat alá vont országban milyen technikai megfelelés – vagyis milyen szervezeti struktúra – található az AML/TFC elleni küzdelem végrehajtása tekintetében. Ehhez a technikai megfelelési mintát (a továbbiakban: TCA¹⁵⁵) használják, amely csatolásra kerül majd az elkészült MER jelentéshez. A TCA megmutatja, hogy az egyes ajánlások technikai kritériumai mennyire teljesülnek az adott ország vonatkozásában, és ez az összes ajánlást egyetlen, végleges minősítési kategóriába foglalja egybe. Minden ajánlás meghatározásra, majd elemzésre kerül, ezt követően a vizsgálók megállapítják az adott ajánlásra vonatkozó technikai hiányosságokat. Az értékelés alá vont ország megkapja a TCA első vázlatát

¹⁵⁵ TCA – Technical Compliance Annex (Technikai megfelelési melléklet)

három hónappal a helyszíni ellenőrzést megelőzően. Lehetőséget kap arra, hogy megtegye az észrevételeit és magyarázatot adjon a feltárt hiányosságokra, hiszen az ajánlásoknak történő megfelelés bemutatásáért az értékelés alá vont ország a felelős.

Az értékelés lefolytatása során a vizsgálok kizárólag az értékelés időpontjában hatályos, vagy az értékelés időtartamának végéig hatályba lévő törvényeket, rendeleteket, intézkedéseket veszik figyelembe.

A helyszíni ellenőrzés lezárását követően az értékelés alá vont ország már nem nyújthat be új információt. A MER vizsgálat eredménye a helyszíni ellenőrzés időszakában lévő pillanatnyi állapotot mutatja be az értékelt ország vonatkozásában, amit egy jelentéssel zárnak le.

8.3. A fokozott/csökkentett figyelmet igénylő területek azonosítása

Az értékelés során az egyes területek hatókörére vonatkozó jegyzetet (a továbbiakban: SN¹⁵⁶) készítenek el. Az értékelő bizottság ezzel határozza meg a fokozott vagy csökkentett figyelmet igénylő területeket. Ezzel egyidejűleg külső bírálókat kérnek fel, hogy tegyék meg észrevételeiket, amelyek segítséget nyújtanak az értékelő bizottságnak a fókuszálандó területekre vonatkozó döntéseikben. Ennek összeállítása a helyszíni ellenőrzés lefolytatása előtt legalább egy hónappal megtörténik majd megküldik az értékelés alá vont ország részére is.

8.4. Helyszíni ellenőrzés lefolytatása

Bár az előkészületek során nagyon sok terület feltérképezésre kerül úgynevezett „*off site*” vizsgálattal, ennek ellenére a helyszíni ellenőrzésnek meghatározó jelentősége van a MER eredménye szempontjából.

A helyszíni ellenőrzés előnyei több szempontból is igazolhatók. Az egyik, hogy az értékelés alá vont ország AML/CFT rendszerének megfelelőségéről a helyszíni tapasztalatok alapján lehet teljesen reális képet kapni, ugyanis az értékelő bizottság felméri a hatóságok, felügyeleti szervek és egyéb kapcsolódó szakterületek közötti kommunikációt, működési struktúrájukat is. Ezek alapján megértik a korábban benyújtott

¹⁵⁶ SN – Scoping Note (Meghatározási terület) Ez tartalmazza a helyszíni ellenőrzés során fokozott vagy csökkentett hatókör meghatározását, amely a döntés meghozatalának indoklásában is szerepet játszik.

esettanulmányokat, dokumentációkat, egyéb szakmai leírásokat, amiket az értékelés alá vont ország küldött meg a felkészítés során.

A helyszíni ellenőrzés megkezdése előtt a titkárság elkészíti a helyszíni ellenőrzési programot, amit megküldenek az értékelő bizottságnak, valamint az értékelés alá vont országnak, annak érdekében, hogy a MER elkészítéséhez minden információ biztosítva legyen.

Az értékelők az adott ország AML/CFT rendszerében különböző résztvevőkkel találkoznak, a jogalkotóktól, a végrehajtó hatóságokon át, az érintett magánszektor képviselőit is beleértve. Az értékelés alá vont országnak biztosítania kell, hogy megfelelően felkészült szakemberek vegyenek részt minden találkozón. Tekintettel arra, hogy minden országnak különbözőek a működési körülményei, valamint eltérő kockázataik vannak, ezért különböző megközelítéseket alkalmazhatnak a FATF standardok megvalósításához és a hatékony AML/CFT rendszer kidolgozásához, működtetéséhez. Emiatt az értékelőknek rugalmasnak kell lenniük és el kell határolniuk magukat a saját joghatóságukhoz történő összehasonlítástól az adott ország értékelése során.

A helyszíni ellenőrzés időtartama jellemzően 2-3 hetet vesz igénybe mely során egy kezdeti következtetés tervezetet készítenek el, amit átadnak az értékelés alá vont országnak a helyszíni ellenőrzés lezárását követően. A helyszíni ellenőrzés lezárását követően már nincs mód új információ befogadására.

8.5. Személyes találkozó

A helyszíni ellenőrzés lezárását követően az értékelést végzők és a titkárság – hozzávetőlegesen hat hét alatt – elkészíti, a MER jelentés előzetes vázlatát. Ez a vázlat megküldésre kerül az értékelés alá vont ország részére, amelyben többek között olyan kérdéseket is feltesznek, amelyek nem voltak teljesen egyértelműek az értékelők számára a helyszíni ellenőrzés során. Az értékelés alá vont országnak ezt követően négy hét áll rendelkezésére, hogy elkészítse a válaszát és ellenőrizze a megállapítások alapján, hogy minden pontosan került-e rögzítésre a MER jelentés vázlatába. Az értékelés alá vont ország az észrevételeit és a kérdésekre adott válaszait megküldi az értékelő bizottságnak, akiknek szintén négy hét áll rendelkezésre, hogy figyelembe vegye azokat a második értékelésének elkészítéséhez. Az így elkészült második vázlatot az értékelés alá vont ország és a külső szakértő bírálók ismételten áttekintik. Ezen szakasz lezárásaként az

értékelő bizottság és az értékelt ország személyes megbeszélés útján konzultálnak a még fennálló kérdések vonatkozásában. A személyes találkozó célja az értékelő bizottság és az értékelt ország közötti főbb kérdések megoldása, amely lehetővé teszi a végleges MER jelentéstervezet elkészítését.

8.6. Plenáris ülés (Plenáris vita és jelentés jóváhagyás)

Miután az értékelés alá vont ország észrevételei beépítésre kerültek a MER harmadik tervezetébe, az megküldésre kerül minden FATF tag, társult tag és megfigyelő részére. A küldöttségeknek két hét áll rendelkezésére, hogy írásbeli észrevételeket tegyenek és kiemljenek plenáris megbeszélést igénylő kulcskérdéseket, amit meg kívánnak vitatni. Az észrevételeknek lényeges, sarkalatos kérdésekre kell koncentrálniuk. Az adott észrevételeknek a plenáris ülést megelőzően minden küldöttség számára el kell juttatni.

A plenáris ülésen nem a teljes MER kerül megvitatásra, hanem csak a releváns kérdések kerülnek megbeszélésre. A közel 4 órás megbeszélés a magas szintű és érdemi kulcskérdésekre koncentrálnak, azon belül is elsődlegesen a hatékonyságra. Technikai megfelelés tekintetében kérdések csak akkor kerülnek megvitatásra, ha anélkül nem fogadható el a MER jelentés. A vita után a szükséges módosításokat tartalmazó MER elfogadás céljából, benyújtásra kerül az Európa Tanács plenáris ülésén, ahol szavaznak. Az elfogadott MER jelentés és az ország értékelése végül közzétételre kerül az Európa Tanács¹⁵⁷ és az FATF honlapján.¹⁵⁸

¹⁵⁷ Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/monitoring-progress>

(Megtekintve: 2024. 03. 03)

¹⁵⁸ Forrás: [https://www.fatf-gafi.org/publications/?hf=10&b=0&q=MER&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/?hf=10&b=0&q=MER&s=desc(fatf_releasedate))

(Megtekintve: 2024. 03. 03)

9. Értékelési módszer

Az FATF standardoknak való legjobb megfelelés nem elegendő, ha az adott ország egyebekben nem hatékony az AML/CFT küzdelemben. Ez az oka annak, hogy az értékelésnek két alapvető összetevője van:

- az ország technikai megfelelése és
- a hatékonyság.

A két kategória összefügg egymással, külön-külön nem valósítható meg.

A technikai megfelelés során azt kell értékelni, hogy egy ország implementálta a szükséges törvényeket, rendeleteket és egyéb javasolt intézkedéseket, valamint, hogy a támogató AML/CFT intézményi keret megvan és megfelelően működik, avagy sem.

A hatékonyság értékelése során pedig azt vizsgálják, hogy az AML/CFT rendszer hogyan működik, és hogy egy ország milyen mértékben valósította meg az IO-akat, melynek eredménye a hatékony AML/CFT rendszer működése.

Minden egyes országértékelés tartalmazza a vizsgált ország kockázati profilját, strukturális elemeit és az esetleges hiányosságait. Ezek alapján minősítik az adott ország technikai megfelelését az alábbi táblázat szerint:

C	Compliant	Megfelelő, nincs hiányosság.
LC	Largely compliant	Nagymértékben megfelelő. Csak kisebb hiányosságok vannak.
PC	Partially compliant	Részben megfelelő. Vannak mérsékelt hiányosságok.
NC	Non-compliant	Nem megfelelő. Vannak jelentős hiányosságok.
NA	Not applicable	Nem alkalmazható a minősítés. Az ország strukturális, jogi vagy intézményi adottságai miatt nem alkalmazható a minősítés.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF-annual-report-2019-2020.pdf>

A MER jelentés elkészítése során külön színekkel vannak jelölve a különböző értékelési kategóriák. Az ország az alapján kerül értékelésre, **hogyan sikerült implementálni** az FATF ajánlásait és **azok milyen mértékben kerülnek alkalmazásra a gyakorlatban**. Továbbá az FATF ajánlások **gyakorlati megvalósítása mennyire hatékonyan történik** az adott országban. A végső minősítés az összes tényező és az ajánlás egyes kritériumainak mérlegelésével együtt kerül meghatározásra. Ez azt jelenti, hogy a megfelelőségi besorolást a súlyozás és az ajánlások közötti átfedések határozzák meg.

Az egyes ajánlások értékeléséhez használt egyedi kritériumok nem azonos jelentőségűek, és a teljesített kritériumok száma sem jelzi mindig az egyes ajánlások teljesítésének általános szintjét. Ugyanis az egyes ajánlások minősítésének eldöntésekor az értékelőknek figyelembe kell venniük a kritériumok relatív fontosságát az ország esetében –mint például egy adott terület kockázati tényezője. Éppen ezért mérlegelni kell, hogy az esetleges hiányosságok mekkora mértékben befolyásolják az ország kockázati profilját, valamint egyéb strukturális és kontextusos információit. Akár egyetlen hiányosság is elég fontos lehet ahhoz, hogy egy vizsgált ország vonatkozásában összességében az NC minősítés kerüljön megállapítására, még akkor is, ha más kritériumok teljesülnek. Ezzel szemben az alacsony kockázatú vagy a kevésbé használt pénzügyi tevékenységekkel kapcsolatos hiányosságok csak csekély hatással lehetnek az ajánlás általános minősítésére.

Bizonyos esetekben ugyanaz a mögöttes hiányosság, több különböző értékelést is befolyásolhat. Ugyanis összefüggés van a hiányos kockázatértékelés és a kockázatalapú intézkedések között az AML/CFT egész rendszerében. Ha az AML/CFT szabályokat nem alkalmazzák egy adott típusú pénzügyi intézményre vagy egy DNFBP-re, az befolyásolhatja a pénzügyi intézményekre vagy a DNFBP-re vonatkozó összes ajánlás értékelését. Ezért a mögöttes okokat egyértelműen meg kell határozni a MER jelentésben hiszen a technikai megfelelés pontosságát is ez adja meg. Az ajánlásban meghatározott jogintézményeket és szervezeti struktúrákat összevetik az ellenőrzött országban tapasztalt jogi intézményeivel, valamint az illetékes hatóságok hatáskörével és eljárásrendjével.

A hatékonyság eltérő módon kerül értékelésre, mint a technikai megfelelés, ugyanis a hatékonyság értékelésének célja az, hogy értékelje az egész ország AML/CFT

rendszerét, annak megfelelő működését és elért eredményeit. Nem vizsgálják, hogy teljesülnek-e az ajánlásban meghatározott követelmények vagy, hogy az ajánlás minden eleme implementálásra került-e. A hatékonyság megítélése az alapján történik, hogy az egyes IO-kat teljesítik vagy sem, valamint azokat milyen mértékben teljesítik.

A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy az FATF egyik legfontosabb célja a folyamatos azonosítás azon joghatóságok vonatkozásában, amelyek erőtlene az AML/CFT küzdelemben, ezért ezek kockázatot jelentenek a nemzetközi pénzügyi és gazdasági rendszer integritására tekintve. Azok az országok, amelyek nem képesek megbízható és hatékony AML/CFT rendszert megvalósítani és biztosítékokat adni a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben, valós kockázatot jelent a pénzügyi rendszerre és a polgárok biztonságára világszerte.

VI. Fejezet

1. A pénzmosás elleni küzdelem értékelésével foglalkozó különbizottság (Moneyval)

Az Európa Tanács 1997-ben létrehozott egy úgynevezett értékelési szakértői különbizottságot a pénzmosás elleni intézkedések végrehajtása érdekében. Az akkori rövidített elnevezés szerint a PC-R-EV¹⁵⁹ a Bűnügyi Problémák Európai Bizottság¹⁶⁰ (a továbbiakban: CDCP) albizottságában végezte feladatát. A PC-R-EV feladatait a bizottságokról és az alárendelt szervekről szóló Res(2005)47¹⁶¹ határozat általános rendelkezései szabályozták. Az Európa Tanács 2006 júniusában csatlakozott az FATF-hez a nemzetközi pénzmosás elleni küzdelméhez. Nem sokkal később az Unió Miniszteri Bizottsága 2010 október 13-i ülésén elfogadta a pénzmosás elleni intézkedések értékelésével foglalkozó szakértői bizottság létrehozásáról szóló dokumentumot a CM/Res(2010)12 állásfoglalással.¹⁶² A státútum 2011. január 1-jétől az Európa Tanácson belüli független ellenőrző testületté emelte a Moneyval-t, amely közvetlenül a Miniszteri Bizottságnak tartozik beszámolási felelősséggel. A Moneyval alapokmányát 2013-ban a CM/Res(2013)13¹⁶³ határozattal ratifikálták majd 2017-ben a CM/Res(2017)19¹⁶⁴ számú határozattal módosították, végül 2020-ban CM/Del/Dec(2020)1380/10.7¹⁶⁵ számú állásfoglalással ismét módosításra került.

¹⁵⁹ PC-R-EV – Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures rövidítéseként használták.

¹⁶⁰ CDCP – European Committee on Crime Problems (Bűnügyi Problémák Európai Bizottsága)

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/>

(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

¹⁶¹ Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d91ee

(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

¹⁶² Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805ce2da

(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

¹⁶³ Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2013. október 9-én az 1180. miniszterhelyettesek ülésén.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c77e5

(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

¹⁶⁴ Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2017. szeptember 27-én az 1295. miniszterhelyettesek ülésén.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680758cb9

(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

¹⁶⁵ Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2020. július 1-én az 1380. miniszterhelyettesek ülésén.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016809ed15b

(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

Tekintettel arra, hogy az Európa Tanács tagja az Oroszországi Föderáció is, az Ukrajnában kirobban háború miatt a Miniszteri Bizottság 2022 március 16-án határozatot fogadott el, amellyel az Oroszországi Föderáció – 26 év közös munka után – megszüntették tagságát az Európa Tanácsban. A határozatot az Európa Tanács alapokmányának 8. cikke¹⁶⁶ alapján indított eljárás keretében hozták meg. Ennek eredményeként az Orosz Föderáció már nem vesz részt a CDCJ¹⁶⁷ vagy bármely alárendelt szervének és munkacsoportjának – vagyis a Moneyval – munkájában. A dolgozat elkészítésekor hatályban lévő utolsó módosításra 2022-ben a CM/Res(2022)31¹⁶⁸ számon került sor és ezen állapot szerint kerül értékelésre a Moneyval.

A Moneyval jelenleg az Európa Tanács 36 tagállamát és különböző joghatóságot magában foglaló ellenőrző szervként tevékenykedik. Közösén dolgozták ki az FATF szabványok szerinti transznacionális pénzügyi és nem pénzügyi csoportok felügyeletére és politikáira vonatkozó előírások pontosítását, amelyre Berlinben 2020 februárjában került sor. A Moneyval szakértői arra ösztönzik a tagokat, hogy folyamatosan frissítsék a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni jogszabályaikat, intézményeiket és működési gyakorlataikat. A Moneyval jelentései nyilvánosak, és a pénzintézetek világszerte széles körben használják azokat, annak eldöntéséhez, hogy folytassanak üzleti tevékenységet egy adott országban, avagy sem. A Moneyval mondhatni egy FATF-normatív tartalmú regionális testület, ugyanakkor az FATF társult tagja. Az EU joghatóságok tekintetében – bár nem tekinthető felügyeleti szervnek – elvégzi az országértékeléseket és a folyamatos monitoringozást.

¹⁶⁶ Az Európa Tanács alapokmányának ratifikációja 1949. augusztus 3-án került véglegesítésre.
Forrás: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=001>
(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

¹⁶⁷ CDCJ – European Committee on Legal Co-operation (eredeti francia megnevezésén: Comité Européen de Coopération Juridique vagyis Európai Jogi Együttműködési Bizottság)

¹⁶⁸ Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2022. október 5-én az 1445Th miniszterhelyettesek ülésén.
Forrás: <https://www.coe.int/en/web/cdcj/-/russian-federation-excluded-from-the-council-of-europe>
(Megtekintve: 2024. 03. 05.)

2. A Moneyval szervezeti felépítése

2.1. A küldöttség

A Moneyval az Európa Tanács azon tagállamai által kijelölt küldöttségekből állnak, amelyeket az alapszabályában meghatározottak alapján értékeli.¹⁶⁹ Ennek értelmében a kijelölt küldöttségek legfeljebb három képviselőből állhatnak. A küldöttség vezetőjének az egyik képviselőt nevezik ki. A képviselőknek különleges ismeretekkel és tapasztalatokkal kell rendelkezniük a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet célzó nemzeti rendszereikről, és szakértői profillal kell rendelkezniük a pénzügyi intézmények szabályozásában és felügyeletében, a bűnüldözési és pénzügyi hírszerző egységek tevékenységében, valamint az igazságügyi minisztériumok és/vagy igazságügyi és ügyészi szervek feladatában.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése, az Európa Tanács Fejlesztési Bankja, a CDPC és a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló egyezmény részes feleinek konferenciája egy-egy képviselőt küldhet a Moneyval üléseire szavazati jog nélkül azonban a saját igazgatási költségvetésük terhére. Szavazati jog vagy költségterítés nélkül küldhetnek képviselőket a Moneyval üléseire továbbá az Európai Bizottság és az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága, az Európa Tanácsban megfigyelői státusszal rendelkező államok mindegyike. A Moneyval üléseire azonban nem csak országok és szupranacionális szervezetek küldöttségei vehetnek részt, hanem az alábbi nemzetközi szervezetek és intézmények is küldhetnek képviselőket:¹⁷⁰

- Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF);
- Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete (ICPO) – Interpol;
- Nemzetközösségi Titkárság;
- Nemzetközi Valutaalap (IMF);
- Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (UNODC);
- Az ENSZ Terrorizmus Elleni Bizottsága (CTC);

¹⁶⁹ CM/RES(2013)13 számú alapokmány 2. cikkely

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36
(Megtekintve: 2024. 03. 06.)

¹⁷⁰ CM/RES(2013)13 számú alapokmány 4. cikkely

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36
(Megtekintve: 2024. 03. 06.)

- Világbank (WB);
- Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD);
- Iszlám Fejlesztési Bank (IsDB);
- Nemzetközi Pénzügyi Központ Felügyelőinek Csoportja (GIFICS);
- Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ);
- Pénzügyi információs egységek Egmont csoportja¹⁷¹;
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó eurázsiai csoport (EAG);
- bármely más FATF stílusú regionális testület (FSRB), amely viszonyossági alapon társult tagja az FATF-nek, vagy azzá válik.

A Moneyval üléseire az FATF elnöksége, az FATF két tagállamából két küldöttséget nevezhet ki, amelyek mindegyike egy-egy képviselőből áll és akiket kétéves, megújítható hivatali időre neveznek ki.

A Moneyval saját maga által kidolgozott eljárásrend¹⁷² alapján évente legalább két plenáris zárt ülést tart, és szükség esetén munkacsoportok és alcsoportok létrehozásáról határozhat. A határozatképesség akkor áll fenn, ha a szavazati joggal rendelkező küldöttségek többsége jelen vannak. Az eljárási kérdésekben az elnök, az alelnökök vagy a vezetőségi tagok megválasztásával, illetve az eljárási szabályzat elfogadásával kapcsolatos határozatokat szavazással hozzák meg. Minden egyéb határozatot, beleértve a kölcsönös értékelési jelentésekben, az elért eredményekről szóló jelentésekben és a megfelelési jelentésekben felmerülő kérdésekre vonatkozó határozatokat is, szavazás nélkül és konszenzussal hozzák meg. Az eljárási kérdéseket a leadott szavazatok többségével döntenek el, kivéve az alapokmány módosítására irányuló javaslatokat, amelyekhez kétharmados többség szükséges. Amennyiben felmerül a kérdés, hogy valamely ügy eljárási jellegű, avagy sem, azt csak akkor lehet annak tekinteni, ha a leadott szavazatok kétharmados többségével úgy határoznak, hogy eljárási

¹⁷¹ Egmont csoport – A Pénzügyi Hírszerző Egységek Egmont Csoportját (Egmont Group of Financial Intelligence Units, FIU) 1995-ben hozták létre, mint a pénzügyi hírszerző egységeket tömörítő nemzetközi fórumot, amelynek célja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel és terrorizmus finanszírozással kapcsolatos együttműködés javítása és rendszerezése, különösen a nemzetközi hírszerzési szinten. A FIU-k munkája szerves részét képezi a FATF-szabványoknak és a Moneyval értékelési eljárásának. A pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a kapcsolódó alapbűncselekmények ellen létrejött globális szervezet továbbá elősegíti és ösztönzi az információ, a tudás és az együttműködés cseréjét a FIU-k között.

¹⁷² CM/RES(2013)13 számú alapokmány 5. cikkely (1) bekezdés

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36

(Megtekintve: 2024. 03. 06.)

jellegű az eldöntendő kérdés. Ebben az értelemben a küldöttségek mellette vagy ellene leadott szavazatait veszik figyelembe, a tartózkodó küldöttségeket úgy kell tekinteni, mint amelyek nem is szavaztak.

2.2. A Moneyval elnöksége

A Moneyval Elnöksége a legfontosabb irányító szerve, amely számos feladatot lát el. Az alapokmány alapján a kijelölt küldöttségek képviselői és más, szavazati joggal rendelkező küldöttségek képviselői közül választják meg a vezető testület tagjait, akiknek a hivatali ideje két év, amely egyszer megújítható. Többek között segíti az elnök munkáját, felügyeli a plenáris ülések előkészítését és biztosítja az ülések közötti folyamatosságot. A Moneyval Elnöksége egy elnökből, két alelnökből és két másik elnökségi tagból áll. Az Elnök és az ügyvezető titkár éves tevékenységi jelentést nyújt be a Miniszteri Bizottságnak, amely információkat tartalmaz a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos nemzetközi szabványoknak való megfelelés helyzetéről azokban az államokban, amelyeket a Moneyval az előző évben értékelt.

2.3. A Moneyval titkársága

A Moneyval munkáját az Európa Tanács főtitkára által kinevezett titkárság segíti. A titkárság az Európa Tanács főtitkára által kinevezett ügyvezető titkár vezeti. Egy helyettes ügyvezető titkár, egy osztályvezető, egy egységvezető és több tanácsosból tevődik össze.

2.4. A Moneyval értékelései

A Moneyval által végzett kölcsönös értékelési eljárása (a továbbiakban: ME¹⁷³) az Alapszabályának 2. cikke¹⁷⁴ értelmében a több joghatóságokra is kiterjedhet annak megfelelően, hogy az alapszabály melyik pontja szerint kéri valaki a vizsgálatát. A ME önértékelési folyamata a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni normák szélesebb köre alapján történik. A Moneyval értékeléseiben az FATF szabványok kölcsönös jogsegélyre (a továbbiakban: MLA¹⁷⁵) és a nemzetközi együttműködés egyéb formáin túl kívül azt is vizsgálja, hogy a vizsgált joghatóságai megfelelnek-e azoknak a nemzetközi egyezményeknek, valamint az e tekintetben elfogadott uniós jogszabályoknak, amelyek ajánlásokat javasolnak vagy kötelezettségeket írnak elő. Ezen túlmenően, a külföldi országok megkereséseire válaszul meghozandó gyors intézkedésekre létrehozott rendszer is része az értékeléseknek. Az értékelések elkészítésének szakmai munkája során több csoport vesz részt, mint például a szakpolitikai és értékelési tanácsadó csoport, az értékelési munkacsoport, valamint a

¹⁷³ ME – Mutual Evaluation (kölcsönös értékelési eljárás)

¹⁷⁴ 2. Cikkely – A Moneyval tevékenységi köre kiterjed:

(1) Figyelembe véve az FATF, a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank által alkalmazott pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni értékelési eljárásokat és gyakorlatokat, a Moneyval megfelelő dokumentációt dolgoz ki, beleértve az önértékelésre és a kölcsönös értékelésre szolgáló kérdőíveket, valamint e kérdőívek és/vagy egyéb eszközök, valamint rendszeres helyszíni látogatások segítségével nyomon követi és értékeli azon államok megfelelését, amelyek megfelelnek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozására vonatkozó nemzetközi standardoknak azon államoknak, amelyek az alábbi 2.2. cikkben meghatározott kategóriák.

(2) A Moneyval értékelése a következőkre terjed ki:

a) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek nem tagjai az FATF-nek;

b) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek az FATF tagjaivá válnak, és kéri, hogy a Moneyval továbbra is értékelje őket;

c) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek tagjai az FATF-nek, és amelyek kérelmezik, hogy a Moneyval értékelje őket olyan európai szabványok tekintetében is, amelyekre az FATF vagy bármely más értékelő testület vizsgálata még nem terjedt ki;

valamint a Miniszteri Bizottság határozatától függően,

d) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek tagjai az FATF-nek, azon terület(ek) tekintetében, amely(ek)ért nemzetközi kapcsolataikért felelősek, vagy amely(ek)nek a nevében felhatalmazással rendelkeznek kötelezettségvállalások tételére, feltéve, hogy ezeket a területeket az FATF nem értékeli, az érintett tagállam azon kérésére, hogy területüket (területeit) a Moneyval értékelje;

e) az Európa Tanácsban tagságra pályázó bármely állam és bármely más, az Európa Tanácsban tagsággal nem rendelkező állam, amely nem tagja az FATF-nek, feltéve, hogy az érdekelt állam írásban kérelmet nyújt be a főtitkárhoz, amelyben vállalja, hogy teljes mértékben részt vesz az értékelési eljárásban, betartja annak eredményeit és hozzájárul annak költségeihez.

(3) Az Európa Tanácsban tagsággal nem rendelkező állam, az FATF-ben tagsággal nem rendelkező állam, amelyet a fentiek alapján a Moneyval értékeli, a főtitkárhoz intézett értesítés útján bármikor kijelentheti, hogy úgy dönt, megszakítja az értékelésben való részvételét.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36

(Megtekintve: 2024. 03. 06.)

¹⁷⁵ MLA – Mutual Legal Assistance (Kölcsönös jogsegély szolgálat)

tudományos szakértői csoport – amelyben egy magyar ügyész is végez szakértői munkát.¹⁷⁶

A nemzetközi együttműködés és információcsere a Moneyval tagok legerősebb pontja. Az általuk értékelt joghatóságok több mint 90%-a proaktívan folytatja a nemzetközi együttműködést egymással, míg mindössze 10%-nak okoz nehézséget az MLA típusú kérelmek küldése és fogadása. Csupán néhány joghatóság esetében nem állnak rendelkezésre rangsorolási mechanizmusok, vagy nem tudják garantálni az információk időben történő rendelkezésre bocsátását.

A magánszektor megbízható felügyelete a hatékony pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem rendszerének alapját képezi. A felügyelet azonban az egyik olyan terület, amelyben az országok kevésbé hatékonyak, ezáltal gyenge értékelést kaptak. Az értékelés kiemeli, hogy a felügyeletek között jelentős különbségek vannak a globális kockázatok megértésében. Többek között a kijelölt nem pénzügyi szolgáltatást nyújtó szektorok, különös képen az ügyvédek, közjegyzők, könyvelők, kaszinók, bizalmi vagyonkezelői és cégszolgáltatók, valamint az ingatlan ügylettel foglalkozó ügynökök. Ezen szolgáltatók vonatkozásában további hiányosságként került feltárássra, hogy a megfelelő belső ellenőrzések hiányoznak a vizsgált országok 90%-ban. Az akcióképes pénzügyi információszerzés hatékony pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem rendszerének alapvető eleme, mivel a bűnüldöző hatóságoknak értékes adatokat szolgáltat a pénzügyi visszaélések során indult bűnügyekben végzett nyomozásokhoz. Ugyanis, ha a magánszektor rosszul felügyelt, és ezért nem elkötelezett a pénzügyi bűnözés megakadályozására tett erőfeszítések iránt, akkor ezek a szolgáltatók egyáltalán nem tesznek bejelentést vagy ha tesznek is azok rossz minőségű pénzügyi információkat eredményeznek. A pénzügyi bűnözéshez kapcsolódóan vizsgálták a pénzmosással kapcsolatban indult büntető eljárások számát is, ami lesújtó eredményt hozott. A hatékonysági értékelés a pénzmosási bűncselekmények miatt hozott ítéletek tekintetében 37%-ban állapítottak meg alacsony minősítést, ami messze elmarad a

¹⁷⁶ Tudományos szakértői csoport – A tudományos szakértők szerepe az, hogy semleges, tapasztalt véleményt adjanak és segítsék az elnököt, valamint a titkárságot a Moneyval eredményeinek következetességében és a megállapítások szakmai biztosításában. Ez többek között magában foglalja az értékelési jelentéstervezetek minőségellenőrzését, a Moneyval plenáris ülésein való részvételt, valamint a viták tapasztalatukkal és tudásukkal való gazdagítását és az érvek alátámasztását. A szakértői csoportnak magyar vonatkozása is van, ugyanis **Dr. Korona Lajos** a Fővárosi Főügyészség ügyésze jogtudományi szakértőként vesz részt a szakértői csoport tudományos munkájában.

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/moneyval-brief/structure>

(Megtekintve: 2024. 05. 07.)

kockázat csökkentéséhez szükséges elvárásoktól. Emellett gyakran nem tesznek megfelelő intézkedéseket a pénzeszközök befagyasztására, sőt, még a pénzeszközök azonosítására sem. A jogtalanul szerzett pénzeszközök sikeres elkobzása, mint büntetőintézkedés meglehetősen ritka volt a büntetendő cselekményből származó jövedelmek becsült értékéhez képest.

A Moneyval iránymutatásaival összhangban kulcsfontosságú a kockázatmegértés azért, hogy a pénzügyi intézmények és hatóságok megfelelően értékeljék és kezeljék ezeket a kockázatokat a hatékonyabb és biztonságosabb pénzügyi rendszer érdekében. Ugyanis az országkockázatok nem megfelelő megértése és kezelése nem megfelelő politikákhoz vezet. Továbbá, ha a kockázatok értékelése nem alapos, a kockázatalapú válaszok nem lehetnek megfelelőek. A Moneyval elemzése alapján az Európai Unió Tanács által 2020. november 5-én 12608/20 számon jóváhagyott tanácsi következtetése rámutatott arra, hogy az értékelt országok több mint 80%-ában hiányzik bizonyos kockázatok mélyreható vizsgálata és értékelése.¹⁷⁷ Ezek közül például a terrorizmus finanszírozása, a virtuális fizetőeszközökben rejlő kockázatok és az offshore pénzmosás területei. Valamennyi országban a különböző nem pénzügyi szektorok széttagolt felügyelete passzívan növeli a hatékonyságot, továbbá a felügyeletek nem megfelelő hatásköre, jól felkészült szakértelmének és hozzáállásának elégtelenségét, valamint a megfelelő emberi erőforrásának hiányát állapították meg az értékelt joghatóságok 63%-a esetében. Mind az ML, mind a TF esetében ez a szilárd joggyakorlat hiányához vezet, amelyre szükség van ahhoz, hogy megkönnyítsék az e bűncselekményekkel kapcsolatos ítélethozatalt is. A célzott pénzügyi szankciók (a továbbiakban: TFS¹⁷⁸) megakadályozzák, hogy a felsorolt személyek és szervezetek, például terroristák és más kijelölt bűnözők számára eszközök álljanak rendelkezésre. Az országok 90%-a közepes vagy alacsony minősítést kapott a TFS-rendszerére vonatkozóan.

Sürgős javulásra van szükség továbbá az általános szankcionálás vonatkozásában is, nevezetesen a magánszektor – különösen az ügyvédi szakterület – tekintetében a jogi személyek és a megállapodások felügyelete során jellemzően elmarad a szankciók alkalmazása így annak visszatartó ereje egyáltalán nem érvényesül ezért

¹⁷⁷ Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12608-2020-INIT/hu/pdf>
(Megtekintve: 2024. 03. 08.)

¹⁷⁸ TFS – Targeted Financial Sanctions (célzott pénzügyi szankciók)

nincs megfelelő ösztönzés a hatékony pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem eléréséhez.

Fontos azonban megjegyezni, hogy ezek a hiányosságok akkor jelentenek problémát, ha az adott joghatóság sajátos kontextusában nem megfelelően lép fel a kockázatok allokációja érdekében. Nyilvánvaló ugyanis, hogy ha a kockázatok értékelése nem alapos, a kockázatalapú válaszok nem lehetnek megfelelőek. Ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a kockázatok alapos elemzésére és értékelésére. Az AML/CFT rendszer teljesítményét megfelelő ML/TF statisztikák gyűjtésével és azok megfelelő elemzésével lehet jól értékelni. Úgy vélem, hogy az országoknak átfogó intézkedésekre van szüksége a humán erőforrás-kapacitásaik folyamatos megerősítésére, a szakemberek továbbképzésére ezáltal a készségek fejlesztésére.

A Moneyval jelenlegi ötödik értékelési köre várhatóan 2024-ben kerül befejezésre.

2.5. A Moneyval egyéb partnerségi tevékenysége

A Moneyval 2020-ban is folytatta az Európai Unióval (a továbbiakban: EU) való partnerség aktív fejlesztését, amely a Moneyval munkájában a kezdetek óta aktívan részt vesz. Az EU az Európai Bizottságon keresztül képviselteti magát, amely 2020 folyamán aktívan részt vett a Moneyval ME értékelési megbeszélésein, és frissített információkat nyújtott a Moneyval tagok részére az EU-ban a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre és terrorizmus finanszírozására vonatkozó, fejlődő jogszabályi keretről.

Az elmúlt két évtizedben a nemzetközi pénzügyi intézmények (a továbbiakban: IFI¹⁷⁹), köztük a Világbank és a Nemzetközi Valutaalap szerepe a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területén kibővült. A WB és az IMF képviselői is részt vettek a Moneyval plenáris ülésein, és aktívan hozzájárultak a MONEYVAL kölcsönös értékelő jelentéseinek elkészítéséhez.

¹⁷⁹ IFI – International Financial Institutions (Nemzetközi pénzügyi intézmények)

Szintén rendszeresen küld képviselőket a Moneyval plenáris üléseire az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (a továbbiakban: UNODC¹⁸⁰), akik tájékoztatják a Moneyval tagokat az UNODC munkájában bekövetkezett fejleményekről. Az UNODC 2020-óta folyamatosan érdemi hozzájárulást nyújt a Moneyval tipológiák fejlesztéséről szóló megbeszélésekhez.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (a továbbiakban: OSCE¹⁸¹) interdiszciplináris megközelítést alkalmaz a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén, elsősorban a terrorizmus elleni küzdelem és a biztonság kérdéseire összpontosítva. Az OSCE képviselői 2020-óta folyamatosan részt vesznek a Moneyval plenáris ülésen és tájékoztatást adnak az Európát veszélyeztető bűnügyi tendenciákról.

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (a továbbiakban: EBRD¹⁸²) egy 1991-ben alapított nemzetközi pénzügyi intézmény. Többoldalú fejlesztési befektetési bankként az EBRD a befektetéseket a piacgazdaságok kiépítésének eszközeként használja. Az elmúlt időszakban az EBRD képviselői is rendszeresen részt vesznek a Moneyval ülésein, és tájékoztatták a plenáris ülést a folyamatban lévő fejlesztési beruházásokról és azok pénzmosási kockázatairól.

A Nemzetközi Pénzügyi Központok Felügyeleti Csoportja (a továbbiakban: GIFCS¹⁸³) a pénzügyi szolgáltatások felügyelőinek régóta működő csoportja, amelynek fő érdeke a nemzetközi szabályozási szabványok elfogadásának előmozdítása, különösen a banki, értékpapír, bizalmi vagyonkezelés és a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területén. Az 1980-ban megalapított GIFCS pozitívan járult hozzá a hatékony bankfelügyelet bázeli alapelveknek¹⁸⁴, az értékpapír-szabályozási alapelveknek és a FATF ajánlásainak való megfelelés előmozdításához. Egy nemzetközi szabvány közzétételével a GIFCS vezető hatósággá vált a bizalmi és vállalati szolgáltatók szabályozásában, valamint e közvetítők AML/CFT szabványokkal való interfészében. A

¹⁸⁰ UNODC – United Nations Office on Drugs and Crime (ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala)

¹⁸¹ OSCE – Organization for Security and Co-operation in Europe (, EBESZ)

¹⁸² EBRD – European Bank for Reconstruction and Development (Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank)

¹⁸³ GIFCS – Group of International Finance Centre Supervisors (Nemzetközi Pénzügyi Központok Felügyeleti Csoportja)

¹⁸⁴ Bázeli alapelvek – A hatékony bankfelügyelet alapelvei a bankok megbízható prudenciális szabályozásának és felügyeletének globális minimumszabályai. Az 1997-ben elfogadott és 2020-ban módosított szabályozás 29 alapelvet tartalmaz.

Forrás: <https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/bcps.htm>

(Megtekintve: 2024. 03. 10.)

GIFCS képviselői is rendszeresen részt vesznek a Moneyval üléseken, valamint további szakmai megbeszéléseken.

Az Európa Tanács 2005 május 16-án megtartotta az úgynevezett „*Felek Konferenciáját*” Varsóban (a továbbiakban: varsói egyezmény¹⁸⁵). A varsói egyezmény a bűncselekményekből származó jövedelmek tisztára mosásáról, felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról elfogadott 198. egyezményt a COM/2005/0426¹⁸⁶ számon – 28 állam beleértve az EU-t is – ratifikálták. A 2008 május 1-jén hatályba lépett varsói egyezmény, a bűncselekményekből származó jövedelmek tisztára mosásáról, felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló 1990-ben Strasbourgban elfogadott 141. egyezmény¹⁸⁷ sikerére épül. A varsói egyezmény jelenleg az egyetlen olyan átfogó, nemzetközileg kötelező érvényű szerződés világszerte, amely teljes egészében a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni prevenciók küzdelmével foglalkozik. A varsói egyezmény a megelőzésre, a megtorlásra és a nemzetközi együttműködésre, valamint az elkobzásra terjed ki az alábbiak szerint:

- a részes államok számára fokozott lehetőségeket biztosít a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni hatékonyabb büntetőeljárás lefolytatására;
- további elkobzási eszközökkel ruházza fel a részes államokat annak érdekében, hogy az elkövetőket megfossza a bűncselekményből származó jövedelmektől;
- fontos nyomozati hatásköröket biztosít, beleértve a banki információkhoz való hozzáférésre vonatkozó intézkedéseket a hazai nyomozások és a nemzetközi együttműködés céljából;
- kiterjed a megelőző intézkedésekre, a pénzügyi hírszerző egységek szerepére és felelősségi körére, valamint a pénzügyi hírszerző egységek közötti nemzetközi együttműködés elveire;

¹⁸⁵ varsói egyezmény – Az Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló 198. egyezményének az Európai Közösség nevében történő COM/2005/0426 számú határozat aláírásáról.

¹⁸⁶ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52005PC0426>
(Megtekintve: 2024. 03. 10.)

¹⁸⁷ A Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös büntügyi jogsegélyről szóló egyezménye.

Forrás: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:42000A0712\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:42000A0712(01))
(Megtekintve: 2024. 03. 10.)

- foglalkozik azokkal az elvekkel, amelyek alapján a részes államok közötti nemzetközi igazságügyi együttműködésnek működni kell.

A varsói egyezmény ellenőrzési mechanizmust ír elő annak biztosítására, hogy rendelkezéseit hatékonyan végrehajtsák az aláírt megállapodás alapján. Fontos azonban megjegyezni, hogy a varsói egyezmény szerinti ellenőrzési eljárás nem ismétli meg a Moneyval vagy az FATF munkáját. A varsói egyezménynek jelenleg 37 részes tagállama és 6 aláíró tagállama van, köztük az Európai Unió is.

3. A Covid-19 világvjárvány miatti tendenciák

A Covid-19 világvjárvány érezhető hatással volt a pénzmosás elleni hatóságok munkájára a Moneyval tagságban is.¹⁸⁸ Látható befolyással volt a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási tendenciákra a tagállamokban a lakossági elzárások és a zárlatok csúcsidőszakaiban, ami felvetette az ügyfél-átvilágítási intézkedések teljes körű alkalmazásával kapcsolatos aggodalmakat is. Az adminisztratív fennakadások elkerülése érdekében egyes országok ideiglenesen felfüggesztették a közbeszerzési eljárások bonyolult ellenőrzéseit, hogy elkerüljék a fennakadásokat. Ez sebezhetővé tette őket melynek következtében megnöttek a csalás és a korrupciós bűncselekmények elkövetésének száma ezáltal az azt követő pénzmosási elkövetések is megugrottak. A bizottság az eljárási szabályzatának számos módosításával igazította munkamódszereit az új körülményekhez. Tekintettel arra, hogy a Covid-19 miatti zárlatokkal összefüggésben sajátos bűnügyi tendenciák jelentek meg, a hatóságok sikeresen kiigazították munkamódszereiket, többek között a bűnüldözés, a felügyelet és a pénzügyi hírszerzés területén. A Moneyval feltérképezte a tagok által 2020-ban végrehajtott nemzeti AML/CFT reformokat, amely kiterjedt a stratégiai vagy kockázatértékelések, az elfogadott új törvények/jogszabályok módosításai, az intézményi kihívások és egyéb kapcsolódó AML/CFT tevékenységekhez. Mintegy 26 tagországban folytatódott a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzeti rendszereinek reformjára irányuló aktív folyamatok a vonatkozó jogszabályok, stratégiai és intézményi változások bevezetésével. Szinte mindegyik ország ekkorra már elvégezte az előírt nemzeti kockázatértékelésüket. Bár az országok erőfeszítései méltányolhatók, ugyanakkor a Covid-19 járvány hatása a pénzmosás elleni reformprogramra is kihatott, és egyes országok kénytelenek voltak elhalasztani bizonyos intézkedéseket. Ugyanakkor a Covid-19 járvánnyal kapcsolatos új kihívásokra válaszul egymással összefüggő AML/CFT-kezdemenyvezéseket, mint például intézményi szintű találkozókat, konferenciákat és képzéseket dolgoztak ki a legfontosabb AML/CFT trendek

¹⁸⁸ COVID-19 – A Covid19-világvjárvány a SARS-CoV-2 elnevezésű vírus okozta betegséggel fertőző pandémia. Az első eseteket 2019 decemberében fedezték fel a kínai Vuhan tartományban. A járványt 2020 március 11-én az Egészségügyi Világszervezet (WHO) világvjárvánnyá nyilvánította. 2021-ben a vírus mutációja miatt több variánsa is megjelent és tovább terjedt számos országban. A járvány megfékezésére sikerült megfelelő oltóanyagot készíteni ugyanakkor a járvány gyökeres társadalmi és gazdasági változást eredményezett világszerte.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/coronavirus/covid-19-economy/>
(Megtekintve: 2024. 03. 11.)

átalakulásának egységes megértése érdekében. A Covid-19 járvány miatt a Moneyval kiigazította munkamódszereit annak érdekében, hogy biztosítsa a kölcsönös értékelési program és annak nyomon követése zökkenőmentes folytatását. A kölcsönös értékelési eljárásokban több kiigazítást is végeztek annak érdekében, hogy a kölcsönös értékelési folyamat különböző szakaszaiban virtuális és hibrid eszközöket használhassanak. Az eljárásokat racionalizálták annak érdekében, hogy a nyomon követési jelentések elfogadásához írásbeli eljárást alkalmazzanak.

A Moneyval lett az első az FATF által vezetett, pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó ellenőrző szervek globális hálózatában, amely két kölcsönös értékelő jelentést fogadott el virtuális plenáris ülésen.¹⁸⁹

A Covid-19 járvány elterjedésének első évében a Moneyval maradt az első és egyetlen FATF-stílusú regionális szerv, amely kölcsönös értékelő helyszíni látogatásokat végzett hibrid formában a tagállamaiban. A Moneyval hibrid helyszíni látogatások lebonyolításával kapcsolatos egyedülálló tapasztalatait egy útmutató dokumentumban rendszerezték, és az FATF a globális AML/CFT-hálózatban megosztotta.¹⁹⁰

Az Európa Tanács és a Moneyval a Covid-19 járvány ideje alatt 2020-ban kibővítette a FATF kapcsolatát is. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága és a FATF elnöke közötti, 2020 szeptemberében tartott magas szintű eszmecsere fontos mérföldkő volt e kapcsolat fejlődésében. Két FSRB¹⁹¹ taggal – a pénzmosással foglalkozó ázsiai/csendes óceáni csoporttal, valamint az eurázsiai csoporttal – partnerségben a Moneyval számos kezdeményezést indított az FATF-ben, amelyek célja egy olyan mechanizmus kidolgozása volt, amely a vitás szempontok felvetésére és értelmezésére szolgál az FATF-standardokban. A pénzmosás elleni intézkedések és a terrorizmus finanszírozás értékelésével foglalkozó FATF szakértői bizottsága – mint az Európa Tanács állandó ellenőrző bizottsága – szerint, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem globális felelősség, amely minden nemzet

¹⁸⁹ Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2020-28-60th-plenary-report-september-2020-eng-it/1680a0042e> (Megtekintve: 2024. 03. 11.)

¹⁹⁰ Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2nd-intersessional-consultations-working-meetings-report-june/16809f5c5d>

(Megtekintve: 2024. 03. 11.)

¹⁹¹ FSRB – Az FATF-el közösen működő két regionális szervezet, amely az FATF 40 ajánlását alkalmazza saját joghatóságuk vonatkozásában. Európai FSRB tagnak nevezhető a Moneyval is, hiszen FATF típusú szervezetként funkcionál.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/Global-Network/High-Level%20Principles%20and%20Objectives%20for%20FATF%20and%20FSRBs>

(Megtekintve: 2024. 02. 09.)

együttműködését és elkötelezettségét igényli.¹⁹² A Moneyval ajánlásokat tesz a nemzeti hatóságoknak az AML/CFT rendszereik fejlesztésére és végzi ezen országok felügyeletét. Jelentős áttörésként értékelhető az a törekvés, amely alapján 2025-ben megalakuló – korábban már említett európai szupranacionális hatóság – AMLA amelynek a működésével egy új korszak kezdődik a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén. Az AMLA kifejezetten a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem uniós keretrendszerének hatékonyabb működését szolgálja. Az új hatóság feladatai közé tartozik többek között a pénzügyi és nem pénzügyi szektor felügyeleti gyakorlatának harmonizálása és koordinálása, a magas kockázatú és határokon átnyúló pénzügyi szervezetek közvetlen felügyelete, valamint a pénzügyi információs egységek nemzetközi kapcsolatának koordinálása. Az AMLA létrejöttét, hatáskörét és feladatát a következő fejezetben fejtem ki bővebben.

¹⁹² Forrás: <https://www.kyrosaml.com/aml-cft-standards-ensuring-a-secure-financial-landscape/>
(Megtekintve: 2024. 01. 10.)

VII. Fejezet

1. Az Európai Unió pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni hatósága (AMLA)

Az elmúlt harminc évben az EU szilárd, az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata által alátámasztott, szabályozási keretet dolgozott ki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemhez.¹⁹³ Az uniós szabályok széles hatókörűek és túlmutatnak a Pénzügyi Akció Munkacsoport (a továbbiakban: FATF) által elfogadott nemzetközi standardokon. Az ezen szabályok hatálya alá tartozó vállalkozások és szakmák köre folyamatosan bővült a korábbi időszakhoz képest. Az adatok azt mutatják, hogy sajnálatos módon a Covid 19 pandémia ideje alatt a pénzmosási bűncselekmények száma tovább nőtt. További fennakadásokat okoz az Orosz-Ukrán háború kirobbanása, ami sok esetben jelentősen megnehezíti és hátráltatja a nemzetközi összefogást az ML/TF elleni küzdelem terén. Az EU Bizottsága által készített tanulmány rámutat arra, hogy a bűnözők minden lehetőséget kihasználnak, hogy illegális tevékenységeket folytassanak a társadalom és a gazdaság kárára.¹⁹⁴ Ennek érdekében a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem uniós keretének jobb végrehajtása felé¹⁹⁵ című közleményében, valamint az azt kísérő, 2019 júliusi jelentésében,¹⁹⁶ az Európai Bizottság meghatározta azokat az intézkedéseket, amelyek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem átfogó uniós keretének biztosításához szükségesek. Ezek közé tartozik többek között a meglévő szabályok hatékonyabb végrehajtása, egy részletesebb és harmonizált szabálykönyv megalkotása, magas színvonalú és következetes felügyelet létrehozása, a konkrét felügyeleti feladatoknak egy uniós szervezetre történő átruházása révén, valamint a központi bankszámla-nyilvántartások

¹⁹³ Az Európai Unió Bírósága elismerte, hogy a pénzmosás elleni küzdelem célja összefügg a közrend védelmével, és indokolhatja a Szerződés által biztosított alapvető szabadságok, többek között a tőke szabad mozgásának korlátozását. A korlátozásoknak arányosnak kell lenniük (lásd a Panama papírok, a Jyske Bank Gibraltar, C 212/11 és az LHU Zeng, C-1 90/17 ügyeket).

¹⁹⁴ Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0058.com#ljb2idf28a>
(Megtekintve: 2024. 03. 20.)

¹⁹⁵ Az EU Bizottságának 2020/C 164/06 számon kiadott közleménye a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervről.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0058.com#ljb11id82ec>
(Megtekintve: 2024. 03. 20.)

¹⁹⁶ Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-annual-report-2019/1680a07d48>
(Megtekintve: 2024. 03. 20.)

összekapcsolása, továbbá a pénzügyi információs egységek (a továbbiakban: FIU) munkájának koordinálását és támogatását szolgáló erősebb mechanizmus kiépítése. E célok elérése érdekében az EU létrehozott egy új, átfogó rendszert a visszaélést bejelentő személyek védelmére is, amely 2021 decemberben átültetésre került a normatívákba, ezzel kiegészítve a negyedik pénzmossási irányelvben foglalt, a visszaélést bejelentő személyek védelmére vonatkozó meglévő szabályokat. Az a rendszer erősíti a nemzeti és uniós hatóságok arra való képességét, hogy megelőzzék, felderítsék és kezeljék többek között a pénzmosság és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos szabályok megsértését. A Bizottság ennek tükrében olyan átfogó, a pénzmosság és terrorizmus finanszírozása elleni politikát kíván végrehajtani, amely igazodik az EU számára jelenleg kihívást jelentő konkrét fenyegetésekhez, kockázatokhoz és sebezhetőségekhez.¹⁹⁷

Mindezen célok eléréséhez egy szupranacionális felügyelet létrehozásának szükségességét már a 2019 júliusi jelentés csomag is megerősítette. Több pénzmossási ügy elemzésére került sor, melynek eredménye során a joghatóságok vonatkozásában jelentős hiányosságokra derült fény a hitelintézetek kockázatkezelése, a pénzmosság és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó felügyeleti hatóságok – köztük az FIU-k működésével – valamint a prudenciális felügyeleti hatóságok általi tevékenységük tekintetében. A közelmúltban elvégzett országértékelések során feltárássra került az is, hogy hiányosságok vannak a nem pénzügyi szervezetek és szolgáltatók tevékenységének felügyeletét végző hatóságoknál is. Véleményem szerint ez többek között azért is van így, mert az országok felügyeletei megfelelő szakemberi és pénzügyi erőforrások hiányával küzdenek, a politikai érdekek és az e feladatnak szentelt prioritások messze elmaradnak az uniós elvárásokhoz képest, valamint eltérőek a végrehajtási módszerek és ezen eltérések miatt, a nemzeti felügyelet minősége és hatékonysága az EU országokban egyenetlen és káros. Főleg ezen indokok mentén szükséges bevezetni egy magas szakmai színvonalú szupranacionális uniós hatóság létrehozását annak érdekében, hogy kiküszöböljék az említett hiányosságokat, és helyre álljon a bizalom a polgárok, a gazdasági szereplők és az uniós a nemzetközi megítélése körében. Ez az uniós

¹⁹⁷ A Bizottság jelentése a belső piacot érintő és a határokon átnyúló tevékenységekhez kapcsolódó pénzmossási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről COM(2019) 370 final számon kiadott szupranacionális kockázatelemzéséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019DC0370>
(Megtekintve: 2024. 05. 20.)

szintű felügyeleti rendszer a nemzeti felügyeleti rendszerek integrálása és kiegészítése érdekében kezelni tudja a felügyelet széttagoltságát. Biztosítja továbbá a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre vonatkozó szabályok harmonizált és egységes alkalmazását az EU-ban, és azok hatékony érvényesítését, továbbá támogatást nyújt a helyszíni felügyeleti tevékenységekhez, valamint a folyamatban lévő intézkedésekkel és a joghatóságoknál feltárt jelentős hiányosságokkal kapcsolatos információk szakadatlan áramlását mozdítja elő. A nemzeti felügyeletek integráltan ezen rendszer alapvető elemét fogják képezni, ugyanakkor továbbra is ők felelnek majd a napi szintű felügyeleti feladatok többségéért.

1. Az AMLA létrehozása

A Bizottság 2019-ben rámutatott arra, hogy a bűnözők hogyan használták ki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem európai rendszerének tagállami végrehajtása terén mutatkozó különbségeket és hiányosságokat.¹⁹⁸ Az eredmények alapján az Európai Bizottság, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem szupranacionális Hatóságának létrehozásáról szóló javaslatát 2021 július 20-án nyújtotta be a Tanács és a Parlament elé. A COM(2021) 421 final¹⁹⁹ számon beterjesztett javaslat tartalma szerint az EU éves bruttó hazai termékének mintegy 1 %-a esetében deríthető fel gyanús pénzügyi tevékenységben való érintettség.²⁰⁰ Miután több nemzetközi nagy horderejű ügyben merült fel, hogy uniós hitelintézetek pénzmosásban voltak érintettek, a Bizottság ezzel kapcsolatban is elfogadott több dokumentumot,²⁰¹

¹⁹⁸ A Bizottság egy közleményt és négy jelentést tett közzé 2019-ben a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem uniós keretének jobb végrehajtása címmel.

Forrás: https://finance.ec.europa.eu/publications/communication-towards-better-implementation-eus-anti-money-laundering-and-countering-financing_en

(Megtekintve: 2024.02. 22.)

¹⁹⁹ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A421%3AFIN>

(Megtekintve: 2024. 02. 21.)

²⁰⁰ Europol: From suspicion to action: Converting financial intelligence into greater operational impact
Europol – (A gyanútól a cselekvésig, a pénzügyi értesülések operatív hatásának fokozása című jelentése)

Forrás: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/suspicion-to-action-converting-financial-intelligence-greater-operational-impact>

(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

²⁰¹ A Bizottság közleménye – A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem uniós keretének jobb végrehajtása felé című dokumentuma (COM(2019) 360 final), valamint a Bizottság jelentése az uniós hitelintézeteket érintő közelmúltbeli állítólagos pénzmosási ügyek értékeléséről szóló dokumentuma (COM(2019) 373 final) továbbá egyéb a pénzmosással és terrorizmus finanszírozással kapcsolatban készült módosító jelentések.

amelyekben elemezte a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem hatályos uniós rendszerének hatékonyságát és eredményességét. Az elemzés eredményeként a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy reformokra van szükség, többek között a felügyelet és a pénzügyi információs egységek közötti együttműködés terén. A hasonló esetek megelőzését és a kitűzött célok elérését egy európai hatóság létrehozásával lehet maradéktalanul elérni.²⁰²

Az AMLA az EU új ügynöksége, amelyet annak érdekében hoztak létre, hogy javuljon a joghatóságokon belül a felügyelet a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén az EU-ban, valamint, hogy támogatni lehessen az FIU-k közötti gyors és hatékony együttműködést. Az AMLA létrehozására vonatkozó javaslat előterjesztésére a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló 2021/0250(COD) számú Európai Bizottsági jogalkotási javaslatcsomag részeként került sor még 2021-ben.²⁰³ Az Európai Parlament és a Tanács 2023 december 13-án ideiglenes megállapodásra jutott az AMLA létrehozásáról.²⁰⁴ A Tanács és a Parlament képviselői pár nappal később 2023 december 18-án megegyezésre jutottak az AMLA székhelyének kiválasztására irányuló folyamatról is. A kiválasztási eljárásról szóló megállapodás értelmében a székhely, a kiválasztási eljárást követően bekerül a rendeletbe beépítésre. A Bizottság 2023 szeptember 28-án a társjogalkotók kérésére pályázati felhívást tett közzé a tagállamok számára a székhely alapítás vonatkozásában, amelynek következtében kilenc tagország nyújtotta be pályázatát a székhely létrehozására.²⁰⁵ A pályázók 2024 január 30-a után kerültek meghallgatásra a pályázatukkal kapcsolatban. A pályázatok

²⁰² Az Európai Bizottság javaslata a Pénzmosás és a Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságának létrehozásáról, valamint az 1093/2010/EU, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet módosításáról.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/12/13/anti-money-laundering-council-and-parliament-agree-to-create-new-authority/>

(Megtekintve: 2024. 02. 20.)

²⁰³ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0423>

(Megtekintve: 2024. 02. 14.)

²⁰⁴ A pénzmosás elleni küzdelem: a Tanács és a Parlament új hatóság létrehozásáról szóló megállapodása.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/12/13/anti-money-laundering-council-and-parliament-agree-to-create-new-authority/>

(Megtekintve: 2024. 02. 14.)

²⁰⁵ 1063/2023 számon közzétett pályázati kiírás az új hatóság székhelyének kiválasztására vonatkozó eljárásról. Kilenc ország pályázott: Belgium – Brüsszel; Németország – Frankfurt; Írország – Dublin; Spanyolország – Madrid; Franciaország – Párizs; Olaszország – Róma; Lettország – Riga; Litvánia – Vilnius; Ausztria – Bécs;

Forrás: https://commission.europa.eu/law/selection-seat-anti-money-launderingcountering-financing-terrorism-authority-aml_a_en

(Megtekintve: 2024. 03. 20.)

elbírását követően 2024 február 22-én a német pályázatot tartották a legmegfelelőbbnek, így 2025-ben – várhatóan négyszáz fő alkalmazottal – Frankfurtban kezdi meg a tevékenységét az AMLA hivatala.²⁰⁶ A döntés meghozatalakor figyelembe vették azt is, hogy Frankfurtban van az Európai Központi Bank székhelye is.

A Tanács és a Parlament 2024. január 18-án ideiglenes megállapodásra jutott az uniós polgárok és az uniós pénzügyi rendszer pénzmosással és terrorizmus finanszírozással szembeni védelmét célzó, pénzmosás elleni csomag egyes részeiről is.²⁰⁷ Az eljárási mechanizmust tekintve a tagállamoknak az Állandó Képviselők Bizottságában üléselő képviselők betérjesztik a Parlamentnek a javaslataikat, majd azok jóváhagyását követően a Parlamentnek és a Tanácsnak hivatalosan el kell azokat fogadnia. Ezt követően a szövegeket kihirdetik az Európai Unió Hivatalos Lapjában és azok hatályba lépnek, ezáltal tud érvényesülni a szupranacionális hatóság eljárási jogköre a tagállamok felett.

2. Az AMLA feladat és hatásköre

Mivel a pénzmosás határokon átnyúló pénzügyi bűncselekmény, az AMLA megerősíti a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem uniós keretét azáltal, hogy integrált mechanizmust hozott létre a tagállamok nemzeti felügyeleteivel annak biztosítása érdekében, hogy az érintett szolgáltatók teljesítsék kötelezettségeiket. A kompromisszummal elfogadott – jelenleg még nem végleges – AMLA létrehozásáról szóló rendelet²⁰⁸ szerint többek között az alábbi feladatokat látja el:

²⁰⁶ Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/22/frankfurt-to-host-the-eus-new-anti-money-laundering-authority-aml/>
(Megtekintve: 2024. 03. 20.)

²⁰⁷ Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/01/18/anti-money-laundering-council-and-parliament-strike-deal-on-strict-rules/>
(Megtekintve: 2024. 02. 24.)

²⁰⁸ Az AMLA létrehozásáról szóló rendelet végső kompromisszumos szövege a kutatás írásának idejében lévő változata szerint.

Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6222-2024-INIT/en/pdf>
(Megtekintve: 2024. 04. 20.)

- **Közvetlenül felügyel** bizonyos számú, az EU-ban a legkockázatosabbak közé tartozó hitelintézetet és pénzügyi intézményt, köztük a kriptoeszköz-szolgáltatókat is;
- **Támogató szerepet tölt be** a nem pénzügyi ágazat tekintetében;
- **Koordinálja** a pénzügyi információs egységeket a tagállamokon belül;
- **Közigazgatási bírságokat szab ki** súlyos jogsértések esetén.

A tervezet szerint az AMLA hatáskörében eljárva – legfeljebb 40 csoportot és szolgáltatót kiválasztva – hitelintézeteket és pénzügyi intézményeket fog vizsgálni, amelyek több tagállamban is magas kockázatot jelentenek. A kiválasztott kötelezett pénzügyi szolgáltatókat az AMLA által vezetett közös felügyeleti csoportok fogják felügyelni, amelyek többek között az értékeléseket és az ellenőrzéseket végzik majd.

Az AMLA támogató részvételével a nem pénzügyi szolgáltatói szektorra vonatkozóan új felügyeleti intézkedéseket, úgynevezett felügyeleti kollégiumokat is létrehozna. Erre azért van szükség, mert ha az uniós felügyeleti hatóság amennyiben csak azokat a pénzügyi intézményeket felügyelné, amelyek az összes pénzügyi tranzakció legnagyobb részét bonyolítják – bár az ágazatot már most is nagymértékben szabályozzák és felügyelik így egyszerűbb megoldásnak tűnhet – nem hozná létre a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem átfogó és hatékony rendszerét. Ezért az uniós felügyeleti hatóság – a nemzeti felügyeleti hatóságokkal közösen az integrált rendszer részeként – **közvetlen felügyeletet lát el a pénzügyi ágazat felett, és közvetett felügyeletet lát el a nem pénzügyi ágazat felett.** A nem pénzügyi ágazat közvetett felügyelete lehetővé teszi az uniós szerv számára, hogy szükség esetén beavatkozzon a nem pénzügyi ágazat Unió szerte történő magas színvonalú felügyeletének biztosítása érdekében.

Az európai felügyeleti hatóságok hatásköre ezek tekintetben is két részre osztható: **szabályozási és felügyeleti hatáskörre.**

3. Felkészülési folyamatok hazánkban

Hazánkban is folyamatos a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési terv és a hatodik pénzmosási irányelv hatékony átültetése. Ennek keretében biztosítva van a hatályos uniós keret hatékony végrehajtása, pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését és az ellenük folytatott küzdelmet szolgáló tagállami kapacitások nyomon követése, valamint az Európai Bankhatósággal történő együttműködés.²⁰⁹

A Bankhatóság felügyeleti strukturális és szervezeti felépítése a feladatok teljesítését hivatott biztosítani, amely a következő fő egységekre oszlik:

- Felügyeleti tanács,
- Igazgatótanács,
- Elnök,
- Ügyvezető igazgató,
- Fellebbviteli tanács.²¹⁰

Tekintettel arra, hogy Magyarország – további öt EU tagországgal együtt – nem része az Európai Központi Banknak (a továbbiakban: EKB), ezért a Bankhatóság felügyeleti tevékenységének biztosítása érdekében többoldalú egyetértési megállapodást kötött az illetékes nemzeti hatóságokkal (a továbbiakban: NCAs²¹¹) 2023 januárjában.²¹² Az egyetértési megállapodás célja, hogy keretet biztosítson a tagállamok számára a határon átnyúlóan felügyelt pénzügyi intézetekkel kapcsolatos felügyeleti ügyek és problémák,

²⁰⁹ Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0058.com#ljb14id1fe8>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

²¹⁰ Az európai felügyeleti hatóság (Európai Bankhatóság) létrehozásáról, a 716/2009/EK határozat módosításáról és a 2009/78/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R1093&from=EN>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

²¹¹ NCAs – National Competent Authorities (Illetékes Nemzeti Hatóság)

²¹² Egyetértési megállapodás a Bankfelügyelet részét nem képező hat EU-tagállam illetékes nemzeti hatóságaival. Ebben keretet biztosítanak Csehország, Dánia, Lengyelország, Magyarország, Románia és Svédország számára az információcseréhez és a felügyeleti tevékenység összehangolásához. A megállapodás az európai szintű felügyeleti együttműködés további megerősítésére irányul. Arra az Európai Bankhatóság munkájából eredő, erős együttműködési kultúrára épít, amely az EKB-t és a mechanizmuson kívüli uniós NCAs-kat összekapcsolja.

Forrás: https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/mous/html/ssm.mou_2022_EU_non-participating_NCAs~6eeff08a42.hu.pdf

(Megtekintve: 2024. 04. 20.)

valamint a felügyeleti módszertanok, megközelítések és prioritások rendszeres információcseréjéhez. Emellett ösztönzi az EKB-t és a nemzeti hatóságokat, hogy tájékoztassák egymást azokról a tervezett intézkedésekről, amelyek kölcsönösen relevánsak lehetnek. Ez különösen fontos feszültségek esetén, mivel enyhítheti az európai bankpiacok széttagoltságából eredő kockázatokat. Az EKB továbbá arra törekszik, hogy fokozza az együttműködést az európai bankfelügyeletben részt nem vevő tagállamok pénzügyi hatóságaival. Ennek oka, hogy a bankszektoraik jelentős mértékben összekapcsolódnak. Az EKB által felügyelt egyes bankoknak vannak leányvállalataik vagy jelentős hitelkockázati kitétségeik ezekkel a tagállamokkal szemben, és tevékenységük jelentős részét ott végzik. Ugyanakkor a mechanizmusban részt nem vevő tagállamban székhellyel rendelkező egyes hitelintézetek szintén jelentős mértékben jelen vannak az európai bankfelügyelet által felügyelt joghatóságokban. Mindezen tevékenység megfelelő felügyelet nélkül komoly kockázatot jelent a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni európai küzdelemben ezért a megállapodás az európai szintű felügyeleti együttműködés további megerősítésére irányul.

A Bankhatósággal történő együttműködés során hazánk hatáskörrel rendelkező pénzügyi hatóságának (a továbbiakban: MNB)²¹³ feladatait – beleértve a hatóságoknak egymással és a Bizottsággal való együttműködést is – a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv,²¹⁴ a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőkemegfeleléséről szóló, 2006. június 14-i 2006/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv²¹⁵ valamint a betétbiztosítási rendszerekről szóló, 1994. május 30-i 94/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv²¹⁶ jogalkotási aktusok végrehajtásában. Az EKB 2024 február 26-án CON/2024/5 számon²¹⁷ a MNB által vezetett kincstári egységes számláról és az MNB

²¹³ A Magyar Nemzeti Bank, mint hazánk elsődleges pénzügyi hatóságaként.

Forrás: https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/mous/html/ssm.mou_2022_EU_non-participating_NCAs~6eeff08a42.en.pdf?6a4bed566fc002245c888113cdb08ade

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

²¹⁴ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32006L0048>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

²¹⁵ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0049>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

²¹⁶ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A31994L0019>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

Hatályos irányelv: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0049>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

²¹⁷ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024AB0005>

(Megtekintve: 2024. 04. 11.)

felügyeleti hatóságának hatásköréről közölt értékelő véleménye alapján hazánk Bankfelügyeleti tevékenysége számos módosítást hajtott végre, amelynek eredménye jelentősnek mondható kiemelten a függetlenség megerősítésére vonatkozóan. A jelentés rámutat többek között arra is, hogy a szerződések és a Központi Bankok Európai Rendszere, valamint az Európai Központi Bank Alapokmánya által rájuk ruházott hatáskörök gyakorlása, továbbá az ilyen feladatok és kötelezettségek végrehajtása során sem az EKB, sem döntéshozó szerveinek valamely tagja nem kérhet vagy fogadhat el utasítást többek között a tagállamok kormányaitól, vagy bármely egyéb szervtől, és ebbe beletartoznak a felügyelőbizottsághoz hasonló, jogszabályban létrehozott szervek is.²¹⁸

Hazánk pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén az MNB a nemzetközi megítélés szerint – és a korábban már említett IMF által készített FSSA értékelés eredménye alapján is kijelenthető, hogy – kiemelkedően jól teljesített az elmúlt időszakban, a korábbi időszakhoz képest.²¹⁹

²¹⁸ Az EKB CON/2024/5 számú véleménye a Magyar Nemzeti Bank által vezetett kincstári egységes számláról és a Magyar Nemzeti Bank felügyelőbizottságának hatásköréről 3.3. pont.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024AB0005>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

²¹⁹Forrás:<https://www.bing.com/search?q=IMF+FSSA+report+from+Hungary+2023&qs=n&form=QBR&sp=-1&lq=0&pq=imf+fssa+report+from+hungary+2023&sc=7-33&sk=&cvid=5E4B87E4D50140A0895B889810F3EFF5&ghsh=0&ghacc=0&ghpl=>

(Megtekintve: 2024. 03. 21.)

VIII. Fejezet

1. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem jelenlegi helyzete Magyarországon

Hogyan is vannak a dolgok? Bizonyára kevesen tudják, hogy Magyarország 2001 júniusában felkerült a korábban már említett, az FATF által vezetett nem együttműködő országok és területek szankciós listájára, mert a nemzetközi szervezet többszöri jelzése ellenére, Magyarország nem teljesített egyes ajánlásokat. A listára felkerülés a nemzetközi befektetők körében komoly aggályokat ébresztettek melynek következtében megingott hazánk gazdasága is. A presztízsveszteségen felül jelentős gazdasági-pénzügyi hátrányokat okozott a szankciós listára kerülés, így Magyarország számára fontos volt gyorsan teljesíteni a nemzetközi közösség által megfogalmazott elvárásokat. Ezt a sietséget erősítette a 2001. szeptember 11-i terrortámadás nyomán a pénzmosás ellenes szabályok szigorítására, egységesítésére irányuló további nemzetközi nyomás, amelynek célja – a nemzetközi terrorizmus finanszírozási alapját is jelentő – pénzmosás elleni hatékonyabb fellépés megteremtése volt. A nemzetközi elvárások teljesítése érdekében hazánkban végül megalkották a terrorizmus elleni közdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről szóló 2001. évi LXXXIII. Törvényt, amely azonban elsősorban a pénzmosás elleni fellépés büntetőjogon kívüli, egyéb jogi eszközeit kategorizálta. A jogszabály szigorította többek között a pénzügyi jogi és polgári jogi szabályokat, például megszüntette a bemutatóra szóló (anonim) bankbetéteket, és a nyilvános kibocsátású értékpapírok anonimitását is. A törvény hatálybalépését követően – a magyar jogalkotás történetében addig példátlan módon – három héttel később a 2001. évi CXXI. törvény megalkotásával alapjaiban változtatták meg a tényállásra vonatkozó büntetőjogi szabályozást.

Az egyik változtatás, hogy a törvénymódosítás büntetni rendelte a saját bűncselekménnyel szerzett pénz tisztára mosását is. A bűncselekmény járulékos jellegének megszüntetésén túl, a magyar jog részévé tette az I. Pénzmosási Direktívának²²⁰ a pénzmosás elkövetésére vonatkozó társulás vagy szövetkezés

²²⁰ Dusik Sándor: Pénzmosás, Belügyi szemle, Budapest, 2000/3. 116. pp.

büntetendővé nyilvánítására vonatkozó ajánlását, ezért az elkövetési magatartások körébe bekerült a pénzmosás elkövetésében megállapodás, valamint az idegen pénz tisztára mosásának gondatlan alakzatát is büntetni rendelte. A legfontosabb változás, hogy a törvénymódosítás büntetni rendelte a saját bűncselekménnyel szerzett pénz tisztára mosását is, tehát ez időponttól nem csupán a más által elkövetett alapcselekményhez kapcsolódó pénzmosás minősült bűncselekménynek. Mindez arra enged következtetni, hogy sokkal mélyebb aggályok merültek fel hazánkkal szemben a nemzetközi szervezetek részéről, mint ahogy azt a sajtó kommunikálta.

Szintén újdonságként jelent meg, hogy összhangban a nemzetközi ajánlásokkal, a törvény módosítása az idegen pénz tisztára mosásának gondatlan alakzatát is büntetni rendelte. Ugyanakkor a szigorító rendelkezés hatását jelentősen rontotta, hogy a törvénymódosítás szűkítette a pénzmosásnak minősülő magatartások körét, így az illegális javaknak csak a gazdasági tevékenység során történő felhasználását vagy a pénzügyi intézményrendszer segítségével történő „legalizálását” tekintette pénzmosásnak.²²¹ Több korábban tilalmazott elkövetési magatartás büntetendőségét, mint például az illegális anyagi javak megszerzését vagy felhasználását – dogmatikai okokra hivatkozva – megszüntette. További korlátozásként került bevezetésre, hogy az úgynevezett „gyanús ügyletek” bejelentésére vonatkozó kötelezettséget csupán a pénzügyi szolgáltató szervezetek alkalmazottjaira korlátozta.

Előzőek alapján jól látható, hogy bár fejlett pénzügyi kultúrával és pénzmosás elleni szabályozással rendelkező ország vagyunk, ennek ellenére napjainkban is bizonyos korlátozások vagy szelektív eljárás tapasztalható, a hatóságok pénzmosással kapcsolatos eseteinek felderítése és szankcionálása terén. Bár az egyes szolgáltatók jó hírnevük védelmében abban érdekeltek, hogy a felügyeleti hatóságokkal együttműködve megakadályozzák, hogy szolgáltatásaikkal valaki visszaéljen, és illegális célokra használja fel azokat, sok esetben mégis azt tapasztalják, hogy indokolatlanul nem egységesek és következetesek a hatósági döntések. Ennek okait vizsgálni nem célja a dolgozatnak, pusztán rávilágítani az aggályokra.

²²¹ Schubauer László: A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei. In: A negyedik magyar büntetőkódex (szerk.: Hollán Miklós–Barabás A. Tünde), MTA TK JTI–OKRI, Budapest, 2017, pp. 357–358.
Forrás: <https://doksi.net/hu/get.php?lid=40103>
(Megtekintve: 2024. 04. 20.)

A fenti megállapítást igazolja – és nyilvánvalóan követhető is ez a tendencia – a NAV Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda (a továbbiakban: PEI) által a Pmt. 71. § (1) bekezdésében²²² előír, a saját honlapján lévő határozatok közzétételi listáján²²³. A listán jól tagoltan látható az ellenőrzések során feltárt hiányosságok és jogsértések, valamint azok szankcionálása. A táblázat szerint ugyanis van olyan ingatlanügylettel foglalkozó egyéni vállalkozó – és kisadózó – akinél tevékenysége ellátása során a Pmt. rendelkezéseinek a be nem tartása miatt kisebb súlyú jogsértést állapítottak meg, mégis nagyobb bírságot kapott, mint például az egyik nevesebbnek mondható pénzügyintézet – aki egyébként több milliárd forintos árbevételt ért el a vizsgált időszakban – ingatlanügylettel foglalkozó leányvállalata, akinél súlyosabb Pmt. előírásai általi kötelezettség be nem tartását állapították meg. A Pmt. előírásai alapján történő szankciók alkalmazása nem tekinthető következetesnek hazánkban.

²²² 71. § (1) Az e törvény szerinti felügyeleti eljárás során hozott véglegessé vált vagy a jogorvoslatra tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatot az 5. § a)–c) és e)–g) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv – a szolgáltatóval történő közlést követően – haladéktalanul köteles közzétenni a honlapján oly módon, hogy abból legalább a szabály megsértésének vagy a hiányosságnak a jellegére, illetve a jogsértő személyére vonatkozó adatok, információk megismerhetőek legyenek.

²²³ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/hatarozatok-kozzeteteli-lista/hatarozatok-kozzeteteli-lista>
(Megtekintve: 2024. 01. 22.)

2. Az NRA bevezetése hazánkban

Az uniós szakpolitikai kihívásoknak történő megfelelés érdekében hazánk 2015-ben elkészítette az első pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása szempontjából a Nemzeti Kockázatértékelését. Ennek felülvizsgálatára és új NRA kiadására 2017-ben – a jelenleg is hatályban lévő Pmt. kihirdetését követően – került sor. Bár a nemzeti kockázatértékelés bizalmas információkat tartalmaz, a szolgáltatók a kockázatértékelés – a megértést és a célt nem veszélyeztető mértékben – csökkentett tartalmát megismerhetik.²²⁴ Az NRA hatálya kiterjed a pénzmosásra, a bűncselekményeket előidéző eszközökre, és a terrorizmus finanszírozására. Az NRA eredménye alapján Magyarország pénzmosással és terrorizmus finanszírozással összefüggő kockázati kitettsége mérsékelte. Véleményem szerint ez a megállapítás azért tehető, mert a megállapított értékek a belső és külső körülmények, valamint a valószínűség figyelembevételével alapvetően a veszélyeztetettségre utalnak, vagyis nem feltétlenül konkrét veszélyre. Felügyeleti szervek szempontjából elsősorban a szolgáltatók minősülhetnek fenyegetésnek. Vagyis a sérülékenység a szolgáltató szektorban lévő belső körülmény, amelynek jelenléte – vagy adott esetben hiánya – hozzájárul ahhoz, hogy a fenyegetés megvalósuljon, majd a kockázat bekövetkezzen. Ilyen vonatkozásban úgy vélem, hogy sérülékenység lehet maga a jogszabály is vagy annak nem megfelelő végrehajtása, a tudatosság szintje vagy a szolgáltató általános jellemzői, mint például a pénzügyi szolgáltatók vagy a könyvelő irodák. Sérülékenységet eredményezhet az információ hiánya is, ezért fontos a megfelelő információ áramlása az érintettek között. Egy kockázathoz több fenyegetés és ahhoz képest akár különböző számú, több sérülékenység is tartozhat. Ebből következik, hogy a kockázatok kezelése is több intézkedést igényelhet. Az FATF irányelv preambuluma 22. bekezdése szerint *„a kockázatok nem minden esetben ugyanolyan mértékűek, ezért teljes körű és tényeken alapuló, célzott RBA-t²²⁵ kell alkalmazni a kockázatok célozottabb kezelése érdekében.”*²²⁶

²²⁴ Forrás: <https://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/penzmosas-ellen/fontos-informaciok-dokumentumok/a-nemzeti-kockazattertekel-es-szolgaltatoi-verziojanak-igenylese> (Megtekintve: 2024. 01. 22.)

²²⁵ RBA – Risk-Based Approach (A kockázatalapú megközelítés azt jelenti, hogy az országok, hatóságok és bankok azonosítják, értékelik és megértik a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának kockázatát, majd a kockázatszintnek megfelelő megelőző intézkedéseket hoznak. Három szintű kockázat állapítható meg; alacsony, közepes és magas.)

²²⁶ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html> (Megtekintve: 2024. 01. 21.)

3. Hazánk felügyeleti kockázatértékelése

Az előző fejezetben láthattuk, milyen kockázati megítélés szükséges a nemzetközi szabvány szerint. A nemzeti kockázat értékelések elkészítése szempontjából tehát fontos, hogy a fenyegetettségeket is megfelelően értékeljük. Hazánkban a Pmt. alapján kell meghatározni a kockázat értékelési mechanizmust. A Pmt. 28. § (1) bekezdésében²²⁷ foglaltak alapján Magyarországon a PEI az alábbiakban részletezett felügyeleti kockázatértékelés eredményének figyelembevételével hajtja végre a Felügyeleti Eljárási és Módszertani Útmutatás, hatósági ellenőrzésekre vonatkozó rendelkezéseit. Tekintettel arra, hogy hazánk NRA-ja nem nyilvánosan hozzáférhető, ezért a Pmt. hatálya alá tartozó tevékenységet végző szolgáltatók részére készült úgynevezett „szolgáltatói verzió” vizsgálata alapján készült a következő megállapítás.²²⁸

A felügyeleti kockázatértékelés elkészítése során a PEI mint a Pmt. 5. § f) pontja szerinti felügyeletet ellátó szerv figyelembe veszi:

- a nemzeti kockázatértékelés eredményét;
- a felügyelete alá tartozó szolgáltatók – a Pmt. 66-68. §-aiban²²⁹ meghatározott – hatósági ellenőrzése során tett korábbi megállapításait.

²²⁷ 28. § (1) A 66. §-ban meghatározott felügyeleti tevékenység gyakorlásához az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv köteles a szolgáltató vagy szektor jellege és mérete, valamint a szolgáltatóra vagy szektorra jellemző ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján – a szolgáltató jellegével és méretével arányosan – felügyeleti kockázatértékelést készíteni.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv feltárja a szolgáltatóra vagy szektorra jellemző ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján fennálló pénzügyi és terrorizmus-finanszírozási kockázatokat, felhasználva ehhez a 27. § alapján rendelkezésre álló valamennyi információt.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott felügyeleti kockázatértékelés elkészítéséhez az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv köteles figyelembe venni a nemzeti kockázatértékelés eredményét.

(4) A 66. §-ban meghatározott felügyeleti tevékenység gyakorlásához a felügyeleti kockázatértékelés figyelembevételével az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv köteles a szolgáltató vagy szektor jellege és mérete, valamint a szolgáltatóra vagy szektorra jellemző ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján – a szolgáltató jellegével és méretével arányosan – felügyeleti eljárásrendet készíteni.

(5) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az általa felügyelt szektort érintő, a kockázatértékelésben már feltárt pénzügyi és terrorizmus-finanszírozási kockázatok változását figyelemmel kíséri, és a még nem azonosított kockázatokat feltárja. Ennek figyelembevételével a kockázatértékelését aktualizálja.

²²⁸ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/nemzeti-kockazatterkeles-adatok/nemzeti-kockazatterkelesi-adatok>
(Megtétekintve: 2023. 12. 12.)

²²⁹ 66. § (1) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az e törvény szerinti felügyeleti tevékenységének gyakorlásával – a felügyeletet ellátó szerv tevékenységét meghatározó jogszabályok alapján, a (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően – biztosítja a szolgáltató e törvény rendelkezéseinek való megfelelését.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv (1) bekezdés szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a szolgáltatóra az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedéseket érintő nemzetközi és hazai jogszabályi rendelkezéseknek való megfelelésének biztosítására is.

A PEI felügyeleti kockázatértékelés eredménye alapján valamint a hatályos uniós direktíva szerinti kockázat alapú felügyeleti eljárásra vonatkozó előírás alapján a hatósági ellenőrzéseket – a rendelkezésre álló erőforrások leghatékonyabb felhasználása mellett – a magasabb kockázatba tartozó szolgáltatók vonatkozásában hajtja végre, tevékenységi alapon történő kockázati kategóriák felállítása szerint. A PEI felügyelete alá tartozó szolgáltatók ellenőrzés-metodikai szempontból az alábbi kockázati kategóriákba sorolhatók:

1) Könyvviteli szolgáltatást (megbízási, vállalkozási jogviszony alapján) végzők;

(2a) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv (1) bekezdés szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a szolgáltatónak a pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló jogszabályi rendelkezéseknek való megfelelésének biztosítására is.

(2b) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv (1) bekezdés szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a felügyeleti szerv feladatköréhez illeszkedően a szolgáltatónak az atipikus pénzügyi jellegű korlátozó intézkedések betartásához szükséges kötelezettségeknek való megfelelésének biztosítására is.

(3) A felügyelet ellátása során – az e törvényben meghatározott eltérésekkel – az 5. § e) és f) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv a közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény, az 5. § a) és g) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és az MNBtv., az 5. § b) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a szerencsejáték szervezéséről szóló törvény, az 5. § c) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló és az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény rendelkezései szerint jár el.

(4) A felügyelet ellátása során az 5. § d) pont da) alpontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.), az 5. § d) pont db) alpontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv a Kjt. rendelkezései szerint jár el.

(5) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv írásos tájékoztatást küld a Bizottság részére a miniszter egyidejű tájékoztatása mellett mindenkor elérhetőségeiről és azok minden változásáról.

67. § (1) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a felügyeleti tevékenysége gyakorlása során köteles a 28. §-ban meghatározott felügyeleti kockázatértékelés eredménye alapján eljárni és az e törvény szerinti felügyeleti eljárás gyakoriságát és terjedelmét a megállapított kockázatokhoz igazítani.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv 66. § és e § szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a szolgáltató 27. § szerinti belső kockázatértékelésének és belső eljárásrendjének ellenőrzésére is.

68. § (1) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az e törvény szerinti felügyeleti tevékenységének gyakorlása során biztosítja az Európai Unió más tagállamában székhellyel rendelkező szolgáltató magyarországi fióktelepének, leányvállalatának és tartós üzleti egységeinek az e törvény és az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály rendelkezéseinek való megfelelését is.

(1a) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv egy csoport részét képező hitelintézetek és pénzügyi intézmények esetében együttműködik a csoport részét képező telephely szerinti tagállam felügyeleti hatóságával.

(1b) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv felügyeli a 61. § (1) bekezdésére tekintettel a csoportszintű politikák és eljárások eredményes végrehajtását, illetve lefolytatását.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a felügyeleti tevékenysége során a 61. § (2) bekezdésében meghatározott központi kapcsolattartó pont vonatkozásában – kivételes jelleggel, így különösen súlyos és azonnali orvoslást igénylő jogsértés megállapítása esetén – átmeneti időtartamra a 69. § szerinti intézkedéseket alkalmazhatja.

(3) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az (1) és (2) bekezdésben meghatározott felügyeleti intézkedés végrehajtása során köteles együttműködni az érintett másik tagállam felügyeletet ellátó szervével, továbbá az európai felügyeleti hatóságokkal.

- 2) Adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet (megbízási, vállalkozási jogviszony alapján) végzők;
- 3) Ingatlanügynöki tevékenységet végzők;
- 4) Saját tulajdonú ingatlan üzletszerű adásvételét végzők;
- 5) Virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltást nyújtó szolgáltatást végzők;
- 6) Székhelyszolgáltatási tevékenységet végzők.

A nemzeti kockázatértékelés vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a Pmt. terminológiájának megfelelően csak két – jelentős és mérsékelt – részre osztva állapította meg a tevékenységek kockázati szintjét. Mindkét tevékenységi kört mérsékelt jelentős kockázati szintbe sorolta. Ugyanakkor az 1. és 2. csoportba tartozó kategóriák kockázati szintje magasabb volt – elérte a 2,2-es szintet – a 3. és 4. kategóriába sorolt ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenység kockázati – az 1,8-as – szintjéhez képest.

A 2. kategóriába tartozó adószakértői, okleveles adószakértői és adótanácsadói tevékenységet folytató szolgáltatók gyakran a könyvvizsgálói vagy könyvelői tevékenység kiegészítéseként végzik ezeket a tevékenységeket. A tisztán adószakértői, vagy adótanácsadói tevékenység végzésére kötött szerződések volumene – az ellenőrzési tapasztalatok szerint – csekély a könyvviteli szolgáltatás tevékenységi körbe tartozókhoz képest.

Az 5. kategóriába tartozó virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltást nyújtó szolgáltatást végzők vonatkozásában elvégzett felügyeleti ellenőrzések során szankciók nem alkalmazhatók a Pmt. alapján, ezért a kockázati megítélésük – ellenőrzési szempontból – az utolsó helyen található. Véleményem szerint ez helytelen felügyeleti gyakorlat, ugyanis a virtuális fizetőeszközök váltása jelentős kockázat tekintettel arra, hogy ezen a területen lehet a legegyszerűbben titokban tartani a pénzeszköz forrását.

Fentiek alapján a felügyeleti ellenőrzések elsősorban az első két célcsoportba tartozó szolgáltatók vonatkozásában élveznek prioritást a hatósági ellenőrzések. Úgy vélem azonban, hogy több kockázati tényező is felmerülhet, amely indokolttá teheti a felügyeleti ellenőrzést az alábbi felsorolás szerint.

1) A könyvviteli szolgáltatók ellenőrzésének prioritását alátámasztó információk a következők lehetnek:

- A kijelölt személy bejelentésére vonatkozó adatok (a továbbiakban: eKSZNY²³⁰) szerint, a könyvviteli szolgáltatást végző szolgáltatók száma meghaladja a többi szolgáltató számát. Ide nem értve a pénzügyi szolgáltatókat, hiszen nem összemérhetően eltérnek a bejelentések száma, amelyről egy másik fejezetben lesz szó bővebben.
- A PEI 2023-ig végrehajtott felügyeleti ellenőrzései során csak a könyvviteli szolgáltatók esetében több lehetőség volt bejelentési kötelezettség elmulasztásának a megállapítására, mint az összes többi szolgáltatót egybe véve, mégsem indult ilyen vonatkozásban eljárás. Ennek okáról nem lehetett információkat megtudni.
- A felügyeleti ellenőrzések során tapasztalt bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény felmerülése miatt kizárólag a könyvviteli szolgáltatóknál végrehajtott ellenőrzésekből kifolyólag történt tájékoztatás a pénzügyi információs egység részére.
- Szignalizáció, vagyis a pénzügyi információs egység tájékoztatása alapján indult felügyeleti eljárás szinte kizárólag a könyvviteli szolgáltatókat érintette a közzétett nyilvántartás szerint.²³¹

2) Adószakértői, adótanácsadói tevékenység kockázati jellemzői:

A felügyeleti ellenőrzések alkalmával a szolgáltató ügyfélkörének feltérképezése során jelentős a különbség az 1. és a 2. kategória között. Míg a könyvviteli szolgáltatók ügyfelei a NAV Egységes Képviselési Nyilvántartásából (a továbbiakban: EKNYI)²³² nyilvánosan

²³⁰ eKSZNY – elektronikus Kijelölt Személy/ek Nyilvántartása (A szolgáltatók a Kit. 4. § (2) bekezdésében és a Pmt. 31. § (1) bekezdésében meghatározott, Kijelölt személyre vonatkozó tájékoztatási kötelezettségüket a tevékenységük megkezdésétől számított 5 munkanapon belül kötelesek bejelenteni a NAV PEI részére elektronikus úton). Ennek hiánya már felveti a pénzmosás és a bejelentési kötelezettség elmulasztásának lehetőségét így annak kockázata is jelentősnek mondható.

Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/pmt-es-kit-szerinti-kijelolt-szemelyre-vonatkozo-tajekoztatasi/pmt-es-kit-szerinti-kijelolt-szemelyre-vonatkozo-tajekoztatasi>

(Megtekintve: 2023. 12. 21.)

²³¹ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/hatarozatok-kozzeteteli-lista/hatarozatok-kozzeteteli-lista>

(Megtekintve: 2023. 12. 22.)

²³² Forrás: <https://kny.nav.gov.hu/home>

(Megtekintve: 2024. 01. 20.)

lekérdezhetőek, addig a második kategóriába tartozó adószakértői, adótanácsadói tevékenységet végző szolgáltatók ügyfeleit csak a szolgáltató által átadott ügyfél-lista alapján ismerheti meg a felügyeleti szerv. További lényeges különbség, hogy a könyvviteli szolgáltatók tevékenysége minden egyes ügyfelük vonatkozásában megismerhető a NAV által a könyvelő programokból történő lekérdezések során, azonban az adószakértők, adótanácsadók konkrét tevékenysége nincs ilyen jól dokumentálva, ezáltal csak a saját bevallásuk alapján derülhet ki kockázati tényező. Fentiek alapján a bejelentési kötelezettség vizsgálata ebbe a kategóriába tartozó szolgáltatók vonatkozásában objektíven, dokumentáció alapján szinte lehetetlen. Különösen igaz ez abban az esetben, ha az adószakértő, adótanácsadó nyújt segítséget az ügyfele számára úgymond adóoptimalizálási lehetőség vonatkozásában – amely jellemzően bújtatott költségvetési csalás bűncselekmény elkövetését takarja. A szolgáltató tevékenységének dokumentálása ebben az esetben nem fog megtörténni és a hatósági ellenőrzés során sem lesz közreműködő a tényállás pontos megállapításához a szolgáltató, ezért nem keletkeztet bejelentési kötelezettség elmulasztását sem. Fontos azt is megemlíteni, hogy a Pmt. hatálya alá tartozó tevékenységekről kiállított számlák ellenőrizhetők a PEI és az FIU által, ugyanakkor ezen információk birtokában a PEI felügyeleti tevékenysége keretében nem vizsgálhatja a bejelentés elmulasztását – és nyilván nem is kezdeményezhet eljárást – a számla kiállítójával szemben.

3) Ingtatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végző szolgáltatók elemzése kockázati szempontból:

A már említett – a Moneyval által 2016. évben lefolytatott – Magyarország vonatkozásában történt országértékelés során, a vizsgálatot lefolytató szakértőkkel egyetértett az akkori PEI vezetése is abban, hogy az ingatlanpiac a pénzmosás egyik fő célterülete, ugyanakkor a nemzeti kockázatértékelés mérsékelten jelentős kockázati szintbe sorolta ezt a tevékenységi kört az alábbiak miatt:

- Ingatlanon keresztül pénzt tisztára mosni ingatlanközvetítő igénybevétele nélkül is lehet, maga az alap jogügyletnek nem olyan nélkülözhetetlen szereplője az ingatlanközvetítő, mint az ügyvéd/közjegyző. Aki ingatlan eladásához vagy vásárlásához ingatlanközvetítőt vesz igénybe, az gyakran egyszerre nem egy, hanem több szolgáltatóval találkozik.

- Az ingatlanközvetítői jutalék kifizetése rendszerint készpénzben történik, a teljesítésről gyakran nem állítanak ki számlát. A számla elhagyása az ingatlanközvetítő számára az adóelkerülést, a megbízó számára a jutalék díjának csökkentését teszi lehetővé.
- Az ingatlanközvetítők szolgáltatásának igénybevétele nem kötelező, ezért ők az ingatlan adásvételén keresztül bonyolított pénzmosási tevékenység során nem feltétlenül jelennek meg. Tevékenységük során egyáltalán nem érdeklődnek az ügyfélnél rendelkezésre álló vételár vagy ingatlan eredetéről, miközben az ügyletek többsége részben vagy egészben készpénzben bonyolódik le.
- Az ingatlanközvetítők tudatossága a tevékenységükkel érintett ingatlanok értékesítésében merül ki, céljuk az ebből származó jutalék megszerzése. Számukra irreleváns az, hogy az ügylettel megvalósul-e pénzmosás, vagy sem. Nem törekednek pénzmosásban való segédkezésre, egyszerűen nem érdekli őket.
- Nincs olyan információ, amely alátámasztaná a háború miatti migrációs hullámmal Magyarországra érkező, illetve hazánkon áthaladó külföldiek hosszú távú ingatlan bérlését vagy vásárlását. Ennek oka, hogy ezen személyek általában nem rendelkeznek az ilyen ügyletekhez szükséges okmányokkal, nincs megfelelő mennyiségű készpénzük, az ehhez kapcsolódó eljárások hosszadalmas és bonyolult számukra, illetve egyáltalán nem is szándékuk a Magyarországon való tartós maradás, általában csak tranzit ország vagyunk.
- Az ingatlanközvetítők vonatkozásában a felügyeleti ellenőrzés végrehajtása során az ügyfélkör feltérképezése a megkötött, eltárolt és az ellenőrök részére átadott szerződések alapján történik. Az ellenőrzés során a szolgáltató a vizsgált ügyfél-átvilágítási intézkedéseket az ellenőrzés rendelkezésére bocsátott dokumentációval csak orientálni tudja, azok alapján nem is állapítható meg bejelentési kötelezettség elmulasztása, hiszen olyan dokumentumot, ami azt alátámasztaná nem készítene – de ha mégis, azt nem tartják meg.

Fentiek alapján látható tehát, hogy a bejelentési kötelezettség vizsgálata során a felügyeleti szerv elsősorban az ingatlanvásárlás során előforduló magas készpénz jelenlétét igyekszik feltárni. Problémaként jelentkezik ugyanakkor, hogy a vételi

ajánlatok során a szolgáltatók nem minden esetben világítják át az ügyfeleket, így fel sem merülnek ezek az ügyletek a szolgáltatónál. Ha a vételi ajánlat nincs dokumentálva, vagy nem kerül átadásra az ellenőrzés során, az érintett ingatlanhoz kapcsolódó ingatlanközvetítói szerződés – amelyhez vételi ajánlat társulhat – az a vizsgálók számára ismeretlen marad, mivel nem létező a jogügylet. Ha a vételi ajánlat feltárára kerül, nem feltétlenül tartalmazza, hogy az ingatlan vételárát készpénzben kívánják kiegyenlíteni, ezért ilyen esetben sem fordulhat elő bejelentési kötelezettség elmulasztása. Hasonló a helyzet a kiemelt közszereplő ügyfelek esetében is. Jellemzően nem töltik ki az erre vonatkozó nyilatkozatot vagy ha kitöltik is, nincs olyan nyilvántartás vagy aktualizált adatbázis, amely alapján bárki meg tudná állapítani valakiről, hogy kiemelt közszereplői státuszt tölt be. Nyilvánvaló tény, hogy a szolgáltató nem tárja fel az ellenőrzés során, hogy tudomása van az ingatlan magas összegű készpénzben történő megvásárlásáról vagy, hogy az ügyfele kiemelt közszereplő volt. Mivel nincs a Pmt.-ben meghatározott objektív értékhatár, amelynél a szolgáltató köteles lenne bejelentést tenni – bár a PEI által közzétett típuszabályzatokban a 25 millió forintot meghaladó értékhatárt²³³ már szükségesnek tartja bejelenteni – a készpénzes vásárlás esetén, ezért nem jelentkezhethet bejelentési kötelezettség elmulasztása ezen esetekben sem. További aggályokat okoz, hogy a vételi ajánlat sok esetben eleve tartalmazza azt a kikötést, hogy a vételi ajánlatot tevő személy nem feltétlenül saját magának vásárolja meg az ingatlant, így az ingatlan tényleges tulajdonosára vonatkozóan az ingatlanközvetítő ilyen esetben nem is szerez tudomást.

4) Saját tulajdonú ingatlan üzletszerű adásvételének kockázati jellemzői:

A saját tulajdonú ingatlan üzletszerű adásvételét végző szolgáltatók vonatkozásában semmilyen országos nyilvántartás nem áll rendelkezésre a tevékenységet végzőkről, így gyakorlatilag bárki végezheti. Mivel a tevékenység minden regisztráció és nyilvántartás nélkül szabadon végezhető, így ennek hatékony ellenőrzésére sem várható használható megoldás. A tevékenység vonatkozásában a TEÁOR szám felvétele nem jelenti, hogy a tevékenységet valóban folytatja a szolgáltató. Bár a keletkezett számlák és bevételek alapján kiválasztásra kerülő nagyberuházók esetében jelentős kockázatok merültek fel a tapasztalatom során, mégsem állapítható meg bejelentési kötelezettség elmulasztása az ő

²³³ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/tipusszabalyzatok/tipusszabalyzatok>
(Megtekintve: 2023. 12. 22.)

esetükben sem. Az ellenőrzésekhez támpontot a kijelölt személy nyilvántartásban szereplő adatok képezhetnek, valamint a szolgáltatók által kiállított bevételi számlák. Ugyanakkor ez sem minden esetben ad okot az ellenőrzés kezdeményezésére, hiszen ezek alapján még nem merül fel olyan kockázati tényező, amely alapján szükség lenne a hatóságnak fellépni.

Mivel ezen szolgáltatói kör részletesen ismeri az ingatlan adásvételi szerződés minden részletét, ezért az ellenőrzések során az ő vonatkozásukban is a készpénzes vásárlások vizsgálata bír nagy jelentőséggel. Ugyanakkor itt is behatárolja az ellenőrzés kereteit az átadott, hozzáférhetővé tett dokumentáció. További probléma az objektív bejelentési kötelezettség hiánya magas készpénz, stróman személy vagy szervezet esetében, amelyek tekintetében a hatóság nem tud információt szerezni. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy például virtuális fizetőeszköz útján vásárolt ingatlan esetében szintén nem lehet ellenőrzési megállapítást tenni, hiszen a tényleges tulajdonos sem állapítható meg ilyen tranzakció esetében.

Szignalizáció, illetve a pénzügyi információs egység tájékoztatása alapján indult felügyeleti eljárások esetén a megfelelő információk birtokában lehet esély bejelentési kötelezettség elmulasztásának megállapítására. A tapasztalatok alapján azonban kijelenthető, hogy erre még nem került sor ezen szolgáltatói kör vonatkozásában a vizsgált időszakban. Nem is lehetséges, hiszen a felfedés tilalma miatt nem is fordulhat elő olyan információ, ami a bejelentési kötelezettség elmulasztását bizonyítaná.

Fentiek alapján tehát a PEI felügyelete alá tartozó – ellenőrzés metodikailag – négy kategóriába sorolt szolgáltatói kör viszonylatában a leghatékonyabb ellenőrzés a könyvviteli szolgáltatók vonatkozásában realizálható. Az ötödik kategóriába tartozó szolgáltatók tekintetében viszont semmilyen megállapítás nem tehető tekintettel arra, hogy szankció sem alkalmazható a vonatkozásukban így a hatóság nem tudja megfelelő felügyeleti kockázati értékelésbe helyezni őket. A székhelyszolgáltatók esetében szintén csak akkor fordulhat elő bejelentési kötelezettség elmulasztása, ha párhuzamosan könyvelői tevékenységet is végez az ügyfelei számára.

3.1. Általános kockázatok vizsgálata

A nemzeti kockázátértékelés jelentős és nagyon jelentős kockázati szintbe sorolta az alábbiakban azonosított kockázatokat:

- 1) Az offshore gazdasági társaságokkal összefüggő kockázatok
- 2) A strómanokkal összefüggő kockázatok
- 3) Kapcsolódó kockázati profil a székhelyszolgáltató jelenléte, esetleg könyvviteli szolgáltatóként történő működése.
- 4) Készpénzzel összefüggő kockázatok
- 5) A nonprofit szervezetekkel összefüggő kockázatok
- 6) Pmt. végrehajtásával kapcsolatos felügyeleti kockázatok
- 7) Korrupciós bűncselekményekkel összefüggő kockázatok
- 8) Költségvetési csalással összefüggő kockázatok
- 9) Bejelentési rendszerrel összefüggő kockázatok

Ezek közül a PEI felügyelete alá tartozó szolgáltatók vonatkozásában értelmezhető kockázati kategóriák meghatározása az alábbiak szerint alakul:

1) Az offshore gazdasági társaságokkal összefüggő kockázatok:

Az off-shore társaságok alkalmazásának, felhasználásának alapvető céljai:

- az adófizetési kötelezettség nem, vagy a fizetendőnél jelentősen kisebb mértékben történő teljesítése;
- az anonimitás biztosítása;
- az offshore társaságok fizetési számláin megjelenő pénzeszközök forrásának elrejtése;
- a bűncselekményekből származó pénzeszközök visszajuttatása a gazdasági tevékenységbe.

A szolgáltatók által végzendő ügyfél-átvilágítási intézkedések és a monitoring tevékenység nehezen végezhetőek el offshore társaságokkal kapcsolatban, mivel a nyilvánosan hozzáférhető információk korlátozottak.

Az offshore társaság és a magyarországi székhelyű gazdasági társaságok, illetve más üzletfelek között jellemzően az alábbi műveletek a jellemzőek:

- kölcsön nyújtása,

- tulajdonosi hitel nyújtása,
- törzstőke befizetése,
- betét lekötése,
- osztalék, osztalék-előleg átutalása,
- üzletrészek vételének, eladásának kiegyenlítése,
- követelésvásárlás,
- kamatjóváírások (kamatbevételek) realizálása, újra befektetése.

Felügyeleti ellenőrzés során az ügyfél-átvilágítási intézkedések ellenőrzése körében a vizsgálók olyan ügyfeleket választanak ki, ahol az ügyfél-társaságban külföldön bejegyzett gazdasági társaság tulajdonosa van. Különös tekintettel azokra, amelyeknek a természetes személy tulajdonosaira vonatkozóan a szolgáltató az ügyfél képviselőjében eljáró személy nyilatkozatára hagyatkozott. Azt ellenőrizni nem lehetséges tekintettel arra, hogy ha okirat másolatot nem kért be a tulajdonosi háttér igazolására a vizsgált szolgáltató, akkor arra megállapítás sem tehető. A bejelentési kötelezettség vizsgálata során is prioritást élvez az offshore háttérű gazdasági társaságok tevékenysége.

2) A strómanokkal összefüggő kockázatok:

A stróman személy felhasználásával alapított gazdasági társaságok képviselőjében eljáró vezető tisztségviselő a szolgáltatóval történő szerződéskötés alkalmával a gazdasági társaság alapvető adatainak, tevékenységének, üzleti tervének, üzletfeleinek, alkalmazottainak tekintetében semmilyen ismerettel nem rendelkezik (alkalmanként megjelenését tekintve hajléktalan személy benyomását kelti vagy a cégvezetésre más okból tűnik alkalmatlannak). A feltett kérdésekre önállóan nem minden esetben tud válaszolni. Általában önmagát nem azonosító személy/személyek kíséri(k), akik helyette nyilatkoznak, vagy folyamatosan instrukciókkal látják el a stróman személyt. A stróman azonosítása a szolgáltatóval történő szerződéskötéskor nem mindig lehetséges.

A szolgáltatónál már ügyfélkapcsolattal rendelkező gazdasági társaságok esetében előfordul, hogy a korábbi tevékenységet folytatják, azonban a tagok és/vagy a vezető tisztségviselők személye megváltozik, amelynek következtében stróman személyek kerülnek a tagok és/vagy vezető tisztségviselők helyére.

A stróman személyek több esetben Magyarországgal szomszédos országok, jellemzően Ukrajna, Románia vagy Szerbia állampolgárai, akiket az elkövetők a

cégalapítást és a fizetési számla megnyitását követően azonnal „visszautaztatnak” az állampolgárságuk szerinti országba. A stróman személyek tevékenységükért bizonyos összeget kapnak cserébe. Az adott stróman személy eltűnésével az eredeti elkövetőket sem tudják utolérni. A strómanok felhasználásával továbbá szorosan összefüggenek az úgynevezett fantomcégek is, akik összekeverik a bűncselekményből származó vagyont a legális tevékenységből származóval. Egy fedővállalkozás létrehozásával élénk gazdasági tevékenység látszatát keltik, nagy pénzmozgással a bankszámlán, de a valóságban nincs produktív tevékenység mögöttük.

Erre a tevékenységre a legalkalmasabb vállalkozástípusok a különböző szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, tanácsadó cégek, kiskereskedelmi üzletek, ahol jelentős a készpénzforgalom, nemzetközi pénzközvetítők, pénzügyi tanácsadó cégek stb.

3) Kapcsolódó kockázati profil a székhelyszolgáltató jelenléte, esetleg könyvviteli szolgáltatóként történő működése során:

A fiktív gazdasági társaságok kapcsán kiemelt kockázatként értékelendő az ún. székhelyszolgáltató irodák működése, ami visszatérő problémát jelent a pénzmosás, illetve az azzal kapcsolatos alaphűncselekmények felderítése és nyomozása során. Az ugyanazon irodahelyiségbe egyszerre akár több száz gazdasági társaság „székhelyét” – jellemzően pusztán csak kézbesítési címként szolgáló – vállalkozások megnehezítik vagy ellehetetlenítik az oda bejegyzett cégek mögött álló vagy képviselőjükben eljáró természetes személyek tényleges tulajdonosának időszerű azonosítását. E gazdasági társaságok vonatkozásában elmondható, hogy a székhelyszolgáltatás gyakran csak egy védvonal, amely megnehezíti a tényleges ügyintézés helyének és/vagy a cég mögött álló természetes személyeknek megtalálását, azonosítását. A székhelyszolgáltatás önmagában nem mond ellent a hatályos jogszabályoknak, ugyanakkor a székhelyszolgáltatást igénybe vevő gazdasági társaságok rendszerint nem tesznek eleget a központi ügyintézés helyének feltüntetésére vonatkozó törvényi kötelezettségüknek. Ez a kockázati faktor szintén megjelenik a pénzügyi és a nem pénzügyi szolgáltatói szektorban egyaránt.

A székhelyszolgáltatónál működő könyvviteli szolgáltatási tevékenység – az ellenőrzési tapasztalatok alapján – kritikusnak mondható. A könyvviteli szolgáltatást végzők sem érik el sok esetben az ügyfelet, ha nem kap bizonylatot az adott bevallási időszakra – ilyenkor jellemzően nullás bevallást ad be a mulasztási bírság elkerülése

érdekében – és nem fordít kellő figyelmet az ügyfél tevékenységének figyelemmel kísérésére. Ezekben az esetekben a felügyeleti ellenőrzés során figyelemmel kell lenni a szolgáltató azon ügyfeleire, amelyek vezető tisztségviselője és tulajdonosa ugyanaz a külföldi személy, vagy személyek. Ha a szolgáltató nem tud érintkezésbe lépni az ilyen vezető tisztségviselővel, illetve, ha az ügyfél-társaságban csak ügyintézői pozícióval rendelkező személy magabiztosan dönt, vagy nyilatkozik vezető tisztségviselői hatáskörbe tartozó dolgokról az további kockázati tényező. Mind azt ügyfél-átvilágítási intézkedések vizsgálatakor, mind a bejelentési kötelezettség vizsgálatakor figyelembe kell venni a szolgáltató ilyen tulajdonosi háttérrel rendelkező ügyfeleit. Ugyanakkor megfelelő dokumentumok és nyilatkozatok nélkül nehéz bejelentési kötelezettség elmulasztását megállapítani az ő esetükben is.

4) Készpénzzel összefüggő kockázatok:

A készpénz használata megakadályozza a pénzügyi folyamatok átláthatóságát, ezáltal a büntetendő cselekményből származó vagy a bűncselekmények elkövetésére használt pénzeszközök útjának a nyomon követését. A készpénzforgalom használata valamennyi szektorban magas kockázatot jelent mind az alapbűncselekmények, mind a pénzmosás jelenségének vonatkozásában. Érdekes jelenség figyelhető meg napjainkban hazánkban a nagymennyiségű készpénzforgalmat tekintve. A Magyar Nemzeti Bank által közzétett információ alapján jelentős mennyiségű a készpénz került külföldre.²³⁴ Arról, hogy hogyan történt már nincs információ.

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni intézményrendszer tekintetében a pénzügyi szolgáltatók, különösen a bankok által tett bejelentések jelentős hányadában központi kockázati elemként jelenik meg a készpénz használata. A Pmt. alapján a szolgáltatók által az FIU-hoz küldött bejelentések kockázatalapú elemzésekor gyűjtött 2023. évi statisztika alapján megállapítható, hogy az összes 16 675 bejelentés közül jelentős, mintegy 15 231 bejelentést a pénzügyi szolgáltatást végzők tettek meg.²³⁵ Ez megerősíti azt a tényt, amely szerint a készpénz használata – döntő többségében fizetési számlára történő jelentős összegű készpénzbefizetés, illetve fizetési számláról

²³⁴ Forrás: <https://www.portfolio.hu/bank/20210714/soha-nem-usztak-meg-ennyi-keszpenzben-a-magyarok-de-valami-megvaltozott-492516>
(Megtekintve: 2024. 05. 20.)

²³⁵ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/statisztikai-adatok/statisztikai-adatok-2023>
(Megtekintve: 2024. 02. 22.)

történő nagy összegű készpénz felvétele – formájában jelentkezik a legnagyobb kockázat a pénzmosás tekintetében.

A pénzmosást elkövetőknek gyakran az általuk megszerzett készpénz jelentős részét használniuk kell, hogy tiltott árukat, további szállítmányt vagy különféle költségeket kifizethessenek. A készpénzes tranzakciók minden előnye és hátránya ellenére a bűnözői csoportoknak nem sok választásuk van. A bűnözői gazdaság továbbra is túlnyomórészt pénzalapú. Ez azt jelenti – szubjektív módon – a tiltott árukat értékesítő elkövetők nagy valószínűséggel készpénzben fogják megkapni az áru ellenértékét. Minél sikeresebbek az elkövetők, és minél nagyobb az árujuk értéke, annál több pénzt fognak generálni. Ez komoly problémákat okozhat a pénzmosást elkövetők számára a bevételeik felhasználásában, tárolásában és az azzal való rendelkezésében.

A pénzmosás elleni intézményrendszerben résztvevő szolgáltatók számára a Pmt. lehetővé teszi a pénzeszközök eredetére vonatkozóan megalapozott információk beszerzését, ugyanakkor a pénzeszközök forrására vonatkozó nyilatkozatok ellenőrzése nem biztosított, ugyanis ezen nyilatkozatok ellenőrzésének nehézsége különösen a nagy összegű készpénzbefizetéseknél rejtenek komoly kockázatot. Éppen ezért a felügyeleti ellenőrzés során különös figyelmet kell fordítani a magas összegű készpénz megjelenésére. Az ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végző szolgáltatók esetében az ingatlan vételárának kiegyenlítése tekintetében jelentkezhetsz nagyobb volumenű készpénz, amelyre vonatkozóan a szolgáltatókat – különös tekintettel az ingatlanügylettel foglalkozó és az ügyvédi tevékenységet végző szolgáltatókat – az ellenőrzés során nyilatkoztatni kell. A könyvviteli szolgáltatók vonatkozásában az ügyfeleik tekintetében a magas törzstőke, tagi kölcsön esetén lehet szerepe annak, ha azt készpénzben nyújtja a tulajdonos. Továbbá figyelemmel kell lenni azokra az ügyfelekre, ahol jelentős a készpénzforgalom, illetve tartósan magas a házipénztár egyenlege. Ide sorolhatók többek között a vendéglátó egységek, építőipari cégek, gépjármű kiskereskedők, autómosók, műtárgy kereskedők, aukciós házak, zálogházak, ékszer és textilárú kereskedelemmel foglalkozó üzletek, ital- és dohánykereskedők, kiskereskedelmi üzletláncok, ipari ingatlanbérlettel foglalkozó szolgáltatók, ingatlan-beruházással foglalkozó befektetők, pénzváltók, szerencsejáték szolgáltatók.

5) A nonprofit szervezetekkel összefüggő kockázatok:

A nonprofit szervezetek (pl. alapítvány, egyesület) működése által jelentett kockázat szempontjából kiemelendő, hogy a tevékenységükkel összefüggő tranzakciók – kedvezményezett, forrás, összeg nagysága – nem minden esetben vannak összhangban a szervezetek alapvető céljaival, ennek konkrét ellenőrzése, intézményi felügyelete pedig sem a jogi norma, sem a felügyelet szintjén nem biztosított teljes körűen. Ugyanis a civil szervezetek működése feletti törvényesség ellenőrzése, a rá irányadó szabályok szerint az ügyészség hatáskörébe tartozik, amelyben jellemzően a bíróság vagy az OBH jelzése alapján kezdeményez eljárást. Az eljárás kizárólag a szervezetek működésére vonatkozik, a gazdálkodására vonatkozó elemekre nem terjed ki, annak vizsgálata az adóhatóság hatáskörébe tartozik. Hasonló a helyzet a végrehajtói irodák tekintetében, ahol jelentősnek mondható az árverés során befojt összeg, aminek nagy része készpénz. Nincs olyan felügyeleti szerv, amely pénzmosás szempontjából vizsgálná a végrehajtói irodákat. Eleve gondot okoz a tényleges tulajdonos megállapítása egy árverés esetén, sőt, maga az ügyfél-átvilágítás is lehetetlen ezekben az esetekben.

A nonprofit szervezetek alapításával és tevékenységének ellenőrzésében lévő hiányosságok, kockázatok a szervezett bűnelkövetői csoportok, illetve a jelentős gazdasági jellegű bűncselekmények elkövetői számára ismertek. Ezen elkövetői kör számára ezek a lehetőségek adóttak, a kockázat kiaknázására való készség és képesség változó, azonban jellemző a szükséges szakértelemmel rendelkező szolgáltatók – mint például az ügyvédi irodák, adótanácsadók, informatikai szolgáltatók stb. – szaktudásának igénybevétele. Továbbá szervezett elkövetési formák esetében szükséges ezen szaktudással rendelkező személyek, a bűnszervezet tagjainak sorába történő bevonása is. Ilyen elkövetésre találhatunk példát a vagyonkezelő alapítványoknál is, akik üzletrészekkel és részvényekkel rendelkeznek. Ilyenkor egyfajta holdingcéggént is funkcionál az alapítvány, viszont ennek a holdingcégnek nincsen részvényese. A vagyonkezelő alapítvány jogi természetéből adódóan tulajdonosa sincs, ily módon vagyonvédelmi szempontból kiemelt jelentősége van annak, hogy az átadott vagyon tekintetében az alapító már nem, a kedvezményezett pedig még nem tulajdonos. Ezt az angolszász gyakorlatot a vagyonvédelmi terminológiában „*own nothing, control everything*” (magyarul: ne tulajdonolj semmit, kontrollálj mindent) alapelveként alkalmazzák. A vagyonkezelő alapítvány tulajdonképpen a bizalmi vagyonkezelés mondhatni „nagy testvére”.

A terrorizmus finanszírozása szempontjából azok a civil szervezetek vannak a legnagyobb veszélynek kitéve, amelyek szolgáltatási tevékenységet végeznek konfliktus zónákban, vagy azok közvetlen közelében. Ilyen vonatkozásban hazánk – igaz nem terrorcselekmény miatt – kockázatosnak mondható, a háború közelsége okán.

Fentiek alapján tehát vizsgálni kell, hogy a szolgáltató ügyfelei között vannak-e nonprofit szervezetek. Ezen szervezetek milyen volumenű pénzeszközöket mozgatnak. Valamint vizsgálni kell, hogy a nagyobb összegeket felhasználó nonprofit szervezetek tevékenységét – a szolgáltató nyilatkoztatásával, illetve a pénzügyi beszámoló, közhasznúsági melléklet áttekintésével – milyen további kapcsolatokkal látja el.

3.2. Speciális kockázatok vizsgálata

A speciális kockázati körbe tartoznak azok a kockázati tényezők, amelyekhez valamilyen különleges jogállás tartozik, mint például a felügyeleti tevékenységhez kapcsolódó vagy a korrupció kialakulásához vezető kockázatok de ide kell sorolni a bejelentéssel kapcsolatban felmerülő kockázatokat is.

1) A Pmt. végrehajtásával kapcsolatos felügyeleti kockázatok:

Hatósági ellenőrzést a kockázatértékelés eredménye alapján – az erőforrások leghatékonyabb felhasználásával – ott végez a felügyelet, ahol magasabb a kockázat. A kockázatértékelés elkészítésekor – az előzőekben említettek alapján – a szolgáltatókra jellemző körülményeken túl, a nemzeti kockázatértékelés eredményét, valamint az adott szolgáltatóknál korábban végzett hatósági ellenőrzések megállapításait is figyelembe veszi. Ugyanakkor a kockázat alapú felügyeleti tevékenység nem képes hatékony lenni a korábban tett megállapítások miatt. Éppen ezért a felügyeleti tevékenység is kockázatokat rejt magában.

A nem pénzügyi szolgáltatói szektor közötti tudatosság sokkal alacsonyabb, mint a pénzügyi szolgáltatói szektorban. Ezt sok esetben a szolgáltatóknál dolgozók általi információ hiányából fakad, ami főleg a képzések hiánya – azon belül is a képzések iránti érdeklődés hiánya és a szolgáltatónál kijelölt vezető szakemberek hiánya – indokol. Nincs olyan nem pénzügyi szolgáltató – bár pénzügyi szolgáltató sincs – aki alkalmazza a Pmt. 27. § (5) bekezdésében²³⁶ előírt külső ellenőrzési funkciót, annak ellenére, hogy ez sokuk

²³⁶ (5) Az (1) bekezdésben meghatározott belső kockázatértékelés alapján a szolgáltató köteles az üzleti kapcsolat vagy ügyleti megbízás jellege és összege, valamint az ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott

esetében kötelező lenne. Legtöbb esetben adminisztratív teherként tekintenek a Pmt. kötelezettségeinek végrehajtására és ezért végzik el – vagy más szolgáltatóval végeztetik el – felületesen azt. Nem hajlandók sem időt, sem pénzt, de legfőképpen szakértelmet áldozni a megelőzés érdekében, amit a Pmt-ben lévő szankciós rendszer sem kényszerít ki a szolgáltatókból.

A felügyeleti tevékenységben rejlő kockázatok jellemzően a saját tevékenysége ellátásából adódik, mint az infrastrukturális, a humán erőforrás és a nem hatékony ellenőrzési módszerek miatt. További nehézséget jelent ilyen vonatkozásban például a pénzeszköz forrására vonatkozó információ beszerzése és verifikálása a felügyeleti ellenőrzés során. Pusztán annak meglétét vizsgálják – akárcsak a Pmt.-ben előírt kijelölt személy meglétét is, akinek a szakértelmét szintén nem vizsgálják. Hasonlóan a nyilatkoztatási elv érvényesül a korábban már említett kiemelt közszereplők – tekintettel a PEP adatbázis hiánya miatt – ami szintén nehezíti a felügyeleti kötelezettségek végrehajtását, és továbbra sem erősíti az ellenőrzések hatékonyságát ezáltal kockázat merül fel bennük.

Sok esetben nehezen értelmezhetőek a Pmt. rendelkezései az adott szektorra vonatkozóan – például az üzleti kapcsolat és ügylet közötti különbség vonatkozásában is – amelyek kapcsán a szolgáltatókra vonatkozó szektor-specifikus iránymutatások és tipológiák ismerete szükséges lenne, azonban ezek tekintetében a jogalkotó és a jogalkalmazó között sincsen szimbiózis. Példaként említhető egy ingatlan adás-vételével kapcsolatos ügylet vagy üzleti megállapodás során – a tényleges tulajdonos megállapítása mondjuk az ingatlan ügylettel foglalkozó szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágításnál – eltérhet ugyanazon ingatlan vételével kapcsolatosan az ügyvédnél történő tényleges tulajdonos megállapításától. Vagyis más lesz a tényleges tulajdonos egyik esetben, és más a másik esetben, azonban mindkettő lehet jogszerű. Nem világos az sem, hogy az ügyleti megbízások során kell, avagy sem az ügyfelet kockázati szintbe sorolni. Elvileg a kockázati szintbe sorolást csak üzleti kapcsolatnál kell meghatározni, ez tűnik egyértelműnek a jogszabály értelmezése alapján.²³⁷

eszköz körülményei alapján a 65. §-ban meghatározott belső szabályzatban – a szolgáltató jellegével és méretével arányos – belső eljárásrendet meghatározni a kockázatok csökkentése és kezelése érdekében, valamint – ha a szolgáltató jellege és mérete indokolja – **külső ellenőrzési funkciót működtetni** a belső eljárásrend megfelelőségének ellenőrzése céljából.

²³⁷ Pmt. 19a. Kockázati szint: tartós üzleti kapcsolatok vonatkozásában az a besorolás, amely meghatározza, hogy az ügyfél vonatkozásában milyen terjedelmű ügyfél-átvilágítási intézkedéseket szükséges elvégezni;

A pénzmosás megelőzéséhez, megakadályozásához kapcsolódó adminisztratív feladatok kellő időben és minőségben történő elvégzése kihívást jelent a szolgáltatóknak. Nincs megfelelő iránymutatás, sem adatbázis, amelyek segítségével a tényleges tulajdonos beazonosítását és személyazonosságának ellenőrzését el lehet végezni, különösen a külföldi természetes személy ügyfél, illetve a bonyolult szerkezeti struktúrával rendelkező cégek esetében. A 2021. május 22-én hatályba lépett, a pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló 2021. évi XLIII. Törvény (a továbbiakban: Afad-törvény) – vagyis a tényleges tulajdonosok nyilvántartásával, valamint a központi bankszámla- és széfnyilvántartással kapcsolatos kötelezettségekről szóló jogszabály – újabb rendelkezései váltak hatályossá 2022. február 1-jétől. Bár ekkor kezdte működését a korábban már említett TTNy adatbázis, azonban az Afad-törvény által létrejött tényleges tulajdonosi nyilvántartás adatait, a szolgáltatók nem kötelesek vizsgálni – pusztán lehetőségük van hozzáférni a TTNy adatbázishoz a törvény szerint – az ügyfél-átvilágítási intézkedések során.²³⁸ Sőt, sok esetben – például a cégnyilvántartási adatok és a TTNy adatbázis közötti eltérés miatt – inkább nem is végeznek lekérdezést a TTNy adatbázisból. Ugyanis eltérés esetén – valamint, ha mindkét adatbázishoz képest eltérés tapasztalható az ügyfélátvilágítás során – a szolgáltatóknak kell úgynevezett „eltérésjelzést” tennie a TTNy adatbázist nyilvántartó szervnek, ami további adminisztrációval jár.²³⁹ Az eltérésjelzés „eredménye” alapján a tényleges tulajdonosi adatokkal rendelkező adatszolgáltató ügyfelet a szolgáltató magas kockázatúnak kell tekintse, és ennek megfelelően fokozott ügyfél-átvilágítást kell elvégeznie.²⁴⁰

6/A. § Üzleti kapcsolat létesítése esetén a szolgáltató köteles elvégezni és írásban rögzíteni az ügyfél-átvilágítás érdekében az ügyfél kockázati szintbe történő besorolását.

²³⁸ Afad-törvény 8. § (3) A szolgáltató a számára a Pmt. 7–10. §-ában előírt ügyfél-átvilágítási intézkedések vagy a Pmt. 12. § (1) és (2) bekezdésében előírt adatellenőrzési kötelezettségek teljesítése érdekében ingyenesen, a nyilvántartó szerv által meghatározott módon hozzáférhet az adatszolgáltatók tényleges tulajdonosi nyilvántartásban tárolt 4. § (1) bekezdés a) – g) pontja szerinti adataihoz, valamint a 10. § (2) bekezdés és 11. § (2) bekezdés szerint közölt adatokhoz és azok rögzítésének időpontjához.

²³⁹ Afad-törvény 11. § (1) Ha a szolgáltató – a számlavezető kivételével – a Pmt. 7–10. §-ában foglalt ügyfél-átvilágítás keretében vagy azt követően, a Pmt. 9. § szerinti intézkedések elvégzése vagy a Pmt. 12. § (1) és (2) bekezdésében előírt adatellenőrzési kötelezettségek teljesítése során a tényleges tulajdonosi nyilvántartásban tárolt adatoktól a tényleges tulajdonosi viszonyokat érintő érdemben eltérő adatot rögzít, ezt 5 munkanapon belül jelzi a nyilvántartó szervnek.

²⁴⁰ Afad-törvény 13. § (1) A nyilvántartó szerv 14. § (1) bekezdés szerinti közzététele alapján „megbízhatatlan” minősítésű tényleges tulajdonosi adatokkal rendelkező adatszolgáltatót a szolgáltató a Pmt. 10. § (1) bekezdés b) pontja alapján magas kockázatúnak tekinti, és végrehajtja a Pmt. 16. §-a szerinti magas kockázati szintnek megfelelő ügyfél-átvilágítási intézkedéseket.

A felügyeleti tevékenység további hiányosságaként említhető, hogy a szankciók vonatkozásában az első esetben jogsértést elkövető szolgáltatóval szemben figyelmeztetést – és egyben kötelezést is – alkalmaz a hatóság. Ez akkor is igaz, ha súlyosabb megállapítást tesz az ellenőrzés során a hatóság.²⁴¹ Ez a felügyeleti eljárás jelentős mértékben gyengíti a Pmt. szerinti szankciórendszer célját, ugyanis a bírság kiszabásának felső határa bár nagyon magas, akár 500 millió forint is lehet. Sőt, akár ettől nagyobb összeg is kiszabható a Pmt. 69. § (3) bekezdésében²⁴² megállapított esetben. Ugyanakkor a PEI által közzé tett szankciókra vonatkozó határozatokat tartalmazó táblázatból megállapítható, hogy a legmagasabb pénzbírság 10 millió forint volt egy olyan szolgáltató vonatkozásában aki ismételten nem végezte el a Pmt.-ben előírt kötelezettségét, korábban már kapott bírságot, és a szolgáltató vonatkozásában a bejelentés elmulasztását is megállapították. Kérdés merülhet fel ezzel kapcsolatban, hogy a szolgáltató a többszöri bírság ellenére, hogyan tudta folytatni a szabálytalan tevékenységét. Bár a jogi személy büntetőjogi felelősségének kérdésében – a kutatók egységesen a *societas delinquere potest* elv²⁴³ mellett teszik le a voksukat – már az állapítható meg, hogy nem indult büntető eljárás a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt a szolgáltatóval szemben.²⁴⁴

A belső szabályzatok jellemzően azonos tartalmúak a felügyeleti szerv által közzétett minta típusszabályzatok szövegével. Ezeket a szabályzatokat a szolgáltatók jellemzően letöltik a felügyeleti szerv honlapjáról, de a szabályzatot sok esetben egyetlen alkalommal sem olvassák el és nem töltik ki magukra nézve megfelelően. Ez is közrejátszik abban, hogy a szolgáltatók egyáltalán nincsenek tisztában a Pmt.-ben előírt

(2) A nyilvántartó szerv 14. § (1) bekezdés szerinti közzététele alapján a szolgáltató megtagadja a „megbízhatatlan” minősítésű tényleges tulajdonosi adatokkal rendelkező adatszolgáltató által kezdeményezett, négy millió-öttszázezer forintot elérő összegű ügylet teljesítését.

²⁴¹ A Pmt. 71. § (1) bekezdése alapján a felügyeleti eljárás során hozott véglegessé vált vagy a jogorvoslatra tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatot a PEI – a szolgáltatóval történő közlést követően – haladéktalanul köteles közzétenni a honlapján oly módon, hogy abból legalább a szabály megsértésének vagy a hiányosságnak a jellegére, illetve a jogsértő személyére vonatkozó adatok, információk megismerhetőek legyenek. A táblázat vizsgálatából csak az állapítható meg, hogy
Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/hatarozatok-kozzeteteli-lista/hatarozatok-kozzeteteli-lista>
(Megtekintve: 2024. 03. 25.)

²⁴² Pmt. 69. § (3) bekezdése alapján amennyiben az (1) bekezdés h) pont hc) alpontjában meghatározott esetben a jogsértésből származó vagyoni előny meghatározható, és annak kétszerese meghaladja a négyszázmillió forintot, úgy a kiszabható bírság a vagyoni előny kétszeresének megfelelő összegig terjedhet.

²⁴³ *societas delinquere potest* elv – társaság büntetőjogi felelősége

²⁴⁴ Ez nem is állapítható meg, hiszen a már említett felfedés tilalmába ütközik a bejelentő személye. Ha és amennyiben nem is volt kijelölt személy a szolgáltatónál, akkor nem lehet megállapítani a bejelentés elmulasztása bűncselekményt, hiszen nincs elkövető.

belső szabályzatukban foglalt kötelezettségeikkel. Olyan adminisztratív tevékenységnek tekintik a belső szabályzat elkészítését is, amellyel a felügyeletet ellátó szerv szankcióját elkerülhetik. A további kötelezettségeiket, mint például az ügyfél-átvilágítási intézkedések végrehajtása a tevékenységük szakmai berkeiken belül terjedő szóbeszéd alapján végzik – ha egyáltalán végzik – egymástól vagy más szolgáltatóktól átvett – jellemzően hibás tartalmú – iratminták alapján. A Pmt. 2024. január 1-jén hatályba lépett módosítással a jogalkotó egyértelművé tette, hogy a szolgáltató az ügyfél-kapcsolat létesítése során elvégzendő ügyfél-átvilágítási intézkedés eredménye alapján hozott döntést nem szervezheti ki.²⁴⁵ Ennek azért van jelentősége, mert a döntés eredményezheti a bejelentési kötelezettséget, és ezáltal annak elmulasztásáért a szolgáltató – pontosabban a szolgáltatónál kijelölt személy – lesz felelős.

2) Korrupciós bűncselekményekkel összefüggő kockázatok:

Anyagi jogi értelemben korrupciós bűncselekményen a Btk. XXVII. fejezetében szabályozott bűncselekményeket értjük. A korrupciós jellegű cselekmények kriminológiai fogalma ennél tágabb, magában foglal más jogi tárgyat sértő, így a Btk. más fejezetében szabályozott bűncselekményeket, mint például a hivatali vagy gazdasági, vagyon elleni bűncselekményeket, melyek háttérében feltehetően korrupciós bűncselekmény állhat, ez azonban statisztikai alapon nem mérhető kategória.

A korrupció és a pénzmosás között szoros kapcsolat van. Egyrészt azért, mert a korrupciót igen hatékony pénzmosási megoldásként táplálja, ha az illegálisan megszerzett jövedelmet vesztegetési pénzként visszaforgatják a döntéshozók számára. Másrészt a vesztegetés útján szerzett anyagi javak csak akkor használhatóak fel biztonságosan, ha azok legális eredete igazolható. Az első módszerrel nem csak az illegális jövedelem tisztára mosása biztosítható, hanem – tipikusan közbeszerzési eljárás közbeiktatásával – jelentős többletjövedelemre is szert lehet tenni. Ebben jellemzően a szervezett bűnözői körök figyelhetők meg. Ugyanakkor a korrupció sok formában és szintjében létező jelenség hazánkban is. Alapvetően két szintjét különböztetjük meg: az úgynevezett „*kis stílus*” (angolul: *petty*) korrupció és a „*nagy horderejű*” (angolul: *grand vagy large-scale*) korrupció.

²⁴⁵ Pmt. 24. § (2) A szolgáltató az üzleti kapcsolat létesítésével kapcsolatos döntést nem szervezheti ki.

A kis stílú, a mindennapi életben előforduló korrupció az alacsonyabb szinten dolgozó köztisztviselők vagy munkavállalók és állampolgárok közötti esetekben fordulnak elő, ahol kis összegek mozognak, vagy apróbb szívességek teljesülnek. A kis összegű kenőpénzek extra bevételi forrásnak is tekinthetők a közigazgatásban az alacsony kereset kompenzálására. Ezzel szemben a nagy horderejű korrupcióban magas szintű köztisztviselők, vezetők, gazdasági szereplők vagy politikusok vesznek részt, akik befolyásolni tudják az állami intézmények, beruházások vagy gazdasági szereplők működését, pénz és/vagy egyéb juttatások által, jellemzően azért, hogy saját érdekeik érvényesüljenek.

A korrupció megjelenési területe főként a gyorsabb ügyintézés, soronkívüliség, apróbb szabálytalanságoktól való eltekintés, plusz szolgáltatások nyújtása, egészségügy, közbeszerzések területe; rendőröket, adóellenőröket, vámtisztviselőket érintő esetek, bármilyen engedélyezést vagy nyilvántartásba vételt végző közigazgatási szervek tevékenysége, továbbá a párt és kampányfinanszírozás során jelennek meg nagyvolumenben.

Felügyeleti tevékenység során körültekintő figyelmet kell fordítani a kiemelt közszereplő ügyfelek viszonylatában a szolgáltató fokozott ügyfélátvilágítást és megerősített eljárásban kell végezzen monitoring tevékenységet. Ugyanakkor indokolt lehet a bejelentés megtétele is. Az aktív vesztegető szempontjából a készpénzhasználat utalhat ilyen irányú kockázati tényezőre is, ezért jelentős szerepe van a vagyon forrassáról szóló igazolás meglétének. Ezt minden felügyeleti ellenőrzés során figyelni kell/kellene.

3) Költségvetési csalással összefüggő kockázatok:

A Btk. 396. §-a szabályozza a költségvetési csalás tényállását, amely jelenlegi formájában 2012. óta büntetendő. A jogalkotó az alábbi bűncselekmények összevonásából alkotta meg az új büntetőjogi tényállást, mely a felügyeleti tevékenység vonzatában az alábbiakat érinti:

- bevételi oldalon: adócsalás, munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás, visszaélés jövedékkel, csempészet, ÁFA-ra elkövetett csalás, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár; valamint

- kiadási oldalon: jogosulatlan gazdasági előny megszerzése, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár.

A költségvetési csalásnak három elkülönülő alapesete van az (1) bekezdés szerint:

- a) a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tényt elhallgatja,
- b) költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt jogtalanul vesz igénybe, vagy
- c) költségvetésből származó pénzeszközöket a jóváhagyott céltól eltérően használ fel, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Legjellemzőbb elkövetési módszer, amikor az elkövető valótlanul nyilatkozik adóbevallásában az adóhatóság előtt, ezáltal csökkentve az adóbevételt. A valótlan nyilatkozattétel kétféleképpen valósulhat meg: ennek egyik esete, amikor a gazdálkodó létező forgalma ellenére nullás adóbevallást ad – jelezve ezzel, hogy forgalma egyáltalán nem volt – valamint amikor adóbevallásában nem a valóságnak megfelelő tényeket szerepeltet (pl. közösségi beszerzés helyett az adóbevallásában hazai beszerzést jelenít meg).

Az elkövetés másik lehetséges fajtája, hogy az adóalany adóbevallásában szereplő számadatok alapjául szolgáló gazdasági eseményeket leigazoló számlák fiktívek, azaz mögöttük nincs valós gazdasági esemény. Az ilyen fikatív számlázás rendkívül gyakori a költségvetési csaláson belül a korábbi adócsalás, illetve adóra elkövetett csalás elkövetési magatartások viszonyításában. A bűnügyi tapasztalatok azt mutatják, hogy áfát csalni gyakorlatilag mindennel lehet, azonban a legkedveltebb termékeknek – a nagy mennyiségben felvásárolható ömlesztett élelmiszeripari termékek mellett – továbbra is a kis terjedelmű, ám nagy értékű számítástechnikai és elektronikai termékek számítanak.

A Pmt.-ben előírt felügyeleti tevékenység szempontjából ezért jelentős figyelmet kell fordítani a könyvviteli szolgáltatók ügyfelei közül azokra, amelyek nagy volumenben használnak készpénzt, illetve építőipari, vagyonvédelmi, munkaerő kölcsönzési, egyéb nehezen megfogható értékkel rendelkező szolgáltatási tevékenységet

végeznek. A stróman személyek alkalmazásánál felsorolt kockázati tényezők megjelenése is utalhat költségvetési csalással összefüggő kockázatra.

4) Bejelentési rendszerrel összefüggő kockázatok:

A nem pénzügyi szolgáltatók közvetlen kapcsolatban állnak az ügyféllel, illetve egyes szolgáltatók és ügyfelek között bizalmi kapcsolat megléte is feltételezhető. Ezért ezen a területen számarányukat tekintve jellemzően kis- és középvállalkozások működnek és ügyfelek üzleti kapcsolatában a bizalmi viszony meghatározó. A bizalmi viszony és a fent említett sérülékenység miatt ezen szolgáltatók bejelentési hajlandósága – a jogszabályi kötelezettség ellenére – alacsony. Ezen szolgáltatói kör nem érdekelt a bejelentési kötelezettsége teljesítésében, tekintettel arra, hogy jelentős félelmük az ügyfelek elvesztése, illetve az esetlegesen személyüket, családjukat érintő fenyegetés megvalósulása várható. Kisebb településeken a személyes ismeretség megléte is befolyásolhatja a bejelentési hajlandóságot.

A bejelentések döntő hányada – ahogyan az korábban már látható volt – a pénzügyi szolgáltatóktól, azon belül is a bankoktól kerül a NAV PEI részére megküldésre. A nem pénzügyi szolgáltatóktól nagyon alacsony számban történik bejelentés. A nem pénzügyi szolgáltatók jellemzően nem ismerik fel, hogy milyen esetekben terjed ki rájuk a Pmt. hatálya, nem ismerik teljeskörűen a Pmt. által meghatározott kötelezettségeiket. Nem rendelkeznek megfelelő szakértelemmel, olyan szintű infrastruktúrával, mint adott esetben a bankok, így a kockázatok beazonosítása is nehezebb számukra. Az esetükben sokszor a „felfedés tilalmának” ismerethiánya is indokolhatja az alacsony bejelentés számot, tekintettel a bejelentések megtételéből adódó esetleges számukra hátrányos következményekre, amennyiben személyük ismertté válik a bejelentett részére.

A terrorizmus finanszírozása gyanús esetek azonosítása gyakorlatilag meg sem valósul a nem pénzügyi szolgáltatók esetében. Nincs konkrétan beazonosítható terrorizmus finanszírozási eset az ő vonatkozásukban, bár több közvetett indikátorból merülhet fel gyanú – jellemzően a készpénzküldő szolgáltatókat, valamint a virtuális valutaváltókat nézve előnyben részesítették azok a személyek, amelyeknek a személyazonossága, okmányaik valódisága kétséges volt, ennek ellenére sokkal kevesebb bejelentés érkezett, mint azt a felügyeleti ellenőrzés során kiderült adatok indokolták volna. A bejelentéssel kapcsolatos tudatosság a szolgáltatóktól függően változik, akár egy

szektoron belül is különbségek mutatkoznak, de a pénzváltókkal és a virtuális valutaváltókkal kapcsolatban egyfajta tudatos elkerülés is megfigyelhető. A rendszer hibáiból adódóan rejtve maradhatnak olyan esetek, amelyek terrorizmus finanszírozással hozhatók összefüggésbe pedig igen magasak a kockázatok. Mindezek ellenére a Pmt. mégsem szankcionálja ezen szolgáltatóknál feltárt jogszabálysértő magatartásukat, ami érdekes jelenséghez fog vezetni véleményem szerint.

A felügyeleti ellenőrzések során a szolgáltatók részére hangsúlyozni kell, hogy a bejelentés nem egyenlő a feljelentéssel. Vagyis a szolgáltatónak nem a bűncselekmény gyanúját kell felismerni, hanem az adott személyben rejlő szokatlan tény, adatot vagy körülményt kell felismerni és bejelenteni. Hiszen a szolgáltató ezzel csupán jelzéssel él a pénzügyi információs egység irányába, valamely az ügyfelénél jelentkező összetett, szokatlan ügylet kapcsán, amely megalapozza a PEI-nél az elemző tevékenység megkezdését és a feltárt eredmények alapján történő további intézkedések végrehajtását. Az elemző tevékenység következtében történhet adattovábbítás az illetékes szerv részére, ilyen esetben azonban nem tartalmazza a bejelentőre vonatkozó adatokat a nyomozó hatóságnak továbbított információ. Éppen ezért alaptalan a bejelentő félelme a büntető eljárás vonatkozásában, hiszen fel sem merül vele kapcsolatban adat. Ezzel nincsenek tisztában a szolgáltatók, ezért ezt folyamatosan hangsúlyozni kell/kellene a felügyeleti eljárás során is.

A bejelentés elmulasztása jellemzően indokolhatja a pénzmosás gyanúját is, ezért nagy jelentősége van a bejelentésnek. A Btk.-ban meghatározott cselekmények elkövetése esetén pedig mindig büntetőjogi felelősségre vonás lesz a kimenetele. A következő fejezetben kifejtem bővebben a büntetőjogi szabályozás vonatkozó rendelkezéseit.

IX. Fejezet

1. A pénzmosás és a pénzügyi visszaélések kriminológiai kérdései és büntetőjogi szabályozása Magyarországon

Ebben a fejezetben bemutatásra kerül a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás megakadályozása érdekében megalkotott törvény szankcióinak lehetséges alkalmazása kitérve azon hiányosságokra, amelyek a törvény céljának az elérését akadályozzák. Mind közigazgatási, mind büntetőjogi szempontokat is megvizsgálva kívánom tudományosan feltárni a 2017. évi LIII. Törvény (a továbbiakban: Pmt.) valamint a 2012. évi C. Törvény (a továbbiakban: Btk.) pénzmosásra vonatkozó aspektusait és hiányosságait.

2. Előzmények

A korábban megalkotott úgynevezett pénzmosás elleni törvény időrendben a 2007. évi CXXXVI. Törvény volt, majd ezt helyezte hatályon kívül a tíz évvel később megalkotott, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló és jelenleg hatályos 2017. évi LIII. Törvény (a továbbiakban: Pmt.), amely tartalmát tekintve mérföldkönek mondható, hiszen nemzetközi ajánlások implementációjával jött létre. Az ekkor megalkotott Pmt. gyakorlatilag az FATF irányelvek teljes ajánlásainak implementációját tartalmazta a törvény szövege. Ez többek között a 2015-ben lefolytatott – és korábban már említett – országértékelés eredményeként került ennek megfelelően megalkotásra. Ennek kapcsán, részben az Európai Unió 2018/1673. számú irányelvének való megfelelés érdekében a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. Törvény 53. §-a²⁴⁶ 2021. január 1-jei hatállyal teljes

²⁴⁶ 53. § A Btk. 399. és 400. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

399. § (1) Aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét, a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi vagy elleplezi, pénzmosást követ el.

(2) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése céljából a vagyont mástól átveszi, elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, vagy arról rendelkezik.

(3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy

b) a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekszik.

(4) Pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont

a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy

b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik.

(5) A büntetés büntetés miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást jelentős értéket meg nem haladó értékre követik el.

(6) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) különösen nagy értékre, vagy

b) jelentős értékre

ba) üzletszerűen,

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

bc) hivatalos személyként

követik el.

(7) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) különösen jelentős értékre, vagy

b) különösen nagy értékre

ba) üzletszerűen,

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

egészeben újraszabályozottá tette a pénzmosás bűncselekményét a Btk.-ban. Ennek megfelelően kijelenthető, hogy a pénzmosás 2021-től hatályos új szabályozásával a hazai jogalkotó alapvetően korszerű és az európai uniós kívánalmaknak is megfelelő módosítást végzett el. Ugyanakkor az gazdaságnak a pénzmosásba történő beépítésével növelte a bűnügyi statisztikában a pénzmosási esetek számát, mivel a korábbiakban az gazdaság körébe sorolt cselekmények – a módosítást követően – már automatikusan a pénzmosás adatait gyarapítják. Többek között ezzel is magyarázzák a pénzmosási esetek számának növekedését az elmúlt időszakban.

A Btk. módosítás következtében az elkövetés tárgya a dolog helyett, a vagyon lett. A vagyonnak büntetőjogi definíciója nincs, éppen ezért a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. Törvényben (a továbbiakban: Ptk.) meghatározott polgári jogi fogalmát kell használni annak megítélésére.²⁴⁷ *A vagyon valakit – pontosabban egy meghatározott jogalanyt – megillető, pénzben kifejezhető jogok és kötelezettségek összessége.*²⁴⁸ Ennek megfelelően – a büntető eljárás során is – az eszmei egységgé tömöríthető valamely jogalany becsértékben meghatározható javainak – azaz dolgokra vonatkozó – és más személyekkel szemben fennálló jogainak, valamint

bc) hivatalos személyként követik el.

(8) Aki pénzmosásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(9) Nem büntethető a felbujtó vagy a bűnsegéd, ha a (3) vagy a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekményt az általa elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyonra követi el.

400. § (1) Aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik, és gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés vétség miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékre,

b) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

c) hivatalos személyként

követik el.

(3) Nem büntethető az (1) és (2) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a bűncselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel.

²⁴⁷ 2013. évi V. Törvény a Polgári Törvénykönyvről,

A vagyon egy jogalany (természetes vagy jogi személy) pénzben meghatározható javainak összessége. A vagyonba tartozik tehát az adott személy minden dologi (tehát vagyontárgya is) és kötelmi jogi jogviszonya, amelyből csak a nem vagyoni jellegű jogok vannak kizárva. A vagyon részét képezik jogok és kötelezettségek is, ezek különbsége a tiszta vagyon.

²⁴⁸ Földi András – Hamza Gábor: A római jog története és intézményei. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2008, 274. pp.

kötelezettségeinek összességét kell érteni. Ezek együttesen alkotják a vagyontárgyat. Ugyanakkor a Ptk.-ban a vagyon kifejezés alkalmazása nem következetes. Hiába van ugyanis definiálva a törvényben a „*vagyontárgy*” fogalma²⁴⁹, gyakran azzal megegyező értelemben a „*vagyon*” kifejezés szerepel a Ptk.-ban is. A vállalkozók pénzügyi beszámolójának alapvető részét képező mérlegben eszközként – tehát vagyontárgyaknak – kell kimutatni a vállalkozó működését szolgáló befektetett eszközöket és a forgóeszközöket. Ezeket nevezi a polgári jog összefoglalóan vagyontárgyaknak, forrásnak pedig a saját tőkét és a kötelezettségeket.²⁵⁰ Mindkettő tehát vagyoni elemet képez, együttesen pedig vagyont.

A Számvitelről szóló 2000. évi C. Törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) indoklásában a mérleg természetes alapkövetelményeként fogalmazza meg az eszközök és a források egyezőségének tételét: *„Az eszköz a vagyonnak befektetett eszközökben (immateriális javak, tárgyi eszközök, befektetett pénzügyi eszközök), forgóeszközökben (készletek, követelések, értékpapírok, pénzeszközök), aktív időbeli elhatárolásokban megjelenő formája. A forrás ugyanennek a vagyonnak az eredetét, származását (az eszközök forrását) mutatja. Mivel nincs olyan eszköz, amelynek ne lenne forrása, ne lenne eredete, a mérlegben az összes eszköz és az összes forrás [...] megegyezik egymással. Ez az egyezés a mérleg lényege, természetes alapkövetelménye.”*²⁵¹

A fentiek alapján tehát a vagyont alkotó elemek két fő csoportra oszthatóak, mégpedig vagyontárgyakra és kötelezettségekre. A vagyontárgyak a vagyont gazdagító aktív vagyonelemek, amelyekkel a tulajdonos – illetve a jogosult – szabadon rendelkezik. Ezek úgynevezett aktívák vagy a Számv. tv. szerint eszközök. Ezzel szemben – mint például az adós anyagi terhe – a kötelezettség, a vagyon összértékét csökkentő, passzív elem. Ezek pedig a passzívák vagy a Számv. tv. szerint források. Ezen érvelés alapján tehát a kötelezettség nem lehet vagyontárgy. Hiszen, ami az egyik fél – például az adós – kötelezettsége, az egy másik félnek – vagyis a hitelezőnek – a követelése, azaz

²⁴⁹ Ptk. Nyolcadik könyv, Értelmező rendelkezések

8:1. § 5. vagyontárgy: a dolog, a jog, a követelés;

²⁵⁰ Számv. tv. 23. § (1) A mérlegben eszközként kell kimutatni a vállalkozó rendelkezésére, használatára bocsátott, a vállalkozó működését szolgáló befektetett eszközöket és forgóeszközöket - a bérbe vett eszközök kivételével -, függetlenül attól, hogy azok tulajdonjoga csak törvényben, szerződésben rögzített feltételek teljesítése után kerül át a vállalkozóhoz, továbbá az aktív időbeli elhatárolásokat.

28. §. (1) A forgóeszközök csoportjába a mérlegben a készleteket, a vállalkozó tevékenységét nem tartósan szolgáló követeléseket, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat, tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket, pénzeszközöket kell besorolni.

²⁵¹ Indokolás a Számv. tv. 22. §-ához.

vagyonának aktív eleme, tehát a vagyontárgya lesz.²⁵² Éppen ezért – a Ptk. szabályaiban a következetes szóhasználat hiánya miatt is – gondosan kell vizsgálni, hogy a vagyon kifejezésnek, az adott szabály összefüggésében, milyen értelemmel bír. Csupán meghatározott vagyontárgyak összességéről vagy pedig az aktív és a passzív vagyonelemeket – azaz a vagyontárgyakat is – és kötelezettségeket egyaránt magában foglaló összességről van szó. Tehát egy büntető eljárás során az elkobzásnál figyelemmel kell lenni arra, hogy az elkövető vonatkozásában mi minősül lefoglalható vagyonnak, hiszen az előbbieket okán például a hitelező pénze nem az elkövető büntetendő cselekményéből származó vagyona. Vagy egy másik példa szerint az adók és járulékok meg nem fizetése esetén szerzett illegális jövedelem sem képezi az elkövető lefoglalható vagyonát, hiszen azok az adóhatóságot illetik.

Visszatérve az uniós irányelv előírására fontos hangsúlyozni, hogy az irányelv – meghatározott elkövetési magatartások tekintetében – a „*saját jövedelem tisztára mosásának*” büntetendővé tételét is előírja, vagyis az a) és b) pontban említett elkövetési magatartások esetén – átalakít, átruház, eltitkol, elleplez – ha „*azt olyan személyek valósítják meg, akik elkövették vagy részt vettek abban a büntetendő cselekményben, amelyből a pénz és/vagy a vagyon származik*”.²⁵³ Nem írja elő viszont a saját pénz mosásának büntetendőségét – a *ne bis in idem*²⁵⁴ elvre figyelemmel – a pénz és/vagy vagyon pusztán megszerzése, birtoklása vagy felhasználása esetén. Így tehát a tagállamoknak a saját pénz mosását nem általános jelleggel kell kriminalizálniuk a jogharmonizáció során.

²⁵² Gárdos István: A vagyontárgy és a vagyon fogalma a Ptk.-ban. *Gazdaság és Jog*, Budapest, 2018/11., 3-10. pp.

Forrás: https://ptk2013.hu/wp-content/uploads/2018/11/GJ201811_3-10_Gardos.pdf

(Megtekintve: 2024. 01. 25.)

²⁵³ 12007P számon közzé tett, az Európai Unió Alapjogi Chartája 3. cikk. A személyi sérthetlenséghez való jog.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT>

(Megtekintve: 2024. 03. 25.)

²⁵⁴ *ne bis in idem* – A kétszeres eljárás tilalma

A Bíróság szerint a *ne bis in idem* esetében három területen kell vizsgálni az azonosságot:

azonos-e a tényállás, azonos-e a terhelt, azonos-e a jogtárgy-sérelem. (Pápai-Tarr Ágnes: A *ne bis in idem* elv az Európai Bíróság gyakorlatában. Miskolci Jogi Szemle, Miskolc, 2007/2.)

A magyar büntetőjog jelenleg nem ismeri az autonóm pénzmosás kategóriáját, vagyis azt, amikor alapcselekmény nélküli szokatlan tranzakciók is pénzmosásnak minősülhetnek. A magyar Btk. alapján a pénzmosás megállapításához szükségeszerű az alapbűncselekmény továbbá – a Kúria értelmezése szerint²⁵⁵ – ennek térben és időben elkülönülten, anyagi halmazatban kell állnia a pénzmosással. Ennek megfelelően a törvény egyértelművé teszi, hogy az eredet leplezése, mint célzat kizárólag a vagyon büntetendő cselekményből való származására vonatkozhat. Most vizsgáljuk meg a pénzmosás tényállási szerkezetét.

3. A pénzmosás tényállási elemei

A pénzmosási alakzatok elkövetési tárgya a büntetendő cselekmény elkövetéséből származó pénz és/vagy vagyon. E másik büntetendő cselekmény lehet egy másik személy által elkövetett bűncselekménye, ilyenkor a pénzmosás járulékos bűncselekmény, úgynevezett utólagos bűnkapcsolati alakzat. Származhat továbbá az elkövető korábbi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményéből is – függetlenül attól, hogy esetleg már letöltötte érte a kiszabott büntetést. Az alapcselekmény leplezésére szolgáló utócselekményt a Btk. 399. § (3) bekezdés²⁵⁶ szerint önálló bűncselekménynek tekintjük, mivel ez esetben nincs bűnkapcsolati alakzat. A korábbi joghelyzet alapcselekményként a szabadságvesztéssel büntetendő cselekményeket határozta meg, a hatályos Btk. a kört már kiszélesíti az összes büntetendő cselekményre, vagyis kiterjeszti a büntetőjogi felelősséget. Ugyanakkor kikerült a korábban meghatározott dolog fogalma.

²⁵⁵ Ugyanezt támasztja alá a büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes pénzmosással kapcsolatos körlevele is, amely szerint: „A pénzmosás elkövetési tárgya az alapcselekményből származó dolog, ezért a járulékos deliktum elkövetése fogalmilag kizárt mindaddig, amíg az alapcselekmény – vagy az alapcselekményt alkotó, önálló büntetőjogi értékelésre is alkalmas részeselekmény – elkövetése nem fejeződött be.” (A büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes 1/2017. (VII. 31.) LÜ h. körlevele a pénzmosás miatti bűnügyekben követendő ügyészi gyakorlat büntetőjogi szempontjairól 8. pont)

Dr. Belovics Ervin legfőbb ügyész helyettes: 1/2017. (VII. 31.) LÜ h. körlevele. Budapest, 2017.

Forrás: <https://ugyeszseg.hu/pdf/korlevelek/1-2017%20luh.pdf>

(Megtekintve: 2024. 03. 25.)

²⁵⁶ (3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megfiúsításában, vagy
b) a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megfiúsítására törekszik.

A Btk. 402. § (1) bekezdésében²⁵⁷ foglalt értelmező rendelkezés ad kiegészítést az összes felmerülő pénzügyi tevékenység, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevételére vonatkozó fogalmakra. Ennek azért van jelentősége mert nélkül nem valósulhatna meg a pénzmosás. Fontos azonban megjegyezni, hogy a készpénzes felvétel sem pénzügyi műveletnek, sem gazdasági tevékenységben való felhasználásnak nem tekinthető, ahogyan egy egyszerű pénzáttalás sem – például a hozzátartozó számlájára.

A törvény szövege alapján az alapcselekmény büntetendősége nem kötődik a magyar Btk. -hoz, amivel kapcsolatosan két kérdés merülhet fel. Egyfelől nem kizárt az olyan értelmezés, amely szerint a más állam büntetőjoga szerinti büntetendő előcselekmény is megalapozhatja a pénzmosás miatti felelősséget. Ezt az értelmezést támasztják alá a pénzmosás általános kriminológiai sajátosságai, valamint a nemzetközi normák is. A gyakorlat számára ez a kérdés legfeljebb közvetett módon jelentkezhethet, akkor, amikor valamely más bűncselekmény miatt folyó eljárásban derülhet fény arra, hogy az elkövető jövedelme más államban büntetendő cselekményből származik. Másrészt pedig lényeges lehet, hogy amennyiben a magyar hatóságok tudomást szereznek más államban folyó büntetőeljárásról, amelyet az alapcselekmény miatt folytatnak, de a pénzmosási tevékenységre Magyarországon került sor, nem kell kivárni a külföldi büntetőeljárás befejezését a pénzmosás miatti felelősségre vonáshoz, azonban az alapcselekmény büntetőjogi tényeit éppúgy bizonyítani kell. Ennek nehézsége a bizonyítási kétség körében van jelentőséggel.

További megállapítás szerint nem szükséges, hogy az adott cselekmény elkövetőjére a jogerős ítélet kiszabása megtörténjen a pénzmosás miatt folytatott eljárás idején, elegendő az alapcselekmény büntetendőségi tényeinek megállapítása. Ugyanis a büntetendő cselekményként való meghatározás azt teszi lehetővé, hogy olyan esetekben is megállapítható legyen a pénzmosás, ha az alapcselekmény elkövetője személyét érintő büntetendőségi akadály miatt (gyermekkor, kóros elmeállapot) nem büntethető.

²⁵⁷ (2) A 399–400. § alkalmazásában pénzügyi tevékenységen, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevételén a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási, befektetési szolgáltatási vagy befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatási, árutőzsdei szolgáltatási, befektetési alapkezelési, kockázati tőkealapkezelési, tőzsdei, központi értéktári vagy központi szerződő fél, vagy biztosítási, viszontbiztosítási vagy független biztosításközvetítói, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztári, magánnyugdíjpénztári vagy foglalkoztatói nyugdíj-szolgáltatási tevékenységet, illetve annak igénybevételét kell érteni.

4. A pénzmosás alakzatjainak vizsgálata

A pénzmosásnak hat alakzata van:

1. a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyon eredetleplezési célzattal elkövetett pénzmosás [Btk. 399. § (1) bekezdés],²⁵⁸
2. a bűnpártoló pénzmosás [Btk. 399. § (2) bekezdés],²⁵⁹
3. a segítő pénzmosás [Btk. 399. § (3) bekezdés],²⁶⁰
4. a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyon megszerzését, rendelkezését, átruházását követi el eredetleplezési célzattal elkövetett pénzmosás [Btk. 399. § (4) bekezdés],²⁶¹
5. a pénzmosásra irányuló előkészület [Btk. 399. § (8) bekezdés].²⁶²
6. valamint a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont, eredetleplezési célzat nélkül elkövetett pénzmosás [Btk. 400. § (1) bekezdés].²⁶³

A kutatásban a saját pénzmosás fogalma alatt, a saját büntetendő cselekményből származó pénzre és/vagy vagyonra elkövetett pénzmosást értem. Az (1) bekezdést tekinthetjük klasszikus pénzmosásnak, a (2) és (3) bekezdés nevezhetjük dinamikus a (4) bekezdés pedig statikus pénzmosásnak. Ugyanakkor a (8) bekezdés szerinti előkészület és a 400. § (1) bekezdés szerinti gondatlanság is büntetendő.

²⁵⁸ Btk. 399. § (1) Aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét, a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi vagy elleplezi, pénzmosást követ el.

²⁵⁹ Btk. 399. § (2) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése céljából a vagyont mástól átveszi, elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, vagy arról rendelkezik.

²⁶⁰ Btk. 399. § (3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy

b) a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekszik.

²⁶¹ Btk. 399. § (4) Pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont

a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy

b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik.

²⁶² Btk. 399. § (8) Aki pénzmosásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

²⁶³ Btk. 400. § (1) Aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik, és gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A gondatlan pénzmosás esetében a gondatlanság a pénz és/vagy vagyon bűnös eredetének felismeréséhez kapcsolódik, és ez tipikusan hanyagságban valósul meg. Azonban a konkrét elkövetési magatartást szándékosan valósítja meg az elkövető és mindig más személy büntetendő cselekményéhez járul hozzá.²⁶⁴ Ezzel kapcsolatban fontos azonban kiemelni, hogy a bejelentési kötelezettség elmulasztása elkövethető szándékosan²⁶⁵ és gondatlanul²⁶⁶ is. Szándékosság esetén a tettes tud a bejelentési kötelezettségről, rendelkezik a bejelentés alapjául szolgáló információval és ennek tudatában mulasztja el a bejelentés megtételét. Ugyanakkor a szándéka lehet egyenes – *dolus directus* – és eshetőleges szándék – *dolus eventualis* – is. Gondatlanság esetén a tettes rendszerint hanyagsága, felületessége vagy a tőle elvárható megfelelő körültekintés hiánya miatt nincs tisztában bejelentési kötelezettségével. Kérdés azonban, hogy a bejelentési kötelezettség vonatkozásában a hanyagsága adódhat abból is, hogy szándékosan nem tartja be a Pmt.-ben előírt kötelezettségét valaki. Hangsúlyoznom kell továbbá, hogy amennyiben az elkövető tudja – vagy a tevékenységével összefüggésben tudnia kellene – hogy a bejelentési kötelezettsége olyan ügyletre vonatkozik, amely bűncselekménnyel összefüggésbe hozható pénzzel kapcsolatos, akkor már nem a bejelentési kötelezettség elmulasztásáért vonják felelősségre, hanem a pénzmosás tettesi vagy bűnsegédi elkövetői alakzatért. Ezt a gondolatmenetet erősíti a Pmt. magyarázatának az egység, halmazat kérdésköre is, amely szerint a pénzmosás tette nem tudja elkövetni a bejelentési kötelezettség elmulasztását, hiszen az büntetlen elő- vagy utócselekményként kerül értékelésre.²⁶⁷

A 2013. június 30-áig hatályban volt rendelkezések, büntetlenséget engedtek a hatóságnál tett feljelentés – vagyis ennek kezdeményezése – esetén. Ez a törvényes lehetőség a hatályos Btk. 400. §-ában foglalt cselekménynél maradt meg. A Btk. 400. § (3) bekezdése büntethetőséget megszüntető okot tartalmaz arra a gondatlanságból megvalósított esetre, ha az elkövető a hatóságnál önként feljelentést tesz, vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel. A büntetlenség csak a pénzmosásra vonatkozik, az alapcselekményre nem. Értelemszerűen

²⁶⁴ Btk. 401. § Aki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

²⁶⁵ Btk. 399. § esetében

²⁶⁶ Btk. 400. § esetében

²⁶⁷ Papp Zsófia: Magyarázat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényhez. Wolters Kluwer, VIII. fejezet, Bejelentési kötelezettség. pp. 295.

a bíróság enyhítő körülményként értékelheti a büntetés kiszabás körében a megtett feljelentést. Ugyanakkor a bejelentési kötelezettség elmulasztását ez nem érinti. A következő fejezetben elemzem a bejelentési kötelezettségre vonatkozó normatív tartalmat, valamint a bejelentési kötelezettség elmulasztásának jogi következményeit.

5. A bejelentés és annak elmulasztása

Ahogy azt már említettem a hatályos Btk. jelentős módosításon esett át a pénzmosással kapcsolatos passzusait tekintve a fentiek alapján. Ugyanakkor említést kell tenni a bejelentéssel kapcsolatos szabályozásról – pontosabban annak célzatos alakjáról – is, amely esetben nem beszélhetünk jelentős változásról. Mind a Btk. mind pedig a Pmt. meghatározza a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének követelményeit. Sőt, az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. Törvény (a továbbiakban: Kit.) is előír bejelentési kötelezettséget a 4. § (1) bekezdésben²⁶⁸ foglaltak szerint. A Pmt. 11. fejezete részletesen kifejti a bejelentés körülményeivel kapcsolatos kötelezettségeket, továbbá azt is, hogy ezen kötelezettségekből eredően a bejelentés megtétele nem eredményezi jogszabály vagy szerződés által adatközlés vonatkozásában előírt korlátozás megszegését, illetve nem keletkeztet polgári jogi vagy büntetőjogi felelősséget akkor sem, ha a bejelentés megtétele utóbb megalapozatlannak bizonyul. Mindez természetesen jóhiszemű magatartás esetén értendő. Véleményem szerint nehezen bizonyítható, – beismerés hiányában egyáltalán nem bizonyítható – hogy valaki nem jóhiszeműen járt volna el egy bejelentés kapcsán. Ugyanez érvényes a bejelentés elmulasztásának vizsgálata kapcsán is, hiszen a bejelentő több tekintetben is védheti magát ezen vádakkal szemben, ami több okkal is indokolható. Az egyik ok, hogy a bejelentés elmaradása ritkán derül ki oly módon, – ha csak valaki más bejelentést nem

²⁶⁸ 4. § (1) A szolgáltatók, valamint a vagyoni nyilvántartást vezető szervek – a 16. § (1) bekezdése szerinti személyes adatok közlésével – haladéktalanul bejelentenek a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szervnek (a továbbiakban: hatóság) minden olyan adatot, tény, körülményt, amely arra utal, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya Magyarország területén a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá eső pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással (a továbbiakban: vagyon) rendelkezik.

tesz és az alapján bizonyíthatóan kerül a hatóság tudomására a bejelentési kötelezettség elmaradása – hogy az bármilyen hatósági intézkedést váltson ki. Ilyen eset például amikor egy ingatlan adás-vétele során az ingatlan ügylettel foglalkozó szolgáltató saját – és természetesen ügyfele – érdekeit védve „nem ismeri fel” a bejelentés alapjául szolgáló tény, adatot vagy körülményt. Ilyen bejelentési kötelezettség elmulasztására nem, vagy csak nagyon nehezen deríthető fény. Az előbbi ingatlan ügylet példájánál maradva akkor is nehezen deríthető ki a bejelentés elmulasztása, amikor már az ügyvédi irodában az adás-vételi szerződés megkötésére kerül sor, tekintettel arra, hogy az eljáró ügyvéd esetében – természetesen itt a saját eljárására vonatkozó bejelentési körülményeket figyelembe véve – szintén nem tesz bejelentést, így ebben az esetben sem derül ki a bejelentési kötelezettség elmulasztása az alábbiak miatt.

A Pmt. 5. § d) pontja szerint²⁶⁹ az ügyvédek vonatkozásában a területileg illetékes ügyvédi kamara látja el a felügyeleti tevékenységet. A Pmt. 38. § (2) bekezdése szerint²⁷⁰ minden bejelentést a PEI FIU információs szervéhez kell megtenni. Náluk történik a bejelentett adatok operatív elemzése és esetleges továbbítása intézkedés megtételéhez. Az adatok kezelése a minősített adatokra vonatkozó előírások szerint kerül sor. Ha az említett ügyvéd nem tesz bejelentést az FIU-nak, akkor nem történik a Pmt. 39. §-ban²⁷¹ meghatározott intézkedés a felügyeleti szerve – vagy szükség esetén a

²⁶⁹ 5. § d) pont Az 1. § l) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában az e törvény alapján az ügyvédekre, a kamarai jogtanácsosokra, valamint a közjegyzőkre vonatkozó eltérő rendelkezések szerint: da) az ügyvédek és a kamarai jogtanácsosok esetében az a kamara, amelynek az ügyvéd, kamarai jogtanácsos a tagja (a továbbiakban: területi ügyvédi kamara),

²⁷⁰ 38. § (2) A pénzügyi információs egység a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetén belül, de az e törvényben meghatározott feladatkörében függetlenül működik.

²⁷¹ 39. § A pénzügyi információs egység bejelentés alapjául szolgáló tény, adat, körülmény felmerülése esetén a 48. § (1) bekezdésében és a 49. § (1) bekezdésében meghatározott információtovábbítás teljesítése céljából operatív elemzést végez. A pénzügyi információs egység az operatív elemzése során:

a) összeveti a nemzeti kockázatelemzésben meghatározott kockázatok figyelembevételével a 40. §-ban meghatározottak szerint kapott információkat az elemző-értékelő tevékenység céljából kezelt adatokkal, és automatizált kockázatelemzést végez;

b) * összeveti az e törvény, valamint az Unió területére belépő, illetve az Unió területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről és az 1889/2005/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2018/1672 európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2021. évi XLI. törvény (továbbiakban: készpénz ellenőrzéséről szóló törvény) alapján tudomására jutott információt, azon adatbázisok adatait, amelyekhez közvetlen hozzáféréssel rendelkezik, a nyilvános vagy bárki számára hozzáférhető adatokat, valamint az e törvény alapján beszerezhető adatokat, valamint az azok között fennálló összefüggéseket feltárja, értelmezi;

c) nyomon követi az a) pontban meghatározott adatokkal összefüggő pénzügyi műveleteket, folyamatokat, valamint az üzleti kapcsolatokat, ügyleti megbízásokat megvizsgálja;

d) dönt a 34. § (3) bekezdésében, a 35. § (4) bekezdésében, a 42–44. §-ban és a 46. §-ban meghatározottak végrehajtásának szükségességéről;

e) dönt az 49. §-ban meghatározott nemzetközi információcsere és együttműködés keretében alkalmazható intézkedésekről;

f) megállapításokat tesz, következtetéseket von le a 48. § (1) bekezdésében meghatározott információtovábbítás érdekében.

bűnügyi szervek – irányába, ezáltal akkor sem derül ki, hogy történt bejelentési kötelezettség elmulasztása, ha esetleg az említett ügyvéd kap egy felügyeleti ellenőrzést az illetékes Ügyvédi Kamarától. Ezzel kapcsolatban az ügyvédi tevékenység során – a Pmt. magyarázatában lévő példa szerint – ha és amennyiben nagyobb összeg kerül átutalásra az ügyvédi letéti számlára, majd az összeget több részletben kéri azt tovább utalni egy másik számlára a tulajdonosa, akkor ez már bejelentésre okot adó tény, adat vagy körülmény lehet az ügyvédnél alkalmazott kijelölt személynél. Ugyanakkor, ha a pénzeszköz forrása igazolt már nem merül fel bejelentési kötelezettség. Tapasztalatom alapján elmondhatom, hogy a pénzeszköz és/vagy vagyon forrására vonatkozó nyilatkozatot nem nehéz bemutatni, ezzel máris elkerülhető a bejelentési kötelezettség.

Tovább vizsgálva az esetet, kijelenthető, hogy ha és amennyiben a felügyeletet ellátó szerv vagy az FIU bejelentés alapjául szolgáló adatra, tényre vagy körülményre derít fényt a Pmt. 54. §-ban foglaltak alapján²⁷² csak a bejelentésre vonatkozóan teljesíthet

²⁷² 54. § (1) A bejelentés és az adatszolgáltatás teljesítéséről, annak tartalmáról, az elemző-értékelő tevékenységről, az ügylet teljesítésének a 34. § és a 35. § szerinti felfüggesztéséről, a bejelentő személyéről, valamint arról, hogy az ügyféllel szemben indult-e büntetőeljárás, az ügyfélnek, illetve harmadik személynek, szervezetnek a bejelentő, a pénzügyi információs egység, valamint a 42. § (2) bekezdése és a 75. § (2) bekezdése alapján megkeresett szolgáltató, a 43. § (2) bekezdése alapján megkeresett hatóság, a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szerv, valamint a 44. § és a 46. § alapján megkeresett szerv tájékoztatást nem adhat, és köteles biztosítani, hogy a bejelentés megtörténte, annak tartalma és a bejelentő személye titokban maradjon.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv bejelentő általi tájékoztatására, a 42. § (2) bekezdése és a 75. § (2) bekezdése alapján a szolgáltató megkeresésére, a 43. § (2) bekezdésében, a 44. és 46. §-ban meghatározott szerv megkeresésére, a 41. § (2) bekezdésében meghatározott tájékoztatásra, a 48. és 49. §-ban meghatározott információ továbbítására, valamint a szolgáltató és a közvetítő között létrejött megbízási szerződés tekintetében a megbízás keletkezését megelőző időszakra vonatkozóan a közvetítő által tett bejelentések szolgáltató általi megismerésére, valamint a központi kapcsolattartó pontra az e törvényben, vagy közvetlenül alkalmazandó európai uniós jogi aktusban meghatározott kötelezettségek teljesítése során.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az információk felfedésére az ugyanazon csoporthoz tartozó tagállami hitelintézetek és pénzügyi intézmények között, illetve ezen intézetek és intézmények és harmadik országokban letelepedett fióktelepeik és többségi tulajdonú leányvállalataik között, feltéve, hogy ezek a fióktelepek és többségi tulajdonú leányvállalatok maradéktalanul megfelelnek a 62. §-ban meghatározott csoportszintű politikáknak és eljárásoknak – beleértve az információ csoporton belüli megosztására vonatkozó eljárásokat is –, a csoportszintű politikák és eljárások pedig megfelelnek az ezen törvényben meghatározott követelményeknek.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az információk felfedésére a tagállambeli vagy olyan harmadik országbeli, az 1. § (1) bekezdés g) és h), valamint l) pontjában meghatározott szolgáltatók között, ahol e törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelmények alkalmazandók, ha az érintett személyek szakmai tevékenységüket ugyanazon jogi személyen vagy egy hálózaton belül folytatják.

(5) Az 1. § (1) bekezdés a) – e), g) és h), valamint l) pontjában meghatározott szolgáltató esetében az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az információ felfedésére az érintett két vagy több szolgáltató között, feltéve, hogy

a) az információk ugyanazon ügyfélre és ugyanazon, két vagy több kötelezett szolgáltatót érintő ügyletre vonatkoznak,

információt, azonban a bejelentő – jelen példánál maradva a bejelentést elmulasztó kijelölt személy – vonatkozásában a felfedés tilalma miatt nem adhat ki információt és nem kezdeményezhet semmilyen eljárást. Ezt erősíti a Pmt. 47. §-ban²⁷³ meghatározottak is, ugyanis az FIU csak saját stratégiai elemzői munkája céljából használhatja fel a tudomására jutott adatot, tényt és körülményt vagy titkot.

Hasonló a helyzet fordított esetben, amikor a felügyeletet ellátó szerv a felügyeleti tevékenysége során bejelentés alapjául szolgáló tény, adat vagy körülmény jut a tudomására, haladéktalanul tájékoztatja az FIU-t a Pmt. 37. § (1) bekezdés alapján.²⁷⁴ Azonban a bejelentést elmulasztó kijelölt személy kiléte jelen esetben sem derülhet ki. Az ügyvédi kamaráktól kapott tájékoztatás szerint a Pmt. 54. §-a alapján nem adhatnak erről információt. Ugyanakkor a PEI honlapján közzétett, a szolgáltatók által tett bejelentéseket tartalmazó 2023-as adatszolgáltatás alapján az alábbiak szerint alakultak a bejelentések száma:

b) a két vagy több érintett szolgáltató közül legalább az egyik e törvény hatálya alá tartozó tevékenységet folytat, és a többi szolgáltató más tagállamban vagy olyan harmadik országban honos, ahol e törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelmények alkalmazandók,

c) az érintett szolgáltatók az 1. § (1) bekezdés egyes pontjaiban meghatározott ugyanazon tevékenységet végzik, és

d) a szakmai titoktartás és a személyes adatok védelme tekintetében a belföldi követelményekkel egyenértékű követelmények irányadóak a szolgáltatókra.

(6) Az 1. § (1) bekezdés g) – h) és l) pontjában meghatározott szolgáltató esetében az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az ügyfél tájékoztatására arra vonatkozóan, hogy az ügyfél által végrehajtott vagy végrehajtandó ügylet jogszabályi rendelkezések megsértését eredményezi.

²⁷³ 47. § (1) A pénzügyi információs egység a 42–44. §, a 75. § (1) – (2) bekezdése alapján tudomására jutott adatot, titkot csak a 41. § (1) bekezdésében meghatározott stratégiai elemzésének ellátása érdekében, valamint a 48. § (1) bekezdésében és a 49. § (1) bekezdésében meghatározott célokból, a 39. §-ban meghatározott operatív elemzésének érdekében használhatja fel.

(2) A pénzügyi információs egység a 46. § alapján tudomására jutott adatot, titkot csak a 48. § (1) bekezdésében és a 49. § (1) bekezdésében meghatározott célokból, a 39. §-ban meghatározott operatív elemzésének ellátása érdekében használhatja fel.

(3) A pénzügyi információs egység a 42–44. § alapján tudomására jutott adatot, titkot a felügyeleti tevékenysége ellátása érdekében felhasználhatja.

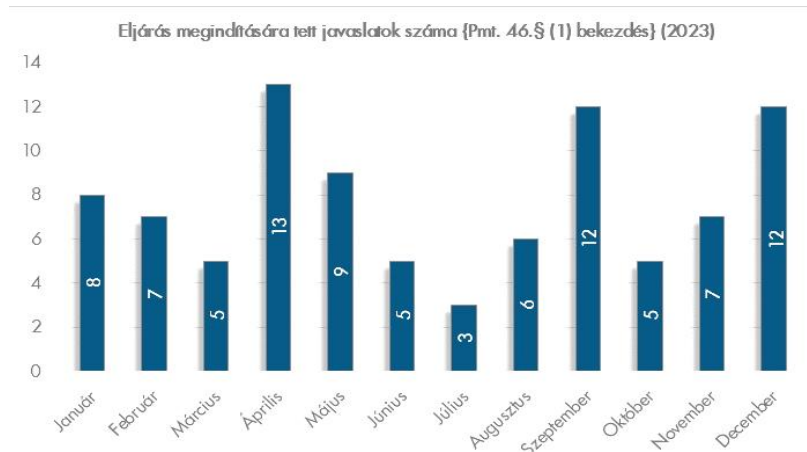
²⁷⁴ 37. § (1) Ha az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szervnek a felügyeleti tevékenysége során bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény jut a tudomására, arról haladéktalanul tájékoztatja a pénzügyi információs egységet.

BEJELENTÉSEK SZÁMÁNAK SZOLGÁLTATÓK SZERINTI MEGOSZLÁSA (2023)	
Bank	11794
Egyéb hitelintézet	13
Pénzváltó	994
Egyéb pénzügyi szolgáltató	2430
Befektetési szolgáltató	256
Biztosítási szolgáltató	69
Árutőzsdei szolgáltató	0
Önkéntes kölcsönös biztosítópénztár	2
Postai szolgáltató	0
Ingyanügyletet folytató szolgáltató	16
Könyvvizsgáló	9
Könyvelő	120
Adószakértő	2
Szerencsejáték-szervező	101
Nemesfém-kereskedő	0
Árukereskedő	0
Ügyvéd	13
Közjegyző	3
Virtuális fizetőeszköz váltó platform	60
Letétkezelő pénztárca-szolgáltató	0
Kulturális javak kereskedelmével foglalkozó szolgáltató	0
Kulturális javak kereskedelmével szabadkikötőkben foglalkozó szolgáltató	0
Bizalmi vagyonkezelő vállalkozása	21
Székhelyszolgáltató	772
Összesen:	16675

Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/statisztikai-adatok/statisztikai-adatok-2023>

Látható, hogy az előző példánál maradva az ügyvédek egy év alatt pusztán tizenhárom bejelentést tettek, holott az ingatlan adás-vételek számához viszonyítva nehezen képzelhető el, hogy csak ennyi esetben fordult elő bejelentésre okot adó adat, tény vagy körülmény. Hasonló torz adat található a közjegyzők vonatkozásában is.

Ugyanakkor a bejelentések alapján, havi bontásban a következők szerint alakult a hatósági eljárás kezdeményezése a PEI FIU adatai szerint:

A táblázat adatainak vizsgálata alapján megállapítható, hogy minimális volt a bejelentések alapján kezdeményezett eljárások száma, ami továbbra is a Moneyval által elvégzett ME vizsgálat eredményét igazolja. Tehát nem történt változás a legutóbbi MER jelentéshez képest. Továbbá megállapítható az is, hogy nincs korreláció az egyes felügyeleti hatóságok által kezdeményezett eljárások között. Ez valószínűleg annak tudható be, hogy eltérő információkkal rendelkeznek.

A korábbiakban láthattuk, hogy a Btk. 400. § (1) bekezdése vétségi alakzatban rendeli büntetni a Pmt.-ben meghatározott bejelentési kötelezettség elmulasztását. Ugyanakkor a bejelentési kötelezettséget előíró norma a Pmt. 30. § (1) bekezdése²⁷⁵ a bejelentés tartalmára vonatkozó előírás pedig a (2) bekezdése határozza meg.²⁷⁶

A Btk. tehát keretdispozícióként a Pmt.-re hivatkozik, vagyis a büntetőjogi tényállást a Pmt. rendelkezése tölti meg tartalommal. A bejelentésre kötelezett szolgáltatók az ügyfél-átvilágítás során tapasztalt adatok, tények, körülmények vagy személyek a Pmt. rendelkezései szerint kötelesek haladéktalanul bejelenteni és nem a Btk. előírásai miatt. Ugyanakkor a bejelentés minden esetben – ahogyan azt korábban már kifejtettem – jóhiszeműen történik, hiszen a szolgáltatók a feltárt információkat

²⁷⁵ Pmt. 30. § (1) A szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja

a) pénzmosásra,
 b) terrorizmus finanszírozására, vagy
 c) dolog büntetendő cselekményből való származására
 utaló adat, tény, körülmény (a továbbiakban együtt: bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény)
 felmerülése esetén köteles a 31. § (1) bekezdésében megjelölt személynek haladéktalanul írásban bejelentést (a továbbiakban: bejelentés) tenni.

²⁷⁶ Pmt. 30. § (2) Az (1) bekezdésben meghatározott bejelentésnek tartalmaznia kell

a) a szolgáltató által a 7–14/A. § alapján rögzített adatokat,
 b) a bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény részletes ismertetését és
 c) a bejelentés alapjául szolgáló adatot, tény, körülményt alátámasztó dokumentumokat, amennyiben azok rendelkezésre állnak.

szubjektív módon értékelik. A szubjektív döntése alapján nem várható el tőle minden – például egy hamis okirat felhasználása miatt – pénzmosási kísérlet felismerése. Magyarországon nincs objektív ok alapján történő bejelentési kötelezettség. A Btk. 401. § rendelkezésében meghatározottak szerint, ha a bejelentésre kötelezett személy a Pmt.-vel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, vétségéget követ el. Úgy vélem itt tisztázni szükséges két dolgot is. Az egyik, hogy a haladéktalan bejelentés elmulasztását hogyan lehet bizonyítani. Pontosabban mennyi időt tekinthetünk haladéktalannak, ugyanis erre nincs értelmező rendelkezés és az előbb említett Pmt. magyarázata sem ad pontos felvilágosítást ezzel kapcsolatban. Tovább kutatva a kérdést rátaláltam a Kúria Büntetőjogi Kollégiumának 2008.El. II.E.3/14. számú²⁷⁷ elvi döntésére, amely szerint a „haladéktalan” idő nem azonosítható az "azonnal" fogalommal, tehát azzal az időponttal, amikor a titkos információ birtokába kerül a feljelentésre kötelezett hatóság. Ugyanis az FIU az információkat tartalmazó adatokat az információgyűjtést végző szerv rendelkezésére bocsátja haladéktalanul. Míg a feljelentés megtétele azonnal kell megtörténjen, pontosabban nem nyúlhat túl azon az időtartamon, ami – figyelembe véve az adatmennyiség terjedelmét, az ügy jellegét, bonyolultságát és személyi összefüggéseit is – szükséges annak a bűnüldözői megfontolásnak a kialakításához, hogy a beszerzett információk – jelen esetben a Btk. 317. §-a²⁷⁸ és 318. §-a²⁷⁹ szerint, valamint 399. §-ban és 400. §-ban – meghatározott bűncselekmények valamelyikének az elkövetésére utalnak, és azok bíróság elé tárása, a bűncselekmény bizonyíthatósága érdekében szükséges. Tehát az FIU által elvégzett operatív elemzése során birtokába került információkat „pusztán” haladéktalanul kell továbbítani, nem azonnal, hiszen nem feljelentés megtételére kötelezett hatóság. Ez nem erősíti a büntető eljárások eredményességét.

A másik nehézség a bejelentési kötelezettség elmulasztásának bizonyíthatóságára, hogy a bejelentésre kötelezett személynek nem volt tudomása olyan

²⁷⁷ Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel/bkv74>
(Megtekintve: 2024. 03. 26.)

²⁷⁸ Btk. 317. §-a értelmében az, aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihamarabb, nem tesz feljelentést, terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása miatt vonható felelősségre.

²⁷⁹ 318. § (1) Aki

a) terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt,

b) terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt, illetve terrorcselekmény elkövetőjét, vagy e személyekre tekintettel más személyt anyagi eszközzel támogat, vagy

c) a b) pontban meghatározott személyek támogatása céljából anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

adatokról, tényekről, körülményekről vagy személyekről, ami vagy aki miatt bejelentést kellett volna tennie. Ugyanis nehéz azt a megállapítást bizonyítani, hogy a bejelentő személynek minden esetben tudnia kellett – vagy legalább tisztában kellett volna lennie – minden ilyen adatról, tényről, körülményről vagy személyről. Előfordulhat olyan helyzet is, hogy egy bejelentési adat, tény vagy körülmény más megítélés alá esik a hatóság tekintetében, és más a szolgáltató tekintetében. Ezt erősíti a kutatásom során, a Belügyminisztérium által nyilvántartott és közzé tett Bűnügyi Statisztikai Rendszer (a továbbiakban: BSR) adatbázisában talált érdekes adat is. A 2018-óta nyilvántartott BSR bűnügyi és szabálysértési adatbázis szerint, a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt 2018. júliusától 2024. májusáig mindössze három esetben történt büntető eljárás kezdeményezése.²⁸⁰ A jelenlegi jogszabályi háttér egyre tágabb teret biztosít a pénzmosás, mint bűncselekmény miatti büntetőeljárás megindításának. Éppen ezért lehetőség van minél több ügyben legalább megpróbálni lefolytatni a büntetőeljárást. Amíg nem lesz nagyobb számban büntetőeljárás a pénzmosás miatt, és nem alakul ki egy egységes bírói gyakorlat, addig a pénzmosás elleni küzdelemben megakadunk az elméleti tematika szintjén.

²⁸⁰ Forrás: https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1lt%20b%c5%b1ncsel%ekm%c3%a9nyek_ver20240506014120.xlsx&Token=NIRJbG56OCtaN3dPcjUxRGNsaXhBcjFuZUNaU Fp1V0FYVzhHajVXMGJLRzlSekthWxtNHZzQ3VacWJvZVh3U3dFNHo3WTY3S2ZNLzJqVGI0UH pDMDdjalR6NtFRNURUT3EyODICZFpyd3o5TlpKcWhkU0tmNUtCL09CazF3ejA=
(Megtekintve: 2024. 05. 25.)

6. A bejelentés jogi kötelme

6.1. A cselekmény általános jellemzése

A bejelentési kötelezettség mondhatni évszázados jogi kötelem. Kötelezettség volt például *„Európában az orvosok számára, de így van ez a hatályos magyar egészségügyi törvényben is, hogy az orvos, amennyiben a betegnél nyilvánvalóan bűncselekményből származó sérülést fedez fel (ilyen például a lőtt seb), akkor a törvény szerint kötelessége haladéktalanul bejelentést tennie a rendőri szerveknek.”*²⁸¹ Ilyen esetben természetesen joggal várható el egy orvostól, hogy felismerje a bűncselekményre utaló tényt vagy körülményt, amely szerint a lőfegyver által okozott sérülés ritkán történik véletlenül, ezért nagy valószínűséggel bűncselekmény történt. Azt egyébként már a hatóságnak kell kideríteni, hogy valóban bűncselekmény történt, avagy sem, az orvos ezt nem mérlegelheti. Más a helyzet a gazdasági szolgáltatást nyújtó szereplők esetében. A gazdasági életben jelentős pénzek mozognak, ezek megfelelő kezeléséhez nélkülözhetetlen pénzügyi és gazdasági tevékenységet végző szolgáltató igénybevétele. Bár régen, amikor még nem volt bejelentési kötelezettség ezen szolgáltatók vonatkozásában, senki nem vonta kétségbe a működésük úgymond tisztaságát. Napjainkra azonban okkal vezették be ezen szolgáltatók vonatkozásában is a bejelentési kötelezettséget.

A pénzmosás elleni fellépés első állomása értelemszerűen a pénzügyi szolgáltató szervezetek alkotják, a tőlük érkező bejelentések nagymértékben segíthetik a pénzmosás elleni küzdelem prevencióját, végső soron pedig az AML hatékonyságát. Ennek kapcsán természetesen a nyomozó hatóság munkáját is segíti. A kapcsolódó büntetőjogi tényállás a „bejelentési hajlandóságot” kívánja fokozni azáltal, hogy szankciót alkalmaz annak elmaradása esetén. A bejelentés megtételének fontosságát azonban nem az adja, hogy szankció alkalmazására kerül sor, hanem az, hogy a pénzügyi szolgáltatók mindennapi tevékenységük során olyan – jellemzően máshonnan nem beszerezhető – információk birtokába juthatnak, amelyek nélkülözhetetlenek a hatóságok részére a legsúlyosabb bűncselekmények elleni harcban. A pénzmosás büntetőjogi üldözésének második állomásaként kiterjesztették azon szolgáltatók körét, – a gazdasági szereplőkön túl –

²⁸¹ im Gál: 138 pp.

akiket bejelentési kötelezettség terhel. Ezen szolgáltatók meghatározása a Pmt. 1. § (1) bekezdésben vannak felsorolva.²⁸²

A szabályozás alapvetően „*abból indul ki, hogy az anyagi javak nagy összegű mozgását, mobilitását, befektetését, összetételét vizsgáló szervek és szervezetek megfelelő szisztéma működtetésével képesek kiszűrni a mögöttes bűncselekmények elkövetésére utaló adatokat, valamint ezek bejelentése fontosabb, mint a titoktartáshoz fűződő jog, illetve bizonyos szolgáltatók vonatkozásában ez kötelezettség is.*”²⁸³ A hatóságok számára tehát több irányból is érkezhethet információ. Ugyanakkor ezen megállapítás óta eltelt idő során jelentős változás történt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területén hazánkban is.

Az információs önrendelkezési jog nem abszolút és korlátozhatatlan jog, sőt. Törvény – bizonyos körülmények esetén – elrendelheti a személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az azonosítási és bejelentési kötelezettség előírása ugyanakkor nem korlátozza az információs önrendelkezési alapjogot az elkerülhetetlen és arányos mértéken túl, és már évek óta a Btk. is kimondja,

²⁸² 1. § (1) E törvény hatálya – a (3) és (4) bekezdésben meghatározott eltéréssel – kiterjed a Magyarországon székhellyel, fiókteleppel vagy telephellyel rendelkező

a) hitelintézetre;

b) pénzügyi szolgáltatóra;

c) foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményre;

d) önkéntes kölcsönös biztosítópénztárra;

e) nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést végzőre;

f) ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végzőre;

g) könyvvizsgálói tevékenységet végzőre;

h) könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végzőre;

i) játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervezőre;

j) nemesfémekkel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedőre;

k) árukereskedőre, amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést teljesít vagy fogad el;

l) ügyvédre, ügyvédi irodára, európai közösségi jogászra, európai közösségi jogász irodára (a továbbiakban együtt: ügyvéd), kamarai jogtanácsosra, közjegyzőre;

m) bizalmi vagyongazdálkodóra;

n) virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóra;

o) letétkezelő pénztárca-szolgáltatóra;

p) kulturális javak (műalkotások, régiségek) forgalmazásával vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;

q) kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy forgalmazásával szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot; és

r) székhelyszolgáltatóra.

²⁸³ TÓTH Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002. pp. 364 - 365.

hogy nem sérti a gazdasági titok²⁸⁴ (értékpapír-, bank-, üzleti stb. titok) védelméhez fűződő érdekeket sem.

Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy az ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettség jogszabályban történő előírása nem korlátozza az információs önrendelkezési alapjogot az elkerülhetetlen és arányos mértéken túl, és a Btk. vonatkozó pontja is kimondja, hogy nem sérti sem az üzleti titkot, sem a bank titkot, valamint az értékpapírtitok védelméhez fűződő érdekeket sem.²⁸⁵

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem hatékonyabbá tétele érdekében a bejelentési kötelezettség elmulasztását külön bűncselekményként rendeli büntetni a törvényhozó. Ugyanis a szolgáltatók mindennapi tevékenységük során olyan információk birtokába is juthatnak, amelyek a hatóság számára nem elérhető. Bár a Pmt.-ben előírt ügyfél átvilágításra és egyéb belső szabályokra vonatkozó kötelezettség nem teljesítése esetén közigazgatási bírság szabható ki, azonban a bejelentési kötelezettség elmulasztása – annak megfelelő bizonyítása esetén – már bűncselekménynek minősül. Ilyen vonatkozásban a Pmt. 31. §-ban²⁸⁶ és a Kit. 4. § (2) bekezdésében²⁸⁷ a szolgáltatóknál előírt bejelentés megtételére kijelölt személy hiánya önmagában is felveti a bejelentési kötelezettség elmulasztásának lehetőségét. Ezért a felügyeleti hatóságoknak kötelessége vizsgálni a szolgáltatóknál a kijelölt személy

²⁸⁴ Btk. 413. § (2) bekezdés Nem valósítja meg a gazdasági titok megsértését, aki:

b) pont a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával, a bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének tesz eleget, vagy ilyet kezdeményez, akkor sem, ha az általa jóhiszeműen tett bejelentés megalapozatlan volt.

²⁸⁵ Btk. 413. § (2) Nem valósítja meg a gazdasági titok megsértését, aki

a) a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó törvényben meghatározott kötelezettségének tesz eleget, vagy

b) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával, a bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének tesz eleget, vagy ilyet kezdeményez, akkor sem, ha az általa jóhiszeműen tett bejelentés megalapozatlan volt.

²⁸⁶ Pmt. 31. § (1) bekezdés A szolgáltató köteles kijelölni – a szervezet sajátosságától, különösen annak méretétől és a vezetői szintek számától függően – egy vagy több személyt (a továbbiakban: kijelölt személy), aki a szolgáltató vezetőjétől, foglalkoztatottjától és segítő családtagjától érkező bejelentést a pénzügyi információs egységnek haladéktalanul továbbítja. A kijelölt személy a szolgáltató vezetője, alkalmazottja vagy segítő családtagja lehet.

²⁸⁷ Kit. 4. § (2) bekezdés A szolgáltató köteles a tevékenységének megkezdését követő öt munkanapon belül kijelölni – a szervezet sajátosságától függően – egy vagy több személyt (a továbbiakban: kijelölt személy), aki az (1) bekezdés szerinti bejelentést haladéktalanul továbbítja a hatóságnak. A kijelölt személy kizárólag a szolgáltató vezetője, alkalmazottja lehet. A kijelölt személy nevééről, beosztásáról, valamint az ezekben bekövetkezett változásokról a szolgáltató a kijelöléstől, a változástól számított öt munkanapon belül köteles a hatóságot tájékoztatni. A kijelölt személy vonatkozásában a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény szabályait is megfelelően alkalmazni kell.

meglétét és annak hiánya esetén kötelezni a szolgáltatót a kijelölt személy adatainak a nyilvántartásba vételére. Természetesen a bejelentési kötelezettség elmulasztása akkor valósulhat meg, ha a szolgáltatónál történt ellenőrzés során megállapítható, hogy volt olyan tény, adat vagy körülmény, amit be kellett volna jelentenie és megtörtént a szolgáltatónál kijelölt személy adatainak a tájékoztatása a nyilvántartó hatóság felé. Ez persze csak akkor derül ki, ha a szolgáltató betartotta a Pmt. 6. §-ban²⁸⁸ előírt ügyfél-átvilágítási kötelezettségét. Ennek vizsgálatára azonban ritkán kerül sor tekintettel a szolgáltatók nagy számára, valamint a kockázati profil alapján történő kiválasztás miatt.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a Pmt. 30. § (3) bekezdése²⁸⁹ alapján minden végrehajtott vagy végrehajtandó ügylet, és az ügyfél által kezdeményezett, de végre nem hajtott ügylet esetében, továbbá a Pmt. 13. § (8) bekezdésében²⁹⁰ meghatározott esetben is köteles vizsgálni a bejelentés alapjául szolgáló információkat. Vagyis a szolgáltató nem

²⁸⁸ 6. § (1) A szolgáltató az ügyfél-átvilágítást köteles alkalmazni

- a) az üzleti kapcsolat létesítésekor;
- b) a négymillió-ötszáz ezer forintot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás teljesítésekor;
- c) árukereskedő esetében a hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás készpénzben történő teljesítésekor;
- d) háromezreszáz forintot meghaladó összegű, a Rendelet 3. cikk 9. pontjában meghatározott pénztátalásnak minősülő ügyleti megbízás teljesítésekor;
- e) a távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást szervező tekintetében a távszerencsejátéknak nem minősülő, nem hírközlő eszköz és rendszer útján szervezett fogadás esetében a hatszáz ezer forintot elérő vagy meghaladó összegű nyeresemény kifizetés, a távszerencsejátéknak nem minősülő, hírközlő eszköz és rendszer útján szervezett fogadás esetében a hatszáz ezer forintot elérő vagy meghaladó összegű játékos egyenlegről történő kifizetés teljesítésekor;
- f) pénzmossásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény felmerülése esetén, ha az a) – e) vagy i) pontban meghatározottak szerint átvilágításra még nem került sor;
- g) ha a korábban rögzített ügyfélazonosító adatok valóságával vagy megfelelőségével kapcsolatban kétség merül fel,
- h) ha az ügyfél-azonosító adatokban bekövetkezett változás kerül átvezetésre és kockázatérzékenységi megközelítés alapján szükséges az ügyfél-átvilágítás ismételt elvégzése;
- i) háromezreszáz ezer forintot elérő, illetve azt meghaladó összegű pénzváltás és virtuális fizetőeszköz átváltás esetén.

(2) Az (1) bekezdés b), c) és i) pontjában meghatározott átvilágítási kötelezettség kiterjed az egymással ténylegesen összefüggő, több ügyleti megbízásra, ha ezek együttes értéke eléri az (1) bekezdés b), c) és i) pontjában meghatározott összeget. Ebben az esetben az átvilágítást azon ügyleti megbízás elfogadásakor kell végrehajtani, amellyel az ügyleti megbízások együttes értéke eléri az (1) bekezdés b), c) és i) pontjában meghatározott összeget.

²⁸⁹ Pmt. 30. § (3) A szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja pénzmossásra, terrorizmus finanszírozására vagy dolog büntetendő cselekményből való származására utaló adat, tény, körülmény felmerülését a végrehajtott vagy végrehajtandó ügylet és az ügyfél által kezdeményezett, de végre nem hajtott ügylet esetében, valamint a 13. § (8) bekezdésében meghatározott esetben is köteles vizsgálni.

²⁹⁰ Pmt. 13. § (8) Ha a szolgáltató nem tudja végrehajtani a 7–10. §-ban meghatározott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket, akkor az érintett ügyfélre vonatkozóan köteles megtagadni az ügyfél megbízása alapján fizetési számlán keresztül művelet végzését, üzleti kapcsolat létesítését és ügylet teljesítését, vagy köteles megszüntetni a vele fennálló üzleti kapcsolatot.

mentesítheti magát a bejelentési kötelezettség elmulasztása alól azzal, hogy tulajdonképpen nem vált ügyfelévé a személy ezért ügyfélátvilágítást sem csinált.

A vizsgálatok azt mutatják, hogy munkajogi szempontból nincs meghatározva, hogy a kijelölt személy milyen módon töltse be a megbízatását, hiszen a Pmt. 31. § (1) bekezdése szerint lehet a szolgáltató vezetője, segítő családtagja vagy alkalmazottja. Az alkalmazott esetében sincs arra vonatkozó előírás, hogy milyen jogviszonyban kell alkalmazni a kijelölt személyt. Egyik ellenőrzésem során tapasztalatam ugyanis olyan esetet, amikor a kijelölt személy havi kétórás munkaviszonyban volt foglalkoztatva az egyik nagy pénzintézetnél, és ezt a személyt úgymond „bérmunkába” – megbízási jogviszonnyal – kölcsön adták a pénzintézet ingatlan ügyletekkel foglalkozó másik cégének, ahol szintén ő végezte a kijelölt személyre vonatkozó feladatokat. Kérdés merült fel az ellenőrzés során, hogy ha valóban havonta csak két órát dolgozik a kijelölt személy, akkor a Pmt. 12. § (1) bekezdésében²⁹¹ előírt ügyfél-átvilágítás naprakészsége, pontossága és a kockázati besorolás meghatározását hogyan végzi el ennyi idő alatt a kijelölt személy. Továbbá egy esetleges bejelentést hogyan tud haladéktalanul megtenni bármelyik munkáltatójánál tapasztalt adat, tény vagy körülmény vonatkozásában. A munkajogi szempontok vizsgálata azonban nem tartozik a felügyeleti szerv ellenőrzési hatáskörébe, így ezzel kapcsolatban nem is tehettem megállapítást az ellenőrzési jelentésben.

A bejelentés során a hatóság számára átadott információk vizsgálata alapján már a hatóságnak kell mérlegelnie, hogy milyen intézkedést hoz, továbbítja az információt, hogy kezdeményezzenek büntető eljárást, avagy sem. Ugyanakkor ennek vizsgálatánál figyelembe kell venni az ügy összes körülményeit, így például azt is, hogy a bejelentőnek tudomása volt, – vagy legalábbis kellett volna tudnia – hogy pénzt akarnak tisztára mosni a segítségével. Továbbá vizsgálni kell, hogy a bejelentés alapjául szolgáló vagyon értéke arányban áll-e a bejelentett személy jogszerű jövedelmével, valamint, hogy a büntetendő cselekményre és a vagyonszerzésre azonos időszakon belül került-e sor. Láthatjuk, hogy a bejelentés vizsgálatának eredménye dönti el az ügy további menetét. Ennek megfelelően

²⁹¹ Pmt. 12. § (1) A szolgáltató – a (2a) bekezdés kivételével – köteles biztosítani, hogy az ügyfélre vonatkozóan a 7–10. § alapján rendelkezésre álló adatok és okiratok, valamint az ügyfél kockázati szintjének meghatározása naprakészek legyenek, így különösen az ügyfélre vonatkozóan rendelkezésre álló adatok és okiratok megváltozásáról történő tudomásszerzés esetén, a tényleges tulajdonosra vonatkozó adatok jogszabály alapján történő ellenőrzése céljából vagy az adózás területén történő együttműködés teljesítése érdekében a szolgáltató – a (2a) bekezdés kivételével – köteles ellenőrizni az ügyfeleiről rendelkezésre álló adatokat.

különbséget kell tenni a bejelentés és a feljelentés között, hiszen két különböző jogi procedúráról van szó. Fontos megemlíteni, hogy feljelentés esetén a feljelentő bűncselekmény gyanúja miatt kezdeményezi a büntetőeljárás megindítását. Míg a bejelentési kötelezettség teljesítésekor elegendő a szokatlan adatok, tények és körülmények szubjektív bizonyossága is, vagyis nem kell elérnie az alapos gyanú szintjét. Sokan ezt nem tudják ezért keverik össze a bejelentési kötelezettséget, a feljelentési kötelezettséggel.

A feljelentési kötelezettség szűkebb körben alkalmazható, mint a feljelentési jogosultság a hatályos jog értelmében. Míg az állampolgárok részére a feljelentési kötelezettség nincs előírva, ezzel szemben a hatóságnak van ilyen kötelezettsége. Továbbá a hatóságnak feljelentés esetén további intézkedési kötelezettsége van, és az intézkedéséről alakszerű határozatot kell hoznia a nyomozás elrendeléséről, annak megtagadásáról, vagy a feljelentés kiegészítéséről.

Van azonban konkrét példa amikor a feljelentés elmulasztása miatt szükséges a büntető eljárást kezdeményezni. Ha ugyanis a bejelentésre kötelezett szolgáltató – pontosabban a szolgáltatónál kijelölt személy – tisztában van azzal, hogy a szolgáltatása igénybevétele arra irányul, hogy az ügyfele terrorizmus elkövetéséhez nyújt segítséget és nem tesz bejelentést, akkor nem a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt kerül felelősségre vonásra, hanem a Btk. 317. §-ban²⁹² meghatározott elkövetési magatartás miatt indul meg a büntetőjogi eljárás vele szemben.

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztásának vétsége tisztán mulasztáson alapuló bűncselekmény, melyet a Pmt. 23. §-ában meghatározott bejelentési kötelezettség szándékos elmulasztásával valósít meg az elkövető, ugyanakkor teljesítése nem könnyű feladat. A korábban már említett statisztikai adatokból láthattuk, hogy a pénzügyi tevékenységet végző szolgáltatóktól kiugróan magas bejelentés érkezett az FIU-hoz a vizsgált időszakban. A pénzügyi szolgáltatóknál a bejelentés alapjául szolgáló adatok, tények és körülmények felismerése már automatizálva történnek. A pénzügyi szolgáltatók által alkalmazott pénzügyi átutalásokat figyelő rendszer (a továbbiakban: CTR²⁹³) segíti a bejelentésre okot adó körülmény felismerését. A rendszer

²⁹² Btk. 317. §-a értelmében az, aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása miatt vonható felelősségre.

²⁹³ CTR – Currency Transaction Report (Pénzváltási tranzakciók riportja)

figyeli a szokatlan tevékenységeket, vagy bejelentésre okot adó körülményeket, különös tekintettel a magas kockázatú ügyfeleket érintő tranzakciókat, mint például a kiemelt közszereplőket, a szokatlan pénzügyi műveleteket vagy a bűncselekményekben már érintett személyeket. A CTR alkalmazásával gyorsulnak és pontosabbá válnak a SAR bejelentések megtétele. Ugyanakkor a SAR bejelentések megtételével ellentétben a CTR-ek kifejezetten a nagyösszegű és/vagy szokatlan devizatranzakciókra összpontosítanak a pénzügyi szektorban, amelynek célja a pénzmozgások nyomon követése. Tehát a CTR nem helyettesíti a SAR-t, csak kiegészíti azt, ezzel segítve a pénzügyi szolgáltatók Pmt.-ben előírt kötelezettségeik teljesítését.

A technológiai újítások hatalmas lehetőségeket biztosíthatnak az AML/CFT hatékonyságának, valamint eredményességének növelésére is. Az elmúlt években az FATF globális hálózatának operatív ügynökségei és az Egmont csoport közösen különböző digitális eszközöket építettek be operatív erőfeszítéseik támogatására. Ezek az eszközök az automatizálástól a nagy adatkészletek, a big data és a fejlett elemzések, például a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: AI²⁹⁴) és a gépi tanulás használatáig terjednek.²⁹⁵ Ennek egyik hozadéka lesz az is, hogy az AML/CFT hatóságoknál is bevezetésre kerül a digitalizációs működési operatív rendszer²⁹⁶ amely magában foglalja a digitalizációt és a transzformációt, ezzel megkönnyítve az ML/TF elleni küzdelemben dolgozó szakemberek munkáját. A célkitűzés elérése által jelentősnek mondható adatot képesek feldolgozni, olyanokat is, amiket jelenleg az eltérő információk és adatkörnyezet miatt nem képesek. A jövőbeni tervekről, mint az új technológiák lehetőségei és kihívásai az AML/CFT küzdelem során, valamint a helyzetfelmérés az adatgyűjtésről, az együttműködésen alapuló elemzésről és az adatvédelemről szóló kiadvány már elérhető az FATF weboldalán.²⁹⁷ Ezekről egy másik kutatás során lehet beszámolni.

Forrás: <https://www.reidellawfirm.com/aml-terms-easily-confused-suspicious-activity-report-sar-vs-currency-transaction-report-ctr/>

(Megtekintve: 2024. 05. 22.)

²⁹⁴ AI – Artificial Intelligence

²⁹⁵ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Digital-Transformation-executive-summary.pdf>

(Megtekintve: 2024. 05. 22.)

²⁹⁶ Digital Transformation of AML/CFT for Operational Agencies

Forrás: <https://egmontgroup.org/news/publication-of-the-joint-eg-fatf-digital-transformation-report/>

(Megtekintve: 2024. 05. 22.)

²⁹⁷ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Digitaltransformation/Opportunities-challenges-new-technologies-for-aml-cft.html>

(Megtekintve: 2024. 05. 22.)

Az előzők alapján láthattuk tehát, hogy a pénzmosás felderítése nem könnyű feladat, különösen azért sem, mert ha meg is történik egy bejelentés, a hatóság nincs mindig az alapbűncselekményre utaló adat birtokában, hiába következtethető ki a pénzmosás gyanúja. A pénzmosás sajátossága ugyanis, hogy nincs megszemélyesíthető sértett, aki feljelentést tenne, így a bejelentési kötelezettségen kívül a bűncselekmény elkövetésének ténye, csak fokozott felderítői munka és a hatóságok közötti megfelelő és gyors információ áramlás eredményeként történhet meg a büntető eljárás kezdeményezése. A pénzmosás rendbeliségét nem az alapcselekmény rendbelisége határozza meg, hanem az elkövetési tárgyakra kifejtett elkövetési magatartások időbeli, és az elkövetők szándéka szerinti kapcsolat határozza meg. Úgy vélem azonban, hogy a pénzmosás előzményeként – értelemszerűen minél nagyobb összeget kívánnak tisztára mosni, annál súlyosabb – bűncselekmény húzódik meg. A *sui generis* előkészületként szabályozott pénzmosás elkövetésében való megállapodás – az előzőekben írtakkal szemben – az alapcselekmény elkövetésének megkezdése előtt is sor kerülhet. Ebben az esetben már nem védekezhet az elkövető azzal, hogy nem tudott úgymond a „piszkos pénzről”. Ugyanakkor a pénzmosás bűncselekményének az üldözése csekélynek mondható – főleg a bejelentések megtételének hiánya miatt is – annak ellenére, hogy jellemzően szervezett bűnözői csoportok deríthetők fel és felderítésükkel nem csak a társadalom tisztulna meg, de gazdasági hasznosság is elérhető lenne.

A pénzmosás bűncselekmény jogi tárgya kettős: elsősorban a szervezett bűnözés elleni fellépés eredményességéhez, másrészt – azonban az előzővel együtt – a pénzintézeti rendszer működésébe vetett bizalom megerősödéséhez és annak megőrzéséhez fűződő társadalmi érdek. Bár magának a pénzmosásnak gyakorlatilag nincs sértettje, mégis jelentősen veszélyesnek mondható mind a társadalomra mind a gazdasági, pénzügyi helyzetre tekintve.

X. Fejezet

1. A pénzmosás elkövetésének vizsgálata empirikus kutatás és a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel a gondatlan és a szándékos elkövetési magatartásra

Ebben a fejezetben kifejtem a gyakorlati tapasztalataimat és az azokból merített következtetéseimet. Továbbá megvizsgáltam, hogy a magyar bírói ítélkezési gyakorlatban milyen dogmatikai kérdések merülnek fel ugyanannak a gazdasági eseménynek a büntetőjogi megítélésében, és a kapott eredményt itt kívánom reprezentálni. Kijelenthető ugyanis, hogy még a legnevesebb szakértők is képesek egymásnak teljesen ellentmondó szakvéleményt adni ugyanarról a gazdasági tevékenységről, eseményről a pénzmosás bűncselekményének vizsgálata során.

Ahogy azt az eddigiek alapján láttuk, a pénzmosással kapcsolatos látencia kettős. Jellemző ugyanis, hogy vagy az alpbűncselekmény nem jut a hatóságok tudomására – ezáltal nem is indul eljárás – vagy egy felderített – a pénzmosás tekintetében nevezhetjük alap – bűncselekmény miatt megindult eljárást követően maga a pénzmosás marad rejtve. A vagyonleplezési célzat fennállása mindkét esetben mondhatni szükséges az elkövetők tekintetében. A korábban említett – és az uniós normának megfelelően elvégzett Btk. módosítások következtében – a jogalkotó a Btk. 399. § (1) és (2) bekezdéséből kivette a büntetendő cselekmény másnak eltulajdonítását, ezáltal azt a pénzmosás elkövetője saját maga is megvalósíthatja. A jogalkotó célja ezzel egyrészt az volt, hogy a pénzmosás elkövetési tárgyának tartalmát kiterjessze, és ezáltal összevont tényállást alkosson az orgazdasággal, valamint – a már korábban említett uniós jogharmonizációs kötelezettség miatti szükségesség alapján – új minősítési rendszert hozzon létre.²⁹⁸

²⁹⁸ Jacsó Judit, Udvarhelyi Bence: A pénzmosás elleni küzdelem Magyarországon. In.: Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai, különös tekintettel az adócsalás, a korrupció, a pénzmosás és a büntetőjogi compliance nemzeti szabályozására, valamint a kiberbűnözésre. (Szerk.: Farkas Ákos, Gerhard Dannecker, Jacsó Judit). Wolters Kluwer, Budapest, 2019. pp. 295-309.

A bírói gyakorlat alkalmazása körében Phd. Dr. Mezei Kitti, a Kúria főtanácsadójának a pénzmosással kapcsolatban szerzett tapasztalatai alapján írt tudományos kutatásáról szóló munkáját vizsgáltam meg. A szerző főleg a saját pénzmosást, mint szándékosan elkövetett büntetendő cselekményről szerzett bírói tapasztalatait fogalmazta meg monológjában.²⁹⁹

A saját pénzmosás megállapítása tekintetében, a törvényi tényállás alanyi eleme szerinti eredetleplezési célzatra is szükség van. A pénzmosás ilyen vonatkozásban csak szándékosan követhető el, és a leplezésre irányuló sajátos célzat megfogalmazásából következően kizárólag egyenes szándékkal. A bűncselekmény célzatát tehát az eredményezi, hogy az elkövetőnek a pénzügyi vagy banki műveletek végzése során – mint aktív magatartásával – a pénz és/vagy vagyon eredetének leplezése miatt végzi a cselekményt. A tevékenység eredménye tehát az kell legyen, hogy az elkövető az illegálisan szerzett pénzről tudomása kell legyen, hiszen azt legális forrásból származónak tünteti fel az eredet leplezése érdekében. A célra levonható továbbá az a következtetés is, hogy minden olyan magatartásból, amely az illegális vagyon és az annak forrását képező bűncselekmény egymástól való eltávolítására irányul, pénzmosásnak minősül. Ezáltal a vagyon eredete fedetté, leplezetté válik, függetlenül attól, hogy mások észlelték vagy a hatóság tudomására jutott-e.

A 2021. január 1-jétől hatályos Btk. szabályozás szerint a pénzmosás alapesete nyitott mindkét esetben, az eredet elfedése vagy elleplezése során is. Az elfedés azt fejezi ki, hogy a vagyon bűnös eredete a külvilág számára titkossá válik, a bűncselekményből való származása eltűnik. Az elleplezés ehhez képest többletelemet tartalmaz, az ugyanis feltételez egy leplező jogcímet, azaz a vagyon bűncselekményből való származása eltűnik, és emellett átalakul valamivé, ami jogszerű eredetűnek látszik. Ezt az eredményt megelőző és erre irányuló részcselekmények képezik az új szabályozás szerinti pénzmosás második alapesetét.³⁰⁰

²⁹⁹ Dr. Mezei Kitti: A pénzmosás egyes esetei a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel a saját és a gondatlan pénzmosásra. (Budapest, 2023. A Kúria szerkesztett kiadványa.)

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/mezei-kitti-penzmosas-egy-esetei-biroi-gyakorlat-tukreben-kulonos-tekintettel>

(Megtekintve: 2024. 05. 20.)

³⁰⁰ Végző előterjesztői indoklás a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvényhez - Indokolások Tára 2020/67. Forrás:

<https://jogkodex.hu/doc/7943928>

(Megtekintve: 2024. 05. 20.)

A tanulmány szerint, a szerző bírói gyakorlata során az egyik eseti döntésében meghatározta, hogy az eredetleplezési célzat fennállásának igazolásához szükség volt feltárni többek között a továbbított összeget megkapó személyek kilétét, a pénz további útját, valamint adatot arra vonatkozóan, hogy azt a legális gazdaságban felhasználták.³⁰¹

Egy másik bírói döntés is ezt hangsúlyozta, amikor egy vádlottat jogosulatlan pénzügyi tevékenység, valamint pénzmosás büntette miatt vonták felelősségre, mert engedély nélkül végzett pénzváltói tevékenységet. A bíróság kimondta, hogy a vádlott esetében nem állapítható meg az eredetleplezési célzat megléte a pénzek átváltásakor, ugyanis a pénzváltói tevékenységéről könyvelést vezetett, melyben megtalálhatók voltak azok az adatok, amelyek a pénzváltói tevékenységéhez kapcsolódtak, és nyomon követhetően rögzítették a pénzmozgás útját is. A vádlott vállalkozása nevében történt valuta átváltásokat igazoló bizonylatokat a könyvelőjének átadta, azokat nem kívánta elrejtteni vagy eltitkolni.³⁰² Vagyis ebben az esetben nem állapítható meg a pénzmosás a vádlott terhére, hiszen nem történt elfedés sem leplezés.

Úgy vélem a fenti példa alapján, hogy az eredetleplezési célzatot nem lehet kiterjesztően értelmezni, mert ez azt eredményezné, hogy a pénzmosásra akkor is sor kerülhetne, ha egy vagyon elleni bűncselekmény során eltulajdonított készpénzt az elkövető például aranyra, virtuális fizetőeszközre vagy akár valutára váltana át, amit aztán egy külföldi utazás során fog elkölteni. Véleményem szerint a jogalkotó szándéka csak akkor tényállásszerű a pénzmosás tekintetében, ha az elkövető a pénzt és/vagy vagyont gazdasági tevékenysége során használja fel az eredetének leplezése céljából. Ilyen vonatkozásban tehát egyet értek a szerzővel, aki szerint a szerzett pénzzel és/vagy vagyonnal összefüggésben igénybe vett pénzügyi szolgáltatások – a *ne bis in idem*-re is figyelemmel – csak abban az esetben valósítják meg a büntettet, ha azok az eredetleplezési cél miatt túlmutatnak a bűncselekménnyel szerzett előny pusztá realizálásán.³⁰³

³⁰¹ Fővárosi Törvényszék 2.B.282/2012/21. számú határozata

Forrás: <https://jogkodex.hu/doc/8854745>

(Megtekintve: 2024. 05. 20.)

³⁰² Heves Megyei Bíróság B.582/2010/199. számú határozata (BH.2006.143.)

Forrás: <https://jogkodex.hu/doc/8168691>

(Megtekintve: 2024. 05. 10.)

³⁰³ Mezei Kitti: A Kúria harmadfokú végzése a jogtalan elsajátításról és a pénzmosásról. Kúria, Jogesetek Magyarázata, 2018/3–4. szám, pp. 21–28.

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/mezei-kitti-penzmosas-egy-esetei-biroi-gyakorlat-tukreben-kulonos-tekintettel>

A bírói gyakorlat vizsgálata alapján tehát megállapítható, hogy fontos vizsgálni azt a körülményt is, hogy a pénzmosás megállapításához nem elegendő az alapbűncselekményből származó pénzzel történő pénzügyi tevékenység végzése, hanem azzal a meghatározott céllal kell történnie, hogy a pénz eredetét leplezzék, és utólag a legális gazdasági életbe visszaforgassák.

Tehát mindkét elem fontos az eredet leplezése és a gazdasági tevékenységbe történő juttatása.

A saját pénzmosás az alapbűncselekmény hiányában nem valósulhat meg, csak akkor lehet tényállásszerű, ha az elkövető az általa elkövetett bűncselekményből származó pénzt és/vagy vagyont eredetét leplezi. A Kúria egy 2017-es határozatában kimondta, hogy *„a pénzmosás járulékos bűncselekmény, azt megelőzi egy büntetendő cselekmény elkövetése, ilyen alapbűncselekmény hiányában nem valósulhat meg. Az alapbűncselekmény és a pénzmosás általában nem alkot valóságos heterogén alaki halmazatot, egy elkövetési magatartás (vagy magatartássorozat) egyidejűleg az alapbűncselekmény és a pénzmosás törvényi tényállását nem merítheti ki”*.³⁰⁴ Ez tehát azt jelenti, hogy ha nem derül ki az alap bűncselekmény, akkor a saját pénzmosás sem – vagy csak nagyon nehezen – fog kiderülni. A két cselekmény között csak valódi anyagi halmazat állapítható meg. Ahogy azt már korábban is említettem, a pénzmosásnak nincs sértettje, ezért feljelentő sem lesz ilyen esetben.

A pénzmosás vonatkozásában nincs jelentősége, hogy az alapcselekmény elkövetője büntethető, avagy sem, valamint annak sincs, hogy az alapcselekményt nem Magyarország joghatósága alatt követték el. A saját pénzmosás esetében kivételt képez ugyanis, ha az alapcselekmény tekintetében büntethetőséget kizáró ok áll fenn, akkor nyilvánvalóan a pénzmosás sem állapítható meg.³⁰⁵

A bírói gyakorlatban is érvényesül a kétszeres értékelés tilalma, vagyis az egység-többség tan elvi alapjai, amelynek értelmében az egy vagy több bűncselekmény megállapítása során, egy bizonyítási körülmény nem értékelhető kétszeresen, ugyanakkor nem maradhat értékelés nélkül valamely cselekmény megállapítása során.³⁰⁶ Ezzel

³⁰⁴ BH.2019.5.125.

Forrás: <https://jogkodex.hu/doc/3133851>

(Megtekintve: 2024. 05. 05.)

³⁰⁵ Jacsó Judit: Pénzmosás, In.: Magyar büntetőjog – Különös rész (Szerk.: Görgényi Ilona et al.), Wolters Kluwer, Budapest, 2013, pp. 621.

³⁰⁶ Gellér Balázs: Gondolatok a kettős értékelés tilalmáról és a látszólagos alaki halmaz feloldására szolgáló elvekről, (In: Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Gál István László), PTE ÁJK, Pécs, 2011, pp. 219–228.

kapcsolatban meg kell jegyezni azt is, hogy pénzmosás megállapítása esetén szintén a kétszeres értékelés tilalmába ütközhet a vagyonek Kobzás elrendelése, ha ez már az alapbűncselekménynél megtörtént.

A bírói gyakorlat tükrében vizsgált gondatlan pénzmosás vonatkozásában az alábbi megállapítás tehető. Szerke Európában gyakran fordulnak elő olyan alapbűncselekményekkel összefüggő közismert pénzmosási technikák, amelyek a világhálón, valamint telefonos környezetben elkövetett csalások vagy az információs és informatikai rendszer felhasználásával elkövetett bűncselekmények, mint például az adathalászat, vírusok terjesztése, a különböző pénzintézetek áldoldalainak és telefonszámainak felhasználása, megtevesztő elektronikus (spam) levelek küldése stb. Ezek célja minden esetben olyan információ megszerzése, amellyel mások pénzéhez és/vagy vagyonához lehet jutni. Az ilyen módon történő pénzek megszerzéséhez – felvételéhez, átutalásához, átváltásához – jellemzően úgynevezett „pénzfutárokat” használnak fel. A pénzfutárokat általában megtevesztő módon, jogszerű tevékenység látszatát keltve bízzák meg, hogy a számlákon lévő összegeket utalják tovább vagy vegyék ki készpénzben igen magas jutalék fejében. A pénzfutárok közreműködése során a hatóságnak vizsgálni kell, hogy a pénzmosás körében értékelt elkövetési magatartás megvalósítására, az alapcselekmény elkövetésének befejezése előtt vagy az után került sor. Amennyiben előtte, akkor a cselekmény az alapcselekmény körében kell értékelni. Az egyik vizsgált példa szerint, ha a pénzfutár rendelkezésre bocsátja az újonnan nyitott vagy már meglévő bankszámláját, és a csalás sértettjei erre teljesítenek utalást, akkor a számlaszám közlése a csaláshoz nyújtott bűnsegélyként értékelendő. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha a számlatulajdonos tudott a számla rendelkezésre bocsátása és a csalás tényállása közötti kapcsolatról. Ugyanakkor a szabályozás az „*elkövetésben való megállapodás*” helyett már az egyéb előkészületi magatartásokra is kiterjeszti a büntetendőséget, amely valamennyi alapesetre nézve megvalósulhat. Abban az esetben, ha a pénzfutár a már jóváírt összegre nézve végez tranzakciót, akkor az már a pénzmosás elkövetési magatartása körében értékelhető. Ezekben az esetekben általában csak a pénzfutár válik ismertté, aki a pénzmosás gondatlan alakzatának az elkövetője, míg a

Forrás:

https://www.academia.edu/39002018/Gondolatok_a_kett%C5%91s_%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s_tilalm%C3%A1r%C3%B3l_%C3%A9s_a_l%C3%A1tsz%C3%B3lagos_alaki_halmazat_felold%C3%A1s%C3%A1ra_szolg%C3%A1ll%C3%B3_elvekr%C5%91l

megbízó, a pénzmosás szándékos elkövetője ismeretlen marad.³⁰⁷ A Kúria ezzel kapcsolatban született állásfoglalása szerint „amennyiben a terhelt saját valós szándék nélkül, jövőbeli, tisztázatlan eredetű és kifejezetten eltitkolandó pénzeszközök fogadására nyit számlát azzal, hogy az érkező összegeket készpénzben kell felvennie és az ismeretlen megbízó részére átadnia, akkor ilyen ismérvek mellett maga a számlanyitás alkalmas az arra érkező pénz eredetének leplezésére, a megbízó személy névtelenségének megőrzésére; hiszen a cselekmény célja éppen ez volt. Ezért ilyen esetben a terhelt a Btk. 399. § (2) bekezdés szerinti pénzmosás szándékos alakzatát valósítja meg”.³⁰⁸

A pénzmosás megállapítása a bírói gyakorlatban összetett mind a saját elkövetés, mind a gondatlan elkövetés megítélése tekintetében. A saját pénzmosás deliktumának megállapításához szükséges eredetleplezési célzat, amelyet azonban nem lehet kiterjesztően értelmezni. Ennek következtében vizsgálni szükséges az utócslekmények célzatát is annak megállapítása érdekében, hogy az elkövető által kifejtett leplezési cselekményeknek mi a célja. Az alaphűncselekményből származó haszon realizálása, vagy maga az alaphűncselekmény leplezése annak érdekében, hogy a büntetőjogi felelősségre vonást elkerülje az elkövető. Továbbá, hogy a pénz bűnös eredetét és annak további útját kívánja leplezni, valamint, hogy ezek a műveletek mennyiben alkalmasak a leplezési cél eléréséhez. Bár az alaphűncselekmények száma nem csökken éves szinten, ugyanakkor a Btk. 2021-től hatályos új szabályozásával – vagyis az orgazdaságnak a pénzmosásba történő beépítésével – a bűnügyi statisztikában a pénzmosási elkövetések száma jelentősen nőtt az utóbbi időkben. A korábban már említett Belügyminisztérium által nyilvántartott és közzé tett BSR adatbázis szerint 2019-től 2024. májusáig a regisztrált pénzmosási bűncselekmények száma összesen 2639 db³⁰⁹ az alábbi megyei bontás szerint:³¹⁰

³⁰⁷ Kármán Gabriella - Mészáros Ádám - Tilki Katalin: Pénzmosás a gyakorlatban, Ügyészségi Szemle, 2016/3, pp. 90.

Forrás: <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2016-03.pdf>

(Megtekintve: 2024. 05. 08.)

³⁰⁸ BH 2021.10.278

Forrás: <https://jogkodex.hu/doc/7416532>

(Megtekintve: 2024. 05. 05.)

³⁰⁹ Országhatáron kívüli tevékenység vonatkozásában elkövetett pénzmosási adat 74 db.

³¹⁰ Forrás: <https://bsr->

[sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1lt%20b%c5%b1ncselkm%c3%a9nyek_ver20240506014120.xlsx&Token=NIRJbG56OCtaN3dPcjUxRGNsaXhBcjFuZUNaU Fp1V0FYVzhHajVXMGJLRzISeKthbWxtNHZzQ3VacWJvZVh3U3dFNHo3WTY3S2ZNLzJqVGI0UH pDMDdjalR6NtFRNURUT3EyODICZFpyd3o5TlpKcWhkU0tmNUtCL09CazF3ejA=](https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1lt%20b%c5%b1ncselkm%c3%a9nyek_ver20240506014120.xlsx&Token=NIRJbG56OCtaN3dPcjUxRGNsaXhBcjFuZUNaU Fp1V0FYVzhHajVXMGJLRzISeKthbWxtNHZzQ3VacWJvZVh3U3dFNHo3WTY3S2ZNLzJqVGI0UH pDMDdjalR6NtFRNURUT3EyODICZFpyd3o5TlpKcWhkU0tmNUtCL09CazF3ejA=)

(Megtekintve: 2024. 05. 20.)

Megyék	Budapest	Baranya	Bács-Kiskun	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Moson-Sopron	Hajdú-Bihar	
Pénzmosás	1093	104	107	55	124	124	63	65	103	
Heves	Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Jász-Nagykun-Szolnok	Tolna	Vas	Veszprém	Zala
97	49	18	151	35	166	62	27	37	36	49

A közzétett táblázat évenkénti bontásban közölt információk alapján az alábbiak szerint alakult az éves változás a pénzmosás felderítése kapcsán:³¹¹

	2019	2020	2021	2022	2023	2024.05.20
Budapest	117	125	169	192	285	87
Baranya	7	6	21	26	28	11
Bács-Kiskun	4	17	19	23	28	14
Békés	3	4	9	15	15	8
Borsod-Abaúj-Zemplén	2	8	12	35	49	17
Csongrád-Csanád	10	40	10	18	23	22
Fejér	2	9	6	19	15	12
Győr-Moson-Sopron	2	1	10	12	24	14
Hajdú-Bihar	6	21	7	15	36	16
Heves	3	13	16	14	22	28
Komárom-Esztergom	4	7	2	23	11	2
Nógrád	1	8	1	6	5	5
Pest	9	4	13	48	52	20
Somogy	1	10	1	12	12	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4	11	14	37	57	43
Jász-Nagykun-Szolnok	3	4	6	13	22	4
Tolna	2	3	4	5	10	4
Vas	1	4	6	6	15	8
Veszprém	2	6	7	7	13	4
Zala	2	7	4	8	26	5
Országhatáron kívüli tevékenység	5	13	21	8	19	6
Összesen:	188	308	358	542	768	335

A táblázat vizsgálata alapján megállapítható, hogy látványosan nőttek a pénzmosási bűncselekmény elkövetéseinek száma.

³¹¹ Forrás: https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1lt%20b%c5%b1ncsel%ekm%c3%a9nyek_ver20240506014120.xlsx&Token=NIRJbG56OCtaN3dPcjUxRGNsaXhBcjFuZUNaU Fp1V0FYVzhHajVXMGJLRzISeKthWxtNHZZQ3VacWJvZVh3U3dFNHo3WTY3S2ZNLzJqVGI0UHpDMDdjalR6NtFRNURUT3EyODICZFpyd3o5TlpKcWhkU0tmNUtCL09CazF3ejA=
(Megtekintve: 2024. 05. 20.)

Nemzetközi incidensek

A 2016-os Panama Papers Leak felfedte, hogy a gazdag magánszemélyek és politikusok hogyan használtak offshore cégeket vagyoniuk eltitkolására és az adó megfizetésének kijátszására. A kiszivárogtatás rávilágított a globális pénzügyi struktúrák bonyolultságára és a pénzmosás ilyen típusú lehetőségére. Az ügyben 2016 június 8-án az Európai Parlament vizsgálóbizottságot hozott létre a pénzmosással, adóelkerüléssel és adókijátszással kapcsolatos uniós jog alkalmazása során tapasztalt állítólagos jogsértések és hivatali visszasságok kivizsgálására. Az úgynevezett „Panamai dokumentumok” alapján érintett országokkal konzultációt folytattak azonban több ország nem volt hajlandó segíteni a bizottság munkáját. A Jeppe KOFOOD (S&D, DK) és Petr JEŽEK (ALDE, CZ) vezetésével létrehozott bizottság 2017-ben közzétett jelentésének³¹² eredményeként megállapították, hogy súlyos hiányosságok vannak a pénzmosással, az adóelkerüléssel és az adókijátszással kapcsolatos uniós jog alkalmazásában Európában is. A vizsgálatot követően a Panamai dokumentumokban résztvevő országok politikusait is közzé tették, akik még mindig szerepelnek a nemzetközi szankciós listán.³¹³

Egy másik hasonló eset a Danske Bank 2019-ben kirobbant pénzmosási botrányának nyilvánosságra került adatai alapján, a bank Észtországi fióktelepén keresztül összesen 200 milliárd eurós gyanús tranzakciókat követtek el. Az eset egy büntető eljárás kapcsán került a hatóságok látókörébe. Ez az eset feltárta a bank AML/CFT ellenőrzésének hiányosságait is, és kérdéseket vetett fel a joghatósági felügyelet hiányosságával kapcsolatban is. Ugyanakkor ebben az esetben nem állapítottak meg büntető jogi felelősségre vonást tekintettel arra, hogy a vizsgálatok során személyi felelőst nem tudtak megállapítani a nyomozók, ugyanis a bank vezérigazgatója állítólag öngyilkos lett nem sokkal az ügy kirobbanását követően.³¹⁴

³¹² Forrás: <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1512237&t=e&l=en>
(Megtekintve: 2023. 12. 21.)

³¹³ Forrás: <https://offshoreleaks.icij.org/>
(Megtekintve: 2024. 01. 07.)

³¹⁴ Forrás: <https://novekedes.hu/elemzesek/holtan-talaltak-az-orosz-penzek-tisztara-mosasaval-vadolt-bank-vezeret>
(Megtekintve: 2023. 12. 21.)

Összefoglalás

A kutatási vizsgálatok alapján megállapítható, hogy az EU tagállamok továbbra is átlagosan közepes hatékonyságot mutatnak a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni erőfeszítéseikben. A megfelelés medián szintje jelenleg a kielégítő küszöbérték alatt van. A tagállamok a legjobb eredményeket a kockázatértékelés, a nemzetközi együttműködés és a pénzügyi információk felhasználása terén érték el, ugyanakkor továbbra is hiányosságok vannak a virtuális fizetőeszközök felhasználásának nyomon követésében továbbá a tényleges tulajdonosok és a kiemelt közszereplők beazonosítása és bejelentése terén. Az eredményesség továbbra is különösen gyenge a pénzügyi szektor felügyelete, a magánszektor megfelelése, a jogi személyek átláthatósága, a pénzmosás miatt hozott ítéletek és elkobzások, valamint a terrorizmussal és a tömegpusztító fegyverek elterjedésével kapcsolatos pénzügyi szankciók alkalmazása vonatkozásában.

Általánosságban elmondható, hogy a pénzmosás elleni ügyekben az FIU-k nem használják sikeresen a nyomozó hatóságok – vagyis a nemzetközi LEA-k³¹⁵ információit, hiszen nem férnek hozzá. A LEA azonban kihasználja az FIU hírszerzési csomagjait az alapbűncselekményekkel kapcsolatos nyomozások során.

Ami a magyar pénzügyi információs egységeket illeti, valamennyi tisztviselő rendelkezik megfelelő ismeretekkel és képes komplex elemzések készítésére, ugyanakkor a beérkezett információk értékelése és feldolgozása közötti időszak nagyon hosszú és az illetékes vezetés sem rendelkezik megfelelő függetlenséggel és elegendő koherenciával ahhoz, hogy tevékenységüket hatékonyá és eredményessé tegyék. A másik jelentős hiányosság az FIU terjesztési rendszerében rejlik, amely az erőforrásait kevésbé releváns, gyakran az ML/TF-hez nem kapcsolódó ügyekre szórja szét. Végül pedig a szakmai és anyagi megbecsülés messze hiányzik – vagy csak szegregáltan jelentkezik – az adott szakterületen dolgozók esetében, ezért is olyan nagy a fluktuáció.

Büntetőügyekben ritkán rendelnek el elkobzási intézkedéseket, és a biztosított vagyonnak is végül csak egy töredékét sikerült elkobozni.

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékelése javításra szoruló terület véleményem szerint. A felügyeleti hatóságok esetében az ML/TF

³¹⁵ LEA – Law Enforcement Authorities (Nyomozó hatóságok)

kockázatok megértése bizonyos mértékig a felügyeleti tevékenységek eredményein, a külföldi felügyeleti hatóságokkal folytatott információcserén és a nemzetek feletti kockázatértékelésen is alapul. A bűnüldöző hatóságok kockázati ismeretei a gyakorlaton és az ágazati sebezhetőségi értékelésen alapulnak. A DNFBP-k mérsékelten ismerik a megelőző intézkedéseket és azok jelentőségét. Továbbá a virtuális fizetőeszközök elterjedése jelentősen megnövelte az ML/TF kockázatokat az utóbbi időben. A felügyeleti szervek technikai fejlettsége pedig messze elmarad ezen szolgáltatók vizsgálata tekintetében.

Végezetül a hatóságok általában véve aktívan és konstruktívan, valamint időben nyújtottak kölcsönös jogsegélyt a külföldi megkeresésekkel kapcsolatban. Nemzetközi szinten az FIU aktívnak mondható hiszen minden megkeresésre reagál, és a nemzetközi közösség visszajelzései általában pozitívak voltak a HFIU vonatkozásában.

A 2020-ban kezdeményezett Moneyval kutatás szerint, a csoportszintű politikák és felügyelet területén a kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmák tekintetében jelentős változást állapított meg. A 2016 óta felszínre került jelentős offshore-botrányok sorozata (pl. a korábban említett "*Panama-iratok*" vagy a "*Paradise Papers*" és a "*Bahama-szivárgások*" stb.) jelentős ML/TF-kockázatokat azonosítottak a csoportokban működő, bizonyos típusú DNFBP-k transznacionális műveleteiből. Például az ezekben a botrányokban érintett kulcsfontosságú TCSP-k³¹⁶ és ügyvédi irodák globális struktúrákként jöttek létre, szervezett bűnözői hálózatot beiktatva a legális pénzügyi hálózatokba, több tucat külföldi országban működő fióktelepekkel és partnerirodákkal.³¹⁷ Ez rávilágított arra is, hogy az ügyvédi irodák tevékenységében fokozott kockázat jelenik meg a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának a lehetőségére nemzetközi téren is..

Míg a nemzetközi közösség a bűnüldözési és nyomozati oldalon a botrányokat közvetlenül követő időszakban valamilyen formában összehangolt erőfeszítéseket tett az ML/TF kockázatok kezelésére, addig a transznacionális DNFBP-csoportok működésével kapcsolatos felügyeleti szempontok kezelésére nem született globális, konszolidált válasz. Az FATF-nek még nem volt kifejezett "döntése" ebben a kérdésben. Az e kérdéssel kapcsolatos vita a szakmai szolgáltatók kérdését is érinti, ahol a csoportszintű politikák és a felügyelet kérdése a szakmai szolgáltatók működésének transznacionális

³¹⁶ TCSP – Trust and Company Service Providers

³¹⁷ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/RBA-Trust-Company-Service-Providers.pdf.coredownload.pdf>
(Megtekintve: 2024. 05. 21.)

jellege miatt különösen égető. Vagyis szakmai szempontból nem elfogadható az, hogy ezen szolgáltatók vonatkozásában a saját szakmai szervezetük (pl. kamarák) legyen a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem tekintetében a felügyeleti szervük, ugyanis jelentős esetben fordult elő, hogy a transznacionális ügyek során visszaélések történtek, amiket utólag már nem, vagy csak nehezen lehetett felderíteni. Ebben az összefüggésben a Moneyval átfogó kutatást végzett, és javaslatot nyújtott be az FATF-nek az ML/TF kockázatokat érintő ajánlások pontosítására a fent említett kérdésekben.

Az FATF 2020. októberi plenáris ülése megállapodott abban, hogy az FATF-ajánlásokban pontosítani kell a fenti kérdést,³¹⁸ amit a soron következő jelentés szerint meg is tettek.³¹⁹

Ezzel kapcsolatban a Magyarországról készült 5. „*follow up*” nyomon követési jelentés szerint a pénzeszközök rendelkezésre bocsátása/beszedése az egyes terroristáknak és terrorista szervezeteknek történő pénzszerzés és pénzgyűjtés bűncselekménynek minősül. Amíg az újonnan elfogadott, célhoz kötött általános TF bűncselekmény tekintetében, a "terrorista jellegű" szervezetek finanszírozása is bűncselekménynek minősül, addig az egyes terrorista szervezeteket támogató szervezetek részére történő pénzeszköz gyűjtés – azaz nem a terrorista szervezetek de a nekik pénzt gyűjtő szervezetek – vonatkozásában ez nem mondható el. Ezek a külön szabályozott "terrorizmushoz hasonló bűncselekmények" legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők, ami véleményem szerint nem – de az uniós állásfoglalás szerint sem – biztos, hogy kellően visszatartó a terrorista bűnelkövetők támogatása tekintetében.³²⁰ A célhoz kötött általános TF bűncselekmény viszont kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető, ami már kellő visszatartó erővel bír.

³¹⁸ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Outcomes-fatf-plenary-october-2020.html>

(Megtekintve: 2024. 04. 20.)

³¹⁹ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Annual-Report-2021-2022.html>

(Megtekintve: 2024. 04. 20.)

³²⁰ Ez a jelentés elemezte Magyarország előrehaladását a technikai megfeleléssel kapcsolatos a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos intézkedések FSRB-értékelésében azonosított hiányosságok orvoslása terén a 2016. szeptemberi intézkedéseivel kapcsolatban. A jelentés külön megvizsgálta azt is, hogy Magyarország végrehajtott-e új intézkedéseket az FATF-ajánlások követelményeinek teljesítése érdekében a TF területén.

Forrás: <https://rm.coe.int/fur-hungary-5th/1680a6cfe7>

(Megtekintve: 2024. 04. 02.)

1. Magántőke alapok kockázatának elemzése

Európában több módja van annak, hogy mennyire lehet nyilvánosan megismerni a vállalatok tényleges tulajdonosait. Ugyanakkor Európa számos országában jelentős üzlet a vagyonkezelés és adóoptimalizálás céljából létrehozott befektetési vállalkozások. Akkora pénzeket mozgatnak így meg, hogy nem is kívánják egyik napról a másikra leépíteni ezeket. Az Európai Unió pénzmosás elleni küzdelmében felismerte, hogy ezek a konstrukciók a kieső adók mellett jelentős ML/TF biztonsági kockázatokat is rejtnek. Ezért vezették be, hogy nemcsak a papíron bejegyzett cégtulajdonosokat, hanem az úgynevezett „végső haszonhúzókat” (angolul: *ultimate beneficiaries*) is regisztrálni kell a tényleges tulajdonosi nyilvántartásba. Ehhez az adatbázishoz korábban bárki hozzáférhetett, azonban a botrányok kirobbanása miatt az Európai Bíróság döntése alapján már csak a hatóságok érhetik ezt el célzottan például, ha gyanús pénzmozgást észlelnek.³²¹

Hazánkban az utóbbi pár évben elszaporodott befektetési magántőke alapok komoly kihívást jelentenek a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó szerveknek. Az MNB honlapján közzétett adatok szerint a befektetési magántőke alapok kezdetekor 2014 januárban a kezelt vagyon összege 4 836 MFt volt. Ez az összeg 2021 januárban elérte a 8 273 MFt összeget, ami 2024 januárra – a 2021-es vagyon több mint a duplájára – 18 703 MFt összegre nőtt. Ez az összeg a bejegyzett 208 magántőke alap³²² összvagyon, azonban ennek az összegnek közel

³²¹ A „Tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk keresése” szolgáltatás a tényleges tulajdonosi nyilvántartásokat összekapcsoló rendszer (BORIS) részét képezi, amelyet az (EU) 2018/843 irányelvvel módosított (EU) 2015/849 irányelvvel összhangban hoztak létre.

(Letöltve: 2024. 03. 12.)

Forrás: https://e-justice.europa.eu/38590/HU/beneficial_ownership_registers_interconnection_system_boris?EUROPEAN_UNION&action=maximize&idSubpage=1

³²² Mivel az uniós jog értelmében a magán tőkealapok (private equity fund) tényleges tulajdonosainak a kilétét nyilvánosságra kell hozni, azonban a szabályozás csupán a 100 millió euró – megközelítőleg 39 milliárd forint – feletti vagyonnal rendelkező alapokra vonatkozik. Többek között ezért is van viszonylag több kisebb vagyonnal rendelkező magán tőkealap hazánkban is. Ugyanakkor nem nyilvános a magántőke alapok tulajdonosai ezért nem állapítható meg kétséget kizáróan a becsült adat tekintetében, hogy valóban egy kézben lenne. Az viszont tény, hogy ennek a magántőke alapnak a kezelője több mint a becsült összeg vagyon felett rendelkezik.

Forrás: https://sta.mnb.hu/Reports/powerbi/STA/BefAlapok_HU?rs:embed=true

egynegyede – becslési adatok szerint több mint 2 700 MFt³²³ – egy magántőke alapon található.

A kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2014. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) alapján a befektetési alap lehet zártvégű vagy nyíltvégű, illetve lehet zártkörű vagy nyilvános. A működési formájától függetlenül a jogszabályi háttér jelentős kockázatot termetet meg ezzel. A magántőke alapokat ugyanis az alábbi jellemzőkkel lehet meghatározni:

- A befektetési jegyek nyilvános/zártkörű kibocsátásával hozzák létre és aszerint működtetik,
- Semmilyen gazdasági formához nem hasonlítható mivel gyakorlatilag csak egy jogi személyiséggel rendelkező vagyontömeget képvisel, amiben nincs ügyvezető sem alkalmazott,
- Ezeket a magántőke alapokat a befektetési alapkezelő jogi személyek kezelik – elméletileg³²⁴ – a befektetők általános megbízása alapján, és azok érdekében kezelik a rájuk bízott vagyont.³²⁵

A fenti felsorolásból több probléma is adódik a Pmt. vonatkozó rendelkezéseinek betartása tekintetében. Az egyik, hogy ezeknek a magántőke alapoknak nem ismert a tényleges tulajdonosuk, ezért nem szerepelnek a TTNy adatbázisában sem. Gyakorlatilag bárki képes tulajdonos lenni ezekben a magántőke alapokban teljes titokban. A másik probléma ezekkel, hogy a befektetési alapoknak nincs vezetője, de még alkalmazottja sem, így nem képes a Pmt. 31. § és a Kit. 4. § előírásai szerint a Kijelölt személyt bejelenteni a NAV Kijelölt személyek nyilvántartásába. Ebből adódóan nemképes bejelentést sem tenni adott esetben. Az előzőkből következően további probléma, hogy nem tudnak a Pmt. szerinti belső szabályzatot készíteni és azt megküldeni jóváhagyásra a NAV PEI részére. Mivel nincs ügyvezetője, sem kapcsolattartója így a hatóság nincs

³²³ Forrás: <https://g7.hu/kozelet/20240311/kulfoldon-visszaut-a-ner-magantokealapos-trukkjje/>

³²⁴ Azért elméletileg mert nem lehet megállapítani, hogy ez pontosan így történik, avagy sem. Ugyanis, ha az üzleti döntéseket nem a magántőkealap kezelője, hanem a befektetői hozzák meg, mint tényleges hasznélvezők, akkor az alapkezelő csupán strómaként jelenik meg, amit korábbi munkám során többször is tapasztaltam. A pénzmosás ellen történő fellépés szempontjából ez komoly kockázatot jelent hiszen a vagyonkezelő nem vonható felelőségre a befektetési alap által elkövetett pénzmosásáért. Ugyanakkor a befektetési alap szintén nem vonható felelőségre hiszen jogilag nem tud bűncselekményt elkövetni.

³²⁵ Turós Orsolya – Befektetési magántőkealapok működése, jogszabályi háttere, MKK 2020 január 8. előadás 5. pp.

Forrás: <https://www.scribd.com/document/641225681/Untitled>

kivel kommunikáljon. Ugyanakkor ezek jellemzően a Pmt. hatálya alá tartozó tevékenységeket végeznek – egyszerre többet is – azonban semmilyen Pmt. szerinti kötelezettséget nem végeznek el. Gyakorlatilag az sem egyértelmű, hogy ezeknek a magántőke alapoknak ki a Pmt. szerinti felügyeleti szerve, így nem is kaphatnak bírságot sem. Mindezek alapján kijelenthető, hogy a pénzmosás szempontjából az egyik legjobb megoldása ezen cégekbe fektetni pénzeket. A NAV által bevezetett végső tényleges tulajdonosi nyilvántartás – vagyis a TTNy kezdeti adatbázisába – korábban néhány magántőkealap is bekerült, tekintettel arra, hogy a TTNy közzétételekor még maga a nyilvántartó hatóság sem volt tisztában azzal, hogy kiket kell a nyilvántartásba közzétenni. Később – vélhetően a jogszabály megfelelő értelmezését követően – már törlésre kerültek a korábban megküldött tényleges tulajdonosok. A magántőke alapkezelők nyilvántartását a Magyar Nemzeti Bank végzi³²⁶ azonban ez sem nyilvános. A magyar gyakorlatban nem tekintik a magántőkealapok befektetési jegyeinek tulajdonosait a magántőkealap tényleges tulajdonosának, értelmezésük szerint pedig a magántőke alapkezelőit sem. Éppen ezért a szabályok szerint a magántőke alapoknak nem kell szerepelniük a hatóságok által elérhető TTNy adatbázisban. Bár a jogszabályoknak prudensen megfelelni próbáló bankok korábban rögzíthették néhány esetben a tudomásukra jutott tényleges tulajdonosokat – vélhetően az Afad-törvényben előírt eltérésjelzés miatt³²⁷ – azonban ezek is törlésre kerültek. Ennek azonban a nemzetközi befektetések során komoly hátránya van tekintettel arra, hogy a magyar magántőkealap kezelői, amikor szükséges és ha akarják sem tudják hitelesen bemutatni, hogy kik a tőkealap tulajdonosai. Gyakorlatilag semmilyen irattal nem tudják hitelt érdemlően igazolni, hogy kiknek a nevében járnak el. Éppen ezért több országban az ilyen jellegű magyar befektetők nem tudnak komolyabb befektetésekhez jutni bár próbálkoztak már.³²⁸

³²⁶ Forrás: <https://www.mnb.hu/felugyelet/adatszolgaltatas/befektetesi-alapkezelok>

(Megtekintve: 2024. 05. 11.)

³²⁷ Afad-törvény 11. § (1) Ha a szolgáltató – a számlavezető kivételével – a Pmt. 7–10. §-ában foglalt ügyfél-átvilágítás keretében vagy azt követően, a Pmt. 9. § szerinti intézkedések elvégzése vagy a Pmt. 12. § (1) és (2) bekezdésében előírt adatellenőrzési kötelezettségek teljesítése során a tényleges tulajdonosi nyilvántartásban tárolt adatoktól a tényleges tulajdonosi viszonyokat érintő érdemben eltérő adatot rögzít, ezt 5 munkanapon belül jelzi a nyilvántartó szervnek.

(2) A szolgáltató az (1) bekezdésben meghatározott jelzésben közli az általa rögzített tényleges tulajdonosi adatokat és az adatrögzítés időpontját.

(3) A szolgáltató az (1) bekezdésben meghatározott jelzést követően ugyanarra a tényleges tulajdonosi adatra vonatkozó eltérésről 30 napon belül nem küldhet jelzést.

³²⁸ Forrás: <https://g7.hu/kozelet/20240311/kulfoldon-visszaut-a-ner-magantokealapos-trukkje/>

(Megtekintve: 2024. 05. 14.)

További kijelentés tehető, hogy pénzmosási szempontból akár nemzetgazdasági kockázatot is jelenthet egy befektetési alapon lévő pénz, ugyanis az MNB honlapján közzétett adatok alapján, a 2024-es befektetési alapokban lévő vagyon 3%-a, azaz 503 MFt³²⁹ az államháztartásból származik, és ez az összeg növekvő tendenciát mutat, ami eladósodáshoz is vezethet.

Az Európai Unió felismerte a tagországokban ezen jelenség kapcsán felmerült kockázatokat, ezért a korábban említett AMLA hatósági feladatkörében eljárva közvetlenül kötelezheti bizonyos szolgáltatókat az adatközlésre, dokumentumok megküldésére vagy akár ellenőrzés keretében személyesen is vizsgálatot folytathat, amelynek eredményeképpen – a korábban már említett egységesen elfogadott AMLA rendelet szerint – akár kétmillió eurós büntetést is kiszabhat. Természetesen a magántőkealapok tényleges tulajdonosainak adatait is vizsgálni fogják. Fontos kritérium ugyanakkor, hogy csak a 25% feletti tulajdonrészrel rendelkező tényleges tulajdonosokat kell rögzíteni a TTNy adatbázisba és az uniós hatóság saját kockázatalapú megközelítése alapján választja majd ki a szolgáltatókat ellenőrzésre.

Szintén gyakorlati példaként említhető még, hogy Magyarországon az állami értékpapírba történő befektetésnél nincs ügyfél-átvilágítás, így a vagyon forrásának igazolására sincs szükség. Az utóbbi időben megnövekedett államkincstári befektetések Pmt.-s vizsgálatának bevezetése indokolt lehet. Úgy vélem, hogy ez komoly kockázatot jelent az állami pénzek pénzmosásra történő felhasználása tekintetében. Főleg, hogy az utóbbi időben jelentős összegeket fektettek be például állami befektetési alapokba és magántőke piaci alapokba, akiknek a tényleges tulajdonosai szintén nem ismert. Rájuk gyakorlatilag nem vonatkozik a Pmt. előírásai, a vagyonkezelők pedig nyilvánvalóan nem végezhetik el a Pmt.-ben előírt kötelezettségeket az alapok helyett. Tekintettel arra, hogy jelentős pénzüsszegek vannak ilyen alapokban hazánkban, ezért indokolt lehet a Pmt. ilyen vonatkozású re-kodifikációja.

³²⁹ Forrás: https://sta.mnb.hu/Reports/powerbi/STA/BefAlapok_HU?rs:embed=true
(Megtekintve: 2024.05. 11.)

2. Gyakorlati példa a magántőke alapok pénzmosására

Jelen fejezetben a munkám során tapasztalt gyakorlati példát fogok bemutatni, hogyan is működik a megfelelő legalizáció hiányában a pénzmosás, a magántőke alapok esetében.

A felügyeleti hatóság kockázat alapú megközelítés alapján vizsgálja többek között azt, hogy a Pmt. szerint meghatározott tevékenységet végző szolgáltató bejelentette, avagy sem a szolgáltatónál a Pmt. 31. § (1) bekezdés és a Kit. 4. § (3) bekezdés szerint kijelölt személyt, valamint – a 2020 január 10-e után tevékenységét megkezdő szolgáltató³³⁰ – megküldte, avagy sem a belső szabályzatát jóváhagyásra. A magántőke alap esetében, hogy a Pmt. szerinti tevékenység megállapítható legyen további vizsgálatra van szükség. A NAV adatvagyon adataiból megállapítható, hogy a magántőke alapban államháztartásból származó pénzek is vannak, azonban az államháztartási pénzek bekerülésének módja, már nem állapítható meg. Ugyanakkor az alap vonatkozásába minden esetben megtalálható olyan pénzmozgás, amely igazolja a Pmt.-ben előírt tevékenységet (jellemzően ingatlan ügylettel kapcsolatosak). Tekintettel arra, hogy a magántőke alap nem rendelkezhet ügyfélkapuval, így már az elektronikus adatszolgáltatásra vonatkozó jogszabályban³³¹ előírt akadály miatt nem lehetséges a kapcsolatot felvenni a magántőke alappal. Ilyen esetben a hatóság az alapkezelőt kötelezi adatszolgáltatásra. A felügyeleti ellenőrzés alkalmával minden esetben az alapnak címezve történik a megkeresés azonban az alapkezelő részére kerül kézbesítésre. A hivatalos iratokat az alap által, a NAV felé bejelentett képviselőinek ügyfélkapujára tudja kihelyezni a küldeményt. Mivel az ingatlan adásvételek során eladói minőségben az analap jelenik meg, valamint az alap bocsátja ki a számlákat, a felügyeleti szerv szerint az alap tekinthető Pmt. szerinti szolgáltatónak. Az alapkezelő megpróbálva jóhiszeműen eljárni megküldi a saját kijelölt személy adatait, valamint – a NAV PEI honlapján bárki számára szerkeszthető formátumban hozzáférhető típus belső szabályzat alapján³³² – a

³³⁰ Pmt. 65. § (10) E törvény hatálybalépésekor működő szolgáltató az e törvény hatálya alá kerülő tevékenysége kapcsán köteles e törvény hatálybalépését követő 45 napon belül belső szabályzatot készíteni és azt az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szervnek jóváhagyás céljából benyújtani. (Hatályba lépés ideje: 2020 január 10)

³³¹ 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet az elektronikus ügyintézés részletszabályairól

A magántőke alap nem képes megfelelni ezen szabályban előírtaknak sem, ezért nem rendelkezik ügyfélkapuval. Bár az alapkezelő tartja a kapcsolatot a befektetési alap nevében a hatóságokkal, azonban úgy vélem, hogy ez jogszabályellenes, hiszen a magántőkealap vonatkozásában eleve nincs, aki meghatalmazást adjon az alapkezelő részére az elektronikus adatszolgáltatáshoz.

³³² Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/tipusszabalyzatok/tipusszabalyzatok>

magántőke alap vonatkozásában elkészített belső szabályzatot megküldeni jóváhagyásra. Tekintettel arra, hogy a belső szabályzat elbírálása az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. Törvény (a továbbiakban: Ákr) 50. § (1) bekezdés b) pontja alapján sommás³³³ eljárás, ezért azt soron kívül el kell utasítani az alábbiak miatt. A magántőke alap nem rendelkezhet kijelölt személlyel, mivel nincs alkalmazottja így nem tud megfelelni a Pmt. 31. § (1) bekezdésében meghatározott – a szolgáltató vezetője, alkalmazottja vagy segítő családtagja – kritériumoknak. Továbbá nem képes ügyfélátvilágítást végezni hiszen nincs, aki megcsinálja. Szintén elutasító ok, hogy mivel nincs kijelölt személy így nem rendelkezhet regisztrációval az ENSZ BT és az EU által közzétett szankciós listák eléréséhez. További elutasító ok az is, hogy nincs a Pmt. 3. § 18a pontja szerinti kijelölt felelős vezető³³⁴ sem, valamint, hogy nem rendelkezik a TTNy adatbázist elérő regisztrációval. Ezek úgymond alapkövetelmények a belső szabályzat elfogadásakor. Felmerül azonban a kérdés, hogy ilyen esetben az Ákr. 80. § (1) bekezdés alapján meghozott elutasító végzést kiküldheti a hatóság az alapkezelő részére, avagy sem? Véleményem szerint nem, hiszen a korábbiak szerint leírtak miatt, az alapkezelőnek nincs jogosultsága a magántőke alap vonatkozásában a hatósági ügyek intézésére akkor sem, ha erre felhatalmazza az alap tulajdonosa/tulajdonosai. Azonban ügyfélkapu hiányában a határozatot sem tudja megküldeni az érintett részére a hatóság.

Ennek hátrányát egy nemzetközi téren megvalósult gyakorlati példával kívánom bemutatni. A nemzetközi példa³³⁵ szerint az egyik magyar magántőke befektetési alap pénzével kívánták volna felvásárolni a Spanyol vasúttársaság járműgyártó vállalatát. A tranzakció nem tudott megvalósulni – többek között – azért, mert nem tudták megállapítani a befektetési magántőke alap tényleges tulajdonosait, így az magas kockázatot jelentett a konzorciumot kiíró Spanyol állam vizsgálata szerint. További gondot jelentett, hogy a befektetőt képviselő alapkezelő – amely 2023 december 14-én lett alapítva – nem rendelkezett sem szakmai tapasztalattal a vasúti járműgyártás területén, valamint a tranzakciót biztosító megfelelő vagyonnal sem. Azonnal bejelentést tettek a spanyol FIU részére – akik adatszolgáltatást kértek a magyar FIU-tól – mivel a

³³³ Sommás eljárásban nyolc nap az ügyintézési határidő

³³⁴ Pmt. 3. § 18a. Kijelölt felelős vezető: az irányítási funkciót betöltő testület azon tagja, illetve irányítási funkciót betöltő testület hiányában a szolgáltató azon felsővezetője, aki a szolgáltató 65. §-ban meghatározott belső szabályzatában került kijelölésre, és aki a pénzmossás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos követelmények és elvárások szolgáltató általi végrehajtásáért felel;

³³⁵ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/javaslatok-esetpeldak>
(Megtekintve: 2024. 03. 20.)

15 ezer eurós tőkével rendelkező alapkezelő gyanús volt. Nem volt világos a pályázatból az sem, hogy az évi 652 millió eurós nettó árbevétellel rendelkező spanyol vasútállalatot miből kívánja megfinanszírozni a pályázó magántőke alap társaság. További gondot okozott, hogy a befektető tulajdonosai nem szerepeltek a TTNy adatbázisban sem.³³⁶ Szankciós kockázatként felmerült az is, hogy esetleg a magántőke alapnak a vagyona opciós joggal is lehet terhelt. Ebben az esetben pedig bárki lehet az opció jogosultja – akár egy szankciós listán szereplő orosz tulajdonos is – ami egyértelműen jelentős ML/TF kockázatot hordoz magában. A magyar FIU nem tudott teljeskörű információval szolgálni a spanyol FIU által feltett kérdések és a tényleges tulajdonosok vonatkozásában, mivel nem rendelkezett megfelelő adatokkal a magántőke alapról. A befektető ajánlatát a spanyol kiíró ezek után nyilvánvalóan elutasította.

További kockázatot jelent, hogy a magyar szolgáltatók gyakorlatilag nem működtetnek külső ellenőrzési funkciót, ami a szakmai követelmények és igénybevételek tekintetében kötelező a Pmt. előírásai szerint. Valamint a szolgáltatók jelentős része nem alkalmaz a Pmt.-ben meghatározott olyan kijelölt vezető személyt, aki megfelel a Pmt. 63. § (5) pontban³³⁷ előírt feltételeknek. Szintén jelentős kockázat merül fel a szolgáltatóknál, hogy nem végeznek a Pmt. 64. § (3) bekezdésében³³⁸ előírt megfelelő szakmai oktatásokat. Bár ezen előírás vonatkozásában a felügyeletet ellátó szervek sem biztosítják minden esetben a Pmt. 64. § (4) bekezdésében³³⁹ előírtakat. Ezen előírások betartásának elmaradását ugyanakkor egyik felügyeleti hatóság sem vizsgálja.

A PEI által üzemeltetett honlap³⁴⁰ a szolgáltatók Pmt.-ben előírt kötelezettség betartását segítő, egyéb könnyen érthető információkat is tartalmaz. Például található egy kérdőív³⁴¹ amelynek a kitöltését követően megfelelő választ kap a kitöltő, milyen azonnali intézkedéseket kell megtennie a Pmt.-ben előírt kötelezettségeinek betartására.

³³⁶ Forrás: <https://g7.hu/kozelet/20240311/kulfoldon-visszaut-a-ner-magantokealapos-trukkje/>

³³⁷ Pmt. 65. § (5) A szolgáltató köteles a tevékenységének megkezdését követő öt munkanapon belül kijelölni – a szervezet sajátosságaitól, különösen annak méretétől és a vezetői szintek számától függően – egy vagy több, a belső szabályzatában meghatározott vezetőt, aki az e törvényből eredő kötelezettségeknek a szolgáltató foglalkoztatottja általi végrehajtásáért felelősséggel tartozik.

³³⁸ Pmt. 64. (3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott kötelezettség biztosítása céljából az 1. § (1) bekezdésében meghatározott szolgáltató köteles az e törvény szerinti tevékenységének ellátásában részt vevő foglalkoztatottak képzési programokon való részvételét biztosítani.

³³⁹ Pmt. 64. (4) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a felügyelete alá tartozó szolgáltatók részére a (3) bekezdésben előírt kötelezettség végrehajtására útmutatót adhat ki.

³⁴⁰ Forrás: [PEI Publikációs Felület \(gov.hu\)](https://peipublikaciosfelulet.gov.hu)

(Megtekintve: 2023. 12. 20.)

³⁴¹ Forrás: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfa0IYuL63d3rcebIdMX7Ykj87S31ybTiP-ffjqZtcMG-gESw/viewform>

(Megtekintve: 2023. 12. 20.)

Továbbá rengeteg információ, dokumentum és oktatási segédanyagok is megtalálható a honlapon, igaz csak a regisztrált felhasználók számára érhető el teljes körűen, ami további adminisztrációs terhet ró a szolgáltatókra.

3. Mi a Public Private Partnership³⁴² (a továbbiakban: PPP)

A Public Private Partnership konstrukció, vagyis a köz- és a magánszektor partnersége egy olyan, a szociális jogállamot világszerte jellemző felismerésre épül, amely során az állami szervek alkotmányos alapjogaiknál fogva őket terhelő közfeladatok ellátását nem szeretnék költségvetési forrásból egy összegben finanszírozni, illetve a feladataik ellátásához szükséges beruházásokat és a szolgáltatási színvonal emelését, infrastrukturális fejlesztését nem képesek saját bevételi forrásaikból fenntartani. Ilyen esetekben a közszféra bevonja a magántőkét a létesítmények megvalósításába, valamint a magánszféra szolgáltatási kapacitásait kihasználva azokba a feladatokba, amelyeket jogszabályi keretek között úgymond ki lehet szervezni, az állami feladatok közül.

Az egyes szakértők által kimunkált definíciókból a következő közös sajátosságok állapíthatók meg, a különböző PPP konstrukciók tekintetében:

- a köz- és a magánszektor olyan atipikus szerződéssel létrejött partnersége, amely jellemzően hosszú távú együttműködést takar,
- a magánpartner az állami, önkormányzati közfeladatok ellátásához pénzügyi eszközökkel és know-how³⁴³ rendelkezésre bocsátásával járul hozzá, amelyért
- rendelkezésre állási díjazásban részesül az állami, önkormányzati partnertől, vagy közvetlenül a nyújtott szolgáltatás használatától.³⁴⁴

A PPP koncepció célja, hogy a magánszféra tőkéje, szakértelme, magasabb innovatív képessége és menedzsment ereje révén magasabb szintű hozzáadott érték keletkezik, melynek úgymond nyertesei nem csak a szerződött felek lesznek, hanem minden érintett,

³⁴² Public Private Partnership – A PPP a közszolgáltatások biztosításának olyan új formája, amelyben a közfeladat ellátásához szükséges létesítmények, intézmények, eszközök tervezésébe, létrehozásába, fenntartásába, finanszírozásába és üzemeltetésébe – komplex együttműködés keretében – az állam bevonja a magánszektor. A klasszikus magán finanszírozású PPP-rendszerben mindezt egyetlen cég vagy csoport végzi el. A közszereplő vagy végfelhasználó a beruházás értékét, az üzemeltetés és szolgáltatások költségeit az üzemeltetőnek fizetett rendelkezésre állási díj formájában téríti meg.

³⁴³ Know-how – A 2018. évi LIV. törvény a védett ismeretre alkalmazva vezette be a „know-how” fogalmát. Ennek megfelelően a know-how az üzleti titok azonosításra alkalmas módon rögzített formája. A jogszabály kiemeli, hogy ez lehet műszaki, gazdasági, szervezési ismeret, ilyen tartalmú megoldás, vagy ezek kombinációja. Az üzleti titok pedig minden olyan a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, vagyoni értékkel bíró titkos ismeret, amely nem könnyen hozzáférhető, nem közismert, és amelynek a titokban tartásához, vagy ilyen módon kezeléséhez, a jogosultjának (tulajdonosának) érdeke fűződik. Ebben a megközelítésben tehát a know-how a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, azonosítható tartalmú, értékkel bíró, titokban tartott ismeret.

³⁴⁴ Az Európai Bizottság Zöld könyve a köz- és magánszektor közötti partnerségekről, valamint a közbeszerzésekre és a koncessziókra vonatkozó közösségi jogi előírásokról szóló COM(2004)327 számú végleges normatívája, 1. és 2. pont.

forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0374&from=ES>

beleértve a társadalom tagjait is. A magánszféra az állami működés bizonyos területein is beruházhat, hosszú távú kiszámítható projektekbe fektethet, a közszféra pedig költséghatékonyan tud magas színvonalú szolgáltatást nyújtani polgárai számára. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy ezek a projektek multiplikátor hatást³⁴⁵ hoznak létre makrogazdasági szinten. Ugyanakkor a sikeres megvalósítás és működés szempontjából lényeges a szerződésben megfelelően meghatározni a felelősség és a kockázatok allokációját. Minden szerződött fél csak olyan kockázatot vállalhat, amit saját működése során képes viselni és megfelelően menedzselni.

A felelősség és kockázatmegosztás mértékétől függően több altípusa létezik. A PPP konstrukciók közül a nemzetközi terminológia szerint úgynevezett Buy-Build-Operate³⁴⁶ (BBO) alkalmazható a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben. Azzal az eltéréssel, hogy az állam nem értékesíti a feladata ellátásához használt eszközt, hanem a magántársaság fejleszt egy új korszerű eszközt, majd tovább működteti ezen feladatok gyors, innovatív és hatékony felhasználása érdekében.

A PPP konstrukció elterjedt alkalmazási mód a világon. Csak idő kérdése volt, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni nemzetközi fellépés során is alkalmazzák ezt a lehetőséget. Az Európai Bizottság is a köz- és a magánszektor kölcsönös együttműködését kívánja erősíteni a hamarosan felállításra kerülő európai felügyeleti szuperhatóság, az AMLA létrehozásával együtt. A PPP hazájának is mondható Nagy-Britanniában már működik a magánszektor és a közszektor között hasonló projekt, amely egységet teremt a szakágazaton belül. A Joint Money Laundering Steering Group (a továbbiakban: JMLSG³⁴⁷) egy magánszektor testület, amely az Egyesült Királyság pénzügyi szolgáltatási ágazatának vezető kereskedelmi szövetségeiből tevődik össze. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni feladatai ellátása keretében felügyeleti tevékenységet végez, valamint útmutatót ad ki a Pénzügyminisztérium jóváhagyásával.³⁴⁸ Az általa elvégzett tevékenységekről közhiteles adatbázist vezet és a

³⁴⁵ A multiplikátor hatás egyfajta sokszorozó hatást jelent. A beruházási multiplikátor azt mutatja meg, hogy a gazdaságba bevitt egységnyi beruházás összességében hány egységnyi jövedelemnövekedést eredményez. A projektek révén felhalmozódó tapasztalat (bizonyos modell-értékű megvalósítás) terjedését hívják multiplikátor hatásnak. A multiplikátor hatás révén tovább növelhető egy projekt nettó hatása.

³⁴⁶ BBO – A PPP konstrukciók közül ez egy gyakori alkalmazási módja Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban olyan területeken, ahol a közszféra feladatai ellátásához az információ megszerzése is elegendő. Részletesebb információ: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/ppp-process>

³⁴⁷ Forrás: <https://www.jmlsg.org.uk/>

³⁴⁸ Forrás: <https://www.jmlsg.org.uk/joint-money-laundering-steering-group-jmlsg/about-us/what-we-do/>

Pénzügyminisztérium jóváhagyásával nyilvánossá teszi a revíziók eredményeit.³⁴⁹ Tulajdonképpen felügyeleti tevékenységet végez a pénzügyi ágazat felett, és a döntéseit közzé teszi.

Magyarországon nincs egységesítve a Pmt. szerinti felügyeleti tevékenység, valamint az ez alapján közzé tett útmutatók sem. A jogalkotó tevékenységekre bontva osztotta fel a felügyeleti szerveket a Pmt. 5. §-a szerint.³⁵⁰ A különböző felügyeletek sajátos jogértelmezése szerint adták ki saját útmutatóikat és sajátos módon végzik a felügyeleti tevékenységüket is. Erről bővebben egy másik kutatásban fogok beszámolni.

³⁴⁹ Forrás: <https://www.jmlsg.org.uk/latest-news/jmlsg-publishes-revisions-5/>

³⁵⁰ 5. § E törvény alkalmazásában felügyeletet ellátó szerv az 1. § (1) bekezdés

a) a) – e) pontjában meghatározott szolgáltatók és az 1. § (1b) bekezdésében meghatározott személyek vonatkozásában a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos feladatkörében eljáró MNB (a továbbiakban: Felügyelet);

b) i) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága;

c) g) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a Magyar Könyvvizsgálói Kamara;

d) l) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában az e törvény alapján az ügyvédekre, a kamarai jogtanácsosokra, valamint a közjegyzőkre vonatkozó eltérő rendelkezések szerint:

da) az ügyvédek és a kamarai jogtanácsosok esetében az a kamara, amelynek az ügyvéd, kamarai jogtanácsos a tagja (a továbbiakban: területi ügyvédi kamara),

db) a közjegyzők esetében az a kamara, amelynek a közjegyző a tagja (a továbbiakban: területi közjegyzői kamara);

e) j), k), p) és q) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a kereskedelmi hatóság;

f) az f), h), n) o) és r) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a pénzügyi információs egységként működő hatóság (a továbbiakban: pénzügyi információs egység);

g) m) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló törvény szerinti hivatal (a továbbiakban: Hivatal).

4. A köz- és magánszektor kapcsolatának kulcsfontosságú szerepe napjainkban

A PPP-k mögött meghúzódó szakpolitikai elképzelések, valamint azok jogi következményei tetten érhetők a múlt példáiból is. Bizonyára kevesen tudják, hogy Magyarországon 2006 és 2012 közötti időszakban több mint háromszáz beruházás valósult meg a köz- és a magánszektor PPP modelljeivel. Az első ilyen beruházás a Művészetek palotája volt, de megvalósultak autópályák, közművelődési és közintézmények, mint például iskolák, kollégiumok, kórházak, bírósági épületek, sőt még két börtön is ilyen formában üzemel jelenleg is.³⁵¹ Ezeket 20-35 évig tartó atipikus szerződésekkel kötötték meg. Bár ezeknek a beruházásoknak nincs úgymond jó hírük hazánkban, ugyanakkor Európában és szerte a világon jól működő konstrukcióként alkalmazzák napjainkban is, a PPP együttműködés több formájában. Ennek az az oka, hogy megfelelő szerződéssel, jól meghatározott érdekek mentén, egy kölcsönös bizalmon alapuló jó kapcsolatot tudnak kialakítani az érdekelt felek. Hazánkban sajnos ez nem mondható el a gazdasági szférában. Nem elhanyagolható tény az is, hogy ezek a beruházások befektetési szempontból is kiszámíthatók hosszútávon, valamint, hogy jelentős fejlesztési célokat valósítanak meg.

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem területén a köz- és a magánszektor közötti partnerségek gondolata azt az elképzelést tükrözi, hogy az AML/CFT³⁵² kötelezettségek magánjogi jogalanyok általi végrehajtását és e kötelezettségek felügyeleti hatóságok általi érvényesítését a gyakorlatban gyakran a formális szabályok betartása, mint a bűnözés hatékony megelőzésére és visszaszorítására való törekvés jellemzi. Ez azonban téves megközelítés, ugyanis a köz- és a magánszektor partnersége mögött az a gondolat áll, hogy a jelenlegi keretek továbbfejleszthetők, ha gyorsabb és hatékonyabb lenne az információ áramlás mindkét irányba. Példaként említhető, amikor egy komolyabb ügyfél-átvilágítást kell elvégezni azáltal, hogy a hatóságnak több információja van, és ezt megosztja – akár részinformáció formájában –

³⁵¹ Barátki László Attila: A Public Private Partnership szerződési jogi esettanulmány bemutatása a Büntetés-végrehajtási projektek kapcsán. Doktori műhelytanulmányok, pp. 204-2021. (Győr, 2020.).

Forrás:

https://dokteriskjog.sze.hu/images/TP%203+1%20K%C3%B6tetek%20sz%C3%B6vege/11.%20IM_13_DoktoriM%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok2020_04.26.pdf

³⁵² AML/CFT – Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism magyarul Pénzmosás elleni és Terrorizmusfinanszírozást megfigyelő és szankcionáló rendszer.

az érintett magánszektorral, aki így az AML/CFT megfelelés tekintetében pontosabb eredményt tud elérni. Vagyis a „partnerségi kapcsolat” során mindkét érintett fél megfelelően áll hozzá egy-egy ügyhöz, és nem csak a törvényi minimum követelmények alapján, pusztán a formális kötelezettségeket végzik el. Az Európai Bizottság által létrehozni kívánt uniós hatóság az AMLA egyik feladata ³⁵³ többek között az lesz, hogy felügyelje a köz- és a magánszektor között milyen szoros kapcsolat és milyen hatékonyság valósult meg egy-egy ügy kapcsán. Ez nyilvánvalóan a köz- és magánszektor képviselőinek közös érdekein alapuló, közös céltudat ösztönzésével valósulhat meg.

Az AML/CFT feladatok különböző kulcselemek sokaságából áll össze, mint például az ügyfél-átvilágításból, a kockázati besorolás meghatározásából, szükség esetén a bejelentés megtételéből, a pénzügyi hírszerző egység által elvégzett elemzésekből és végső soron a bünyügyi nyomozásokból. Rengeteg technikai, szervezeti és humán erőforrásbeli tevékenységekből tevődik össze. Ebből következik, hogy különböző szakaszokban valósulhatnak meg a szorosabb együttműködések a közszféra és a magánszféra között. A köz- és magánszektor közötti partnerség a gyakorlatban az AML/CFT követelmények magánszervezetek általi végrehajtása, és a követelmények felügyeleti hatóságok általi érvényesítése gyakran – egyesek szerint a legtöbbször – inkább a szabályoknak való formális megfelelésre való törekvés jellemzi, mint sem a prevencióra vagy a bűncselekmények hatékony megelőzésére és visszaszorítására való törekvés. Ennek oka, hogy a kötelezett szolgáltatók igyekeznek formálisan eljárni és azt bizonyítani, hogy ésszerű intézkedéseket tettek a jogszabályok betartása érdekében azért, hogy a megfelelés esetleges megsértése miatt büntetést szabjanak ki rájuk.

A PPP keretrendszerének kidolgozása nem csupán a jelenlegi architektúra egyéb elemeinek kiegészítéseként működő mechanizmusok létrehozását jelenti. Sokkal inkább arról van szó, hogy a jelenlegi jogszabályokat a CDDO³⁵⁴ kötelezettségek hatékonyabb

³⁵³ Az Európai Bizottság által 2021 júliusában előterjesztett javaslat alapján a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó új uniós hatóság létrehozására. Ez annak a jogalkotási csomagnak a része volt, amelynek célja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére vonatkozó átfogó uniós politika 2020-as cselekvési tervének végrehajtása. Az AMLA egy integrált rendszer központja lenne, amely magából a hatóságból és az AML/CFT felügyeleti mandátummal rendelkező nemzeti hatóságokból fog állni. Ezenkívül támogatná az EU pénzügyi hírszerző egységeit (FIU), és együttműködési mechanizmust hozna létre közöttük. A központja Frankfurtban lesz és 2025-ben kezdi meg a működését. A működése szempontjából kiemelt prioritást élvez a köz- és a magánszektor közötti kapcsolat erősítése.

³⁵⁴ CDDO – Customer Due Diligence obligations (vagyis ügyfél átvilágítási kötelezettségek).

Forrás: <https://airontrust.hu/aml-penzmosas-terrorizmus-jogi-fogalmak/>

végrehajtása érdekében hozzáigazítják a gyakorlati példák alapján. Hasonló megfontolások vonatkoznak az információ megosztás másik elsődleges szerepére, nevezetesen a folyamatban lévő nyomozások támogatására. A köz- és magánszektor információ megosztásának szerepe, a folyamatban lévő nyomozásokban különösen rávilágít számos megválaszolatlan kérdésre, a büntetőeljárás törvények és az AML/CFT-t előíró törvények kapcsolatában. Ahol a folyamatban lévő bűnügyi nyomozások támogatását célzó információ megosztás informális gyakorlatát alakítják ki, példát jelenthet a PPP-re, amelyek párhuzamosan és a büntetőeljárás intézkedéseken túlmenően is jól működnek.³⁵⁵ Az EU pénzmosás elleni rendszerének bevezetésekor sokan kritizálták a magánélethez való alapvető jogokba való beavatkozásra hivatkozással. A tapasztalatok alapján azonban néhány tudós rávilágított arra, hogy az ügyfél-átvilágítási kötelezettségek pont a pénzügyi adatok tömeges megőrzését jelentik. Az adatmegőrzés kifejezés általában úgy definiálható, mint „személyes adatok meghatározatlan célból történő gyűjtése és tárolása, arra az esetre, ha azokra szükség lenne egy még nem meghatározott jövőbeni felhasználáshoz”.³⁵⁶ Úgy vélem, hogy az adatmegőrzés alapvetően két részre bontható. Először is, főként a magánszereplők számára törvényi kötelezettségként meghatározott ideig kötelesek az adatok nagy részét tárolni. A második szakasz, azokat a jogi rendelkezéseket tartalmazza, amelyek lehetővé teszik az állami hatóságok számára, hogy hozzáférjenek ezekhez az adatokhoz. Az Európai Unió pénzmosás elleni irányelv 13. bekezdés 40. cikkében már most is kötelezi a szolgáltatókat a személyes pénzügyi adatok megőrzésére.³⁵⁷

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem során nyilvánvalóan szükséges az adatmegőrzés, ugyanakkor az állami hatóságok ezen adatokhoz való hozzáférése egyéb okokból is indokolt lehet, mint például egy bűncselekmény felderítése. Magyarországon a bűncselekmény felderítése érdekében történő AML/CFT adatokhoz való hozzáféréshez nem a Pmt. ad felhatalmazást a nyomozó hatóságok számára, hanem

³⁵⁵ Dr. Benjamin Vogel: Opportunities and limitations of public-private partnerships against money laundering and terrorist financing (A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni köz- és magánszektor közötti partnerségek lehetőségei és korlátai), Eucrium, 2022/04. pp. 52-60.
forrás: <https://eucrium.eu/articles/potentials-and-limits-of-public-private-partnerships-against-money-laundering-and-terrorism-financing/#docx-to-html-fn16>

³⁵⁶ Marion Albers, „Data Retention in Germany”, in: M. Zubik, J. Podkowik és R. Rybski (szerk.), European Constitutional Courts to Data Retention Laws, 2021, p. 117.

³⁵⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (ötödik módosítása: 2018. május 30.) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára történő felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv módosításáról, valamint az irányelvek módosításáról 2009/138/EK és 2013/36/EU, HL L 156., 2018. 06. 19., pp. 43. (A 6. módosítás pedig tovább erősíti ezt.)

a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. Törvény. Ugyanakkor a felügyeleti tevékenységet végző hatóságok és az FIU számára a szolgáltatóra vonatkozó AML/CFT szerinti adatokhoz történő hozzáférés a Pmt.-ben van biztosítva. Tehát a Pmt. 70. §-a³⁵⁸ értelmében a felügyeletet ellátó hatóságok szorosan együttműködnek egymással – a pénzügyi információs egységgel, a nyomozó hatósággal, az ügyészséggel és a bírósággal – valamint a más tagállambeli vagy harmadik országbeli felügyeletet ellátó szervekkel. Ez azonban – tapasztalatom szerint – nincs kihasználva megfelelően. Úgy vélem, hogy ezt a rendelkezést várhatóan ki kell egészíteni az adatok gyűjtésére és tárolására kötelezett magánszférával történő együttműködésre is.

³⁵⁸ Pmt. 70. § Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szervek a felügyeleti tevékenység gyakorlása során szorosan együttműködnek egymással, a pénzügyi információs egységgel, a nyomozó hatósággal, az ügyészséggel és a bírósággal, valamint a más tagállambeli vagy harmadik országbeli felügyeletet ellátó szervekkel.

5. A PPP alkalmazása az AML/CFT/CPF³⁵⁹ területén

Ahogy az előző fejezet is rámutat a PPP alkalmazása gyakori a nemzetközi példákban, így van alternatívája a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni harcban is. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, ideértve a proliferáció³⁶⁰ elleni küzdelmet is (a továbbiakban: AML/CFT/CPF), a hatóságok és az érintett szolgáltatói szektor vonatkozásában stratégiai együttműködési erőfeszítéseket igényel. A magánszektor intézményei és a közsféra olyan szervei között, mint például a bűnüldöző, felügyeleti vagy szabályozó hatóságok közötti feladat megosztása kulcsfontosságú lehet az AML/CFT/CPF területén. A politikai döntéshozók a szabályozás megalkotása során az érintettek szakmai javaslatait is figyelembe kell veyék, hiszen a gyakorlat során feltárt hiányosságok alapján lehet megfelelően kodifikálni, és a végrehajtásban prominens eredményeket elérni. Az információk és a szabályok megfelelő értelmezésének az érintettekkel történő megosztása nagymértékben befolyásolja a pénzügyi bűnözés, azon belül a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem sikerességét. Jelenleg a kötelezetteknek sokkal kevésbé érdeke, hogy további erőfeszítéseket tegyen egy problémás ügyfélkapcsolat felderítésére és ügyfél-átvilágítása kapcsán különösen, ha nem vezetnek végső soron bűncselekmények felderítéséhez, így nem is értékeli azt megfelelően a hatóságok. Más szóval, a kötelezett szolgáltatók számára gyakran biztonságosabb közepes megfeleléségi teljesítményt nyújtani, ezzel az úgymond adminisztrációs teherrel – vagyis csak a négyzeteket kipipálni – mint a jobb eredményekre összpontosítani. Az információ megosztás kulcsfontosságú a pénzügyi átláthatóság előmozdítása és a pénzügyi rendszer integritásának védelme tekintetében. Ugyanis a pénzügyi szolgáltatóknak és az érintett illetékes hatóságoknak megfelelő idejű és állapotú információval, elemzésekkel és adatokkal kell rendelkezzenek annak érdekében, hogy a pénzügyi bűncselekmények elkövetését, azon belül is a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozását és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozását (a továbbiakban: ML/TF/PF³⁶¹) időben megakadályozzák. Ez nem pusztán az ML/TF/PF elterjedése elleni küzdelem érdekében létrejött nemzetközi szervezetek ajánlásai alapján

³⁵⁹ AML/CFT/CPF – Anti-Money Laundering/Combating The Financing of Terrorism/Countering Proliferation Financing of Weapons of Mass Destruction, Pénzmosás elleni küzdelem, a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem.

³⁶⁰ Proliferáció: Tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem

³⁶¹ ML/TF/PF – Money-Laundering/Terrorism Financing/Proliferation Financing, Pénzmosás, Terrorizmus finanszírozás és Tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása.

fontos, hanem minden állam saját nemzetgazdasági érdeke is megkívánja ezen hatékony rendszer működését. A korrupciós országok esetében persze ez nem várható el maradéktalanul. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem legnagyobb nemzetközi szerve az FATF elnöke, Dr. Marcus Pleyer, a 2020-as OSCE elnökségi terrorizmusellenes konferencián elmondott beszédében is megemlítette a köz- és a magánszektor közötti együttműködés lehetséges aspektusát, amely szerint: *„Nem tudom eléggé hangsúlyozni a köz- és magánszektor közötti partnerségek fontosságát a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben. Sokan közülünk Európában, Amerikában és az ázsiai és csendes-óceáni térségben tanúi voltunk számos nagyszabású terrortámadásoknak az elmúlt néhány évben. A köz- és a magánszektor közötti bizalom megteremtése, a magánszektorok közötti bizalom kialakítása alapvető fontosságú a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben. A köz- és magánszektor közötti partnerségeknek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának létrejöttének megelőzően kell létrehozni, ezért nyomozásra van szükség.”*³⁶²

Véleményem szerint ez a prevenciót erősíti, vagyis nem a klasszikus értelemben vett nyomozásra, mint egy bűncselekményt feltáró hatósági büntetőeljárásról elmélkedett elnök úr, hanem a megelőző intézkedések, elemzések és adatok feltárása alapján történő hatékony fellépésre gondolhatott, amely megakadályozza az úgynevezett „piszkos pénzek” tisztára mosását, vagy egy pénzügyi bűncselekmény megvalósulását. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni az AML/CFT kettős céljáról sem, vagyis a bűnüldöző hatóságok támogatása a releváns bűncselekmények kivizsgálásában, és a kötelezett személyek támogatása az ML/TF/PF megelőzésében.

Az FATF – a korábbi fejezetben már részletezett – nemzetközi standardot adott ki *„FATF Recommendations 2012”*³⁶³ címmel, amely a 2023 februári módosításában már tartalmaz meghatározásokat és előírásokat a magánszektor számára adható bizalmas információcserére vonatkozóan a következők szerint:

³⁶² Dr. Marcus Pleyer: FATF elnök 2020. 09. 15-én az EBESZ konferencián *„A köz- és a magánszektor közötti partnerségek erősítése a terroristák logisztikai és pénzügyi támogatásának korlátozása és a sebezhető célpontok”* címmel megtartott beszédének következtetése.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/2020-osce-counter-terrorism-conference.html>

³⁶³Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/documents/publicandprivatesectorpartnershipinfightingfinancialcrime.html>

- Információcsere a köz- és a magánszektor között a PPP-k révén, az érdekelt felek együttműködésével növeli az AML/CFT/CPF intézkedések hatékonyságát azáltal, hogy elősegíti a pénzügyi tranzakciók átfogó áttekintését és az ügyfelek viselkedését.
- Az ilyen partnerségek révén a megosztás gyakran biztonságos környezetben történik, ami lehetővé teszi, hogy a magánszektor további adatbányászatot, operatív elemzést és átvilágítást végezzen az esetleges hírszerzési hiányosságok pótlása érdekében.
- Ezek a PPP-k lehetővé teszik az információ megosztását a felügyeleti szervek, és az FIU-k, a bűnüldöző szervek, a magánszektor ellenőrző résztvevői, valamint nemzetközi partnerek között.

Az információ csere során természetesen be kell tartani az egyéb szabályok által előírtakat, mint például a GDPR³⁶⁴ törvényben előírt kötelezettségeket is. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) az FATF által kiadott standardokat figyelembe véve állást foglalt a kérdésben, és közzé tette a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzése a köz- és magánszektor közötti partnerségekre vonatkozó uniós szabályok iránymutatásait, amit véleményezésre megküldtek minden tagország részére.

A beérkezett vélemények figyelembevételével a Bizottság 2020/C 164/06 számon kiadta a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervét.³⁶⁵ Ez a cselekvési terv felvázolja, hogy a Bizottság az alábbi hat pillérre alapozva, miként tervezi megvalósítani ezeket a célkitűzéseket:

- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelmet célzó hatályos uniós keret hatékony végrehajtásának biztosítása;
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem egységes uniós szabálykönyvének létrehozása;
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem uniós szintű felügyeletének megvalósítása;

³⁶⁴ GDPR: General Data Protection Regulation, (az EU általános adatvédelmi rendelete).

³⁶⁵Forrás: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13152-Preventing-money-laundering-and-terrorist-financing-EU-rules-on-public-private-partnerships-PPPs-en>
(Megtekintve: 2024. 01.10.)

- támogatási és együttműködési mechanizmus létrehozása a pénzügyi információs egységek számára;
- az uniós szintű büntetőjogi rendelkezések érvényesítése és információcsere;
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelmet célzó uniós keret nemzetközi dimenziójának megerősítése.³⁶⁶

Az FATF és a Bizottság kezdeményezései alapján biztosra vehető, hogy a köz- és a magánszektor együttműködésének megvalósulása és szorosabb kapcsolatának kialakulása várható a közeljövőben.

³⁶⁶ Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0058.com>

6. A köz- és magánszektor résztvevői az AML/CFT területén

A pénzügyi információszerzés jobb kihasználásával összefüggésben a lehető legnagyobb mértékben ösztönözni kell a köz-és magánszektor közötti partnerségek szereplőit. Sok esetben ugyanis az információ jellege és annak nem időben történő cseréje korlátozhatja az elemzés, felderítés és megelőzés eredményét. Természetesen az ilyen megosztás során – ahogy azt már említettem – be kell tartani az adatvédelmi jogszabályokat is. A PPP alkalmazása során a bűnüldöző hatóságok, a pénzügyi információs egységek és a magánszektor közötti információcserében résztvevők különböző formákat ölthetnek. Ugyanakkor pontosítani és fokozni kell a PPP-k egyes típusainak alkalmazását az információ megosztás javítása érdekében. Ennek megvalósítása – a jogi keretek és a gyakorlati szabályok tagállamok közötti eltérései miatt – Bizottsági szinten kell megvalósuljon. A PPP-k számára szabványok és iránymutatások állnak rendelkezésre, annak érdekében hogyan osszák meg egymással a bevált gyakorlatokat, különösen a trösztellenes szabályokkal, az adatvédelemmel kapcsolatos biztosítékokkal és korlátozásokkal, valamint az alapvető jogokra vonatkozó garanciákkal kapcsolatban. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó uniós szabályoknak nem célja meggátolni a jogszerű pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést, azonban meg kell teremteni a lehetőségét annak, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó szabályok megfelelően kapcsolódjanak a pénzügyi ágazat és egyéb kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmákat szabályozó jogszabályokhoz. Ennek érdekében a köz- és a magánszféra közötti megfeleléségi együttműködés vonatkozásában az alábbi javaslat tehető:

- Pénzügyi szolgáltatókra vonatkozó PPP-k (FIPPP³⁶⁷-ek)
 - Gyors és valós információ- és adatszolgáltatás az FIU és a LEAs³⁶⁸ számára, valamint más hatóságoknak, hogy segítsék az esetleges ML/TF/PF azonnali felderítését.

³⁶⁷ FIPPP – Financial Intelligence Public Private Partnership (Pénzügyi Hírszerzési Köz és Magánszféra közötti együttműködés)

³⁶⁸ LEAs – Law Enforcement Agencies, (Bűnüldöző hatóságok)

- Szakmai szervezetek összehangolt rendszerének létrehozása, tekintettel az ügyfelek viselkedésére vonatkozó ismereteikre és pénzügyi közvetítőként betöltött szerepük miatt.
 - Gyanús tevékenységek azonosítása és gyanús információk kiadása, tranzakciókról szóló jelentések (STR) valós idejű, digitalizált módon történő megküldése az FIU-k részére. (Ennek egyik jelenleg is alkalmazott módszere a pénzügyi szolgáltatóknál bevezetett úgynevezett CTR³⁶⁹ rendszer.)
- Kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmákra vonatkozó PPP-k (DNFBPs-k)
 - Vállalkozások és/vagy tevékenységek azonosítása és felismerése, amelyeket kizárólag a kifizetések eredeti formájának elrejtésére és/vagy egyéb összetett jogi struktúrák vagy tranzakciók ML/TF/PF tevékenységek létrehozásához használnak. Ezek közé tartoznak az ügyvédek, közjegyzők, adótanácsadók, könyvvizsgálók és könyvelők, valamint ingatlan ügylettel foglalkozó vállalkozások. Ide tartoznak továbbá még az utóbbi időben elterjedt virtuális fizetőeszközök váltásával foglalkozók igénybevétele is.

A multidiszciplináris együttműködés lehetővé teszi az információk és egyéb perspektívák sokszínűségét, valamint a problémák komplexebb feldolgozását és megoldását minden fél részére. Ennek eredményeként az ilyen típusú projektek vagy kutatások gyakran nagyobb hatékonysággal és eredményességgel járnak, mivel több szempontot és tudományos megközelítést vesznek figyelembe. Ezért tehető az a kijelentés, hogy az AML/CFT területén is eredményes lehet ennek alkalmazása.

³⁶⁹ CTR – Currency Transaction Report (Devizatránzkációs jelentés)

7. A PPP előnyei az ML/TF/PF elleni küzdelemben

A köz- és magánszektor intézményei, az információáramlás forrásai és célpontjai is lehetnek egyszerre. Az adatok felhasználása rávilágít a köz- és a magánszektor közötti folyamatos párbeszéd előnyeire. Az FIU-k munkájának hatékonysága nagymértékben függ a bejelentés időpontjától, annak adattartalmától, valamint a több irányú elemzői munkától. Tapasztalt elemzőként tudom, hogy az azonnali intézkedést igénylő bejelentés és a felderítő munka nem minden esetben történik egy időben, ugyanis a hatósági felderítés több információ begyűjtésével történik, míg a bejelentés csak egy irányú. Sőt, sok esetben ugyanis a DNFBPs szakmák akaratlanul – vagy akár szándékosan – nem tesznek bejelentést az FIU részére. Magyarországon a NAV hivatalon belül a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda (a továbbiakban: PEI)³⁷⁰ részeként működik az FIU elemző osztálya, amely nem nyomozó hatóság, nem végez hírszerző titkosszolgálati tevékenységet sem, nem lát el bűnmegelőző vagy bűnfelderítő feladatokat. Mindössze operatív és stratégiai elemző és értékkelő tevékenységet végez a Pmt. rendelkezései alapján, majd a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem céljából feldolgozott információt – indokolt esetben – a nyomozó hatóság, ügyészség, nemzetbiztonsági szolgálatok, NAV bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, illetve más külföldi FIU irányába vagy az Europol részére továbbítja a kielemezett információkat. Fontos azonban kiemelni, hogy ezzel párhuzamosan felügyeleti tevékenysége ellátása során jogosult és köteles eljárást kezdeményezni a meglévő információk alapján, másrészt a már megindult más eljárásokhoz nyújthat információt. Amennyiben érkezik bejelentés a szolgáltatóktól pénzmosásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló tevékenységekről, saját hatáskörben ezeket megvizsgálja, elemzést készít, további adatokat gyűjt, majd az elemzés eredménye alapján – amennyiben indokolt bűnüldözési célból – a megfelelő szervekhez továbbítja az ügyet. Az elemzői tevékenység részletezve az alábbiakat tartalmazza:

- A jelentéstétel minőségének javítása és további információk bevitele az adatbázisba;

³⁷⁰ A NAV PEI rövidített nevét csak a pénzmosás elleni tevékenység adja, tekintettel arra, hogy terrorizmus elleni fellépésre nincs jogosultsága.

Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/elemzo-ertekelo-tevekenyseg/elemzo-ertekelo-tevekenyseg>
(Megtekintve: 2023. 12. 20)

- A meglévő ML/TF/PF tipológiákkal kapcsolatos információk és ismeretek fokozott megosztása;
- A Pmt.-ben előírt szakértelem és a tudás szintjének növelése valamennyi partner és DNFBPs esetében;
- Fokozott és folyamatos kommunikáció az érintett szakterületekkel.
- Új és újonnan felmerülő kockázatok azonosítása;
- A gyanús tevékenységek bejelentési minőségének és felhasználásának javítása;
- Az állami szervek és a szabályozott szervezetek közötti együttműködés és konstruktívabb kapcsolatok javítása;
- Fokozott kockázat tudatosság a magánszektorban, beleértve az útmutatók kidolgozását;
- A pénzügyi információk operatív hatóságok és bejelentő egyéb felügyeleti szervek közötti cseréjére szolgáló csatornák javítása;
- A meglévő pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni keretrendszer megerősítése, kodifikációs javaslatok megtétele a tapasztalatok alapján.

A PPP alkalmazása során az illetékes hatóságok információkat oszthatnak meg a magánszektorral a gyanúsítottak és más érintett személyek és szervezetek pénzügyi magatartásának nyomon követése érdekében. Ez jellemzően magában foglalja különösen a célpontok nevének megosztását, és esetleg további információk megosztását is, amelyek segíthetnek a prevencióban és a nyomon követés hatékonyabbá tételében. Ilyen lehet például a kapcsolattartókra vagy a megcélzott személy üzleti tevékenységére vonatkozó információ. Dr. Benjamin Vogel szakértői javaslata szerint *„megoldás lehet, ha az illetékes hatóságok információt szolgáltathatnak a magánjogi jogalanyak az érintett személyekről vagy a potenciális gyanúsítottak profiljáról, hogy lehetővé tegyék a magánjogi jogalany számára az adatrekordokban történő célzott és pontos keresést.”*³⁷¹ Működési szempontból az ilyen célzott keresések engedélyezését a magam részéről is két okból gondolok pozitívnak. Egyik oka az, hogy lehetővé teszi a magánszervek számára, hogy válaszoljanak egy nyomozó hatóság célzott információs kérésére anélkül, hogy a

³⁷¹ Dr. Benjamin Vogel: Potentials and Limits of Public-Private Partnerships against Money Laundering and Terrorism Financing. 1/2022. Institution: Max Planck Institute for the Study of Crime, Security and Law, Freiburg.

Forrás: <https://doi.org/10.30709/eucrim-2022-002>
(Megtekintve: 2023. 12. 22)

hatóságot strukturálatlan és gyakran haszontalan tömeges adatokkal árasztanak el. A másik ok az, hogy lehetővé teszi a nyomozó hatóságok számára, hogy az eddig azonosítatlan gyanúsítottak esetében elkövetői profilok segítségével szűrjék át a magánjellegű adatokat, ezzel könnyebben felderíthetőek az elkövetők is és megakadályozható a pénzmosás bűncselekmény elkövetése.

8. A PPP alkalmazásának kihívásai az AML/CFT területén

A PPP az AML/CFT területén történő megvalósulásának egyik fő akadály a megosztott információk bizalmas kezelésének biztosítása, különösen a közsféra részéről. A hatóság által feltárt információk ugyanis sok esetben hátrányosan befolyásolhatják a hírszerzést vagy az aktív nyomozásban részt vevő személyek munkáját, mivel kiderülhet az információ forrása is.

További kihívások és ellentmondásos prioritások fordulhatnak elő többek között a következők szerint:

- Egy büntető eljárás során a nyomozáshoz rendelkezésre álló erőforrások korlátozottak mind a köz-, mind a magánszektor oldalán;
- Az ország jogi vagy szabályozási keretei – mondhatni kiskapui – gátolják az adatmegosztást, különösen a határokon átnyúló adatcsere esetében;
- A szabályozó szerv és a szabályozottak közötti hatósági dinamika aránytalansága;
- Magyarországon a pénzügyi rendszerben és az ügyvédi tevékenységben a titoktartás kultúrája túlmutat a jogilag szükségesnél, és akadályozza a párbeszédet így a bűnmegelőzési információ vagy a szükséges hírszerzési információk megosztását;
- A felügyeleti és felderítői szervek humánerőforrás és technikai kapacitásainak korlátjai a pénzügyi bűncselekmények kivizsgálásában (különösen a pénzügyi szolgáltatók és a virtuális fizetőeszközt átváltók esetében);
- A szabályozási, a hatósági prioritások és a magánszektor közötti aránytalan szakadékok és hiányosságok megléte.

A köz- és magánszektor az AML/CFT összefüggésében azon belül is az információ megosztásának alapvetően két fő célra vezethető vissza: az ügyfél-átvilágítási folyamatok dinamizmusára – vagyis annak hatékonyságának javítására – ami a prevenciót erősíti, valamint a folyamatban lévő nyomozások, felderítések előmozdítására. A két célkitűzés természetesen gyakran átfedi egymást, mivel a hatékonyabb ügyfél-átvilágítás végső soron nagyobb hozzáadott értéket ad a bűnügyi nyomozásokhoz is.

Összefoglaló vélemény

2024. január 17-én az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament bejelentette, hogy politikai megállapodás született a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó egységes szabálykönyvet meghatározó új rendeletről – a már említett AMLR – valamint a pénzmosás elleni hatodik irányelv az AMLD6 hatályba léptetéséről. Erre azt követően került sor, hogy 2023. december 13-án konszenzusos megállapodást jelentettek be a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemmel foglalkozó uniós szintű hatóság (AMLA) létrehozásáról szóló rendeletről. A kutatásból kiderült, hogy a pénzmosás elleni küzdelemről szóló első uniós jogszabály 1990-re nyúlik vissza (141. számú Strasbourg-i egyezmény), azonban azt folyamatosan felülvizsgálták, módosították annak biztosítása érdekében, hogy megfelelő, hatékony és alkalmas legyen az új kihívások, valamint a kapcsolódó pénzmosási és terrorizmus finanszírozási – beleértve a proliferációs – kockázatok kezelésére. A 2020. május 7-én bemutatott cselekvési tervet (a Bizottság 2020/C 164/06 számon kiadott intézkedés csomag) követően az Európai Bizottság 2021. július 20-án bemutatta a pénzmosás elleni legújabb csomagját (az Európai Parlament és a Tanács 2021/0239(COD) 420 final számú reformjavaslata), amit várhatóan már az AMLA fog végrehajtani. A csomag különösen három jogalkotási útmutatásból tevődik össze, amelyek célja a pénzmosás elleni küzdelem koherensebb szabályozási és intézményi keret létrehozása az EU-n belül. A bemutatott AMLA-rendelet egységes szabálykönyv – amely alapján létrehozták az új uniós szupranacionális hatóságot, a felügyelet és az FIU-k együttműködésének javítása érdekében – az egész EU-ban közvetlenül alkalmazandó részletes lényegi követelményeket határoz meg. Továbbá a szabályok harmonizálására és megerősítésére szolgál, valamint a 6. pénzmosási irányelv hatálybalépését teremtette meg, amely a tagállamok által elfogadandó újabb intézményi rendelkezésekre és végrehajtási intézkedésekre összpontosít. Úgy vélem, hogy ez kellő megindulási alapot adhat a tagországok számára a felkészüléshez az AMLA feladatának elkezdéséig.

Ahogy arról korábban is szó volt és a rendelet értelmében meghatározottak szerint az AMLA mint egy decentralizált szupranacionális uniós ügynökségként fog működni, amelynek hatósági, felügyeleti és tanácsadói szerepei vannak az EU pénzmosás elleni keretrendszere hatékonyságának fokozása érdekében. Bár az AMLA korlátozott számú, magas kockázatú kötelezett szolgáltatók esetében közvetlen felügyeleti szerepet

fog betölteni, ugyanakkor a DNFBPs szolgáltatók esetében pusztán közvetett felügyeletet gyakorol, hiszen a cél nem a nemzeti felügyeletek vagy hatóságok leváltása lesz és nem is a tagországok feladatainak elvégzését jelenti. Az AMLA inkább a felügyeleti konvergencia fokozására, a nemzetközi koordináció megerősítésére, valamint a harmonizált értelmezések és bevált gyakorlatok előmozdítására és a hatékonyság elérésére törekszik mintegy támogatva a nemzeti felügyeleteket és FIU-kat.

A Tanács és a Parlament között létrejött politikai megállapodás legfontosabb pontjai a következőképpen foglalható össze:

- Felügyeleti hatáskörök a pénzügyi szektorban – az AMLA közvetlen és közvetett felügyeleti hatásköröket egyaránt átvesz.
- A visszaélések bejelentésére szolgáló megerősített mechanizmus a pénzügyi szektorban – az AMLA feladata lesz a pénzügyi szektorból érkező visszaélést bejelentő személyek bejelentéseinek kezelése, és megvizsgálja a nemzeti hatóságok alkalmazottainak jelentéseiben foglaltakat.
- Támogató szerepet tölt be a nem pénzügyi szektor tekintetében – vagyis a nem pénzügyi szektorban az AMLA szerepe korlátozottabb lesz.
- Az AMLA támogatja a nemzeti felügyeleteket, szakértői értékeléseket végez a felügyeleti tevékenységről, kivizsgálja a pénzmosás elleni keretrendszer esetleges tagállami megsértését, valamint nem kötelező érvényű ajánlásokat fogadhat el.
- Támogató szerepet tölt be a pénzügyi információs egységek és a többi felügyeleti szerv között, a közöttük lévő koordináció erősítése céljából.
- A pénzmosás elleni szabályok alkalmazására vonatkozó harmonizált megközelítések előmozdítása.
- Irányítási struktúra felépítése az unión belül.

Az AMLA irányítási struktúrája szerint a tagállami felügyeletek és pénzügyi információs egységek képviselőiből álló igazgatótanácsot hoz létre és az AMLA irányításáért felelős igazgatótanács – amely egy elnökből és öt független, teljes munkaidőben foglalkoztatott tagból – áll. Fontos megjegyezni, hogy az igazgató tanács vétójoggal nem rendelkezik.

Az AMLD6 iránymutatást három éven belül át kell ültetni a tagállamoknak a nemzeti jogba, majd ezt követően – nyilvánvalóan az AMLR hatálybalépésétől számított három év elteltével – kell alkalmazni. Időközben az AMLA megkezdi működését és a közvetlen felügyelete alá tartozó, kiválasztott kötelezett szolgáltatók azonosítására

irányuló folyamatot, valamint iránymutatást és ajánlásokat adhat ki. Kutatóként már várom, hogy hazánk vonatkozásában melyek lesznek a kiválasztott szolgáltatók, akiket az AMLA közvetlenül fog felügyelni, valamint milyen szervezeti strukturális átalakulás valósul meg a felügyeleti hatóságok tekintetében.

Uniós polgárként és pénzmosás elleni szakemberként a kutatásom alapján úgy vélem, a jelenlegi tagállami jogi keretek nem adnak hatékony alapot a tagországok számára a transznacionális pénzügyi és gazdasági bűnözés elleni küzdelemre. Az Unió jelenlegi általános szabályozási környezete termékenynek mondható az illegális pénzáramlások szempontjából. Ugyanakkor tapasztalatból tudom, hogy hazánkban működő pénzmosás elleni hatóságai nem hatnak kellőképpen a transznacionális rendőri erők támogatására és a korrupció elleni küzdelemre. A magánszektor bankjai, pénzforgalmi szolgáltatói és más kötelezett jogalanyok bűnözés elleni erőfeszítései pedig csak a hatóság nyomására végzi el kötelességét, pusztán adminisztratív módon. Sok esetben tapasztaltam, hogy az adminisztráció is pontatlanságokat és/vagy az érdektelenség miatti hiányosságokat mutatnak. A hipotézisem feltételezése alapján tehát az a megállapítás tehető, hogy az érintett felek vonatkozásában csak a szankciók fokozottabb alkalmazása lehet a hatékonyabb módszer a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére, valamint a normák betartatására az érintett felek részéről. Ugyanakkor a nemzetközi tendenciák és az általam javasolt megoldás a prevenciót erősítő, megfelelő köz- és magánszféra közötti kapcsolatok kiépítésére összpontosít. Az adatvédelem tekintetében a szakértők elsődleges aggodalmát, amely szerint a pénzügyi bűncselekmények és az adatvédelem jogalkotási prioritásai közötti inkoherencia áll fenn, leküzdhető. Erre megoldást látok, ha a politikai döntéshozók az operatív információk PPP-kkel kapcsolatos megosztását az (EU) 2016/679 rendelettel – mint általános adatvédelmi direktívaként – a "jogos érdek" teljesítése tenné szükségessé. Az Ódiumot felvállalva úgy vélem, fontosabb érdek fűződik a bűncselekmény elkövetésének megelőzése és/vagy felderítése, mint az adatok védelme. Másrészt kiemelném, hogy az STR-információkhoz kapcsolódó titoktartási kötelezettségek befolyásolják az érintettek azon képességét, hogyan gyakorolhatják a hozzáférési jogukat. A kockázatmentesítés tekintetében a magánszektorral megosztott információk potenciálisan az ügyfelek széles kategóriáinak kockázatmentesítéséhez vezethetnek hiszen, ha nem tartalmaznak kellően részletes mutatókat nagyobb kockázat jelentkezhethet. Ennek a fordítottja pedig azt igazolja, hogy az ügyfelekről közölt információk

pontossága, nagyobb valószínűséggel zárja ki a kockázatos ügyfelek megjelenését az érintetteknel. Úgy vélem, hogy a PPP-k maguk is olyan mechanizmusok, amelyek jobb adatok érhetőek el, vagyis kisebb kockázati mutatókat biztosítanak, és ezáltal csökkentik a kockázatmentesítés jelenségét.

A Bizottság kérdőívet osztott szét az uniós pénzügyi információs egységek azon tagjai között, ahol már most is alkalmazzák a PPP-t. Tizennégy FIU vonatkozásában történt adatszolgáltatás alapján történt összegzés és az Europol pénzügyi hírszerzéssel foglalkozó köz- és magánszféra közötti partnerségével (a továbbiakban: EFIPPP³⁷²) kapcsolatos tapasztalatai alapján az alábbiak szerint. A válaszok azt tükrözték, hogy a meglévő PPP-k jobb együttműködést eredményeztek a magánszektor és az illetékes hatóságok között, jobban megértették a pénzügyi információs egységek igényeit és a kötelezett szolgáltatók elvárásait, és ezáltal a kötelezett szolgáltatók jobb minőségű jelentéseket készítettek. A válaszadók ismertették a partnerségen belül kicserélt információk jellegét, felsoroltak néhány kihívást és ismertették a bevált gyakorlatokat. A tervezett fejlesztések között szerepel a partnerségek kiszélesítése új ágazatok bevonásával, további kisebb partnerségek létrehozása, felügyeleti szervek bevonása és további tájékoztató jelentések terjesztése. Bár a holisztikus jelentés alapján készült SWD(2022) 347 final számú³⁷³ munkaanyag nagy vonalakban összefoglalja a kapott válaszokat és az Europol álláspontját, ugyanakkor az egyes válaszok és a benyújtott állásfoglalások értékes információt nyújtanak, amelyekre támaszkodva a Bizottság egy

³⁷² EFIPPP – Europol Financial Intelligence Public Private Partnership (Az Europol Pénzügyi Hírszerzésével foglalkozó Köz és Magánszféra közötti együttműködési egysége) Az EFIPPP négy szint köré épül az alábbiak szerint:

- A stratégiai felügyeleti testület: stratégiai tanácsadást és iránymutatást nyújt az EFIPPP fejlesztési és kiemelt területeivel kapcsolatos kérdésekben (évente ülésezik);
- Az irányítócsoporthoz: irányítja az EFIPPP tevékenységeit, és döntéshozó szervként jár el. A csoport minden naptári évre meghatározza a prioritásokat, jóváhagyja az új tagokat és szabályozza a munkacsoportok tevékenységét (havonta ülésezik);
- A munkacsoportok: az EFIPPP célkitűzéseinek végrehajtása és az EFIPPP-termékek fejlesztése. Ők az EFIPPP dobogó szíve;
- A fenyegetéseket és tipológiákat meghatározó elemzői csoport: további hét munkafolyamatra oszlik, amelyek célja a konkrét fenyegetésekkel kapcsolatos ismeretek bővítése és a tipológiák meghatározása.

Forrás: <https://efipp.eu/>
(Megtekintve: 2024. 05. 27.)

³⁷³ SWD(2022) 347 final „On the use of public-private partnerships in the framework of preventing and fighting money laundering and terrorist financing”. (A köz- és magánszféra közötti partnerségeknek a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzése és az ellenük való küzdelem keretében történő alkalmazásáról szóló Bizottsági munkadokumentum).

Forrás: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-10/221028-staff-working-document-aml-public-private-partnerships_en.pdf
(Megtekintve: 2024. 05. 27.)

olyan dokumentumot fogadhat el, amely segíti a tagállamokat a köz- és magánszféra közötti partnerségek létrehozásában, amelyek megkönnyítik az információcserét az alkalmazandó jogi kereteken belül, fokozzák a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás hatékony megelőzését és annak felderítését, miközben mindenkor védik az alapvető jogokat.³⁷⁴ Ezt szorgalmazza az EUCPN által közzétett ajánlás is amely szerint a rendszeres, de nem túlzott mértékű kommunikáció biztosítja a folyamatok monitorozását, és lehetővé teszi a szükséges kiigazítások megtételét. A hatékony nyomon követési eszközök (mint például szabványosított előrehaladási jelentések és a nyomon követési találkozók) megkönnyítik a nyilvántartást, biztosítják, hogy a partnerség hatékony maradjon, és az előre meghatározott eredményt hozza elérve a kívánt célokat.³⁷⁵

Véleményem szerint a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a csalás – valamint a korrupciót is ide sorolnám – elleni hatékony küzdelem érdekében a pénzügyi intézményeknek és más kötelezett szervezeteknek, valamint az FIU-nak lehetővé kell tenniük, hogy a független felügyelet – mint például a létrehozott AMLA – ellenőrző szemmel, egyértelmű keretek között megosszák az ügyfelekkel és pénzügyi műveletekkel kapcsolatos részletes információkat. Továbbá a felvázolt PPP struktúrát kellene erősíteni ezen ágazaton belül is. Jogászként magam is nyilvánvalónak tartom, hogy az EU és a harmadik országok állampolgárainak magánéletét és polgári jogait védeni kell, azonban a védelem nem terjedhet ki a jogellenes cselekmények vagy a bűncselekmények leplezésére. Úgy vélem, hogy a hatékony megoldás csak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem magas színvonalú uniós szintű felügyeletének létrehozásában rejlik azért, hogy helyreálljon a bizalom a polgárok és a tágabb értelemben vett nemzetközi közösség körében. Ilyen vonatkozásban pedig – a másik hipotézisem is alátámasztva – tagállami szinten is elérhető lehet – vagyis a hiányosságok leküzdésével a kiskapuk bezárása – a jogbiztonság és a nemzetgazdasági érdekek erősítésének megvalósítása. A szupranacionális uniós felügyeleti rendszer létrehozása magasabb szintű prioritást élvez a nemzeti érdekek felett és talán a bűncselekmények nemzeti szintű

³⁷⁴ Forrás: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-10/221028-staff-working-document-aml-public-private-partnerships_en.pdf
(Megtekintve: 2024. 05. 27.)

³⁷⁵ Sarah Bosman: A köz- és magánszféra közötti partnerségek a bűnmegelőzésben. Kihívások és ajánlások Magyarország számára. EUCPN titkárság. Brüsszel, 2023. (Im.: Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ, Világbank és Bogotai Kereskedelmi Kamara, Köz-magán partnerségek és közösségi biztonság. Útmutató a cselekvéshez, 94-5.).

Forrás: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/Public%20private%20partnerships_Hungarian.pdf
(Megtekintve: 2024. 10. 01.)

leplezésével szemben is sikeresen felveszi majd a harcot. Annak funkcióit, hatásköreit és a nemzeti felügyeletekkel való viszonyát egyértelműen meg lehet határozni a dolgozatban korábban már említett uniós AMLR direktívában, amely nélkülöz egyéni – tagállamokon belüli – érdekeket, hasonlóan az OLAF³⁷⁶ szervezetéhez. Ez mindenképpen hatékonyságot fog eredményezni és magam részéről szívesen dolgoznék egy ilyen szervezeten belül vagy akár az ezt támogató PPP magánszektorában.

³⁷⁶ OLAF – European Anti-Fraud Office, (Európai Csaláselleni Hivatal)
Forrás: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_hu
(Megtekintve: 2024. 05. 22.)

De lege ferenda javaslatok, avagy milyen jövőbeni változás várható?

A dolgozat egyik célja, hogy *de lege ferenda* javaslatot adjon a kutatás során feltárt hiányosságokra, problémákra a jelen állapot szerint figyelembe véve a nemzetközi változások irányait. A Pmt. hatályos szabályozása adekvátnak mondható, ugyanakkor a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni nemzetközi küzdelem összefogást és egységes fellépést igényel. Az AMLD6 új irányelv javítja a pénzmosás elleni küzdelmet célzó nemzeti rendszerek szervezetét is azzal, hogy egyértelmű szabályokat határoz meg a pénzügyi információs egységek, vagyis az FIU-k és a felügyeleti szervek nemzetközi téren történő együttműködése tekintetében. Erre azért van szükség, mert a pénzügyi bűnözés határokon átnyúló jellege miatt szükséges növelni a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem keretének hatékonyságát a tagállamokon belül is azáltal, hogy a nemzeti felügyeletekkel együtt integrált mechanizmusokat hoznak létre a prevenció biztosítása érdekében. Az AMLR egységes szabálykönyv megalkotása és az AMLA szupranacionális hatóság létrejötte is ezt a törekvést hivatott megerősíteni. Az újonnan elfogadott irányelv alapján véleményem szerint az alábbi területeken válik szükségessé a jogharmonizáció:

1. A virtuális fizetőeszközök (kriptoaluták) váltásával foglalkozó szolgáltatókat érintő változások;
2. A luxuscikkek kereskedőire (beleértve a labdarúgó klubokat és az ágazatban működő ügynököket is) vonatkozó új előírások;
3. Az új szabály értelmében szigorúbb ügyfél-átvilágítási követelményeknek kell megfelelni az érintett pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatóknak;
4. Újra kell szabályozni a tényleges tulajdonlás kérdését;
5. A készpénzfizetések tekintetében 10 000 eurós felső határt állapít meg bejelentési küszöbértékként az új irányelv³⁷⁷;
6. Felügyeleti tevékenységre vonatkozó változtatások beleértve az FIU-t; valamint
7. A korrupció elleni fellépés.

³⁷⁷ Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/05/30/anti-money-laundering-council-adopts-package-of-rules/pdf/>
(Megtekintve: 2024. 06. 13.)

1. Virtuális fizetőeszközök (kriptoaluták) váltásával foglalkozó szolgáltatók tevékenységére vonatkozó szükséges módosítások:

A Pmt. 2024. április 1. napjától hatályba lépett változások értelmében a virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, valamint a letétkezelő pénztárca-szolgáltatók kizárólag egy meghatározott eljárás szerinti nyilvántartásba vételt követően kezdhetik meg, vagy folytathatják tevékenységüket. Az EU AMLD5 számú pénzmosási irányelv módosítása már korábban is elvárta a bejelentési kötelezettség alkalmazását ezen szolgáltatók vonatkozásában, azonban a magyar jogalkotó eddig még nem ültette át a saját jogrendjébe. Ezt csak az Európai Bizottság többszöri felhívására ültette át Magyarország 2024 áprilisában annak következtében, hogy uniós kötelezettségszegési eljárást helyezett kilátásba a Bizottság.³⁷⁸ A mostani változás így a szabályozás szigorodását jelenti ezen szolgáltatók vonatkozásában. Az ilyen szolgáltatóknak, illetve természetes személy alkalmazottainak ezentúl a meghatározott jogszabályi feltételeknek szükséges megfelelniük. Így az eljárás során a szolgáltatóknak az illetékes felügyeleti szerv részére – vagyis a PEI részére – igazolniuk kell az alkalmazottak büntetlen előéletét, illetve a meglévő Pmt. szerinti belső szabályzatuk tartalmaznia kell a Kit. előírásait is. A feltételeknek történő megfelelést a felügyeleti szerv évente kell ellenőrizze, és a bejelentés változása vagy a megfelelés elmaradása esetén akár törölheti is a szolgáltatót a nyilvántartásból, ezáltal nem végezhet ilyen tevékenységet. Vagyis hasonló eljárást szükséges beépíteni, mint a székhelyszolgáltatók nyilvántartásba vételi eljárása.³⁷⁹

³⁷⁸ Forrás: https://hungary.representation.ec.europa.eu/kotelezettsegszegesi-eljarasok-magyarorszagra-vonatkozó-dontések-2024-május-2024-05-23_hu

(Megtekintve: 2024.05.30.)

³⁷⁹ Pmt. 76/B. § (1) A székhelyszolgáltató a tevékenység végzésére irányuló szándékát köteles bejelenteni az 5 §-ban meghatározott felügyeleti szervnek (ezen alcím alkalmazásában a továbbiakban: felügyeleti szerv); a tevékenység a nyilvántartásba vételt követően folytatható.

(2) A székhelyszolgáltató a nyilvántartásba vételkor megadott adatokban, illetve a nyilvántartásba vétel feltételeiben bekövetkezett változást, ideértve a tevékenység végzésének megszüntetését is, köteles 15 munkanapon belül bejelenteni a felügyeleti szervnek.

(3) A bejelentést írásban kell megtenni.

A kriptovaluták internetes eredetű úgynevezett „natív”³⁸⁰ pénzmenek, amelyeket „Blockchain”³⁸¹ vagyis blokklánc technológia működtet. A blokklánc érdekessége, hogy bármilyen információ rögzíthető rajtuk. Nem csak pénzáttalások, hanem olyan információk, mint a tárgyak és erőforrások tulajdonjoga. Az összes tranzakció látható a blokkláncon, azonban a blokkláncok nem tartalmaznak valós identitást. Ezért ezeknek a tevékenységeknek a valós szereplőkhöz való társítása és a bűnözők megállítása folyamatos kihívást jelent a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén, de más hatóságok sem képesek feltárni azt. A felügyeleti szervek számára ez többlet terhet jelent, ami további technikai és humánerőforrás fejlesztést igényel. Ugyanis jelenleg komoly gondot okoz, hogy ezen szolgáltatók esetében a felügyeleti szerv nem tudja vizsgálni a blokkláncokat, tekintettel arra, hogy sem technikai- sem humánerőforrással nem rendelkezik a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó hatóság.

2. A luxuscikkek kereskedőire (beleértve a labdarúgó klubokat és az ágazatban működő ügynököket is) vonatkozó új előírások normatívába történő beépítése:

Az Európai Unióban szigorúbb szabályokat vezetnek be a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén. Az új csomag magában foglalja a luxuscikkek kereskedőit is, beleértve a nemesfémekkel, drágakövekkel, ékszerekkel, órákkal és luxusautókkal foglalkozókat. Az ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettség a luxuscikkek kereskedőire is ki fog terjedni, illetve szintén kötelezett szolgáltatókká válnak a luxusautókkal, repülőgépekkel és jachtokkal, valamint a kulturális javakkal, mint például műalkotásokkal kereskedők esetében is.

³⁸⁰ Az érme a blokklánc natív pénzmenek. Ilyen például az Ether az Ethereum blokklánc érméje, azonban a kriptóérmék közé sorolhatók még a Bitcoin, a Ripple, az Ethereum, a Dogecoin, a NEO és a Litecoin. Az „érme” és a „token” kifejezéseket felcserélve is szokták használni, amikor a kriptovaluta egységeire utalunk, de ezek különböznek egymástól.

³⁸¹ A Blockchain egy elosztott adatbázis, amely nyomon követi a kriptovaluta tranzakciókat. Bár a blokkláncok és a kriptovaluta a kezdetektől fogva együtt használják ugyanakkor különböznek egymástól. Vagyis a Blockchain egy digitális, nyilvános, elosztott és decentralizált főkönyv, amelyet számítógépek hálózata hajt végre. A blokklánc minden blokkja egy olyan időszak, amely meghatározott tranzakciókból áll. A blokklánc architektúra a virtuális pénzen kívül számos célra használható, és jellemzője, hogy a digitális valutákat nem kell implementálni a blokkláncokon. A világ jelenlegi kriptovalutái azonban blokkláncokon alapulnak, mivel a blokklánc architektúra egyedülálló technikai előnyöket kínál.

Az új uniós megállapodás továbbá kitér arra is, hogy a labdarúgás szintén magas kockázatot jelentő ágazat a magas összegű pénzek mozgása miatt, ezért a kötelezett szolgáltatók jegyzékét kiterjeszti a hivatásos labdarúgó klubokra és az ágazatban működő ügynökökre is. Mivel azonban az ágazat, és így az általa jelentett kockázat tekintetében az egyes országokban nagy különbségek tapasztalhatók, a szabályok rugalmasságot biztosítanak a tagállamok számára arra, hogy az alacsony kockázatot jelentő klubokat és ügynököket töröljék a jegyzékből. A szabályok emellett esetükben hosszabb átmeneti időszakot követően, a hatálybalépés után 5 évvel lesznek csak alkalmazandók, szemben a többi kötelezett szolgáltatóra vonatkozó 3 évvel.³⁸² Ennek értelmében hazánkban is szükséges a Pmt. módosítása és ezen megállapodás szerint beépíteni ezeket a szolgáltatókat továbbá az ő esetükben is ki kell jelölni a felügyeleti szervet.

3. Az új szabály értelmében szigorúbb ügyfél-átvilágítási követelményeknek kell megfelelni az érintett pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatóknak, ezért szükséges a jelenlegi norma deregulációját elvégezni:

A kötelezett szolgáltatóknak fokozott átvilágítási intézkedéseket kell alkalmazniuk a kiemelt kockázatot jelentő azon harmadik országokat érintő alkalmi ügyletek és üzleti kapcsolatok tekintetében, amelyekben a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni nemzeti rendszerek hiányosságai veszélyeztetik az EU belső piacának integritását. Ez az orosz-ukrán háború kapcsán kiemelt jelentőségű, hiszen az FATF és az ENSZ BT szankciós listára nem tud orosz állampolgár felkerülni ezért az EU külön célzott szankciós listáját is vizsgálni kell az ügyfél átvilágítás során. Ennek megfelelően ki kell térni a célzott pénzügyi szankciók hatálya alá tartozó személyekkel vagy szervezetekkel kapcsolatban álló szervezetekre és személyekre is, valamint a társulás jellegű megállapodásokat is rögzíteni szükséges az ügyfél-átvilágítás során.

Új szabályozás szükséges a kriptoeszköz-szolgáltatók által alkalmazandó, fokozott ügyfél átvilágítási intézkedések végrehajtására a határokon átnyúló levelezőbanki kapcsolatok tekintetében. Továbbá az AMLD6 irányelv alapján a hitelintézeteknek és a pénzügyi intézményeknek fokozott átvilágítási intézkedéseket kell

³⁸² Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/01/18/anti-money-laundering-council-and-parliament-strike-deal-on-strict-rules/pdf>
(Megtekintve: 2024. 06. 10.)

végrehajtaniuk, ha különösen tehetős, nagy vagy jelentős vagyonnal rendelkező magánszemélyekkel folytatott üzleti kapcsolatok esetében, amelyek nagy mennyiségű eszköz kezelésével járnak. Ennek elmulasztását súlyosbító tényezőnek minősíti az irányelv a szankcionálási rendszerben.

4. Újra kell szabályozni a tényleges tulajdonlást és be kell építeni a valódi irányítás kiderítésének előírásait:

Az AMLD6 új uniós szabályozás egyértelművé teszi, hogy a tényleges tulajdonos kiléte két elemen, a tulajdonlason és az irányításon alapul, ezért mindkettőt elemezni kell ahhoz, hogy meg lehessen állapítani, ki a tényleges tulajdonos az adott jogalany vagy jogalanyok különböző típusai tekintetében. Ideértve a nem uniós szervezeteket is, amennyiben üzleti tevékenységet folytatnak vagy ingatlant vásárolnak az EU-ban. Az új szabályozás küszöbértéket állapít meg 25%-os részesedés vagy egyéb érdekeltég útján gyakorolt irányítás esetén beszélhetünk tényleges tulajdonosról. A szöveg pontosítja továbbá a többrétegű tulajdonosi és irányítási struktúrákra vonatkozó kapcsolódó szabályokat is annak érdekében, hogy ezentúl senki ne rejtőzködhessen a vállalatok többszintű vagy szerteágazó tulajdonosi rétegei mögé. Ezzel párhuzamosan az illetékes hatóságok munkájának megkönnyítése és felgyorsítása érdekében pontosítja az adatvédelemre és a nyilvántartások megőrzésére vonatkozó rendelkezéseket is. Továbbá előírja, hogy 2014. január 1-jéig visszamenőleges hatállyal nyilvántartásba kell venni minden olyan külföldi jogalany tényleges tulajdonosát – és/vagy irányító személyt/személyeket – amely üzleti tevékenységet folytat vagy ingatlannal rendelkezik az unió területén.

Ezt különösen fontos a magántőke alapok vonatkozásában elvégezni, ezért indokolt a jelenlegi szabályozás deregulációja, tekintettel arra, hogy jelenleg megoldatlan az ő esetükben a tényleges tulajdonos – és az irányítást gyakorló személy – megállapítása valamint a Pmt.-ben előírt kötelezettségek esetükben történő megvalósíthatósága.

Ezt elő segítheti a központi nyilvántartásba benyújtott információk folyamatos ellenőrzése. Az AMLD6 irányelv alapján be kell építeni a jogszabályba a felhatalmazás lehetőségét, hogy a nyilvántartásokért felelős szervezetek a nyilvántartásba vett jogi személyek telephelyein vizsgálatokat végezzenek, és indokolt esetben – például ha kétség

merül fel a birtokukban lévő információk pontosságával kapcsolatban – töröljék a nyilvántartásból.

5. A készpénzfizetések tekintetében 10 000 eurós felső határt kell megállapítani bejelentési küszöbértékként:

A készpénzfizetések tekintetében 10 000 eurós bejelentési küszöbértékének meghatározása fontos lépés a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megelőzésében. Az Európai Parlament és a Tanács által 2024. május 21-én elfogadott (EU) 2019/1153 irányelvnek az illetékes hatóságok a központi bankszámla-nyilvántartásokhoz az összekapcsolásra szolgáló rendszeren keresztül való hozzáférése és az ügyleti nyilvántartások használatát megkönnyítő technikai intézkedések tekintetében történő módosítása értelmében lesz hozzáférésük a nemzeti bűnüldöző hatóságoknak.³⁸³ Az irányelv a bankszámla-információkat a tagállamok által az (EU) 2015/849 európai parlamenti és tanácsi irányelv³⁸⁴ alapján bevezetett központi automatizált mechanizmusokban szereplő bizonyos információkként határozza meg. Az ilyen központi automatizált mechanizmusokat nevezzük központi bankszámla-nyilvántartásnak. Ez az új irányelv felváltja a korábbi irányelvet, és megőrzi az említett irányelv által létrehozott rendszer legfontosabb jellemzőit, előírja továbbá, hogy a központi automatizált mechanizmusokat a bankszámla-nyilvántartások asszociált rendszerén keresztül kapcsolják össze, amelyet a Bizottságnak kell kifejlesztenie és működtetnie. Azonban továbbra is csak a pénzügyi információs egységek, vagyis a nemzeti FIU-k rendelkeznek közvetlen hozzáféréssel a központosított automatizált mechanizmusokhoz, többek között a bankszámla-nyilvántartások összekapcsolt rendszeréhez. Ugyanakkor kijelölt illetékes bűnüldöző hatóságok számára lehetővé kell tenni, hogy közvetlenül hozzáférjenek más tagállamok központi bankszámla-nyilvántartásaihoz és keresést végezzenek azokban a bankszámla-nyilvántartások összekapcsolt rendszerén keresztül. Ugyanakkor a tagállamoknak ezen irányelv végrehajtása során tekintetbe kell venniük a bűncselekmények megelőzéséért,

³⁸³ Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-44-2024-INIT/hu/pdf>

(Megtekintve: 2024. 06. 13.)

³⁸⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről. (73. pp.)

felderítéséért, nyomozásáért vagy a vádeljárás lefolytatásáért felelős, a nemzeti jog alapján létrehozott hatóságok és szervek jellegét, szervezeti jogállását, szerepét és előjogait, ideértve a pénzügyi rendszereknek a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával szembeni védelmét szolgáló meglévő mechanizmusokat is. Az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat és az EUSZ 6. cikkében³⁸⁵, valamint a Chartában³⁸⁶ elismert elveket, különösen a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot, valamint a személyes adatok védelméhez való jogot.³⁸⁷ Ennek megfelelően a bankszámla-nyilvántartások összekapcsolt rendszeréhez való hozzáférés és az abban való keresés útján szerzett bankszámla-információkat kizárólag olyan célból lehet feldolgozni, amelyre azokat gyűjtötték. Bár a 10 000 eurós küszöbérték elérése már kötelezi a szolgáltatót a bejelentés megtételére, ugyanakkor még nem indokolja, hogy az FIU bankszámla-nyilvántartásban keresést végezzen hiszen nincs megfelelő célzat. Más helyzet merül fel abban az esetben, ha a bejelentés alapjául szolgáló 10 000 euró összeg tekintetében nem állapítható meg a vagyon forrása vagy esetleg külföldi állampolgár érintett a tranzakcióban. Ebben az esetben már indokolt lehet az FIU bankszámla-nyilvántartásban történő keresés elvégzése.

A bejelentésekkel kapcsolatos tapasztalataim alapján elmondhatom, hogy a szolgáltatók bár tudatosabban éltek a bejelentés mellett az üzleti kapcsolat megszüntetésének lehetőségével azokban az esetekben, amikor az ügyfél-átvilágítási adatok valódiságával kapcsolatban kétség merült fel vagy az ügyfél nem tudta teljes körűen igazolni a vagyon legális forrását. Ezek jellemzően a Nemzeti Kockázatértékelés által is meghatározott úgynevezett stróman személyekkel, offshore gazdasági társaságokkal vagy jelentős összegű készpénzbefizetésekkel kapcsolatos esetek voltak. Különösen a befektetési tőkealapok esetében nem volt megállapítható a vagyon forrása. Álláspontom szerint a magas kockázatú ügyfelek esetében akkor jár el a szolgáltató megfelelően, ha

³⁸⁵ Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 6. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy az alapvető jogok az uniós jog általános elveit testesítik meg.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12016M006>
(Megtekintve: 2024. 06. 13.)

³⁸⁶ Az Alapjogi Charta (2009-es Lizaboni szerződés) azokat az alapjogokat határozza meg, amelyeket mind az Európai Uniónak (EU), mind pedig az uniós országoknak be kell tartaniuk az uniós jog végrehajtásakor.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/glossary/charter-of-fundamental-rights.html>
(Megtekintve: 2024. 06. 13.)

³⁸⁷ Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-44-2024-INIT/hu/pdf>
(Megtekintve: 2024. 06. 13.)

- megtagadja az üzleti kapcsolat létesítését vagy – már létrejött üzleti kapcsolat esetén – kezdeményezi a fennálló üzleti kapcsolat megszüntetését; továbbá
- a megkísérelt, de végre nem hajtott, vagy az eddig végrehajtott ügylet(ek)ről, jelenségről a szolgáltató bejelentést küld az FIU részére.

A magas kockázatú ügyfelek esetében – pontosabban akkor, amikor laikus szemmel is egyértelműen kizárható a végrehajtott ügyletek mögötti valós cél és ésszerű gazdasági tevékenység, ezáltal alappal vélelmezhető a csalárd szándék stb. – az üzleti kapcsolat fenntartása és a tranzakciók folyamatos végrehajtása még a bejelentetési kötelezettség következetes teljesítése mellett sem lehet megfelelő eljárás. Ezt nevezzük defenzív bejelentésnek, ami nem összekeverendő a preventív bejelentéssel. A pénzmosás megelőzésének és megakadályozásának érdeke az előző esetekben az üzleti kapcsolat megszüntetésében vagy létesítésének megtagadásában és a bejelentés megtételében merül ki. Tehát mindkettő intézkedés megtétele szükséges. Ugyanakkor a preventív bejelentés nem feltétlenül köthető az üzleti kapcsolat megszüntetéséhez vagy a létesítésének megtagadásához. A már említett Pmt. 30. § (2) bekezdése általánosságban határozza meg a bejelentés tartalmi elemeit. A bejelentések túlnyomó többségét küldő hitelintézetek és pénzügyi szolgáltatók esetén – amennyiben a bejelentésben tranzakciók is megjelennek – kötelező tartalmi elemként a számlaforgalmi adatok megküldése is nélkülözhetetlen. Véleményem szerint a számlaforgalom két esetben elemezhető hatékonyan, tartalmi szempontból, valamint formai szempontból az alábbiak szerint:

a) tartalmi szempontból, ha:

- a számlaforgalom csatolásra kerül;
- a bejelentésben meghatározott időszakra vonatkozik;
- tartalmazza tranzakcióként legalább: az (1) ügyfél nevét; (2) az időszak kezdő és záró időpontját; (3) a bankfiók kódját; (4) a fizetési számla számát IBAN formátumban; (5) a számla pénznemét; (6) a tranzakció időpontját; (7) a tranzakció típusát; (8) a jóváírás vagy terhelés összegét; (9) az ellenszámla számát IBAN formátumban; (10) a tranzakciós partner adatait; (11) a tranzakció közleményeit; valamint (12) a tranzakcióhoz köthető releváns narratívákat (például készpénzfelvétel esetén a kezdeményező neve, státusza; ATM adatok; stb.).

b) formai szempontból, ha

- elemezhető, (vagyis xls, xlsx formátumban kerül megküldésre);

- egy tranzakció egy sorban szerepel;
- a fájl szerkeszthető, szűrhető és nincs speciális védelemmel ellátva.

Egyéb esetben a számlaforgalmi adatok nehezen vagy egyáltalán nem elemezhetőek, hasznosíthatóak az elemző-értékelő tevékenység során. Bármelyik adat hiányában az elemző megkeresést küld a szolgáltató részére az adatok megismerése céljából.

6. Felügyeleti tevékenységre vonatkozó változtatási javaslatok:

Láthattuk, hogy hosszú folyamat volt a pénzmosás felderítése és ellenőrzési rendszerének kialakulása, de logikus, egymást követő lépések eredményeként hozták meg a jogalkalmazók mindazokat az intézkedéseket, amelyekkel reményeink szerint képesek hatékonyan ellenőrizni, felderíteni – vagy talán, ami még fontosabb megakadályozni – a pénzmosás bűncselekményének elkövetését. A rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűn felderítés küzdelem terén bőven van mit tenni. A válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz által finanszírozott DATACROS igénybevételével a közelmúltban készített tanulmány³⁸⁸ szerint Európában közel 31 000 olyan – főleg az ingatlanszektorban, az építőiparban, valamint a szálloda, a pénzügyi és az energia ágazatokban működő – vállalkozás van, amelynek a tényleges tulajdonosa orosz. A tanulmány szerint közülük 1 400 cégben található olyan személy – úgynevezett oligarchák – akik legalább 5 %-os tulajdon részesedéssel rendelkeznek, és akik a közelmúltban valamelyik szankciós listára felkerültek jellemzően az orosz-ukrán háború miatt. Egyes tényleges tulajdonosok nem uniós országokban bejegyzett közbelső társaságokon, vagy helyi részvényesi meghatalmazottakon keresztül elfedik a cégekben szerzett tulajdonjogukat – jellemzően magántőke alapokon keresztül – illetve a vállalkozásuk felett gyakorolt ellenőrzésüket. Igaz, hogy ezen vállalkozások egy része már az orosz-ukrán háború kirobbanása előtt is magas volt a kockázati mutató – hiszen korábban is szerepeltek az Offshore Leaks adatbázisában³⁸⁹ például a korábban már

³⁸⁸ Ez az elemzés a TOM – The Ownership Monitor, a Transcrime és annak Crime&tech nevű spin-off vállalkozása által indított közös kezdeményezés keretében készült el.

Forrás: <https://www.transcrime.it/en/stories/tom-the-ownership-monitor/>

(Megtekintve: 2024. 05. 05.)

³⁸⁹ Ez az adatbázis több mint 810 000 olyan offshore szervezetről tartalmaz információkat, amelyekre kiterjed a Pandora Papers, a Paradise Papers, a Bahamas Leaks, a Panama Papers és az Offshore Leaks vizsgálat. Az adatok több mint 200 országban és területen élő személyekhez és vállalatokhoz kapcsolódnak.

Forrás: <https://offshoreleaks.icij.org/>

(Megtekintve: 2024. 05. 04.)

említett *Panamai dokumentumok* kapcsán kirobbant botrány miatt – ugyanakkor indokolatlanul összetett a vállalati struktúrájuk, átláthatatlan jogi konstrukciókat használnak vagy kiemelt kockázatot jelentő joghatóságokkal állnak kapcsolatban a mai napig is. Ez azt jelenti, hogy ezen cégek vonatkozásában már a közelmúltbeli események előtt is riasztást kellett volna kelteniük az illetékes felügyeleti hatóságok körében, mint pénzmosás és/vagy terrorizmus finanszírozási gyanús eset. Mindezek ellenére a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet célzó uniós keretnek, az uniós pénzügyi rendszer integritásának védelmére irányuló célkitűzése egész Európában hozzájárul a szabadság, a jogérvényesülés és a biztonság védelméhez. Véleményem szerint a probléma megoldása lehet a vagyoni eszközök befagyasztására irányuló uniós korlátozó intézkedések megfelelő végrehajtása, amely megköveteli a tényleges tulajdonosi szabályok hatékony alkalmazását minden tagállamban. Vagyis a cégnyilvántartások és a vállalati tulajdonlás átláthatósága, a különböző nyilvántartások – mint például a tényleges tulajdonosi nyilvántartások, a cég-/üzleti nyilvántartások, az ingatlan nyilvántartások stb. – közötti kapcsolatok továbbfejlesztése szükséges. Úgy gondolom, hogy az ingatlanok tulajdonszerzése során, a tulajdonjog bejegyzése külföldi jogalany – főleg befektetési alapok – esetében indokolt lehet a földhivatal által történő bejelentés megtételére az FIU felé.

A felügyeleti és egyéb hatóságok közötti együttműködés és információcsere gördülékenyebb kell legyen, valamint az adóhatóságok elől elrejtett vagyoni eszközök megfelelő felderítését és felügyeletét is erősíteni szükséges.³⁹⁰

Az EU-s szintű felügyelet megvalósításának kiinduló pontja az volt, hogy a tagállamokon belüli felügyeleti tevékenység egyszerűen nem elég jó. A nemzeti felügyeleti rendszer nem alkalmas a belső piac és ezáltal az uniós piac megvédésére. Az EU-s szintű felügyelet célja a meglévő nemzeti felügyeleti rendszer integrálása és kiegészítése, nem pedig helyettesítése. Tapasztalatom szerint a jelenlegi legfőbb

³⁹⁰ Gondolok itt arra, hogy hivatkozni kell a fedőszervezetek adózási célú, visszaélészerű felhasználásának megelőzésére irányuló szabályok megállapítására és a 2011/16/EU irányelv módosításáról szóló tanácsi irányelvre irányuló COM(2021) 565 final számú javaslatra. A Bizottság és a tagállami adóhatóságok emellett a vagyoni eszközök befagyasztásával és lefoglalásával foglalkozó munkacsoporton belül létrehoztak egy adóvégrehajtási alcsoportot, hogy fokozzák a szankciókkal sújtott orosz és belarusz magánszemélyeket és vállalataikat, valamint a velük kapcsolatban állókkal szembeni erőfeszítéseiket a szankciók érvényre jutása érdekében. Ennek azért van jelentősége, mert Oroszország az FATF és az ENSZ BT tagja így értelemszerűen megvétózta a nemzetközi szankció megszavazását.

Forrás: https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/state-tax-authorities-step-tax-enforcement-efforts-support-freeze-and-seize-task-force-2022-06-08_en

(Megtekintve: 2024. 05. 10.)

sérülékenységet az, hogy nem megfelelő és hatékony az együttműködés szintje, a határokon átnyúló pénzügyi ügyek gyakorisága ellenére. Úgy vélem, hogy ezen problémát megoldó szerkezet kialakítása lehet a közös sablonok és információk eszközök alkalmazása, közös standardok bevezetése a „feedback” visszajelzések során és a megfelelő kommunikáció kiépítése. Továbbá kapcsolt elemzések megvalósulásának támogatása, folyamatos képzések nemzetközi téren – például az FIU.net működtetéséről – valamint az EU-s szintű felügyelet szubszidiaritási és arányossági szempontjainak kiépítése. Az EU-s szintű felügyelet bevezetésének szükségességét elsődlegesen határokon átnyúló szempontok indokolják, amelyekkel a jelenlegi minimális harmonizációs megközelítés nem foglalkozik kellőképpen. Gondot okoz továbbá a strukturális jellegű kérdések megválaszolása, amelyeket a tagállamok nem tudnak egyedül orvosolni, azonban ezen tényezők hatással vannak a belső piacra és a vállalkozásokra.

A szupranacionális hatóság működésében hozzáadott értéként fog megjelenni a széttagoltság csökkentése és a tagállamok közötti jogszabályi polémia elkerülhető lesz, ezáltal hatékonyabb és koherensebb lesz a végrehajtás és az uniós jogérvényesítés. Úgy vélem, hogy az AMLA feladata lesz továbbá, hogy kidolgozza az STR-ek formátumára vonatkozó technikai végrehajtási szabványokat is.

7. A korrupció elleni fellépés:

A kiemelt közszereplőkkel kapcsolatos szabályok a Pmt.-ben nem csak a pénzügyi elleni küzdelem miatt jelennek meg, hanem a korrupció visszaszorítását is célozzák. Kijelenthető ugyanis, hogy a bűnözők céljaik elérése érdekében elsődlegesen inkább a korrupciót alkalmazzák a szervezett bűnözés során. Kétségtelen, hogy a szervezett bűnözői csoportok profitjuknak jelentős részét áldozzák a legkülönbözőbb szinten lévő tisztviselők és politikusok megvesztegetésére. Ugyanakkor a korrupció felderítése talán még nehezebb feladat, mint a pénzügyi felderítése, hiszen hasonlóan a pénzügyihez a korrupciós bűncselekményben sincs sértett, ugyanakkor mindkét résztvevő fél érdekelt a bűncselekmény titokban tartásában. A korrupció és más befolyásszerző formák alkalmazása a jól működő bűnözői kereslet-kínálat rendszernek állandó eszköztárához tartoznak, és gyakorlatilag egyfajta „kenőanyagként” foghatók fel, amelyeknek köszönhetően a „gépezet” súrlódásmentesen működik éppen ezért ezzel szemben fel kell

lépni. A nemrég létrehozott Integritás Hatóság (a továbbiakban: IH) jogkörei a korrupció felderítésében talán érdemiak lesznek – bár a kormány látványosan igyekezett az OLAF-hoz és az Európai Ügyészséghez történő csatlakozás lehetőségét elkerülni, pusztán ezért hozta létre az IH-t, mint az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos csalás, összeférhetetlenség, korrupció vagy más jogsértés kivizsgálása érdekében működő szervet. Bár a megalakulása óta csak egy év telt el, a 2023-as évben végzett munkájukról szóló beszámoló szerint³⁹¹ alapvetően 5 vizsgálati eljárást végeztek és a korrupció elleni munkacsoport pusztán elemző, javaslattevő, véleményező és döntéselőkészítő feladatokat ellátó testületi szerv. A beszámoló továbbá azt is tartalmazza, hogy az Eufetv.-ben³⁹² rögzített feladat- és hatáskörök jogszabályi keretei a gyakorlatban számos esetben nem alkalmasak arra, hogy az IH feladatának szánt jogalkotói uniós célt elő mozdítsák.³⁹³ Úgy vélem, hogy gyakran előfordul az ilyen típusú felügyeleti hatóságokkal kapcsolatban, hogy nem a jog betűje, hanem a jogi alkalmazás ambíciója korlátozza a működésüket. Innentől viszont már csak a leendő vezetők személyén és politikai kompetenciáján – pontosabban függetlenségén – múlik, mennyire lesz hatékony ez az új „független” szervezet. Ezért ezen szintén változtatni szükséges a jövőben.

³⁹¹ Forrás: <https://integritashatosag.hu/wp-content/uploads/2024/03/Integritas-Hatosag-Eves-beszamolo-2023-final.pdf>

(Megtekintve: 2024. 05. 29.)

³⁹² Eufetv – A 2022. évi XXVII. Törvény az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről.

³⁹³ Forrás: <https://integritashatosag.hu/wp-content/uploads/2024/03/Integritas-Hatosag-Eves-beszamolo-2023-final.pdf>

(Megtekintve: 2024. 06. 13.)

Research summary

This research is concerned with the criminological issues of money laundering and financial abuse and its regulation in Hungary, with particular reference to the Financial Action Task Force's adoption of its guidelines. In the course of the research, I examined the regulatory and other options for influencing the action to prevent money laundering and terrorist financing. I examined the international normative standards, the functions and powers of the authorities, and the current situation of the Hungarian legal system and authorities. I have sought answers to several theses and hypotheses in order to assess whether the effectiveness of the fight against money laundering and terrorist financing is currently adequate or not. As a result, I have proposed possible alternatives for future developments and the likely evolution of the vision for the future, both at international and national level.

My research is a comprehensive and scientifically based document summarising my individual research and academic efforts. In writing my dissertation, I have also used my learned and acquired research skills in order to present the state of the art of the study's subject, highlighting practical phenomena and offering alternative solutions for professionals interested in this field of science. In my opinion, the purpose of a well-constructed dissertation is to define the specific research area, to pose a suitable question (thesis or hypothesis) and to outline a solution to the problem posed, using the research methodology applied and an extensive review of the relevant literature. The mixed methods work includes both qualitative and quantitative research methods. The methodological structure of the thesis is structured according to the research methodology textbooks and doctrines. Starting with the introduction, in which the rationale and explanation of the choice of the topic was described. This was followed by the interpretative and analytical section, which provided scientific explanations, explored internal context, carried out international and national comparative analysis and examined the problems and risks encountered. Finally, in the conclusion section, the researcher's views, possible responses to the facts and processes identified, the presentation of the expected results of the research and the development of a vision for the future are included.

The topic of research is gaining increasing prominence in the literature abroad, with a significant number of publications by eminent researchers and experts, and excellent studies in the field in our country, but the issue of combating money laundering and terrorist financing is complex, also in terms of the use of research. There is therefore a justified need for international cooperation.

The fight against money laundering and terrorist financing is becoming increasingly important in both criminal law and economics research, including in the field of financial markets. The thesis can also serve as a basis for further research, as we have seen that international organisations and authorities have been constantly evolving in recent times. Their work has contributed significantly to increasing the effectiveness of the fight against money laundering and terrorist financing. At the same time, they have continued to contribute to the development of international and national law by providing professional recommendations and publishing their experiences in country assessments. There are opportunities for the development and continuous improvement of legislation, and we cannot give up on them. It is clear from both the thesis and experience that the problem of money laundering and terrorist financing cannot be solved by criminal law alone. It is therefore necessary to involve both the public and the private sector in a preventive approach to the problem and thus to prevent it from arising in the first place. It is clear that criminal law alone - as we are unfortunately seeing today - cannot remedy harmful social phenomena, does not have sufficient deterrent effect and cannot even solve the problems that have arisen in connection with crime. In the fight against money laundering, priority must be given to non-criminal, mainly preventive, instruments.

The aim would be to prevent money laundering or terrorist financing in Hungary, or to ensure that money laundering is carried out only at considerable risk and with considerable difficulty, and that it can be detected immediately by the authorities, even through multiple channels. The greater the risk and the greater the resistance in our country, the more certain it is that dirty money will avoid the country. If we can achieve this, and if we also continue to participate in international cooperation in the fight against money laundering, then we will have fully met our international commitments.

I believe that the results of the thesis - mainly due to the presentation of a complex legal and international approach - can be used in the domestic legislative process. Accordingly, the thesis can also be used in higher education in many ways - in parallel with the criminal law analysis, because of the structured presentation of international organisations - it

discusses the problem of money laundering in a complex approach, both at international and national level. It can thus be used not only for law students but also for graduate law courses, while practising lawyers can also gain a broad knowledge from the practical examples.

Ultimately, parts of the work are explicitly recommended for managers in the financial and non-financial sector who are in charge of reporting obligations to better understand the phenomenon of money laundering, to prevent money laundering and to fully and accurately fulfil their reporting obligations, thereby complying with their statutory obligations.

Irodalomjegyzék

Hornycsek Júlia: A tudományos kutatás elmélete és módszertana. (Szakkönyv tudományos munkát végzők és doktori tanulmányokat folytatók számára). Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest, 2014.

T. Szász Ágnes: Adatgyűjtés. Im. Cseh-Szombathy L. - Ferge Zs. (szerk.): A szociológiai felvétel módszerei. Bp. 1983.;

Falus Imre: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Budapest, 1993.

Mayer Annamária: A kutatási terv készítésének mérföldkövei. SPSSABC.HU (oktatási segédanyag) Budapest, 2018.

Gál István László: A pénzmosás új szabályozása 2021-től. Orac kiadó, Büntetőjogi szemle, Budapest, 2021.

Bánfai Edina – Bujtár Zsolt – Ferencz Barnabás: Lehetőségek és veszélyek az offshore-jelenségben. Polgári Szemle, 13. évf. 1–3. szám, Budapest, 2017.

Sarah Bosman: Ppp in crime prevention. EUCPN titkárság. Brüsszel, 2023.

Gál István László: Gazdasági büntetőjog közgazdászoknak. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007.

Gál István László: A pénzmosás. PhD értekezés, Pécs 2005.

Nyeviczkey Zoltán: A mai devizajog. Bookline, Budapest, 1933.

Jeffrey Robinson: A pénzmosoda. A világ harmadik legnagyobb üzlete belülről. Park Kiadó, Budapest, 1996.

Bugyáki Attila: A pénzmosás, mint biztonságpolitikai kihívás az Európai Unió gazdaságpolitikájának tükrében. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2017.

Dusik Sándor: Pénzmosás. Belügyi szemle, Budapest, 2000.

Hollán Miklós–Barabás A. Tünde: A negyedik magyar büntetőkódex. MTA TK JTI–OKRI, Budapest, 2017.

Jacsó Judit: Gondolatok az Európai Unió pénzmosás elleni büntetőpolitikájáról a hatodik pénzmosás elleni uniós irányelv tükrében. In: Bárd Petra – Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin (szerk.): Kriminológia és kriminálpolitika a jogállam szolgálatában. ELTE Eötvös kiadó, Budapest, 2019.

Paul Gleason and Glenn Gottselig Composition: Financial Intelligence Units. USA, 2004.

Glenn Gottselig and Sarah Underwood: Money laundering prevention. International Monetary Fund. Legal Departement. USA, 2004.

Peter Lilley: Dirty Dealing – The Untold Truth About Global Money Laundering, Budapest, 2001.

Schubauer László: A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei. MTA TK JTI–OKRI, Budapest, 2017.

Gárdos István: A vagyontárgy és a vagyon fogalma a Ptk.-ban. Gazdaság és Jog, Budapest, 2018.

Pápai-Tarr Ágnes: A ne bis in idem elv az Európai Bíróság gyakorlatában. Miskolci Jogi Szemle, Miskolc, 2007.

Belovics Ervin legfőbb ügyész helyettes: 1/2017. (VII. 31.) LÜ h. körlevele. Ügyészek lapja, Budapest, 2017.

Papp Zsófia: Magyarázat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2017.

TÓTH Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002.

Jacsó Judit – Udvarhelyi Bence: A pénzmosás elleni küzdelem Magyarországon. (Szerk.: Farkas Ákos, Gerhard Dannecker, Jacsó Judit In.: Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai, különös tekintettel az adócsalás, a korrupció, a pénzmosás és a büntetőjogi compliance nemzeti szabályozására, valamint a kiberbűnözésre). Wolters Kluwer, Budapest, 2019.

Mezei Kitti: A pénzmosás egyes esetei a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel a saját és a gondatlan pénzmosásra. Kúria kiadvány, Budapest, 2023.

Mezei Kitti: A Kúria harmadfokú végzése a jogtalan elsajátításról és a pénzmosásról. Kúria kiadványa, Jogesetek Magyarázata, Budapest, 2018.

Jacsó Judit: Pénzmosás, In.: Magyar büntetőjog – Különös rész (Szerk.: Görgényi Ilona et al.), Wolters Kluwer, Budapest, 2013.

Gellér Balázs: Gondolatok a kettős értékelés tilalmáról és a látszólagos alaki halmazat feloldására szolgáló elvekről. PTE ÁJK, Pécs, 2011.

Turós Orsolya: Befektetési magántőkealapok működése, jogszabályi háttere, MKK, Budapest, 2020.

Barátki László Attila: A Public Private Partnership szerződési jogi esettanulmány bemutatása a Büntetés-végrehajtási projektek kapcsán. Doktori műhelytanulmányok, (Győr, 2020.)

Benjamin Vogel: Opportunities and limitations of public-private partnerships against money laundering and terrorist financing, Eucrium. Bruxelles, 2022.

Marion Albers: Data Retention in Germany, (Szerk.: M. Zubik, J. Podkowik és R. Rybski), European Constitutional Courts to Data Retention Laws, Hamburg, 2021.

Marcus Pleyer: Speech by FATF President at 2020 Chairmanship OSCE-Wide Counter-Terrorism Conference, FATF Global Network, Paris, 2020.

Benjamin Vogel: Potentials and Limits of Public-Private Partnerships against Money Laundering and Terrorism Financing. Max Planck Institute for the Study of Crime, Security and Law, Freiburg, 2022.

Sarah Bosman: Public-private partnerships in crime prevention. Challenges and Recommendations. Bruxelles, 2023.